Yavuz Bahadıroğlu _ Şirpençe

BİRİNCİ BÖLÜM

Parlak ilkbahar güneşi Dersaadet'i (İstanbul) bütün gün sıcak kollarının arasında tutmuştu. Şimdi yavaş yavaş batmakta idi. Günün sıcağı hayli azalmış, Topkapı Sarayının önünden geçmekte olan bir kalyonun yelkenlerini okşayan tatlı bir rüzgâr çıkmıştı. Martılar güneşin son ışıklarıyla yaldızlanan boğazın kıvrak sularına kanatlarını değdirerek köpürtüyor, çığlık çığlığa bağrışarak batmak üzere olan güneşi selâmlıyorlardı.

Topkapı Sarayının Hasbahçesinde iki gölge geziniyordu. Mermer döşeli patika yolu izleyerek Boğaza nazır parmaklıklara ulaştılar. Burası ağaçlıklı kısımdan çok daha aydınlıktı ve güneşin solan son ışıkları, öndeki gölgenin yüzünü iyice aydınlatıyordu.

Bu yüz sakindi. Çileli çizgilerin sadece izleri vardı. Derinliklerini, acılıklarını kaybetmişlerdi. Sarığından haşin bir atılımla fışkıran bir tutam saç geniş alnına düşmüştü. Pala bıyıkları kulağına kadar gidiyordu. İlk bakışta itinayla taranmış oldukları belli oluyordu. Yine de hırçın birkaç kıl sırayı bozarak alt dudağına sarkmıştı.

En dikkat çeken yanı gözleriydi. Bu gözlerde fırtına sonrası denizlerin duruluğu vardı. Kaba dalgalar sinmiş, korkunç çağlamalar yerini ahenkli kıpırtılara terk etmişti.

Israrla Boğaza bakıyordu. Martıların çığlıklarından bir haber çıkarmak istiyor gibiydi.

Kılığı gösterişten fersah fersah uzaktı. Sarayda bir kapı ağasının bile üstünde görülebilecek alelade kumaştan yeşil bir cübbe giymişti. Tek ziyneti, cübbenin kemerine takılmış gümüş bir düğme idi.

Orta boylu, hafif tıknazdı. Palabıyıkları ile vücut yapısı cihan pehlivanlarını akla getiriyordu. Fakat yüzünün âmir ifadesi ile duruşundaki asalet saraylılara hastı.

Elinin sert bir hareketiyle, sırayı bozup alt dudağına inen birkaç kılı, bıyığının diğer kıllarıyla birlikte sıraya soktuktan sonra, başını arkasında saygıyla dikilen adama döndürdü:

"Şu kılığımıza baksana lala," dedi. "Maskaraya dönmüşüz."

Veziriazam Mustafa Paşa, kendisine hitap edildiğini duyunca, bir akağasmdaki kadar bakımlı ellerini göbeğinin üstüne bağlayarak bir adım yaklaştı:

"Aksine Şevketlüm, kıyafetinizin pek sade olduğunu söylemek cüretinde bulunacağım."

"Ya! Demek öyle?"

"Evet Sultanım. Giyim hakkında fakire danışma lütfunda bulunmuş olsaydınız, Osmanlı padişahına yaraşır haşmette giyin-

menizi öğütlerdim."

. Son ışıklarıyla boğazı bir kere daha yaldızladıktan sonra güneş, can çekişmekte olan bir silâhşorun intizamsız kıpırtılarıyla tepelerin ardında büsbütün kayboldu. Alacakaranlıkta Mustafa Paşa, Sultan Selim'in gözlerinden birden alevlenen meşaleye şaştı. Sıcağa rağmen sırtından eksik etmediği ve kendisine bir haşmet verdiği inancı ile ağırlığını çektiği kürklü kaftanına ürküntüyle sarıldı; sultanın gözlerindeki ateş, ısıtıcı değil, yakıcı idi. Veziriazamın alnını ter basmıştı. Bir aydır Sultan Selim'e veziriazamlık ediyordu; ama bu sultanı tanımaya yetmemişti. Neye kızacağını, neden memnun olacağını kestiremiyordu. Belli ki, sözleri dokunmuştu. İşin kötüsü, hatasını nasıl tamir edebi-

leceğini de bilmiyordu. Bu alevli, bu yakıcı bakışlar zaten bildiklerini de unutturmuştu. Lâkin mutlaka bir şeyler söylemek durumunda idi. Titrek bir sesle:

"Yanlış anlaşılmasın şevketlüm," dedi. "Kul kısmı padişahını haşmetli görmek ister. Bunu demek isterim."

Padişahın gözlerindeki alev önce zayıfladı, sonra söndü. Bakışlarına eski, sakin hâli geldi, oturdu. Yine de Mustafa Paşa, padişahın yüzünde istihza yüklü bir bulut sezdi. Dudaklarmdaki gerginliği hayra yoramadı.

"Hey lala! Haşmet, irade, cesaret, cübbenin gösterişlisinde oluyorsa, haşmette, cesarette, irade gücünde dünyada bir eşin daha yok demektir. Ha, öyle değil mi lala?"

Sultan Selim bir adım atmış, veziriazam ne yaptığının pek de farkında olmadan bir adırn gerilemişti.

"Halbuki," diye devam etti, "pederimin sarayda kalması hususunda gösterdiğiniz iradenin binde birini Şah İsmail'e karşı çıkması gerektiği yolunda göstermediniz. Hiçbiriniz..."

Aniden sırtını döndü, tekrar denize bakmaya başladı, ama konuşmasına da devam etti:

"Süslü libaslar saraylara hastır. Benim ise sarayda oturmaya hiç niyetim yok. Altımda bir at, belimde bir kılıç ve sırtımda bir zırh. Allah'tan kendim için başka ne isteyebilirim? Bunlar yeter de artar bile."

Sesi bir nefes kadar hafifledi:

"Ancak milletim için, devletim için yüce arzularım var. Acemistan'ı, Mısır'ı istiyorum. Milletimin, dünyanın en büyük, en ileri milleti olmasını istiyorum. 'Şahsî arzular ihtirastan, millî arzular imandan gelir' diyen Zenbilli Ali Efendi haklıysa eğer, isteklerim ihtirasımın değil, imanımın belgeleridir."

Hızla döndü, kulağmdaki küpe yanağına çarptı.

"Anladın mı, lala?" diye gürledi.

Bu ses, ağaçların arasında dolandı. Sarayın kaim duvarlarına çarparak aksiseda hâlinde veziriazamın kulaklarında ikinci defa patladı:

"Anladın mı, lala?"

Tevazuun sınırlarını zorlayan bu sözleri genç padişahtan duyan Mustafa Paşa, sevineceği yerde korktu. Zırh, kılıç ve attan gayri şey istemeyen bir padişaha kolay kolay söz geçiremeyeceğini anlayarak âdeta yıkıldı. Buna rağmen tasdik etmekten de geri durmadı:

"Haklı söylersiniz, hünkârım."

Yüz yüze idiler. Yavuz'un araştırıcı bakışları veziriazamın göz bebeklerine dikilmişti. Şimdilik Mustafa Paşa'nm kalbinde endişe vardı. Padişah bunu anlayınca acıdı. Biraz ileri gitmiş, gereken sertliği fazlasıyla göstermişti. Niyetini, idealini veziriazama kaba çizgilerle anlatmıştı. Şimdi yumuşamalı, gönlünü almalıydı.

"Bak lala," diye başladı tekrar. "Sen babamızdan kalmasın. Devlet idaresindeki maharetin dillere destandır. Şehzadeliğimizde bazı kırgınlıklar aramıza girmişse de biz onları çoktan içimizden çıkardık, artık. İntikama, kine uzanan bütün köprüleri yıktık. Saltanata kırk iki yılın verdiği tecrübenin dışında kalan bütün geçmişi unutarak geliyoruz. Etrafımızdakileri işe yeni başlamış kabul ediyoruz. Sen de bunlara dahilsin lala. Geleceğin, bundan sonraki davranışlarına bağlı kalacak. Görelim, nice fedakârane hizmet edeceksin? Devlet-i Al-i Osman'ın tecrübeli kafalara, güçlü ellere ihtiyacı vardır. Şahıs davası güdecek ahmaklardan olmadığımızı bilesin, indimizde herkesin kıymeti hizmetiyle ölçülecektir. Şimdiden bil ki, davranışların buna göre olsun."

"Sultan Cem'in zehirlenmesi hususunda gayret gösterdiği yo-

kındaki söylentilerin hesabı, Sultan Selim tarafından sorulur" endişesiyle bir aydır rahat uyuyamayan veziriazamın içi bu sözlerden sonra oldukça ferahlamıştı.

"Benim asaletlü hünkârım," diye mırıldandı. "Bu yücelik gözlerimi kamaştırıyor."

Yavuz Sultan Selim, parmağını az önce güneşin battığı yöne dikip gülümsedi:

"Güneşe fazla bakmış olmalısın lala. Ondan gözlerin kamaşmıştır."

Ağaçların arasında bir ayak sesi duyunca ikisi de o tarafa döndü. Yavuz Sultan Selim, alışkın bir hareketle, elini kılıcına attı. Az sonra gelenin Ferhad Bey olduğunu görünce, bakışlarına bir anda sinen yırtıcılık kayboldu; alnındaki bulut dağıldı, gülümsedi.

"Ne o Ferhad, padişah ile sadrazamı kuytulardan gizlice dinlemek gibi kötü bir huy mu peydahladın?"

Ferhad Bey, elini göğsünün üstüne koyarak eğildikten sonra:

"Haşa Şevketlüm," diye konuştu. "Fesadın ardında olmadığımı Allah biliyor. Destursuz bağa girer gibi huzur-u şahaneye girmem bağışlanır umarım. Pederiniz efendimiz tarafından nezdinize elçi gönderilmiş bulunuyorum."

Babasından söz edilince, Sultan Selim dikkat kesildi:
"Allah korusun, bir rahatsızlığı mı var?"
"Berdevam olan nikris illeti gerçi bir parça daha ağırlaştı Sultanım; ama beni bunun için göndermediler. Kendileri, eski sarayda sıkıldıklarını, doğdukları yer olan Dimetoka'ya gitmeyi murad ettiklerini, bu hususta izn-i şahane beklediklerini söylemekliğimi emreylediler."
Sultan Selim, Mustafa Paşaya döndü; dikkatle dinlediğini fark etti:

"Lala, şu Ferhad'm önümüze sürdüğü lâf çorbasından dişe dokunur bir şey bulup çıkarabildin mi?"
Veziriazam, kendisinden akıl danışıldığı zehabına kapılarak hemen atıldı:
"Sultanımız Bayezid Han, Dimetoka'ya gitmeyi murad ederler şevketlüm."
Yavuz'un kaşları birden çatıldı. Gözlerine yine o ateşin parıltı geldi, yerleşti:
"Lala, lala!" diye gürledi. "Pederimize de sultan dersin, bize de... Önce hangimizin sultan olduğuna bir karar versen nasıl olur?"
Sadrazam şaşırdı, bir an sustu:
"Alışkanlık," diye mırıldandı nihayet. "Affmızı dilerim!"
"Sözlerine dikkat et lala! Bugün ikidir, af talep ediyorsun. Bunun üçe çıkması ne bizi memnun eder, ne seni. Yorgun olmalısın. Var konağında istirahat eyle."
Mustafa Paşa, alnı çayıra değinceye kadar eğildi.
"Ferman Sultanım," dedi. Geri geri giderek ağaçların arasında gözden kayboldu.
Sultan Selim nedense rahatladığını hissetti. Genç adama gülümsedi:
"Hadi Ferhad, şu saraylı ağzını bırak da, ne demek istiyorsan halk lisanıyla söyle."
Ferhad Bey bir adım daha yaklaştı:
"Emredersiniz Sultanım! Pederiniz Dimetoka'ya gitmek istiyorlar."
"Ne yapacakmış?"
"Ahir ömrünü doğduğu yerde geçirmek ve orada ölmek diler. Kendini tasavvufa verecekmiş. İbadetle, kalan ömrünü tamamlayacakmış."

Sultan Selim, kalın gövdesini parmaklıklara dayadı. Bir zaman öylece kalıp düşündü. Aklından geçenleri yüzünden okumanın imkânı yoktu. Zaten karanlık iyiden iyiye bastırmıştı. Yüzü zor seçiliyordu.
Konuşmaya başladığı zaman sesinde üzüntü vardı:
"Pederimizi rahatlatamadık galiba! Eski saray ona sıkıcı gelmiş olabilir... Belki de kendini mahkûm sanıyordur; kim bilir?

Padişah babası olmak, padişah olmaktan az şerefli değil ki... Kaç Osmanlı padişahı sağlığında oğlunun tahta çıktığını görebilmiştir, yahut görebilecektir? Neyse... Madem gitmek istiyor, elbet gider. Pederimizdir, tecrübelerinden istifade etmek için yakınımızda bulunsun, diye düşünmüştük. Gönlü Dimetoka'da. Eh, öyleyse, hareket gününü bize bildirsin de hazırlıklarımızı ona göre yapalım. Kendilerini uğurlamak vazifemizdir. Bu sözlerimi aynen pederime ilet."

"Emredersiniz padişahım."

"Bizim Orhan'ı görmüşlüğün var mı? Nedense huzura çıkmaz, kırılmış olmasın?.."

Ferhad Bey'in yüzünde gülümsemenin aydınlığı yayıldı.

"Trabzon'dan henüz dönmedi şevketlüm."

"Trabzon'a gitmiş demek; taaccüp... Bize haber vermeden hem de!"

"Haber verdi sultanım. Tahta çıkışınızın üçüncü günü eski arkadaşlarınızla söyleşirken bu mevzuyu açmıştı. İzin vermiştiniz."

Yavuz Selim, elini alnında dolaştırdı:

"Hay Allah," dedi. "Şu padişahlık meğer ne zormuş Ferhad. Ben ki hafızama güvenirim, bu unutkanlığıma ne demeli?.."

"Olabilir sultanım... Büyük meseleler küçük meseleleri unutturur. Aslında unutturması da lâzım... İsabet buyurmuşsunuz!"

"Trabzon'da bulunan nişanlısıvla evlenecekti, değil mi?"

"Evet, sultanım."

Yavuz Selim, eski günleri hatırladı. Zavallı Orhan Bey'in nişanı bozulmuşken kendisi bizzat arabuluculuk yaparak işi düzeltmişti.

"Güzel günlerimiz de olmuş," diye mırıldandı.

Sesini yükseltti:

"Sen gidebilirsin Ferhad; pederimize hürmetlerimizi söyle, dualarını bekliyorum. Hadi Allah'a emanet ol!"

"Allah'a emanet olunuz hünkârım."

Ferhad Bey'in gölgesi gözden silindikten sonra Sultan Selim daha uzun süre parmaklıklara dayanarak düşündü. Hedefin birincisini vurmuş, padişah olmuştu işte. Fakat zor günler bundan sonra başlayacaktı. Yeni hedeflerin üstüne ok gezleyecekti. Önce, Anadolu'yu bir fesat ve habaset yuvası hâline getiren Safevî Hükümdarı Şah İsmail. Ya sonra? Sonrası da belli idi: Mısır. Peygamberler beldesi, Arap ceziresi... Bu beldenin sakladığı mukaddes emanetler, kuvvetli eller tarafından korunmalıydı. Oysa Abbasi halifeleri bu kuvveti gösteremiyorlar, hilâfetin şanını, manasını küçültüyorlardı.

"Allah isterse olacak," diye söylendi.

Sert adımlarla sarayın yolunu tuttu. Bahçenin dört bir yanma dağılmış muhafızlar rahat bir nefes aldılar. Bir padişahın gece vakti böyle kuytularda gezinmesine akıl erdiremiyorlar, ama

cesaret edip bir şey de söyleyemiyorlardı.
Sessizce peşine takıldılar.
Dersaadet siyah çarşafına iyice bürünmüş, karanlık adamakıllı bastırmıştı.
Rebiyülevvelin yedisi pazar günüydü (23 Mayıs 1512).
Dersaadet halkı çoluğu çocuğuyla sokağa dökülmüştü. Uzak-

tan birbirlerini bağırarak selâmlayan tanıdıklar, kalabalıktan istifade etmeyi düşünüp kese doldurmayı uman gözü açık satıcılar, sebilciler, kalabalığı yararak ön safa geçmeye çalışan meraklılar, öyle bir gürültü koparıyorlardı ki şehre henüz giren bir yabancı, rahatlıkla, az sonra bir ihtilâl kopacağına hükmedebilir, bu yüzden de yeni padişaha olanca merhametiyle acıyabilirdi.
Aslında halkı sokağa döken iki şey vardı:
Eski padişah Bayezid'i Dimetoka'ya uğurlamak ve yeni padişah Yavuz Selim'in dillere destan heybetini yakından görmek.
Halkın eline böyle fırsatlar seyrek geçerdi. Hele bir ay öncesinin padişahı ile bugünün padişahını birarada, yan yana görmek, Dersaadet halkı için kolay erişilebilir nimetten değildi. Yaşlılar Bayezid'in arkasından gözyaşı dökmek, orta yaşlılar da torunlarına ballandıra ballandıra bugünü anlatmak, gençler ise kendi akranları sayarak iftihar ettikleri Yavuz Selim'i selâmlamak için, sabahın erken saatlerinden itibaren sokağa dökülmüşlerdi. Edirnekapı'ya uzanan taş döşeli yolun iki yanı dolmuştu.
Mahşerî kalabalık dakikalar geçtikçe artıyor, gürültü de o nisbetle çoğalıyordu. Subaşılar, zülüflü baltacılar oradan oraya seğirtiyor, yeniçeri çorbacıları sahtiyandan çizmelerini kırbaçlarıyla döverek geziniyor, sipahi başçavuşları yatırmalarını savura savura inzibatı temine çalışıyorlardı.
Biraz sonra güneş yükseldi ve gittikçe artan bir tempoyla şehri ısıtmaya başladı.
Bazıları yeleklerini çıkararak gelişigüzel omuzlarına attılar. Bazıları da sarıklarını ellerine alıp terlerini silmeye koyuldular.
Dakikalar ilerledikçe sabırsızlık artıyordu. Bu arada, bir söylenti de çıkarılmıştı:
"Sultan Selim babasını eski sarayda zehirletti. Zavallıcık, bu sabah dar-ı bekaya irtihal eyledi. Boşuna bekleşiyoruz, gelmeyecek."
Bu fısıltı kulaktan kulağa öylesine bir süratle yayıldı ve öyle-

sine değişik şekiller aldı ki, yalanı ilk söyleyen adam bile bir saat sonra duyduğu zaman hayretten gözlerini faltaşı gibi açtı. Neredeyse kendi de inanıyordu.
Bu adamın adı, Mahmut'tu. Sırtında yamalı cübbesi, başında kat kat sarığı ve elinde eğri değneğiyle bir dervişi andırıyordu. Yalınayak olması bu kanaati kuvvetlendiriyordu. Lâkin gözlerdeki ifadeyi okumayı bilenler, tereddüde yer kalmayacak şekilde bu adamın bir hakikat yolcusu olmadığını ilk bakışta anlar-

lardı. Çünkü her biri kendi çukuru içinde fıldır fıldır dönüyor, etrafa kuşkuyla bakmıyordu.

Sırtında vaktiyle ne renk olduğu belli olmayan, kirden kararmış bir heybe taşıyordu. İyi niyetli, saf yürekli kişiler bu heybeye bakıp bakıp iç çekiyor, çoğu "Hakikat yolcusu bütün dünya malını şu iki göz kirli heybeye sığdırmış" diyorlardı; ama heybeye bakabilselerdi orada menfur düşüncesinin belgesi olan ucu zehirli bir hançer bulacaklar ve ihtimal, hemen oracıkta, dervişvarî görünüşüne aldırmadan linç edeceklerdi.

Mahmut, Konya'dan gelmişti. Orada padişahlığını ilân eden, fakat bir padişah gibi değil, bir haydut gibi davranmaya, etrafı kasıp kavurmaya, yakıp yıkmaya başlayan Sultan Selim'in ağabeyi Şehzade Ahmet hesabına çalışıyordu. Bir yolunu bulup Sultan Selim'e yaklaşacak, süratle heybesindeki zehirli hançeri çıkaracak ve olanca gücüyle padişaha saplayacaktı. Niyet bu idi. Fakat görelim kısmet ne cihette tecelli edecekti?

Kuşluk vakti eski saraydan hareket edildiği haberi gelince, "Bayezid'i oğlu zehirletti" iftirası yüzünden üzülen yüreklere ferahlık geldi. Kalabalık daha bir canlılıkla dalgalanmaya, çığlıklar daha yüksek perdeden çıkmaya başladı.

Sonra birden bıçak gibi kesildi. Sanki görünmez eller ağızları tutmuşlardı. Çıt çıkmıyor, sadece gittikçe yaklaşmakta olan bir arabanın tekerleğinden çıkan iniltiye benzer gıcırtılar duyuluyordu.

Dört seçkin atın çektiği o güzel araba nihayet göründü. Yaşlıların gözü hüzünlü bir ifadeyle arabaya çevrilirken, gençler namı bütün Osmanlı topraklarına yayılmış meşhur Karabulut'un üstünde Yavuz Selim'i boş yere aradılar. Cins hayvan, bir sipahi ağasının yedeğinde geliyordu ve sırtında hiç kimse yoktu.

Bir hayret rüzgârı esti. Sultan Selim nasıl olurdu da babasını uğurlamaya çıkmazdı? Üstelik atını gönderip hem halka, hem eski padişaha saygısızlık ederdi? Babasını şu ayrılık anında görmek istemeyen bir evlâttan hayırlı padişah olur muydu?

"İşte padişahımız, efendimiz!"

Bu çığlık hangi ağızdan çıktıysa tam vaktinde çıktı. Zira gençler homurdanmaya başlamışlardı bile. Nerdeyse nahoş bir hadise çıkacaktı.

"Hani nerede?"

"İşte canım, arabanın yanında yaya yürüyor."

"Vaaay!"

Kılıcının kuvvetiyle tahta çıkan koca bir padişah, demek arabanın yanında yaya yürüyecek kadar saygılı ve mütevazi idi.

"Padişahım, çok yaşa!"

"Padişahım, çok yaşa!"

Kıyafetinde gösterişten eser yoktu. Yalnız itinayla sardığı "Selim" namıyla dillere destan olmuş kavuğun sorgucunda bir elmas parlıyordu ve genç padişahın bütün ziyneti bundan ibaret bulunuyordu.

Halk coşmuş, biraz önceki sun'î sükûnetin intikamını almak istercesine çağlamaya başlamıştı.

"Padişahım, çok yaşa! Padişahım, çok yaşa!"

Sultan Selim, etrafıyla meşgul görünmüyordu. Hep önüne bakıyor, düşünceli hâlini zerre kadar bozmuyordu.

Kaşları çatıktı. Yakından bakanlar yüzünde bir hüzün bulutunun gölgesini fark edebilirlerdi.

Sultan Bayezid, bir aralık başını pencereden çıkararak uzun uzun oğlunu süzdü. Baba yüreği, evlâdının yaya yürümesi karşısında bigâne kalamıyordu. içinin sızladığını hissetti.

"Padişah oğlumuz artık atlansa ya/' dedi. "Yorulma ihtimali bizi endişelendirir."

Bu sözler, genç padişahın içinde fırtınalar kopardı. Ama yüzünde hiçbir değişiklik meydana getirmedi. Yavuz Selim içi kan ağlarken gülebilen ender insanlardandı ve padişahlığı süresince

bunun çok faydalarını görecekti.

"Rahat olun şevketlü pederim; hamdolsun, gücümüz kuvvetimiz yerinde; genciz, daha uzun zaman yaya yürüyebiliriz."

Bayezid'in başını arabanın penceresinde görenler oğluna bir şeyler söylediğini sezdiler, fakat ne dediğini anlayamadılar. Kimisi:

"Nasihat ediyor," dedi.

Kimisi de:

"Azarlıyor."

Kimisi ise:

"Yüzüne karşı dua ediyor."

Ayrı ayrı yorumladılar, ama avazları çıktığı kadar bağırmaktan da kendilerini alamadılar:

"Padişahım, çok yaşa!"

Gençler Yavuz Selim için, yaşlılar ise daha çok eski padişah için bağırıyorlardı. Elbette kimin kalbinden ne geçtiğini anlamak mümkün değildi.

Belki ayrı şahıslara niyet ediyorlardı, fakat hep aynı şekilde bağırıyorlardı:

"Padişahım, çok yaşa!"

Mahmut, ağzını açıp bir kere olsun bağırmayan tek insandı, belki; kalabalık içinde... Üstelik alabildiğine kızıyordu. Düşün-

çelerini böldükleri için, elinden gelse, bu kalabalığı bir kaşık suda boğardı. Yahut tek tek, koyun boğazlar gibi boğazlardı.

Gördüğü andan itibaren Yavuz Selim'den gözlerini ayırmıyordu. Bir yandan bakıyor, bir yandan da önündekileri ezme pahasına ilerlemeye çalışıyordu. Sonunda gayretinin semeresini gördü. Bir an geldi ki, kendini en önde buldu.

Kafasında, şeytanın bile aklından geçiremeyeceği düşünceler cirit atıyordu. İşte Sultan Selim, biraz sonra önünden geçecekti.

pek pek on metrelik bir mesafe bulunacaktı aralarında. Gördüğü kadarıyla padişahın sırtında zırh yoktu. Eh, suikastı başka güne bırakmanın âlemi var mıydı? Fırsat kendi ayağıyla gelmişti; tepmek, ahmaklık olurdu. Şu kalabalık da ekmeğine yağ sürecekti. Kimseye sezdirmemeye çalışarak heybesini önüne çekti. Elini daldırıp hançeri çıkardı; yamalı cübbesinin geniş koluna sakladı.

Gören olup olmadığını anlamak için kuşkuyla bakındı. Herkesin pürdikkat arabaya ve Sultan Selim'e bakmakta olduğunu görünce, rahat bir nefes aldı. Çok güvendiği soğukkanlılığını, ilktir, kaybediyordu. Kalbi yerinden fırlayacakmışcasma vuruyor, bacakları neredeyse gövdesini taşıyamayacak şekilde titriyordu.

"Kendine gel be Mahmut! İşin ucunda yeniçeri ağalığı gibi çok yağlı bir kuyruk var. Toparlan bakalım! Ha şöyle... Öldüreceğin adamın mevkiinden niçin ürküyorsun? Nasılsa ölünce bir garip mevtadan farkı kalmayacak. Ama sen? Onun cesedine basarak yeniçeri ağalığına yükselip, serserilikten kurtulacaksın. Az şey mi?"

Az daha, hayale dalıp avını kaçıracaktı. Tam vaktinde toparlandı. Sinsi bakışlarını etrafında şöyle bir dolaştırdı. Muhafızlar bile kafilenin cezbesine kapılmış, görev yapamaz olmuşlardı. Tam fırsattı işte. Bir koşu, kimsenin mani olmasına kalmadan Sultan Selim'e ulaştırırdı onu.

Ve koştu. Bulunduğu yerden fırlayarak, göz açıp kapayana kadar Sultan Selim'in yanma düştü. Şimşek süratiyle kaldırdığı hançerli kolunu aynı şimşek süratiyle indirecekken...

Fakat o ne? Hançer tutan el bir türlü hedefe ulaşamıyordu. Mengeneye sıkışmıştı sanki... Kemiklerinin çatırdadığmı hissediyordu. Yüzü acıyla buruşmuş, gözleri korkudan fırlamıştı.

"Bırak!" diye hırladı.

İlk gördüğü şey, ateşin bakışlar oldu. Kolunu sıkan mengene parmakların sahibinin gözleriydi bu gözler. Sesini duydu:

"Alçak!"

Ancak o zaman karşısındakinin bir sipahi subayı, bir yeniçeri, bir zülüflü baltacı olmadığını anladı. Dehşetle incelen dudaklarından bir isim fırladı:

"Selim..."

Halk, ne olduğunu anlayamamıştı; "Padişahın etrafı birden niçin sarıldı?" diye merak ediyordu. Araba durmuştu; ikinci Bayezid bir kolunda Rumeli Beylerbeyi Yunus Paşa, diğer kolunda da Defterdar Kasım Paşa olduğu hâlde arabadan inmişti.

Maiyet erkânı yeniçeriler, sipahiler önlerine bakıyorlardı. Az daha padişah bir suikaste kurban gidecekti. Bereket, vaktinde davranmış, kendi hayatını kendisi kurtarmıştı. Vazifelerini yapamamış olmanın üzüntüsü, hepsinin başlarını yere indirmelerine yolaçmıştı.

Hançer yerde duruyordu. Ucunda parlayan yeşilimtrak bir leke, bu silâhın mahiyeti hakkında herkesi bir fikir sahibi yapmıştı. Bazı vezirler, büyülenmiş gibi gözlerini hançerden çekip alamıyorlar; hedefini bulması hâlinde doğacak felâketi düşünüp ne ceza verilse lâyık olduklarını düşünüyorlardı.

Sultan Selim bir baş işaretiyle adamı götürmelerini emrettikten sonra, babasına döndü:

"Devletlü pederimiz gönüllerini hoş tutsunlar. Allah'ın izniyle ve muhterem pederimizin duaları berekâtıyla, bu gibi kalleşçe taarruzları bile boşa çıkarabilecek güçteyiz."

Oğlunu sapasağlam karşısında görmek Bayezid'i son derece memnun etmişti. Elini omuzuna koydu, muhabbetle sıktı.

"Berhudar ol," dedi. "Allah, kendi yolundan ayrılmadığın müddetçe, yardımcın olsun."

Sesi zayıf çıkıyordu. O kadar ki, Yavuz Selim, çok yakınında bulunmasına rağmen zor duydu. Yüzü muzdarip bir ifade aldı:

"Şevketlü pederim," dedi. "Şayet sıhhatiniz bozuksa seyahati bir başka güne tehir edelim. Bu hususta emrinize muntazırız."

Bayezid başını iki yana salladı:

"Dimetoka'ya bir an önce kavuşmayı murad ederiz. Allah'tan başkaca bir dileğimiz yok. Oğlumuzdan da ol bapta yardım bekleriz. Endişe etme. Gerçi muzdaribiz, fakat Dimetoka'ya ulaşabileceğimi umuyorum. Allah razı olsun, yanımıza bir de hekim kattın; başkaca ne isteyebilirim?"

Bir an sustu, derin birkaç nefes aldı. Yavuz her soluk alışta babasının müthiş bir ıstırapla pençeleştiğini yüz hatlarından okudu. Zaten çehresi her zamankinden daha solgun, duruşu her zamankinden daha bitkindi. Konuşmasına devam etti:

"Yolda emr-i Hak vaki olursa oğul, naaşımı Dersaadet'e getir; Eyüp'te alelade bi mezarım olsun isterim; lâkin senin arzun neyse öyle yap. Sözlerim bu kadar..."

"Peki."

Babasının, iki yardımcısıyla birlikte arabaya girişini takip etti. Gözlerinde yaş damlaları oynaşıyor, fırlayıp çıkmak için göz kapaklarını zorluyorlardı.

Birkaç kere yutkundu. Kederini içine, gözyaşlarını gözüne gömdü. Arabacıya, sürmesi için bir işaret verdi. Kendisi yine yaya olarak arabanın sağ tarafında yürümeye başladı.

Bu yürüyüş Edirnekapı'dan çıkıldıktan sonra da devam etti. Yaşlı vezirler, şişman paşalar, mecburen padişaha uymuş, atlarını seyislere teslim ederek ardına takılmışlardı; ama genç padişah öyle süratli yürüyordu ki, hepsi nefes nefese kalmışlardı. Ter, cübbelerini delerek dışarı fışkırmıştı. Tavırlarında bitkinlik vardı. Merasim kafilesinden çok, Babil esirlerini andırıyorlardı.

Surlar görünmez olmuştu. Yavuz Selim, arabanın hayli gerisinde kalmış devlet adamlarına biraz acı dolu, biraz da müsteh-

zi bakışlar fırlattı. Onları daha fazla yormanın zulüm olacağını düşündü. Tam o sırada babası, pencereden başını uzattı:

"Sultan oğlumuz artık dönsün," dedi. "Kendine acımıyorsa erkânına acısın. Zavallılar yürümeye alışık değiller. Bu yorgunluk her birini üç gün süreyle yatağa bağlar ki, bu, devletin aleyhine olur. Çok çalışmaları lâzım gelen böyle bir dönemde yatmak zorunda kalırlarsa üzülürler."

Arabacıdan atları durdurmasını istedi. Oğlunun gelip elini öpmesini bekledi. Altmış dört buçuk yaşındaki Bayezid'in feri sönmüş gözlerinde yaşlar.

"Berhudar ol," dedi. Sesi titriyor, sanki istediği kelimeleri bulamıyordu. Yavuz Selim, saray kaidelerini bir kenara iterek babasının boynuna atıldı.

"Baba!" diye hıçkırdı.

Yüzüne karşı yıllardır kullanmadığı bir sözdü bu. Bayezid'in yüzünde tatlı bir gülümseme peydahlandı. Kollarında kalan son kuvvetle oğlunu bağrına bastı.

"Oğlum!" diye mırıldandı. "Doğru bildiğin yolda yürü. Hadiselere kalbinle değil, beyninle bak. Ben kalbi bakmanın çok zararını gördüm. Tarihi iyi oku, iyi değerlendir. Geçmişte vaki olmuş hataları tekrarlamamak için bu elzem. Hadi, Allah'a emanet ol oğul."

"Hakkınızı helâl edecek misiniz, şevketlüm?"

içerde kimsecikler yoktu. Baba oğulun son anda bazı şeyler konuşmak isteyeceklerini tahmin eden Yunus ve Kasım paşalar, Yavuz Selim arabaya bindiği an dışarı çıkmışlardı.

Bayezid:

"Elbette," dedi, "Helâl olsun. Dünyaya ve ahirete müteallik ne hakkım geçmişse helâl olsun. Sana kırgın değilim oğul, kırgın olamam. Yalnız bir dileğim var: Kardeşlerine, kardeş oğullarına hamiyetle muamele et. Onları önce Allah'a, sonra sana ısmarlıyorum. Söz veriyor musun?"

Yavuz Selim, babasının endişesini anlamıştı. Teamüle uyup kardeşlerini öldürteceğinden endişeleniyordu. Tereddütsüz karşılık verdi:

"İnanınız ki, kardeşlerim ve oğulları fesat içre olmazlarsa, benden baba şefkati göreceklerdir."

Bayezid'in yüzü rahatladı. Dudaklarını zorlukla oynatarak:

"Sağol," dedi.

Sultan Selim, arabadan indi. Arabacı atları kırbaçladı. Ardında bir toz bulutu bıraktı. Yola koyulmuştu Dimetoka yolcusu. Giden ihtiyar bir eski padişah değil, koca bir devirdi sanki. Tarihin bir sayfası daha böylece kapanıyordu. Bakalım açılan yeni sayfada neler yazacaktı?

Sultan Selim çakılmış gibi uzun müddet olduğu yerde durarak arabanın ardından baktı. İki damla gözyaşı yanaklarında izler bırakarak aktı. Bereket, önünde kimsecikler yoktu. Erkân, saygılı bir sükût içinde arkasına dizilmişti. Halk ise, daha geri-

lerden durumu izliyordu.
Toz bulutu da görünmez olduktan sonra ağır ağır yüzünü döndü. Atını koşturdular. Bir sıçrayışta üstüne atladı. Şiddetli iki mahmuz darbesi vurdu. Karabulut, ok gibi fırladı.
Biraz önce yaya yürümekten muzdarip olanlar, şimdi at sırtında padişaha yetişmek için insanüstü bir gayret sarf ediyorlar-

di, ama Karabulut, kanatlanmış gibi gidiyordu. Erkân yine çok gerilerde kalmıştı.
Aynı süratle sarayın bahçesine girdi. Saygıyla karışık bir korku içinde temennaya duranları görmezden gelerek hışımla atından indi. Rahatsız edilmemesini söyledi ve doğruca kütüphanesine gitti.
Duvarlardaki raflarda kaim ciltli el yazmaları intizamlı bir şekilde dizilmişti. Ciltlerdeki altın yaldızlar, pencereden giren ölgün güneş ışığında göz kırpıyorlardı.
Ortada bir masa vardı. "Tarih-i Vassaf," masanın üstünde duruyordu. Sultan Selim'in en çok okuduğu bir kitaptı bu ve sabahleyin bıraktığı gibiydi. 326. sayfası açıktı. Satırların altı yer yer çizilmiş, kenarlarına notlar alınmıştı. Kitabın hemen yanıbaşmda duran bir kâğıdın üstünde de ince yazılarla bazı notlar

göze çarpıyordu. Padişahın âdetiydi; kitap okurken enteresan bulduğu yerleri bir yere kaydeder, şahsî mütalâalarını da bu sayfaların boş yerlerine yazardı.
Kütüphaneye girdiğinde kitaplardan çıkan kekremsi bir koku burnuna çarptı. Derin derin soludu. Bu kokuyu seviyordu. İlmin kokuşuydu, Sultan Selim'in burnuna çarpan. Gülümsedi. Yavaşça kapıyı çekti. Doğruca masanın başına geçip oturdu. Sabahleyin bıraktığı yerden okumaya koyuldu.
Babadan ayrılmış olmanın hüznü, ağabeyden suikasta uğramanın üzüntüsü kafasından çıkmış, yerine ilim adamlarına has araştırıcı sinirlilik gelmişti. Okumak, araştırmak, öğrenmek için boş zaman aramayan, bu işleri hayatının bir parçası sayan Sultan Selim, okudukça daldı. Arada başım kaldırıp yanıbaşmda duran kâğıda bir şeyler karaladı. Bazen satırların altına dümdüz çizgiler çekti. Bu çizgileri düz çekmeye hassaten dikkat ederdi. Her şeyde mutlak bir intizam arayan padişahın, gayri muntazam çizgiye bile tahammülü yoktu.

iki saat mütemadiyen çalıştıktan sonra doğruldu: Not tutmaktan, sağ eli ağrımıştı; ovuşturarak, uyuşan parmaklarını canlandırdı. Kapıya yöneldi.
Yüzü süratle değişmiş, mazinin romantizmi atinin katılığıyla silinmişti. Kaşları her adımda biraz daha çatılıyor, geniş alnındaki kırışıklıklar belirginleşiyordu.
Kapı tokmağını tuttu, ama birden açmadı. Ağabeyi Ahmed'in, yahut Korkud'un gönderdiğinden yüzde yüz emin ol-

duğu katili sorguya çekmeden önce yapması gereken hesapları birkaç dakika içinde kafasında şekillendirdi. Vaktinde davranamayıp birkaç saniye gaflet etseydi, şu anda hayatta bulunmayacaktı. Cesedi toprağa verilmeden ağabeylerinden birine haber salarak Dersaadet'te boş bir taht bulunduğu müjdelenecekti. Şehzade Ahmed'e, Veziriazam Mustafa Paşa'nm davetiye çıkaracağını adı gibi biliyordu. Ama acaba Korkud'u kim çağırırdı? Bazı isimler düşündü... Hayli çokluktu bu isimler. Yarım düzine kadar; fakat kesin değildi hiçbiri.

Insiyatifi almasına rağmen devlet erkânının tam tasvibine nail olmuş sayamıyordu kendisini. Tahtın hâkimi idi gerçi; ama devletin hâkimi henüz değildi. Şehzade Ahmed, Anadolu'da saltanatını ilân etmişti. Dersaadet'te hayli taraftarı vardı. Başta Mustafa Paşa. Ardında kim bilir, kimler?..

Şehzade Korkud'la bir anlaşma yapmıştı gerçi. Buna göre Korkud, Manisa sancağında dilediği hayatı yaşayacak, ilimle, musikiyle, şiirle meşgul olacaktı. Bölücü heveslere kendini kaptırmaması şartıyla, bütün masraflarını Sultan Selim üstüne alıyordu. Aksi hâlde durum "başkaca" olurdu.

Bununla birlikte Dersaadet'te Korkud'u kışkırtanlar bulunuyordu. Hâlâ onun padişah olmasını arzulayanlar vardı ve bu adamların çoğu devletin kilit noktalarında vazifeli idiler. Böyleyken, devleti kendisinin idare ettiğini nasıl olur da iddia edebilirdi? İddia ederse gerçeklerden kaçmış olmaz mıydı? Halbu-

ki Sultan Selim, gerçeklerden kaçmak gibi nefret ettiği bir fiili işlemektense hadiselerin üstüne gitmeyi, ya lehine çevirerek iktidarını mutlak manada kurmayı yahut bu yolda ölmeyi tercih ederdi.

Büyük ideallere, bütün hâlinde ulaşılabilirdi. Bölük pörçük yürümenin ufak tefek başarıları Yavuz ruhunu tatminden uzaktı.

Şu hâlde ilk hedef Şah İsmail'in üstüne gitmek değil, iç kaynaşmayı kökünden sökecek bir ameliyeye girişmekti. Suikast hadisesi, nereden başlaması gerektiğine bir işaret mahiyetinde idi.

Tokmağı çevirdi. Kapının aralandığını gören mert yüzlü, karayağız biri seğirtti. Padişah, karşısındakini görünce durakladıktan sonra:

"Burada miydin sen, Malkoçoğlu?"

Malkoçoğlu Ali Bey, edeple ve saygıyla padişahını selâmladı:

"Beli sultanım," dedi. "İki saattir eşiğinizde beklerim."

Yavuz Selim, yıllardır yanıbaşmdan ayrılmamış arkadaşının yüz ifadelerini "Tarih-i Vassaf'tan daha kolay okumayı öğrenmiş, buna alışmıştı.

"Üzüntülü görünüyorsun, bir vebal mı yüklendin bugün,

yoksa hiç hayır yapmadın mı? Neyse, gel bakalım içeri. Yok, en iyisi, bizi hançerlemek isteyen beceriksizi de al, öyle gel. Soralım bakalım, derdi ne imiş?"

Malkoçoğlu Ali Bey'in yüzü kırıştı:

"Affını dilerim, Sultanım."

Sesinde, samimî bir hüznün acı titreşmeleri vardı; engin bir sevgiyle padişahın yüzüne bakıyordu. Sultan Selim, arkadaşının üzüntü sebebini anlamakta gecikmedi.

"Anladım, o hadise üzmüş seni. Aldırma, işte dipdiri karşm-

dayız. Bizi asıl üzen, fiilden çok, faildir. İşin ardında kardeşlerimizden biri varsa..."

Gözleri daldı. Bir an sustu. Sonra yeniden konuşmaya başladı:

"İşte o zaman üzülürüz. 'Bu nasıl kardeşlik?' deriz. Ordularla çarpışmayı anlarız; ama arkadan hançerlemeyi aklımıza sığdıramayız. Hele getir şu adamı, bir konuşalım bakalım."

"Buraya mı getireyim şevketlüm?"

"Elbette, sarayımızın en sakin yeri burasıdır."

"Başka haber vermemi istediğiniz kimse var mı?"

Sultan Selim şöyle bir düşündükten sonra:

"Evet," dedi. "Şeyhülislâm Zenbilli Ali Efendi ile Sadrazam Paşa da gelsinler. Zannederim, bulunmalarında fayda vardır."

Malkoçoğlu eğildi:

"Emrin başım üstüne, şevketlüm."

Padişah, uzun zaman arkadaşının arkasından baktı. Gerçek kardeşten daha yakındı kendisine; kat'iyetle biliyordu bunu. Canını dişine takarak, gerektiğinde ölümün kucağına atılarak kendisine saltanat yollarını açan güçlü kılıçların, güçlü beyinlerin arasında, belki en başında yeralıyordu Malkoçoğlu Ali Bey. Padişah olunca, hiçbiri ne makam, ne rütbe, ne mansıb istemiş-

ti; "Yambaşmda bulunmak bizim için dünya nimetlerinin en büyüğü" demişlerdi. "Dünyanın yarısını mı istersiniz, yoksa yanımda alelade bir kılıç eri olarak kalmayı mı?" diye sorsa, "yanında kalmayı" cevabını verecekleri muhakkaktı. Yavuz, bunu çok iyi biliyordu. Bildiği için de her birini dünyaya bedel sayıyordu. Koridorun sonunda şeyhülislâmın siluetini görünce yüzü aydınlandı. Bu zata hürmeti sonsuzdu. Gerçek bir din aliminde aranan her türlü meziyeti nefsinde toplamıştı. Hareketlerinde vakar, ciddiyet ve samimiyet esastı. Hatıra, gönüle kaçmadan şeriatın hükmünü dosdoğru söyler, hiçbir zaman gösterişe tenezzül etmezdi.

Kapıyı ardına kadar açarak kenarda durdu. Selâmını, elini göğsüne bastırarak aldı. Yer gösterdi.

Fakat Zenbilli Ali Efendi oturmadı. Padişah ayakta iken otur-

masında mahzur olmayan tek kişi şeyhülislâmdı. Bununla birlikte hürmetle mukabele etmeyi benimsemişti. Bu yüzden önce Sultan Selim'in oturmasını bekledi. O oturduktan sonra kendisi de oturdu.

"Müessif hadiseyi duymuşsunuzdur, efendi hazretleri/' diye söze girdi Yavuz. "Bize suikast tertiplediler."

Şeyhülislâm başını göğsüne doğru salladı.

"Evet," dedi, "duydum."

Hiçbir tepki göstermemesi Yavuz'u şaşırtmıştı.

"Allah'tan vaktinde davrandık."

Yüzünde bir kırışık derinleştikçe derinleşti. Şeyhülislâm:

"Ölüm geldikte, vade yettikte, hangi beşerî güç onu geciktirebilir?"

Yavuz, yutkundu. Nazik bir ifade ile de olsa hatasını yüzüne vurabilen bu din adamına gün geçtikçe daha çok bağlanıyordu.

Göz kapaklarını indirerek görüşlerine iştirak ettiğini belirtti. Zenbilli'nin yüzündeki esef çizgisi birden kayboldu. Gözlerinde ümit pırıltıları oynaştı:

"Hatasını farkettiği anda dönüş yapabilip hakikata yönetebilenler büyük insanlardır," diye konuştu. "Ve insan hatalarını azalttığı nisbette büyür."

Yavuz Selim, alışkın bir tavırla elini masaya uzattı. Şeyhülislâmın sözlerini bir yere not etmek istiyordu. Sonra bunun uygun düşmeyeceğini düşünerek vazgeçti. Kâğıda değil, beyninin bir köşesine yazmak, şüphesiz kendisi için daha faydalı olacaktı. Öyle yaptı:

"Hatalara giden bütün yolların üstünde aşılmaz bir kale gibi

dikilerek yolumuzu iradenizle kesiniz, hocam, inanınız ki, bu hareketiniz bizi ziyadesiyle memnun edecektir."

Yaşlı adamın dudaklarında acımtırak bir tebessüm belirdi.

"Ne tuhaf?" dedi. "Vaktiyle pederiniz hemen hemen aynı şekilde konuşmuştu. Sonra sözlerimiz acı gelmeye başladı. Bazı gerçeklerin dobra dobra ifadesi insanları rahatsız eder sultanım. Fakat inanınız, devlet ve din menfaatlerim haleldar edecek teşebbüslerinizin karşısına bir kale gibi değil belki, ama dünya nimetlerine iltifat etmemiş bir Zenbilli gibi dikileceğim. Müsterih olunuz."

Kapı vuruldu, ardından açıldı, Malkoçoğlu'nun heybetli cüssesi eşikte belirdi:

"Getirdim şevketlüm."

Yavuz:

"İçeri alın."

Adamı iki muhafız odaya soktu. Perişan bir hâli vardı. Herhalde muhafızlar bir parça hırpalamış olsalar gerekti. Girer girmez iki nöbetçinin elinden kurtulmak için bir hareket yaptı. Fakat bırakmadılar. Sultan Selim:

"Bırakın!" diye emretti. "Çıkın ve dışarda bekleyin."

İki zülüflü baltacı, yerlere kadar eğilerek padişahı ve şeyhülislâmı selâmladıktan sonra geri geri dışarı çıktı. Sahte derviş, padişahla Malkoçoğlu'nun arasında ne yapacağını kestiremeden dikiliyordu. Karışan aklını toparlamak için büyük bir güç sarf ettiği muhakkaktı.

Neden sonra kendini yere attı. Sürüne sürüne padişahın ayaklarına kadar gitti. Rastgele öpmeye, anlaşılmaz bir şeyler mırıldanmaya başladı.

Yavuz ayağıyla şöyle bir itti:

"Kalk!" diye gürledi.

Adamın kımıldamadığını görünce de Malkoçoğlu'na baktı.

"Kaldır şunu."

Malkoçoğlu, adamı tuttuğu gibi ayağa kaldırdı.

Yavuz, bir süre adamın perişan yüzünü inceledikten sonra sordu:

"Kimin hesabına çalışıyorsun?"

Mahmut'un ağzından bir inilti çıktı. Merhamet dilenmek için şeyhülislâma baktı. Ama o başka tarafa bakıyordu. Olanlarla ilgilenmez bir hâli vardı.

Tam o sırada nöbetçilerden birinin başı uzandı.

"Sadrazam Hazretleri," diye haber verdi. Ardından Koca Mustafa Paşa girdi.

Yüzü balmumu rengini almıştı. Alnından itibaren başlayan

endişeli çizgiler, sakalının kılları arasında görünmezleşiyordu. Yavuz, bu çizgilerin çene altına kadar uzandığından emindi:

"Geldin mi lala?" dedi kayıtsız bir esle. "Otur şu sedire."

Sadrazam, padişahı etekledikten sonra gösterilen yere oturdu. Sultan Selim, göz ucuyla Mahmut'un göstereceği tepkileri araştırıyordu. Sadrazamı görünce gözlerinin birden parlamaya başladığını, karanlık bakışlarında bir ümit ışığı yanıp söndüğünü fark etmişti.

"Evet," dedi, "bizi öldürmeye kim tarafından memur edildiğini söyle şimdi."

Doğrudan Mahmut'a hitap ediyordu. Tam karşısında bir azamet heykeli kadar kıpırtısız duran padişahtan bucak bucak bakışlarını kaçıran Mahmut, sadrazamla göz göze gelmeye çalışıyordu. Fakat Mustafa Paşa, inadına karşı köşeye bakmakta devam ediyordu. Halbuki başına herhangi bir şey geldiği takdirde sadrazamın koruyuculuğu sayesinde kurtulacağını söylemişlerdi Konya'da. Doğrusu bu niyette olduğunu anlatacak herhangi bir ima mevcut değildi sadrazamın yüzünde.

Adamın ısrarlı sükûtu Yavuz'u sinirlendirmeye başlamıştı. Sert bir el hareketiyle bıyıklarını burdu. Döşemeyi tekmelercesine bir adım attı.

"Konuş bre!"

Bu çıkış zaten bitkin olan suçluyu korkuttu. Padişahın haşin tabiatım duymuşluğu vardı. Direnirse, şuracıkta başını vurdurdu mutlaka. Ya konuşursa? Belki de hamiyete gelir; kim bilir, belki de affederdi...

Üst üste birkaç defa yutkundu. Dilini kuruyan dudaklarında dolaştırdı. Hırıltılı bir sesle:

"Şehzade Ahmed tarafından," deyiverdi.

Şeyhülislâm, yüzündeki ifadeyi değiştirmemekle birlikte, rahatsızlıkla kımıldadı. Malkoçoğlu, bakışlarını tavana doğru kaldırırken, eli hançerinin sapına gitti. Mustafa Paşa ise dehşetle irkildi. Yavuz, cevabı alır almaz bakışlarını Mustafa Paşa'ya çevirmiş, irkildiğini belirli bir şekilde görmüştü, tereddütleri geçti. Sadrazam Paşa ile Ahmed arasında mutlaka eski irtibat devam ediyordu. Bu konuyu kurcalayacaktı, ama daha sonra...

Çenesiyle suçluyu işaret etti:

"Götürün şu Ahmed'in maşasını. Kimseye zarar eriştiremeyecek hâle sokun."

Emri verirken şeyhülislâmın yüzüne bakmış, muvafakatim almıştı.

Malkoçoğlu, adamı sürüyerek çıkardı. Muhafızlara teslim etti. Mahmut, başını kurtarmak için yalvarıp yakardı. Bunların tesir etmeyeceğini anlayınca da tehdide yöneldi:

"Kimsenin hile okuna karşı zırhı yoktur. Padişah mutlaka öldürülecektir."

Çığlık çığlığa söylediği ^u sözler, padişahın kulağına kadar geldi.

"Şüphesiz," dedi gülümseyerek. "Ama ölüm, bu kalleşliği kardeşlerimin irtikap ettiğini görmekten daha acı değildir."

• • •

Üç gün sonra, bir atlı, fırtına gibi sarayın dış avlusuna girdi. Etrafını alan muhafızlara, nefes nefese:

"Şevketlü padişahımı göreceğim," dedi.

Her tarafı toza bulanmıştı. Ter bıyıklarının ucundan yere damlıyordu. İsteğim söylemiş olmasına rağmen yerlerinden kımıldamayan ve şüpheli bakışlarla kendisini süzen muhafızlara doğru bağırdı:

"Şevketlüyü göreceğim!"

Kılığından Bostancılara mensup olduğu belli bir küçük rütbeli subay, kızgın süvariyi bir iyice tetkik ettikten sonra, sordu:

"Ne yapacaksın şevketlüyü?"

Sual o kadar saçma geldi ki, süvari bir an şaşırdı. Verecek cevap bulamadı. Şaşkınlığı kısa sürdü, ama kendini kalabalıktan kurtarıp iç avluya attı.

Küçük rütbeli subay, amirlerine yaranmanın zamanı olduğunu hesaplayarak kılıcını sıyırdı.

"Tutun!" diye bağırarak ardından koştu.

Süvari yorgun olmasına rağmen hızlı koşuyordu. Neredeyse

saray kapısına ulaşmak üzereydi. Subay, bir daha bağırdı:
"Yakalayın!"
Kapıdaki dört nöbetçi mızraklarını çatarak girmesini önlediler. Biri hiddetle hesap sordu:
"Böyle sellemehüsselâm babanın hanesine mi girersin bre? Ne yüzsüzlüktür?"
Adam nefes almakta güçlü çekiyordu. Gözleri irileşmişti.
Kesik kesik:

"Bırakın geçeyim," dedi. "Yahut aklı başında bir adama haber verin. Yoksa başınızı kurtaramazsınız. Padişah efendimize mühim bir haberle geldim."
Tehdit, tesirini gösterdi. O zamana kadar ardından yetişen Bostancı bile durakladı, kılıcını tekrar kınına soktu.
Birden Hersekzade Ahmed Paşa'yı kapıda gördüler. Hepsi selâma durdu. Bundan yararlanan yorgun ziyaretçi fırladı, Hersekzade'nin önüne dikildi:
"Sultanıma maruzatım var," dedi.
Ahmed Paşa'nm cevap vermesine kalmadan birkaç muhafız bir zarar eriştirir endişesiyle seğirtip adamı kollarından yakaladılar. Sakin sakin bekledi adam. Zaten çırpmacak hâli kalmamıştı. Sadece:
"Padişah kapısında ziyaretçi böyle mi karşılanır?" diye söylendi.
Gerçi tedbirlerin zulüm derecesinde uygulanmasını sultan emretmiş değildi. Muhafızların gayretkeş subayı, malûm suikast hadisesinden sonra işi sıkı tutuyordu.
Hersekzade:
"Bırakın!" diye emrettikten sonra adama döndü:
"Dileğin nedir yiğit?"
"Devletüyü görmek."
"Bana söyleyemez misin? Yahut sadrazamla konuş."
"Doğrudan padişaha söyleme emrini aldım."
"Emri veren kimdir?"
"Defterdar Kasım Paşa."
Ahmet Paşa'nm yüzünde bir değişiklik oldu. Durgun hâli gitti. Kasım Paşa, İkinci Bayezid'in refakatma memurdu. Acaba bir hâl mi olmuştu?

Fazla düşünmedi. Kapıdan içeriye yöneldi.
"Ardımsıra gel," dedi.
Yorgun ziyaretçi, rahat bir soluk aldı.
"Hele şükür!" diye mırıldandı.
Biraz sonra padişahın huzurunda bulunuyordu. Gereken saygıyı gösterişinden sonra:
"Bir felâket haberi vermekle üzüntülüyüm şevketlüm," dedi. "Pederiniz Hakkın rahmetine kavuştu!"
Yavuz Selim, bir yerine sancı saplanmış gibi fırladı. Oval yü-

zünde fırtınalı çağlamalar birbirini izledi. Gözünde inanmazlık
ve keder iç içe girdi. Boynundaki damar kabararak morardı...
Sonra yavaş yavaş duruldu. Tekrar oturdu. Kartal pençesini
andıran ellerini dizlerinin üstüne koydu.
"İnanmak ne zor," diye söylendi.
Gözlerini haberciye çevirdi:
"Nerede?" diye sordu.
"Uğraş Deresi'nde Sultanım. Tam orada..."
Padişah, ürperdiğini hissetti. Vaktiyle Uğraş Deresi denen
yerde babasıyla cenk etmiş ve yenilmişti. Ecel, şimdi aynı yerde
babasını yeniyordu.
"Kader!"
Gerçi babası Dersaadet'ten çıkarken her zamankinden daha
hasta görünüyordu. Taşıdığı illet vücûdunu kemirmeyi bitirmiş
gibiydi. Altmış dört senelik koca ömür Uğraş Deresi'nde nokta-
lanmıştı. Sessiz, sedasız...
Ne yapılabilirdi artık? Ölüm, herkes için vardı. Padişah ile bir
sokak serserisini ayırt etmezdi. İkisini aynı iştahla kucaklar, ay-
nı yere, toprağın bir kulaç altına götürürdü. Ama bir de ötesi
vardı bunun. Salih amelin geçerli olduğu menzil...

Hersekzade Ahmed Paşa, başını pencereye çevirmiş, sarsıla
sarsıla ağlıyordu. Yanma gitti. Elini omuzuna koydu:
"Paşa," dedi. "Hazırlıklara başlansın... Cennetmekân pederi-
miz, Uğraş Deresi'nden alınıp Dersaadet'e getirilsin. Caminin
yanında mükemmel bir türbe inşa edilsin; orada toprağa verile-
cektir."
Hersekzade başını sultana doğru kaldırdı. Hayret! Koca Ya-
vuz Selim'in gözlerinde sıra sıra yaş habbeleşmişti. Yutkundu.
Hıçkırmamak için kendini tuttu.
"Padişahım, nasıl münasip görüyorsanız öyle yapılsın; lâkin
babanızın bir vasiyetini hatırlatmama müsaade ediniz. O Eyüp
Sultan'da türbesiz bir kabri olsun isterdi."
Sultan Selim:
"Biliyorum," dedi. "Fakat buna imkân yok. Babamız adsız bir
derviş değildir. Büyük işler başarmış bir padişahtır. Yarın nes-
linden gelenler bu padişahı türbesinde ziyaret etmek isterler;
onları mahrum etmekle vebale gireriz. Babamız vasiyetini yeri-
ne getirmedik diye yarın ahrette bizden davacı olursa verece-
ğimiz cevap budur. Anlayışla karşılayacağına inanıyoruz."
Hersekzade eğildi:
"Ferman şevketlü sultanımmdır."
Yavuz haberciye baktı. Unutmuş, gitmişti.
"Anlat," dedi, "nasıl öldü?"
"Devletlü pederiniz, Uğraş Deresi mevkiinde ağırlaştı; ko-
naklamamızı emretti. Hekimler tedbirler ettiler; lâkin vade hita-
mında hekim neylesin? Kurtaramadılar..."
"Neylesin?" dedi Yavuz Selim. Sayıklar gibiydi... Yüreğinden
parçalar kopup kanma karışıyordu sanki. Bir yerlerini testereye

tutmuşlar, kesiyorlardı... Babasını bu derece sevdiğini kendisi de bilmezdi. Meğer ölüm acısı ne zorlu oluyordu.

"Gidebilirsin ağa; öyle bir haber getirdin ki, içimizi yakar, damla damla eritir yürek yağımızı... Haydi çık, bizi yalnız bırak."

Adam çıktıktan sonra, nöbetçilere kimseyi içeri bırakmamalarını emretti. Hayatında bu derece yalnız kalmak istediğini hiç hatırlamıyordu. Babasının ardından gözyaşı dökmeye muhtaçtı... Oysa kul taifesi, bir padişahın ağlamasını aklına sığdıramazdı. Padişahların da insan olduğunu, her insan gibi zayıf anları bulunduğunu düşünmezlerdi.

Yavuz, işte o zayıf ânı yaşayacaktı. Tek başına, kederine kimseyi ortak almadan...

İki saat sonra gözlerinin bunca yaşı nerede depo ettiklerine kendisi de şaşacaktı.

İKİNCİ BOLUM

"Hey, Hüseyin Ağam," diye bağırdı dört atlıdan biri. "Benim hayvan yıkıldı yıkılacak, biraz dursak mı ha! Ne dersin?"

Hüseyin Ağa, nal seslerini bastırmak için avazı çıktığı kadar bağırarak karşılık verdi:

"Şuna yoruldum desene Celâl! Hayvanda ne kabahat arıyorsun? Beyzadeler gibi eğlence için mi at koşturduğumuzu sanırsın? Bir an evvel Dersaadet'e ulaşmamız gerek."

Celâl bir an önce Dersaadet'e ulaşmaları gerektiğini biliyordu, ama bu gidişle lüzumundan da evvel varacaklar gibisine geliyordu. Tabiî, hayvanları, yorgunluktan çatlamayıp koşmaya devam edebilirlerse...

Atını Hüseyin Ağa'nm atma yaklaştırdı.

"Sabahtan beri hiç mola vermedik, biliyorsun ağam," dedi. "Hayvancıklar bitap düştü; çatlayacaklarından korkuyorum."

"Ben ise gecikmekten korkuyorum."

Hüseyin Ağa'yı durduracak tek yol vardı. Celâl da o yolu denedi:

"Öğle namazı vakti geçiyor; güneş ikindiye devrilmek üzere neredeyse..."

Hüseyin Ağa, birden gemlere asıldı. At öyle bir anî duruş yaptı ki, az daha muvazenesi bozulup yuvarlanıyordu.

"Hakkın var Celâl. Üstümüzdeki iş beni çok düşündürüyor, haniyse dünyayı unutacağım!"

"Bu arada, ahreti de galiba!"

Hüseyin Ağa, söze karışan üçüncü süvariye dik dik baktı.

"Kapa çeneni Sarıoğlan!" diye gürledi. "Oğullar ne zamandan beri babalarına kinayeli sözler söyler oldu?"

Sarıoğlan, kızararak, bakışlarını önüne indirdi. Babası sinir-

liydi anlaşılan, yoksa kolay kolay latifeye tahammülsüzlük göstermezdi.

"Affet baba," dedi. "Şakalaşmıştım."

Hüseyin Ağa etrafa bakmıyordu:

"Abdest tazeleyecek bir su yok civarda; bereket, kırbalarımız yetesiye dolu. Haydi inelim atlardan. Biz namaz kılarken, onlar dinlenmiş olurlar..."

İndiler. Terkilere asılmış kırbaları alarak ayrı köşelere çömeldiler. Birazdan da öğle namazına durdular.

Hepsi aşırı derecede yorgundu. On gündür zaruretler dışında hiç at sırtından inmemiş, delicesine sürmüşlerdi.

Safevî Devletinin taht şehri Tebriz'den geliyorlardı. Hüseyin Ağa'nın belindeki mektuplukta mühim bir mektup vardı. Sultan Selim'in Tebrizli dostu Hasan Can'm-mührünü taşıyordu mektup. Acemistan'daki durumu naklediyor, Şah İsmail'in Anadolu'yu Şiîleştirmek için akla hayale sığmaz yollara başvurduğunu, kese kese altın dağıttığını, mani olunmazsa Anadolu'da pek yakın tarihte isyanlar başlayacağını bildirdikten sonra Yavuz Selim için hayatî ehemmiyeti haiz bir konuya da temas ediyordu.

''Karındaşın Şehzade Ahmed, oğullarından ikisini Şah İsmail nezdinde elçi gönderip zat-ı devletlerinize karşı yardım talep eder. Vaktiyle yardımlarda bulunduğunuz Dulkadir Hükümda-

n Alaüddevle'nin de bu kumpasa katıldığı yolunda bazı söylentiler kulağımıza erişir. Mısır Sultanı Kansu Gavri'nin ise öteden beri zat-ı devletlerine karşı olduğu, siz sultanım tarafından bilinmektedir. İttifak henüz siyasî sahadan askerî sahaya intikal etmemiştir. Binaenaleyh askerî ittifaka meydan verilmeden hareket etmenin faydalan zat-ı şahanece takdir edilir. Şimdilik başkaca maruzatım yoktur, vesselam..."

Bir gece Hasan Can, dört gözü pek arkadaşın kaldıkları eve gelmiş, acele edilmesi kaydıyla bu mektubu kendilerine tevdi etmişti. Mümkün olan süratle hareket edip tez elden mektubu Sultan Selim'e ulaştıracaklarına dair dördü de söz vermişlerdi.

Korkusuz yiğitlerdi. Uzun süredir Sultan Selim'in hizmetinde canlarını dişlerine takarak çalışıyorlardı. Mal, mülk, mansıb değildi bekledikleri. Bir ideal etrafında kenetlenmiş, tek vücut olmuşlardı. Nice tehlikelerden geçmiş, nice ölümlü çatışmalara girmiş, nice sarp kayaları aşarak İstanbul-Tebriz arasında haber getirip götürmüşlerdi.

Sarıoğlan, Hüseyin Ağa'nın oğluydu. Doğumundan bu yana isim verecek kadar boş vakti hiç olmadığını söyler, bu yüzden oğlunu "Sarıoğlan" diye çağırırdı. Sarışınlığından gelen bu lâkap çoktan isminin yerini almıştı.

Yirmi yirmi iki yaşlarında, uzun boylu, asil çehreli bir gençti. Kılıç kullanmakta babasıyla yarıştığı, bazen de onu geçtiği olurdu. Gençliğinden gelen aşırı bir ataklıkla zaman zaman taşkınca hareketlere girerdi, ama girdiği gibi de çıkardı. Bu yüzden çok

ümitsiz dövüşleri kazanmışlardı.

Celâl, otuza merdiven dayamıştı. Yaşlı sayılmazdı elbet. Ama bozkır güneşi yüzünün derisini bir köseleye benzetmiş, her geçen yıl sanki yüzünün bir yanma imzasını atmıştı.

Kırışıklıklarla doluydu yüzü; yine de mertlik akardı. Kılıç kullanmakta diğerleri kadar maharet sahibi olduğu söylene-

mezdi. Ok gezlemekte ise üstüne yoktu. En vurulmaz hedefleri vurur, ok ulaşmaz sayılan yerlere okunu ulaştırırdı.

Arkadaşların dördüncüsü olan Rasim'in bakışlarında her zaman bir şelâlenin çağlayışı vardı. Yüzündeki durgun ifade ile gözlerindeki yırtıcılık karşılaştırılınca genç adamın gizli kurnazlardan olduğu neticesi çıkarılabilirdi. Gerçekten de kurnazdı. Kılıcının hakkını vermesini bildiği kadar mantığını işletmesini de bilirdi. Üç arkadaşa kalırsa, lüzumundan fazla zeki idi ve bu zekâsı günün birinde onu saray adamı yaparak başına dert açabilirdi!

Namaz bitmişti. Torbada kala kala taş gibi sertleşen ekmekten birer parça kopararak kemirmeye başladılar.

Celâl:

"Mübarek, kılıcımın çeliği kadar sert," dedi. "Azıcık zaman olsa şuradan bir tavşan avlayabilirdim size. Mis gibi taze et yiyebilirdik."

"Mızmızlanma," dedi Hüseyin Ağa, "Bunu da bulduğuna şükret. Dünyada günlerce kursağına kuru ekmek bile germemiş olanlar var."

Celâl gülümsedi:

"Ağam," dedi. "Her kötü durumu daha kötüsüyle mukayese edip iyi yanlarını nazara verirsin. Bu, senin hayat felsefen. Ama bırak da, tavşan etini hayal ederek şu kuru ekmeğe bir tat vereyim hiç değilse..."

"Beterin beteri diye bir söz duydun mu sen Celâl?"

"Duymaz olur muyum? Ağzından düşürdüğün yok ki!"

Hüseyin Ağa, gözlerini ağaçların tepesine doğru kaldırdı. Geçmişini arıyor gibiydi.

"Hepinizden yaşlıyım çocuklar," diye konuşmaya başladı. "Yine de size ders vermeye kalkışacak değilim. Yalnız geçmişte-

ki tecrübelerime dayanarak şunu söyleyeyim: Mideme ne koydumsa geri çevirmedi, üstelik doydum. Lâkin şu nefsim var ya, inanır mısınız, ne verdiysem doyuramadım, hep daha fazlasını, daha iyisini istedi. Uzun süren bir mücadeleden sonra sessiz sedasız anlaştık!"

Atma doğru yürürken devam etti:

"Ben bulduğumu verecek, o da fazlasını istemeyecekti. Anlaşmamız hâlen yürürlükte; samimî söylüyorum size çocuklar, çok rahatım."

Bir sıçrayışta atma bindi.

"Yolcu yolunda gerek dostlar, gidelim artık."
Hepsi atlandılar. Tam mahmuzları vurmaya hazırlanıyorlardı ki, Sarıoğlan'm keskin kulakları birtakım sesler duydu.
"Dinleyin! Gelenler var galiba..."
Kulak verdiler, ama hiçbir şey duyamadılar. Hüseyin Ağa:
"Gaipten sesler duymaya mı başladın oğul?" dedi.
Sarıoğlan, babasına baktı:
"Nal sesleri baba..."
Biraz sonra gerçekten nal seslerini hepsi duydu. Gelenler vardı.
"Evet," dedi Rasim, "ben de duyuyorum. Selâmlaşır geçeriz. Nasılsa Osmanlı topraklarmdayız, buralarda bizim için tehlike yok."
"Sen öyle zannet," diye sözünü kesti Celâl. "Şehzade Ahmed'i hesaba katmadığın besbelli. Tabiî, Şehzade Korkud da var. Başka?.."
"Şah İsmail'in çapulcuları da olabilir" diyerek konuşmayı tamamladı Sarıoğlan.
Hüseyin Ağa:

"Kesin artık! Şu sık çalıların ardına sürün hayvanlarınızı. Tembih edin, kişnemesinler. Bakalım, gelenler dost mu, düşman mı?"
"Benim at pek tembih tutmaz," dedi Celâl. "Gevezenin tekidir, bilirsiniz. En olmayacak yerlerde başlar kişnemeye."
Hiçbiri cevap vermeyince attan çok kendisinin gevezelendiğini düşünerek sustu. Arkadaşlarının ardından sürdü hayvanını. Sık çalıların arkasına saklandılar.
Fazla beklemeleri icap etmedi. İki atlıydı, gelenler... Kıyafetleri sipahi kıyafeti idi. Birinin yüzünü siyah bir sakal çevrelemişti. Onu görür görmez Hüseyin Ağa, Rasim'in kulağma şöyle fısıldadı:
"Şu sakallıyı Dersaadet'ten tanıyorum. Veziriazamın arabasını sürerken görmüşlüğüm var."
"Sadrazam hazretlerinin adamı mı yani?"
"Sus! Durdular. Konaklayacaklar galiba..."
Doğru tahmin etmişti. Süvariler atlarından inerek torbalarını çözdü. Yere yaydıkları bir keçenin üstüne karşılıklı bağdaş kurdular.
"Yemek için doğrusu iyi bir yer seçmedik," diye konuştu sakallı olanı. "İlerde bir pınar var, ama sabredemedin bir türlü."
Öbürü daha gençti. Ağzındaki üç eksik dişi göstererek güldü.
"Suya lüzum yok vire," dedi. "Kırbam şarap dolu."
Bir kahkaha yankılandı:
"Yahu! Ben seni dini bütün bir Müslüman bellemiştim."
"Ben de seni... Fakat ikimiz de Rumuz; öyle değil mi?"
"Yavaş bre, bağırma öyle, duyan olursa!"
"Bu viran yerde mi? Hadi canım! Hem duysalar ne çıkar?

Sadrazamın emrindeviz, kimsenin bize dişi geçme. Keyfine bak!"

Sakallı adamın endişeleri dağılmıştı herhalde bu sözlerden sonra, bir kahkaha attı:

"Sadrazam hazretleri de bizden," dedi. "Rum dönmesi."

"O kadarı da fazla artık; pek bizden sayamayız. Çocukken yeniçeri yapılmak üzere devşirilmiş. Sonra saraya intisap etmiş. Yükselmiş, yükselmiş... Rumluk filân mı kalır o günden beri?"

"Ama bize muhabbet eder, özel adamlarını daha çok Rumlardan seçer. Irk çekmek değilse, nedir bu?"

"Anlaşana! Sadrazam, daha ziyade karanlık işlerde bizim ırkı kullanıyor."

"Yani, hiçbir Türkün yapmaya kolay kolay yanaşmayacağı işlerde, demek istiyorsun..."

"Akıllandın nihayet! Öyle demek istiyorum; tam tamına..."

"Şehzade Ahmed'e götürdüğümüz mektubu Türklerden biri götürmeye yanaşmaz mıydı yani?"

"Şüphen olmasın! Hangi Müslüman, Türk devleti içinde bir ihtilâf çıkarmaya alet olmak ister?"

"Sence mektupta ne yazılı; böyle söylersin?.."

Sakalsız olanı elini boşlukta salladıktan sonra dizine vurdu. Deri kaptan okkalıca bir yudum şarap aldı, ağzında bir süre evirip çevirdi ve guruldatarak yuttu. Ardından sarkık bıyıklarını sıvazladı.

"Sultan Selim için ölüm fermanı denebilecek cinsten satırlar olduğundan eminim. Adımın Dimitri olduğunu nasıl şüphesiz biliyorsam, bunu da öyle biliyorum. Sadrazam birisiyle konuşurken kulak misafiri olmuştum..."

Bir gözünü kırptı:

"Anlıyorsun ya, Yorgacis!"

Sakallarını avuçlayarak cevap verdi Yorgacis:

"Anlıyorum."

Dimitri, iri bir lokma attı ağzına, bir yandan onu kemirirken de ayağa kalktı. Peltek bir sesle:

"Bu yüzden bir an önce menzile ulaşmamız gerek," dedi. "Kalk bakalım!"

Bütün konuşulanları duymuş olan dört arkadaş, bakışlarıyla anlaştılar. Hüseyin Ağa, Sarıoğlan'a bir baş işaretiyle ortaya çıkmasını emretti. Delikanlı, bunu çoktandır bekliyordu. Kılıcını çekmeye bile lüzum görmeden çalıların ardından fırladı:

"Heeey! Aceleniz mi vardır aslanlar? Eğleşin biraz..."

Afalladılar.

"Nedir bu? Ne oluyor?"

Yorgacis'in ağzından çıktı bu sözler. Dimitri, donmuş gibi kaldı orta yerde. Eli atının yularında, gözü delikanlının üstünde idi.

"Dilinizi mi yuttunuz, orman çakalları!? Az evvel ne güzel ötüyordunuz halbuki. Aranızda konuştuklarınızı bana da anlatın, dinliyorum; hadi!"

Dimitri neden sonra toparlanabildi. Delikanlının gücünü ölçmek ister gibi bir süre baktı. Hayli rahatladı bu bakışlardan sonra. Öyle iki kişiye karşı durabilecek silâhşor görüntüsü hiç yoktu. Kabadayılığa meraklı bir tüysüzden başka bir şey değildi mutlaka.

"Bana bak delikanlı," diye bağırdı, "git yoluna! Başına belâ mı arıyorsun sen?"

Sarıoğlan iki adım attı:

"Baştan sona belâ olsanız ne çıkar?" dedi. "İki vuruşluk can taşıyorsunuz."

Dimitri, delikanlının sözlerinden değil de söyleyiş tarzından ürktü. Kulaklarına gelen ses buz gibi soğuktu ve âdeta ölüm kokuyordu.

Kendi de şaştı. Şu tüysüz oğlandan korkmayı şanına yediremedi. Konuşmadan çok hırlamaya benzeyen bir sesle:

"Delikanlı," dedi. "Niyetini söyle."

Sarıoğlan, soğukkanlılıkla cevap verdi:

"Şu bahsettiğiniz mektubu istiyorum."

Yorgacis ölü rengini aldı. İlk defa bu delikanlının arkadaşı olabileceğini düşündü. Urperdi:

"Mektup mu?" diye inledi, sesini kendisinden başkası duymadı.

Dimitri ise, elini kılıcına daha çok yaklaştırmak suretiyle cevabının menfi olduğunu belirtti.

"Vermek istemiyorsunuz demek..." diye devam etti Sarıoğlan. "Ne yapalım? Herkes keyfiyle iş yapmaz ki; ben de zorla alırım!"

Çalıların ardında bekleyen Hüseyin Ağa'nm canı sıkılmıştı bu konuşmalara. İşin bir an önce bitirilmesini istiyordu. Celâl'in kulağına eğildi:

"Bizimki gevezeliğe başladı ya, akşamı bulur!" diye fısıldadı. "Gel, çıkalım..."

Aynı anda Sarıoğlan'm kılıcını çıkardığını ve atıldığını gören Celâl, Hüseyin Ağa'yı kolundan tutup çekti.

"Ne zamandır ağız tadıyla bir dövüş seyretmiş değilim usta, hele bekle biraz, kılıçlar konuşmaya başladı ve bu dil benim aşina olduğum en güzel dildir."

Memnuniyeti yüzündeki ifadeden açıkça okunuyordu. Kıvrak çizgiler dudaklarının iki yanını çukurlaştırmış, gülüşü fevkalâde şirin bir görünüm kazanmıştı.

Sarıoğlan'm ilk darbede karşısındakini gerilettiğini görünce kendini tutamadı:

"Yaşşa, aslan parçası!"

Rasim, aceleyle arkadaşının ağzını eliyle kapadı.

"Gürültüsüzce seyredemez misin?" diye çıkıştı.

Sesini Yorgacis duymuş olmalıydı, başını dikmiş bir tazmin dikkatiyle kulak kabartmıştı. Bakışları birinin kımıldadığını da gördü. Hiç tereddüdü kalmadı. Mektup kendisinde idi. Arkadaşına yardım etmektense sıvışmaya bakması daha akıllılık gibisine geliyordu. Burada kalırsa mektubu kaptıracaktı.

Süratle fırladı atının üstüne, şiddetli iki mahmuz darbesi vurdu.

"Deeh, pis hayvan!"

"Gidiyor!"

Hüseyin Ağa ardından böyle bağırmıştı gayri ihtiyarî.

Rasim, bir ok çıkarmak için sadağına el attı; ama ağaçlar oldukça sıktı, hiçbir işe yaramayacaktı. Tereddüdünü çabucak bastırıp atlandı:

"Takip edeceğim," diye bağırdı, sürdü atını.

Celâl, olup bitenlerin pek farkında değildi. Dövüşe kendini öylesine kaptırmıştı ki, dünya yıkılsa umursamayacaktı. Bu yüzden arkadaşının ne yapmaya çalıştığını anlayamadı ilk anda.

"Ne oluyor be?" diye homurdandı.

Hüseyin Ağa, elini arkadaşının sırtına vurdu:

"Bozma ağzının tadını çelebi," dedi. "Az sonra mektup elimizde olacak."

Rasim deli gibi at sürerek arayı kapamaya çalışıyordu. Fakat bu hayli zor bir işti. Adamın atı sanki kanatlanmış, uçuyordu. Rasim, ilk defa, bindiği attan daha iyi bir at olabileceğini düşündü. Canı sıkıldı. Durmadan atıyla övünür dururdu, eğer şu serseriye yetişemezse ömrübillâh arkadaşlarının yüzüne bakamayacaktı.

"Sen beni rezil mi etmek istiyorsun Güllü? Hadi aç pergellerini!"

Yelesine vurdu hafiften. Hayvan sanki böyle bir teşvik bekliyordu. Eskisine nisbetle hemen iki misline çıktı sürati.

"Böyle işte, hay aslan yavrusu, söylerim de kimse inanmaz. Üstüne at yoktur vesselam."

Mesafe giderek kapanmaya, durum takipçinin lehine değişmeye başladı. Yorgacis, buna alabildiğine şaştı. Altındaki, sadrazam ahırının en güzel, en cins atıydı; yarışlara sokulur, çok kere birinci gelirdi. Böyleyken, arkasındaki yetişiyordu... Mektubu kurtaramayacaktı galiba, hiç değilse canını kurtarmayı denemeliydi. Aksi hâlde hem mektuptan, hem tatlı canından olacaktı.

Fazla uzun boylu düşünmeye lüzum görmedi. Mektupta yazılı olanlar Osmanlıları ilgilendirirdi. Varsın, kozlarını nasıl bölüşeceklerse bölüşsünler, kendisine neydi?

içinde mektup bulunan deri keseyi koynundan çıkardı. Sadrazamın balmumu üstüne basılmış mührüne ilgisizce son defa

baktı.
Bu arada, Rasim ümitsizdi; atı yorgunluk alâmetleri göstermeye başlamıştı çünkü... Daha uzun süre bu hızla gitmek zavallıcığı çatlatabilirdi.
Birden, takip ettiği adamın yere bir şey fırlattığını gördü. Akabinde sesini duydu.
"Al mektubu Osmanlı!"
Son bir gayretle mahmuzları vurdu Rasim. Ne yaptığını pek düşünmedi bile. At, alışık olmadığı bu darbe ile sersemlemişti; koşacağına, yavaşladı.
"Ne oluyor sana Güllü? Hadi yavrum, biraz daha gayret."
Yavaş yavaş yine hızlandı.

Gözleriyle işaretlediği yere gelince atından indi. Deriden yapılmış mektup kesesini buldu, evirdi çevirdi.
"Maksat hasıl oldu galiba," dedi. "Adam mektubu kurtarmaktansa canını kurtarmayı yeğ bulmuş olsa gerek."
Mührü titizlikle muayeneden geçirdikten sonra:
"Şüphe yok, Sadrazam Hazretlerinin mührü bu; görünce ne kadar şaşırır, kim bilir."
Atını çevirdi. Yorgacis'in geri dönüp gözetlemeye başladığının farkında bile değildi.
Sarıoğlan, Dimitri'yi berbat etmişi. Adam ölmemişti, ama ayakta duracak hâli de kalmamıştı. Rasim durumu görünce kahkahalarla gülmekten kendini alamadı.
Hüseyin Ağa işlerin iyi gittiğine hükmetti, Rasim'in gülüşüne bakarak. El salladı.
Dimitri artık yerlerde sürünüyordu. Üç yerinden yaralı idi. Ama yaraları öldürücü değildi. Sarıoğlan adamı nedense öldürmek istememişti.
İler tutar yanının kalmadığını görünce bıraktı. Kılıcını yerine koydu, arkadaşlarının yanma gitti.
"Tamam," dedi, "bitti bu iş."
Hüseyin Ağa, Rasim'e:
"Sen ne yaptın?"
"Adam mektubu verdi," dedi. "Canım kurtarmak için yere attı, aldım geldim. İşte, kuşağımda duruyor."
"Eh, gidelim öyleyse..."
"Biraz daha kalmamız lâzım," dedi Rasim. "Atım bitik. Bu haliyle yola sürersem yolda bırakır beni."
"İyi," dedi Hüseyin Ağa. "Bu arada ikindi namazım da kılarız."

Yarım saat kadar dinlendikten sonra yola koyuldular.Aynı yere daha sonra Yorgacis geldi. Arkadaşını kucaklayıp atının terkisine yükledi.
"Yapacağımı bilirim," diye homurdandı.
Peşlerine düştü dört arkadaşın.

• • •

Yol kenarında, etrafı yüksek duvarlarla çevrilmiş bir bahçenin içinde idi Solakzade Hanı. Geleni gideni çok olurdu. Hele kış aylarında yatacak yer zor bulunurdu. O zaman yolcular, oturma salonu olarak kullanılan geniş odada battaniyelerine sarılıp uyumaya razı olmak zorunda kalırlardı.

Yazın ise pek uğrayan olmazdı. Yolcular, han odasında terlemektense ilerdeki ormanda sabahlamayı, böylece masraftan da tasarruf etmeyi daha akıllıca bulurlardı. Hanın sahibi Solakzade Hasan, buna çok içerliyor gibi görünüyordu ve gelene geçene durmadan hâlinden şikayet ediyordu, ama aslında fazla aldırdığı da yoktu. Ekmeğini bu hana bağlamamıştı; çünkü gizli eller, kese kese altın sunuyorlardı kendisine.

Esmer yüzü siyah bir sakalla çevrelenmişti hancının. Şaşı gözlerinin ne yana baktığını anlamak, hele onu ilk defa görenler için bir hayli zordu. Ucu bir atmaca gagası gibi kıvrık burnu yaz kış suluydu. Bu yüzden dostları takılır, "Şu senin çeşmeden bir bardak dolduruver" derlerdi. Hancı, güler geçerdi bu şakalara.

Nereden geldiğini bilen hemen hemen yoktu. Kendinden bahsettiği hiç olmaz, daha ziyade yolcular hakkında bilgi toplamaya bakardı. Merakına verirlerdi bunu, fakat hancının başka hesapları vardı.

Gizli bir Şiî idi. Sünnî görünmesine rağmen Sünnîlere karşı derin bir kin beslerdi. Şah İsmail'in Anadolu'yu Şiîleştirmek için gönderdiği casusların birçoğu önce Solakzade Hasan'a uğrar,

tanıtma işareti olan beş köşeli yıldızı gösterip yardımını isterlerdi. O da, getirdikleri keselerin sayısına göre az yahut çok yardım ederdi.

Elli yaşlarında gösteriyordu. Sağlam bir bünyesi vardı, ama sürekli hastalıklardan yakınırdı. Çalışamaz olduğunu, bu yüzden iki yardımcıya avuç dolusu para verdiğini söyleyerek şikâyetlerde bulunurdu.

Şu anda, iki yardımcısından biri mutfakta soğan doğruyor, öbürü ahırda hana yeni inen dört yolcunun atlarıyla uğraşıyordu. Solakzade Hasan ise, ihtirasının derin hayalleri içinde mavi bulutlarda kanat çırpıyordu.

Şah İsmail'e hizmet ettiği müddetçe kırmızı keseler kuşağında dizi dizi olacak, belki de bir gün bu keselerle koca bir sandığı dolduracaktı. İşte o zaman istediği her şeyi yapabilecekti. Paralı askerlerden bir ordu kurup isyan etmeyi tasarlıyordu, çoktandır. Bir derebeyi olmak sevdasına kapılmıştı. Bu, Şah İsmail'in de işine gelirdi mutlaka, kendisini destekleyeceği muhakkaktı.

Tam kendisini süslü elbiseler içinde koca bir orduya kumanda ederken hayal etmeye koyulduğu sırada avludan gelen nal sesleriyle gerçeğe döndü. Sofaya açılan kapı ile mutfak kapısı

arasında durmuş, zengince, fakat her türlü kirli işte parmağı bulunan bir hancı olduğunu birden idrak etti. Yüzü alabildiğine asıldı. Sonra, gelenin beş köşeli işaret taşıyanlardan olabileceğini düşünüp gülümsedi, sakalını çekiştirdi. Keyifli olduğu zamanlar yaptığı gibi kavuğunu ensesine doğru yatırdı.

Şah İsmail'in adamlarının gelmesi demek Solakzade'nin kuşağına bir kese altın daha girmesi demekti. Sırıtarak pencere önüne gitti. Etraf karanlıktı. Bahçe kapısının üstünde yanması gereken iki çam çıra bu gece nedense yanmıyordu. Ahıra doğru bağırdı:

"Kambur, uğursuz soytarı, çıraları yaksana!"

Ahırdan yuvarlanarak bir cüce çıktı. Hem göğsü hem sırtı dışarı çıkıktı. Hele sırtı... Sanki bir semer taşıyor gibi fırlaktı. İki elinde tuttuğu iki çıranın gölgeleri sadece kin fışkıran yüzünde oynaşıyor, cüceye daha çirkin bir görünüş veriyordu.

Homurdana homurdana bahçe kapısına yanaştı, oradan henüz geçen atlıya çıraların alevinde uzun uzun baktı. Gözleri hayretle açıldı. Atın terkisinde yüzü koyun yatan bir ceset fark etmişti.

"Hm!" diye bir korku nidası çıkardı.

Cüce atlıdan korkmuş, at cüceden ürkmüştü. Huysuz hareketler yapıyordu. Kendine hâkim olmasa, süvari az daha aşağı yuvarlanacaktı.

"Atımı ürküttün uyuz herif!" diye homurdandı. "Çekil kenara."

"Atından bana ne?" diye karşılık verdi kambur.

Süvarinin konuştuğunu görünce korkusu hafiflemişti. Cesedin yanıbaşmda yalnız olmadığım anlamaktan memnundu. Dünyada bir ölüden korktuğu kadar hiçbir şeyden korkmazdı, çünkü... Üstelik bir ceset görmeyi de uğursuzluk sayardı.

"Hanımız diriler içindir," diye konuştu sesine otoriter bir ton vermeye çalışarak. "Ölüyü hana değil, mezara götürürler."

Cevap beklemeden bir sandığın üstüne çıktı. Çıraların takılacağı yere başka türlü ulaşamıyordu. Bu sandığı daima bu iş için hazır bulundururdu.

İşini bitirdikten sonra arkasına baktı. Yolcu cesedi kucaklamış, hana götürüyordu.

"Hey dursana be," diye bağırdı ince sesiyle. "Nereye gitmektesin? Ustam parçalar seni. Hey sana söylüyorum, dursana yahu!"

Bir cüceden tehlike gelmeyeceğini hesaplayan adam, aldırmadı bile... Kucağında hazine taşıyan korsanların kararlı ve sert adımlarıyla içeri girdi. Şöyle bir bakınca, Solakzade Hasan'ı farketti.

"Arkadaşım yaralı," dedi. "Yardım edin."

Solakzade, bakışlarıyla geleni ölçtü biçti. Gözleri kılığında kı-

yafetinde gezindi, ama genellikle kuşağını yokladı durdu.

Kanaati müspet oldu herhalde. Seğirtti:

"Uzat şu sedire, uzat, uzat. Dur, bacaklarından da ben tutayım."

Birden kapıda dikilen Kambur'u fark etti:

"Koşsana ülen, uğursuz kerata, yapış."

Kambur'un yüzü sapsarı oldu. Bir cesede nasıl dokunabilirdi?

Ellerini, bir kâbusu uzaklaştırmak ister gibi ileri uzattı.

"Merhamet," diye inledi.

Yaralıyı yatırdıktan sonra hancıbaşı:

"Sıcak su getir uğursuz Kambur! Nedir senden çektiğim? Bir işe yaramazsın. Üstelik avuç dolusu paramı alırsın. Canın cehenneme soyguncu deyyus!"

Böyle sözlere alışıktı. Herkes ona uğursuz gözüyle bakardı. Bazen zevk için döverler, yerde bir kurbağa gibi sürünürken kahkahalarla gülerlerdi. Solakzade'nin de, bazı sadist ruhlu yolcuların da şamar oğlanıydı o.

Aldırmaz görünüyordu ya, içten kaynıyordu Kambur. Evet, Kambur... ismi bu muydu gerçekten? Yoksa herkes gibi normal bir ismi var mıydı? Bilmiyordu. Kendini bildi bileli "Kambur" diye çağrılırdı.

Onun da renkli rüyaları vardı kendine göre. Ahırda ya at tımar ederken, ya da ustasının görmediğinden emin olduktan

sonra şöyle bir direğe yaslanıp dinlenirken hayal kurardı. Birden boyunu uzamış, omuzlarım genişlemiş, kamburları düzelmiş, yüzü güzelleşmiş olarak görürdü kendini. Bir atın üstünde pürsilâh handan ayrılışını hayal ederdi. Savaş meydanlarında peri padişahının oğlu gibi bir an görünür, herkesi kendine hayran ettikten sonra yine kaybolurdu...

Bir dakika içinde belki yüz savaş kazanır, yüz binlere kumanda ederdi; sonra aniden ya hancının sesiyle veya avluya giren bir yolcunun gürültüsüyle kendine gelir, küskün ve bezgin bir tavırla tımara tekrar dönerdi.

"Breh, nerede kaldın tosbağa soylu."

Yine dalmıştı Kambur. Sıcak su bekleyen ustasının çığlığını duyunca irkildi.

"Geldim usta," diye karşılık verdi. "Suyu ısıttım da..."

Ocağın üstündeki bakır güğümü kaptığı gibi kısa bacaklarının elverdiği nisbette koşarak salona girdi.

"İşte ustacığım."

Hancıbaşı ters ters baktı cüceye.

"Canını şeytanlar götürsün," diye tısladı. "Ver şunu."

Güğümü kaptı; yambaşma koydu. Endişeyle hareketlerini takip eden yolcuya:

"Bu işlerden anlarını," diye teminat verdi. "Çok yara tedavi ettim. Hem bundan besbeter berbatlarını da gördüm. İyi mer-

hemlerim var..."
Anlamasını bekleyerek manalı göz kırptı. Adamın hiç kımıldamadığım görünce belini doğrulttu. Tedaviden vazgeçmek isteyen bir tavır takındı. Lâf olsun diye sordu:
"Adın ne senin?"
"Yorgacis. Niye sordun? Arkadaşımın yarasına baksan daha iyi olurdu."

Yaralı inlemeye başlamıştı. Solakzade, duymamış göründü.
"Yorgacis ha; demek Rum mületindensin..."
Çenesiyle yaralıyı gösterdi.
"Bunun da adı Yorgi yahut Dimitri olmalı. Bildim mi?"
"Dimitri," dedi Yorgacis, "nereden bildin?"
Hancı güldü.
"Kâhin değilim. Ama her on Rumdan birinin Dimitri, her yirmi Rumdan birinin Yorgi adını taşıdığını bilecek kadar bu işlerden anlarım. Eee dostum Yorgacis, biz bu sakalı değirmende ağartmadık. İnsan sarrafıyızdır."
Gözleri yine cüceye ilişmişti.
"Defolsana!" diye gürledi. "Git saygıdeğer misafirimizin atını ahıra çek."
Cüce göz açıp kapayıncaya kadar geçen zaman içinde sıvıştı.
Hancı:
"Arkadaşının durumu iyi değil ahbap. Üç yerden postu deldirmiş; ikisi hadi neyse, ama şu böğründeki... İyi bir tedavi görmezse öbür tarafa aktarma eder, söylemedin deme sonra..."
"Yaradan anladığını söylemiştin. Bak ona."
"Bakarım, bakarım; amma..."
Avucunu burnuna doğru uzattı Yorgacis'in.
"Geçim çok zor," dedi sırıtarak.
Yorgacis, hancının ne beklediğini çoktan biliyordu, fakat kuşağmdakileri kendisi için saklamak istediğinden para konusuna yanaşmamıştı. Şimdi görüyordu ki, arkadaşının hayatı kesenin ağzını açmasına bağlıydı. Birden aklına geldi. Arkadaşının hissesinden verirdi. Sonradan hesabı kabarık gösterip kâr ederdi!
Kendi parasını harcamayacağından memnun, başını öne doğru salladı.

"Paranı alacaksın hancıbaşı, tasan olmasın; arkadaşımın da, benim de keselerimiz yüklüdür."
Hancı avucunu açıp kapayarak:
"Hele hele..." dedi.
"Önce tedavi etsen..."
"Sonra sıvışırsınız değil mi? Yok dostum. Tecrübeli olduğumu söylemiştim. İnsan sarrafıyımş demiştim. Sen bunları kendimi övmek için mi söyledim sanıyorsun? Gerçekten insan sarrafıyımdır ben; bakışlardan niyetleri okumasını bilirim. Meselâ dört atlı..."

Yorgacis, iliklerine kadar titredi; bakışlarına ölümcül parıltılar geldi.

"Dört atlı mı?" diye atıldı. "Buradan geçtiler mi onlar?"

Hancı, bu işin erbabı idi. Her türlü bilginin para edeceğine inanıyor, yerinde ve zamanında konuşuyordu. Adamın derin bir alâka gösterdiğini anladıktan sonra yaralının üstüne eğildi.

"Peki peki," diye konuştu. "Sana güvendim gitti. Peşin istemiyorum. Yaraları tımar ettikten sonra versen de olur."

Yorgacis ise şu anda bambaşka şeyler düşünüyordu. Vermek zorunda bırakıldığı mektubu yerine ulaştırabilmiş olsaydı bir kese alacaktı. Ağzına kadar altınla dolu bir kese. Ama o dört uğursuzun yüzünden kese kanatlanıp uçmuştu. Üstelik arkadaşı, sevgili dostu yaralanmıştı.

Çarçabuk elini beline attı. İki altın lira çıkararak avucunda parlattı:

"Dört atlı geçti mi buradan sahi?" diye sordu.

Solakzade Hasan, başını kaldırarak, göz bebeklerine baktı adamın; bir şeyler aradı ve buldu: Kin ve hırs, bakışlarında sarmaş dolaştılar...

"Hayır," dedi, "dört atlı geçmedi buradan."

Yorgacis birden şaşırdı:

"Ama az önce demiştin ki..."

Yorgacis'in avucundaki iki altına şöyle bir göz attı hancı. Sonra tekrar yaralıya eğildi:

"Şu avucunda tuttuğun nesneler var ya azizim, nerede eski değeri? Bir tanesiyle neler alınmazdı o zamanlar?"

Derin bir nefes aldı.

Yorgacis, dişlerini gıcırdattı. Cömertliğini son kerteye kadar kullanarak avucuna iki altın daha koydu.

"Herhalde satın almak istediğin şeylerin bazılarını almana yeter bunlar, ne dersin?"

Hancı altınların dörtleştiğini göz ucuyla fark etmişti.

"Evet," dedi. "Ellerim kanlı, yan cebime koyar mısın?"

Yorgacis, içinden bir şeyler kopmuşcasına yüzünü ekşiterek, dört altını hancının cübbesine dikili cebe attı.

"Tamam," diyerek gülümsedi hancı. "Tedavi ücretimi almış oldum. Bana borcun kalmadı."

Yorgacis ayasına ateş değmiş gibi sıçradı:

"Ne! Bana şu dört atlının geçip geçmediğim söyleyecektin."

"Söyledim a, geçmedi."

"Ama onlardan söz ettin..."

Yarayı sarana kadar konuşmadı hancı. Yorgacis, sabırsızlıkla işini bitirmesini bekledi.

"Evet?"

Solakzade mütemadiyen gülüyordu. Şah İsmail'in keseleri dışında bir kese gelmişti ayağına, sonuna kadar cebine aktarmak niyetinde idi. Madem ki bu Rum, dört atlı ile bu derece ilgileni-

yordu, arada ölüm kalım meselesi var demekti. Eh, bir can için bir kese altın da çok sayılmazdı ya!

Bununla birlikte kesenin tamamını alabileceğini pek sanmıyordu. Fazla hayalperest davranmamalıydı. Ticaret ticaretti ni-

hayet. Akşam kârı sekiz altına çıksa iyi sayılırdı.

Sırıtarak:

"Delikanlı, kuşağındaki kese ağırlık vermiyor mu?"

Yorgacis para sözünü severdi, fakat kendisine gelmesi şartıyla.

"Allah'ın cezası," diye söylendi. "Bildiklerini mezara mı götüreceksin?"

Hancı, dindar bir tavırla gözlerini tavana kaldırdı:

"Oooh! Ne biçim söz öyle, Ali korusun ben zavallıyı. Hayatımın baharında ölmeye hiç niyetim yok."

Bakışlarını ok gibi Yorgacis'in kalbine sapladı.

"Ya senin delikanlı?" diye sordu. "Senin genç yaşta ölmeye niyetin var mı?"

Yorgacis iliklerine kadar titredi. Elini, gayri ihtiyarî boynuna götürdü. Mektubu kaptırdığım er geç sadrazam anlayacaktı. Mutlaka adamlarını etrafa salacaktı. İlmik boynuna geçerdi şüphesiz. Öküzün boynuzuna girse bulur çıkarırlardı yine. Sarayın kolu uzundu ve yarısı Sadrazam Mustafa Paşa'nm kendisi idi.

Hancıbaşı, adamın bütün hareketlerini dikkatle izliyordu. İlk görüşünde yanılmamıştı. Dört atlı ile bu adam arasında ölüm kalım meselesi vardı. Bundan emindi ve emin olduğu için de memnundu. Fiyatı iki altın daha artırarak on altın istemeye karar verdi.

"Ben feylesof tipli bir hancıyım dostum," dedi. "Felsefem de şu: Can her zaman altından kıymetlidir ve on altın intikam için çok para değildir."

"On altın ha! Sen çıldırmışsın."

Hayretle dönüp baktılar yaralıya. İkisi de unutmuş gitmişlerdi. Dimitri, az önce kendine gelmişti, pazarlığın bir bölümüne de şahit olmuştu.

Yorgacis, şaşkınlığını yenerek, arkadaşının baş ucuna diz çöktü:

"Nasılsın?"

Dimitri, nasıl olduğunu söylemeden pazarlığa geçti:

"On altın, peki ama ne parası bu?"

Yorgacis arkadaşının kulağına ağzını yapıştırdı:

"Bu hancı köpeği düşmanlarımızın buradan geçip geçmediğini söylemek için on altın istiyor. Peşlerinde idim, ama hayvanım senle beni taşımaktan çabuk yoruldu. Atın ürküp kaçmamış olsaydı çok daha iyiydi."

Yaralı, içi yangın yerini andıran ağzını sonuna kadar açarak

hayretini gösterdikten sonra:

"Sadece geçip geçmediklerini öğrenmek için ha," dedi. "Çok para."

Hancı bu sözleri duymuştu.

"Yanlış," diye söze karıştı. "Yerlerini söylemek için. Ali şahidim olsun ki, bu parayı hak edeceğim."

Dimitri, ümitsizce baktı arkadaşına:

"Yerlerini öğrensen bile tek başına ne yapabilirsin? Onlar dört kişi. Nasıl kılıç kullandıklarını biliyorsun."

Yorgacis'in gözleri daldı.

"Kılıç mı?" dedi rüyada konuşur gibi.

"Evet kılıç."

Arkadaşının ellerine sarıldı.

"Kılıç vuruşmaktan başkaca yollar da var Dimitri, çok kere başvurduğumuz yollar."

"Hile."

"Elbette, itiraf ederim, Osmanlılar iyi kılıç kullanırlar; ama saftırlar. Bizans oyunlarından anlamazlar. Şimdi kulağını bana ver, çok iyi dinle. Seni burada bırakmak zorunda kalabilirim. Hancı ile anlaşmak istiyorum. Beş altını sen verirsen mesele kalmaz. Aksi halde ömrümüz boyunca sadrazamın adamlarından kaçmak zorunda kalacağız. Ve akıbet bizi bulduracak, iple sal landıracaktır."

Ölüme çok yaklaşmışken Sarıoğlan'm merhameti ile şimdilik dönüş yaptığına inanan Dimitri, hayata her zamankinden daha çok bağlıydı. Gözleriyle peki işareti yaptı. İki arkadaşın fısıldaşmalarmı dikkatle izleyen hancının yüzü geniş bir sırıtıkla buruştu:

"Akıllı olduğunuzu görür görmez anlamıştım zaten," dedi.

Avucunu ileri uzattı.

"On altın!"

Yorgacis, para kesesini çıkararak on altını hancının avucuna bıraktı. Emir verir gibi:

"Söyle," dedi.

Hancı, yüzündeki sırıtığı muhafaza ederek çenesiyle merdiveni işaret etti:

"Şuradan çıkarsın, koridoru geçersin, sonraki kapıyı açarsın. Hepsi bu..."

Yorgacis, aradıklarını bu kadar yakınında tahmin etmemişti. Hem şaşırdı, hem korktu, hem de öfkelendi. Kendini tutmasını bilmese hancının boğazına sarılacak, verdiği altınları geri alacaktı.

Hancı, adamın bakışlarından böyle bir düşüncenin gelip geçtiğini okudu. Ne olur ne olmaz gibilerden elini hançerine götürdü.

"Yardım ister misin?" dedi.

"Evet, arkadaşımı sakla."
"Bunun için ayrıca bir ücret istemem, size hizmet bana zevk verir. Tut bacaklarından, benim odama taşıyalım."
Yaralıyı yan kapıdan bir odaya soktular. Hancı:
"Konforlu sayılmaz burası, ama arkadaşınızı rahat ettirir. Gelince onu sapasağlam bulacağınızdan hiç endişeniz olmasın. Çok kalacaksa ücret konusunu tekrar bir daha gözden geçiririz."
Yorgacis, yiyecekmiş gibi baktı adama. Bir kılıç darbesiyle sözlerinin sonunu karnından söyletmek için dayanılmaz bir istek duydu. Fakat yapamadı bunu. Hancının kolay yutulur lokma olmadığı demin elini hançerine götürüşünden belliydi.
Tekrar mektubu nasıl ele geçireceğini düşüne düşüne büyük salona döndü.

• • •

Dört arkadaş mektubu ele geçirdikten hemen sonra atlarını mahmuzlamış, karanlık koyulaşırken Solakzade'nin hanına inmişlerdi.
Hüseyin Ağa, hancının ne riyakâr bir menfaatperest olduğunu biliyordu. Şiîliğinden de haberdardı. Fakat Şah İsmail hesabına birtakım gizli işler çevirdiği yolunda hiçbir malûmata sahip değildi.
Hana girer girmez evvelâ akşam namazını kılmışlardı. Güzel bir yemek yedikten sonra da hancının methede ede bitiremeyip krallara lâyık gördüğü odaya çekilmiş, bir süre aralarında sohbet etmiş, yatsı vakti girince günün son namazını da kılıp yataklara girmişlerdi.
Hepsi yorgundu. Yumuşak yatak kemiklerini rahatlatmış, uyku daha beter bastırmıştı.
Hüseyin Ağa, uyku arasında birtakım gürültüler duyar gibi

oldu, ama bir türlü toparlanıp gözlerini açamadı. Bir süre sonra da gürültüler kesildi. Solakzade Hanı derin bir sessizliğe gömüldü.
Sabah namazından sonra süratle hazırlandılar. Dördü birden bahçeye çıktı. Hava nefisti. Ormandan gelen yabanî kokular insanı mest ediyordu.
Hancıbaşı görünürde yoktu. Cüce, elinde bir ibrikle oradan oraya koşuyor, bahçedeki çiçekleri suluyordu; dört arkadaşı birden karşısında bulunca, irkildi.
Sarıoğlan, cücenin hâline acıdı. Yanma sokuldu. Kesesinden çıkardığı çeyrği avucuna sıkıştırdı.
"Hadi dostum, atlarımızı hazırla da yola düşelim."
Cücenin yüzü birden allak bullak olmuştu. Bir avucunda duran çeyreğe, bir delikanlıya bakıyor, mütereddit, bezgin, kımıldamadan, olduğu gibi duruyordu.
"Hadi kımılda bakalım," diye ikaz etti Rasim, "hâlâ orada mısın?"
Ahıra doğru bir adım attı cüce, sonra durdu. Ama fazla eğleş-

medi bu sefer. Tereddüdünü yenmişti. Ağzından bir şey kaçırırsa ustasının elinden çekeceklerini düşünmüş, gece gördüklerini anlatmaktan vazgeçmişti.

Az sonra yedeğinde dört atla döndü.

"Buyurun," dedi.

Hüseyin Ağa:

"Hancıbaşı nerede?" diye sordu. "Kendisine veda etmek isterdik."

Cüce, çenesiyle bahçe kapısını gösterdi.

"İşi varmış, erkenden gitti."

"Ya, gitti demek. Eh, biz de vedalaşmadan gideriz ne yapalım."

Atma bindi.

"Hadi yallah!"

Rasim atma binerken dirseği kuşağına değdi. Deri kaplı mektubun kabarıklığını hissetmeyince eliyle dokundu. Rengi kül gibi olmuştu. Alelacele arandı. Mektup uçmuştu! Deli gibi aranmaya devam etti. Celâl durumu bilmediğinden:

"Ne kaşınıp duruyorsun bre," diye alay etti. "Binsene atma."

"Mektup," diye mırıldandı, "yok olmuş!"

Cüce, fırsattan istifade kayıplara karışmıştı. Hüseyin Ağa:

"İyice baktın mı? Şalvarına doğru kaymış olmasın..."

"Baktım, ama yok."

"Vay canına! Yolda mı düşürdün acaba?"

Rasim başını iki yana salladı.

"İmkânsız bu, yatarken kuşağımın içinde idi."

Sarıoğlan, şimşek gibi hana daldı. Öfkeden soluyordu. Kendi kendine anlaşılmaz şeyler konuşuyordu, bir yandan da kapıları ardına kadar açarak kimse olup olmadığına bakıyordu.

Az sonra aradığını buldu. Odada bir yaralı yatmakta idi. Görür görmez tanıdı.

"Vay orman çakalı!"

Dimitri gözlerini açıp kendisini bu hâle koyan adamı karşısında görünce inledi:

"Merhamet yiğidim, ölmek üzereyim!"

Sarıoğlan, yer yatağına iyice yaklaştı:

"Ölmek üzere olmak başka, peşin peşin ölmek başkadır. Söyle bakalım, mektubu kim çaldı?"

Dimitri'nin gözlerinde korku benek benek parlıyor, kuruyan dudaklarını diliyle ıslatmaya çalışıyordu.

"inan ki bilmiyorum yiğidim, yemin ederim!"

"Diyelim ki inandım, arkadaşın nerede?"

"O çoktan kaçtı ya, namussuz beni de bıraktı!"

"Namussuz olduğuna şüphem yok; fakat sen beni aptal mı sanıyorsun? Vücûdunda açtığım üç deliğe rağmen yürüyerek buraya geldiğine inanır mıyım hiç?"

Sesini sertleştirdi:

"Arkadaşın geri dönüp seni buraya taşıdı, yaralarını sardı veya sardırdı; sonra gelip mektubu bizden yürüttü. Öyle değil mi?"

Dimitri'nin ince hesaplara aklı ermezdi, ama arkadaşının şu anda hayli uzaklarda bulunduğunu kestiremeyecek kadar da aptal değildi. Göz kapaklarını indirerek müsbet cevap verdi:

"Dediğin gibi."

Sarıoğlan, pencereye gitti. Bahçede kendisini bekleyen arkadaşlarına doğru bağırdı:

"Gelin hele, burada dost bir çehre göreceksiniz."

Üçü birden hana daldı. Sarıoğlan, arkadaşlarını oda kapısında karşılayıp içeri götürdü:

"Bakın bakalım, tanıyacak mısınız?"

Bir hayret çığlığı kopardılar:

"Vay canına!"

Hüseyin Ağa:

"Nasıl geldi buraya?"

"Arkadaşı getirmiş," diye babasının sorusunu cevapladı Sarıoğlan. "Sonradan dönmüş, almış arkadaşını."

Celâl yere tükürür gibi yaptıktan sonra:

"Arkadaş canlısıymış kerata," dedi. "Peki bildiği bir şey var mı?"

"Hem de çok. Mektubu yürüten, arkadaşı!.."

"Amma uykuymuş bizimki de ha," diye esef etti Rasim. "Benim budalalığım yüzünden hep."

"Aldırma," dedi Hüseyin Ağa. "Çok yorgundun."

Sarıoğlan, babasına baktı:

"Ne yapıyoruz şimdi?"

Hüseyin Ağa şöyle bir düşündü.

"O mektuptan hayır yok gibime geliyor," dedi. "Sadrazamın mührünü dördümüz gördük. Herhalde Şehzade Ahmed'e rahat durmasını söylemiyor. Padişahımız efendimize gördüklerimizi hikâye ederiz. Tedbiri ne cihetle alacağını kendi bilir."

Sarıoğlan, babasının karşısına geçti:

"İzin verirsen sakallı serseriyi takip etmek istiyorum baba."

"Ben de öyle," dedi Rasim. "Onu yakalamazsam rahat uyumak haram bana."

Hüseyin Ağa, Celâl'e baktı. Başını müspet manada salladığını gördü.

"Peki," dedi. "Vakit kaybetmeden atlanıp ardına düşün. Konya canibine gittiği malûm. Aranızda iki saatlik bir açık var. Zorlu sürerseniz arayı kapatabilirsiniz."

Sarıoğlan ile Rasim bakıştılar. Bu karar, ikisinin de kederini dağıtmışa benziyordu. Elleri göğüslerine gitti:

"Allah'a emanet olun."

Uzun kılıçlarını sürüye sürüye çıktılar.

Hüseyin Ağa:
"Biz de gidelim Celâl," dedi.
"Bu serseriyi yalnız mı bırakıyorsunuz?"
"Ne yani? Yaralı birini öldürmeye niyetlenmiyorsun uma-

"Peki, bu merhametin bir gün başımıza ne belâlar açacak Allah bilir. Neyse, gidelim artık."
Etraf tam bir sessizlik içinde idi. Bir ara Celâl, cücenin başını bir duvarın ardında seçer gibi oldu. Bir an dönüp tepelemek geldi içinden, sonra tuttu kendini. Bir hilkat garibesi ile uğraşmaya değmezdi.
Atma binerken Hüseyin Ağa:
"Sakallıya yetişip mektubu alabileceklerini sanmıyorum," dedi. "Boşa yorulacaklar gibime geliyor."
"Öyleydi de neden müsaade ettin?"
Celâl:
"İnsan arada bir dilediği gibi davranabilmelidir. Aksi hâlde kendini esir hisseder ki, bütün şecaat hisleri yok olur. Gerçi mektubu ele geçirebileceklerine inanmıyorum, ama adamı mutlaka ele geçirirler. Öküzün boynuzunda saklansa kurtulamaz. İki civa gibi delikanlı var ardında. Ve kafalarına onu mutlaka yakalamayı koymuşlardır."
iki atlı bahçe kapısını geçerken hanın çatı penceresinden iri bir baş uzandı. Bu, Solakzade Hasan'm başı idi. Sırıtarak arkalarından bakıyordu.

• • •

Atı sürçüp ayağını sakatlamamış olsaydı, Yorgacis için işler iyi gidecekti. Yaya kaldığını görünce hayvanı önce yumrukladı, hırsla tekmeledi sonra. Fakat bütün bunların kendisini yaya yürümekten kurtaramayacağını düşünüp aklını başına topladı:
"Hiç değilse onların atını handan uzaklaştırmalıydım" diye esefle söylendi. "Beni takip etmelerine böylece mani olabilirdim."
Onlar dediği, dört arkadaştan başkası değildi. Vaktiyle heyecandan hatırlayamadığı tedbiri şimdi hatırlıyordu, ama iş işten geçmiş bulunuyordu.

Takip edilip edilmediğini bilmiyordu. Sadece kolay kolay bu mektuptan vazgeçmeyeceklerini tahmin ediyor, bu yüzden sık sık endişeyle arkasına bakıyordu.
Yol, kıvrım kıvrım göz alabildiğine uzanmakta idi. Bazen bir yılan gibi orman içinde kıvrılıyor, bazen de derin bir özlemle tepeleri kucaklıyordu.
Kuşlar neşeyle ötüşüyorlardı. Buram buram bir bahar kokusu sinmişti havaya. Güneş alabildiğine parlaktı. Gökyüzü, kudretli yaratıcısının haşmetini yansıtıyordu.
Yorgacis şair ruhlu değildi. Harikulade güzel bu manzarayı önce hiç fark etmedi. Ama yorulup terini kurulamak için du-

runca, bir an gözleri tabiatın efsunuyla büyülendi. Bakışları, gökyüzünün mavi cilasına çakıldı kaldı:

"Amma da güzel bir gün," dedi.

Bir tepeciğin üstünde oturuyordu. Hayat serpen tabiat, bütün güzelliğiyle bir halı gibi ayakları altına serilmişti. Doğrusu, hayatında görmediği kadar güzel bir manzara idi bu. Yorulmuştu da... Azıcık dinlense, bu arada bir iki lokma yese hiç fena olmayacaktı hani.

Kalktı. Atının terkisine bağlı torbayı indirdi. İçinden kurutulmuş tavuk ile ince doğranmış ekmek çıkardı. Bağdaş kurup iştahla yemeğe koyuldu. _

Yemeği bitirince bir uykudur bastırdı. Geceyi göz çakmadan geçirmiş olması tesirini öğle vakti göstermeye başlamıştı. Göz kapaklarına kurşun kalıplar asılmıştı sanki. Güçlükle açık tutmaya çalıştı. Uzun süre direndi, ama sonunda yenildi. Yemekten sonra gelen rehavet ve uykusuz geçen gecenin ağırlığı, yol yürümenin yorgunluğuyla birleşmişti. Başını bir taşın üstüne koyar koymaz daldı.

ikinci talihsizliği de bu oldu Yorgacis'in. Uyandığında, güneş batıdaki tepelere hayli yaklaşmış, eski parlaklığı da kalmamıştı. Göz kırpmadan bakabiliyordu.

Hızla doğruldu. Uyumakla ne büyük hata işlediği aklına gelince iliklerine kadar titremekten kendini alamadı.

"Tüh be," diye söylendi. "Uyumanın sanki sırasıydı."

Endişeyle bakmıyordu bir yandan da... Kimseyi göremeyince hayli rahatladı. Sakalını çekiştirerek bir kahkaha attı. Görünürde bir tehlikenin bulunmayışı neşesini yerine getirmişti.

"İyi ettim de uyudum. Oooh, bir de rahatladım ki, şimdi atıma bakayım, ayağı nasıl?"

Hayvan, sahibinin yambaşmda otluyordu. Fazla kaçırmıştı galiba; karnı adamakıllı şişmişti.

Gitti, önünde diz çöktü. İncinen ayağını titizlikle muayeneden geçirdi. Neticeden hiç memnun kalmadı. At kendi ağırlığını ancak çekerdi. Üstüne binmeye kalksa birkaç adımdan fazla atamazdı. Çaresiz, yedeğinde gitmeye devam edecekti Yorgacis.

Sıkıntıyla ensesini kaşıyarak doğruldu.

"Başımın belâsı," diye bağırdı. "Sen mi beni taşıyacaksın, yoksa ben mi seni?"

At, sahibinin iltifat ettiğini sanmış olacak ki, kişnemeye başladı. Etraf bir anda velveleye boğuldu. Ses, ormanın içlerinde kıvrılarak uzadı gitti.

Pek uzakta olmayan iki atlı, bu kişnemeyi duyunca gemleri çekti. Sarıoğlan:

"Dinle" dedi. "Duyuyorsun ya..."

Rasim, dişlerinin arasından cevap verdi:

"Sağır sultan bile duymuştur. Şu adamı bir elime geçirsem..."

Mektubu kaptırmış olmak bir yana, aptal yerine konulmuş

olmaya içerliyordu genç adam. Alt yanı, bir serseri, kuşağının arasına elini sokup mektubu yürütmüştü de kendisinin ruhu bile duymamıştı.

"Ümitlenme hemen, belki de aradığımız adam değildir. Öyle ya, bizden en az iki saat önce yola çıktığına göre o olamaz."

"Emin olmalıyım, kişneyen atın sahibini görmek istiyorum."

"Al benden de o kadar. Sür öyleyse."

Hayvanlar yorgundular, ama dinlendirecek vakit yoktu. Çatlama pahasına sürüyorlardı.

• • •

Yorgacis her şeye rağmen arkasına bakmayı ihmal etmiyordu. Sabahki endişesi hayli dağılmıştı gerçi, ama içinde tuhaf bir his kalmıştı. Takip edildiği hissini bir türlü içinden çıkaramıyordu.

Bir ara yine dönüp gerilere doğru üstünkörü bir göz atınca bir toz bulutu fark edip balmumu gibi sarardı. Bütün dikkatini gözlerinde toplamaya çalıştı. Yanılmıyordu. Böyle delicesine at sürenlerin acelesi var demekti. Bu acele acaba kendisini yakalamak için miydi?

Pek ihtimal veremiyordu ya, yine de korkudan titremeye başlamıştı. Aksi gibi, çıplak arazide bulunuyordu. Etraf kayalıktı. Bir ormanda bulunsaydı hiç endişe etmezdi.

Atını ve kendisini saklamak için müsait bir yer aradı. Birkaç kaya oyuğu buldu. Ama bunlar hem atını hem kendisini alabilecek genişlikte değildiler. Toz bulutu da giderek yaklaşıyordu. İki siluet fark edilmeye başlanmıştı bile.

"Allah'ın cezaları," diye hırladı.

Atma bütün gücüyle bir şaplak indirdi. Kıpırdamadığını görünce hiddetle hançerini çekti, keskin ucunu hafiften sağrısına sapladı. Zavallı hayvan, ikidir başına gelen ağrılara alabildiğine şaşırarak ileri atıldı. Ayağındaki acıyı unutup gitmişti. Böğürerek kaçıyor, belki de sahibine lanetler yağdırıyordu.

Yorgacis, biraz rahatlamıştı. Yolun aşağı tarafına kaydı. Bir

çıkıntının ardına siperlendi. Az sonra, iki atlının çılgınca bir süratle önünden geçtiklerini gördü. Rasim'i tanıdı. Tedbir almakta ne kadar isabet ettiğini düşünüp kendi kendini tebrik etti.

Sarıoğlan ile Rasim, bir süre süvarisiz atın peşinden gittiler. Ancak iyice yaklaştıktan sonra, üstünde kimsenin bulunmadığını fark edebildiler.

Rasim:

"Yanılttı bizi köpoğlusu," diye diş gıcırdattı.

"Dönelim," dedi Sarıoğlan, "mutlaka saklanmıştır."

Rasim öfkeden çılgın gibiydi:

"Onu ne olursa olsun bulacağım. Atın koşumlarını tanıyorum. Yanılmadığımdan eminim. Hey! Niye mütereddit duruyorsun öyle? Koşumlarını tanıyorum dedim ya."

"Tereddüdüm ondan değil silâh arkadaşım, adam atını niçin
bıraktı dersin?"

"Fark etmedin mi, hayvan topallıyarak gidiyor."

"Gözlerin de amma keskin! Eh, dönelim bakalım. Gündüz
gözü etrafı bir araştıralım. Karanlık bastırmcaya kadar bula-
mazsak mutlaka sıvışır."

"Zor sıvışır," diye karşılık verdi Rasim. "Gökyüzü pırıl pırıl,
gece mehtap olacak."

"Amma da ince hesap ediyorsun! Çok içerlediğin belli..."

Atlarından inip araştırmaya başladılar. Yorgacis, kurtuldu-
ğunu sandığı bir anda iki arkadaşın konuşmalarını duyunca,
ürperdi. Kayaya biraz daha yapıştı. Hele Rasim'in öfke dolu se-
si iliklerini donduruyor, nefes almasını güçleştiriyordu.

Bütün ümidini karanlığın çökmesine bağlamıştı. Sık sık gök-
yüzüne bakıyordu. Dakikalar bir türlü geçmek bilmiyor, güneş
çakılmış gibi yerli yerinde duruyordu. Yahut da Yorgacis'e öyle
geliyordu.

Oysa az ilerde Rasim, dakikaların durmasını, güneşin olduğu
gibi kalmasını ne kadar istiyordu. İlâhî kanunlara aykırı oldu-
ğunu bile bile böyle bir mucizenin olması için gönülden dua
ediyordu.

Güneş durmadı. Fakat Rasim'in duaları da büsbütün cevap-
sız kalmadı. Bunu, arkadaşı bağırınca anladı.

"Hey, birisi hançerini düşürmüş, baksana!"

Rasim, yuvarlanmayı göze alarak arkadaşının yanma koştu.
Hançeri elinden kaptı. Dikkatle gözden geçirdi:

"Ucunda taze kan izi var," dedi.

Sarıoğlan:

"Ne olmuş dersin?"

"Aradığımız herif şayet sağ ise yakınlarda derim. Fakat bu
hançerdeki kan midemi bulandırdı. Ya biri onu tepelemiş ya da
o birini..."

"Ama kan hançerin ucunda, sadece bir santim derinliğinde
bir yara açmış olmalı. Bu kadarla ölecek insan düşünemi-
yorum."

Rasim bir çığlık attı:

"Anladım."

"Neyi?"

Sesini alçalttı. Gözlerinin içi pırıl pırıldı.

"Yakaladık sayılır," dedi. "Elimizi çabuk tutalım yalnız."

Rasim aceleyle anlatmaya başladı:

"At topallıyordu; demek ayağı sakatlanmıştı. Adam bizi fark
edince atla birlikte çıplak arazinin saklanmaya müsait olmadı-
ğını bildiği için hayvanı sepetlemek zorunda kaldı. Zavallı hay-
vanı hançerin ucuyla dürtükledi. Heyecandan biraz fazla kaçır-
dı ya, neyse. Hayvanlara zulmetmenin hesabını da sorarım ya-
kalayınca!"

"Peki, diyelim böyledir, hançerini neden beline sokmuyor da yere atıyor?"
"işte anlamadığım nokta bu, neden yere atıyor? Düşürmüştür belki de."
Sarıoğlan'm aklına pek yatmamıştı bu.
"Hançer düşünce ses çıkarır. Toprak yumuşak olsa neyse; fakat burası taşlık! Düşürdüğünü fark eder, alırdı..."
Rasim buna da bir hâl yolu buldu:
"Sen hiç korktun mu hayatında?"
"Bir kere. Sekiz yaşlarında idim. Babama Sultan Fatih'in hediye gönderdiği kıymetli kılıcı ateşe attığım gün. Babam dövecek diye elim ayağıma dolaşmıştı: ama dövmedi."
Rasim güldü.
"Korkudan elin ayağına dolaşmıştı, değil mi? Bu adama da öyle oldu işte. İnsan korkunun esiri olunca çok şeyi göremez, çok sesi duyamaz. Güneş battı batacak, haydi işbaşına. Buralarda bir yerde olmalı, eminim."
Yorgacis sindiği yerde soğuk soğuk terliyor, kötü talihine verip veriştiriyordu.
Ayak sesleri iyice yaklaşmıştı.

UÇUNCU BOLUM

"Belki yakalayamayacaktık, ama telâşa düşüp sindiği yerden çıktı," diye sözlerine devam etti Sarıoğlan. "Deli gibi kaçmaya başladı. Durdurmak için bağırdım. Dinleseydi, o feci akıbete uğramayacaktı."
Bakışlarını bitişikteki peykede oturan Orhan Bey'e kaldırdı:
"Biliyor musun, adamın hâline acıdım. Kayalardan bir yuvarlanış yuvarlandı ki taş olsa parçası kalmaz. Canhıraş feryadı hâlâ kulaklarımdan gitmiş değil."
"Mektubu ele geçirdiniz ya Sarıoğlan, mühim olan bu."
Delikanlı iç çekti.
"Neye yaradı ele geçirdik de? Şevketlü sultan, hâlâ sadrazama karşı bir harekette bulunmaz. Oysa ihanetinin vesikasını getirdik."
"Eseflenme," dedi Orhan Bey. "Padişahımız, bir şans daha tanıyor olmalı. Yola gelir ve kendisine sadık kalırsa, tecrübesinden istifade edebileceğini hesaplıyor."
"Bana kalırsa boş bekleyiş."
Yan yana Ayasofya Camii'nin şadırvanında oturuyorlardı. Orhan Bey, Trabzon'dan yeni dönmüştü. Uzun süreden beri nişanlı bulunduğu kızla orada evlenmiş, alıp Dersaadet'e getirmişti. Yüzünde saadetin aydınlığı vardı.

"Her neyse," dedi Sarıoğlan'ın dizini okşayarak. "Uzun sö-

zün kısası, işi hallettiniz. Dördünüz de cıva gibisiniz maşaallah. Nazar değmesin."

Delikanlı, mahcubiyetle başını indirdi.

"Ağam," dedi. "Nazar değse size değecek. Selim'i Yavuz yapan sizlersiniz."

Orhan Bey, karşılıklı iltifatı daha ileriye götürmemek için konuyu değiştirdi:

"Şehzade Korkud'un mektubundan haberin var mı?"

Sarıoğlan, başını iki yana salladı; gözlerini de merakla büzdü:

"Yok," dedi.

"Efendimiz Sultan Selim, kardeşi Korkud'a bazı paşaların ağzıyla mektuplar yazarak tahtı isteyip istemediğini sordu. Ne cevap geldi dersin?"

Delikanlı, şöyle bir düşündü: Duyduğu kadarıyla Şehzade Korkud divan sahibi bir şairdi. İslâm hukukuna aşinalığı vardı. İlmî çalışmaları severdi. Üstelik Sultan Selim'le bir anlaşmaları mevcuttu. Taht için mücadeleye atılmayacak, padişah da ona müdahale etmeyecekti. Manisa Sancağı'nda dilediği hayatı sürecekti.

"Sultan Korkud'un padişahlıkta gözü yok derim."

"Yanıldm! Hem öyle bir gözü var ki, mektupları alır almaz hazırlıklara başlamış. Ordu toplayarak Dersaadet'e yürüyecekmiş."

Sarıoğlan birden sarsıldı, bu karşılığı hiç beklemiyordu:

"Nasıl olur?"

"Gayet basit. Şehzadeler daha bebekliklerinden itibaren padişahlığa hazırlandırılır. Buna o kadar alışırlar ki, zamanla tahtın tek varisi ve tek lâyıkı olarak kendilerini görmeye başlarlar. Elde edemeyince de hakkı gasp edilmiş gibi öfkeye kapılırlar.

Gerçi kuvvet karşısında vazgeçmiş görünürler, ama aslında padişah olmak şuur altına yerleşmiş olduğundan hiçbir zaman bütünüyle vazgeçemezler. Kaldı ki, Şehzade Korkud bir ara babası gelinceye kadar vekâleten tahta çıkmıştı. Bu hâl birkaç gün sürmesine rağmen tadını almış olmalıdır."

"Padişah olmanın tadı neresinde, bilmem?"

"Doğru söylersin. Bana verseler almam. Lâkin Korkud, senin benim gibi düşünmeyebilir, Şehzade Ahmed de tabiî..."

"Ya Sultan Selim Han?"

"O, bambaşka... Tahtı ihtiras denebilecek bir iştiyakla istemedi değil, fakat sebebi var bunun. Onun asıl istediği, kuvvet ve kudretti. Bu da padişah olmak suretiyle elde edilebilirdi ancak. Başka türlü Şah İsmail'i nasıl susturabilir? Dün Malkoçoğlu'ndan dinledim. Hani Bayezid Han, Dimetoka'ya gidişte ölünce Sultan Selim zehirledi diye bazı söylentiler çıkarılmıştı ya, işte bu söylentiler kulağına gittiğinde, padişahımız âdeta bitmiş. Malkoçoğlu'nu karşısına alarak dert yanmış. Demiş ki: 'Bu yüzsüzlerin yüzlerini kızartmak için tahttan feragat etmekten başka çaremiz yoktur galiba. Babamızı öldürebileceğimizi nasıl düşü-

nebilirler? Biz ki, onlara halife olmaya hazırlanıyoruz, bu üm-
met, bünyesinde hilâfetin daim manasını duyabilecek karakter-
de midir? Yoksa boşa mı gayret ederiz?' Bunları söylerken sesi
titriyormuş şevketlünün. Hem öfkesini zapt etmeye çalışıyor,
hem üzüntüsünü yenmek için gayret gösteriyormuş. O kadar ki
kütüphanenin pencerelerinde bulunan kalın demirleri çeke çeke
bükmüş; yenisini takmışlar!"

"Peki, Malkoçoğlu ne cevap vermiş?"

"Elinden geldiğince yatıştırmaya çalışmış; dedikodunun ken-
disini çekemeyen bazı paşalar tarafından çıkarıldığını, bunun
ise onların nokta-i nazarında hezimet olduğunu, çünkü kuvvet-
ten yılanların hileye başvurmak zorunda kaldığını, hileye

başvurduklarına göre hezimeti kabul ettiklerini ifade etmiş. Pa-
dişah yatışmış olmalı ki, gördüğümde hayli neşeli idi. Bana
plânlarından söz etti. İç karışıklıklar yatıştırılır yatıştırılmaz bü-
yük sefer başlıyor."

"Şah İsmail Safevi üstüne."

"Beli... Ona haddini bildirdikten sonra ise doğru Mısır Sultanı
Kansu Gavri'nin tepesine düşeceğiz."

"Hararetli günlere gidiyoruz deyiver."

"Anlarsın sen... Eh, pazularımn işlekliğini bir de meydan
cenklerinde dene bakalım."

"Hey! Şuraya bak."

Orhan Bey, Sanoğlan'm dürtmesiyle az daha peykeden yu-
varlanıyordu.

"Yavaş ol delikanlım," dedi gülümseyerek, "görmemi istedi-
ğin nedir?"

Delikanlı, gözlerini kırpmadan bir noktaya bakıyordu:

"Şu sivri külâhlı Rum," dedi heyecanla, "amma da çabuk
kendine gelmiş. Ben sanıyordum ki üç ay toparlanamaz."

"Neden bahsettiğini sorabilir miyim?"

"Sadrazam hazretlerinin mektubunu Şehzade Ahmed'e gö-
türmekle görevli iki Rumdan birisi... Anlatmıştım hani? Solak-
zade Hanı'nda yaralı bırakmıştık."

"Şu çınarın gölgesindeki adamı diyorsun galiba..."

"Evet."

Orhan Bey, kısık bir kahkahadan sonra:

"Postu kalın olduğu buradan bile belli oluyor," dedi. "Seni
fark etti mi acaba?"

"Sanmam, bakmıyor bile bizden yana. Hah işte gidiyor. Emi-
nim, yine bir halt karıştıracak!"

"Takip edelim diyorsun, seni kıracak değilim, hadi gel baka-
lım."

Adamın peşine düştüler. Divanyolu'nu geçip Kumkapı'ya
inen bir sokağa girdiler.

Hava hafiften çiselemeye başlamıştı. Sokağın iki yanında ser-

gilenmiş mallar, ıslanmasın diye dükkânlara taşınıyordu. Bu yüzden daracık sokak tam bir ana baba gününe dönmüştü.

İki arkadaş, takip ettikleri adamı gözden kaçırmamak için ellerinden geleni yapıyorlardı. Kalabalığa karışıp kaybolur korkusuyla hayli yakınma sokulmuşlardı.

Bereket, ardına dönüp bakmıyordu. Kendinden çok emin olduğu belliydi. Orhan Bey, tereddüdünü yenemeyerek arkadaşına sordu:

"Bana kalırsa karanlık işlerin peşinde olanlar biraz kuşkulu olur; bu adam, kendinden çok emin gibi... Sen ne dersin?"

"Bilmem ki ne desem? Bendeki sadece bir his... Neyin peşinde olduğunu kat'î olarak bilemem elbet. Ama takip etmekte fayda olduğunu sanıyorum."

"Eh, madem ki öyle sanıyorsun, dediğin olsun. Başka yapacak işimiz de yok nasılsa..."

Adam, birden arkasına baktı. O kadar anî bir hareketle dönmüştü ki, âdeta yüz yüze geldiler. Şaşkınlıktan saklanmayı bile akıl edememişlerdi.

Tekrar yürümeye başlayınca:

"Bak sen!" diye konuştu Orhan Bey, "gafil avlandık, acaba fark edildik mi?"

"Amma kurnaz!" diye söylendi Sarıoğlan. "Şu sivri külahını bir şeytandan ödünç aldığı muhakkak; bir başka şeytana ters giydirmek için besbelli..."

"Takibe devam edelim mi?"

"Yarı yoldan dönmek olmaz. Başladık madem, bitireceğiz. Mera.klanıyorum. Niçin dersen, ben bile bilmiyorum!"

"Anladım, bazen gelir böyle hisler."

Peşinden gittiler.

Az sonra sahilde idiler. Kıyıya çekilmiş sıra sıra kayıkların arasında yürümesine devam etti adam. Pos bıyıklı, şaşı gözlü bir Rum balıkçısıyla iki dakika kadar konuştu. Balıkçı hiç cevap vermeden sadece dinledi. Ama göz ucuyla, iki arkadaşın ardına saklandıkları sandala doğru bakmaktan da kendini alamadı.

Orhan Bey:

"Bizden bahsettiklerine şüphe yok, galiba tahmininde yanılmadm Sarıoğlan."

"Göreceğiz."

Dimitri, belli belirsiz iki arkadaştan yana son bir bakış fırlattıktan sonra yeniden yürümeye başladı. İlerde balıkçı kulübelerinin arasında ahşap bir balıkçı meyhanesi vardı. İş dönüşü Rum balıkçılar, buraya iki tek atmaya gelir, zil zurna sarhoş olup ellerindeki avuçlarındaki bütün parayı meyhaneci Kör Agop'a kaptırırlardı. Kaba yerlerine inen sert bir tekme ile de meyhaneyi terk ederlerdi. Sık sık aralarında kavga çıkar, kan revan içinde kalırlardı.

"Namussuz herif meyhaneye girdi," diyerek dişlerini gıcır-

dattı Sarıoğlan. "Dünyada gidemeyeceğim tek yer orasıdır belki."

"Çocuklaşma," dedi Orhan. "Keyfimizden gitmeyeceğiz. Allah şahidimdir ki, şaraptan da, içenden de iğreniyorum."

"Yani içeri girecek miyiz ağam?"

"Elbette! Gelmişken bir göz atmadan olmaz."

Sarıoğlan'm memnuniyetsizliği yüzüne aksetmişti. Orhan Bey'in peşinden gidiyordu, ama suratı iki karıştı. Kaşları da alabildiğine çatılmışh.

içeri girince tütün korkusu burunlarını yaktı. Yeşilimsi bir duman bulutu odayı doldurmuş, sanki sis basmıştı. Dipteki masalarda oturanlar güç seçilebiliyordu.

İki arkadaşa nedense ilgiyle baktılar. Buraya Türklerden pek gelen olmazdı. İşleri düşünce kısa bir süre için uğrar, sonra kaçarcasma uzaklaşırlardı.

Orhan Bey dikkatle bakındı, takip ettikleri adamı göremedi. Sarıoğlan'a:

"Şöyle oturalım," dedi.

"Oturacak mıyız? Etme ağam, neredeyse kusacağım."

Orhan Bey cevap vermedi. Geçti, bir sandalyeye çöktü.

Sarıoğlan bir süre daha dikildi olduğu yerde, sonra çaresizlik içinde ellerini iki yana açtı, arkadaşının yanıbaşma oturdu.

On kişi kadar vardı içerde. Çoğu paspal kılıklıydı. Herhalde işsiz güçsüz takımındandılar. Gerçi balıkçılar öğle vakti denizde olurlardı; içmek için günün kararmasını beklerlerdi.

Uzaktan uzağa bir ezan duyunca iki arkadaş alışkanlıkla toparlandılar.

Sarıoğlan:

"Öğle vakti," dedi.

"Cemaati kaçırmayalım" demek istediği her hâlinden belliydi. Bir karşılık vermediğini görünce biraz da küskün, Orhan Bey'e baktı. Orhan Bey'in bakışları kapıdan yeni giren iki adamın üstünde idi. Sarıoğlan, şaşı balıkçıyı görür görmez tanıdı. Yamndakini ise ilktir görüyordu.

"Bize doğru geliyorlar," diye fısıldadı.

Orhan Bey hafiften başını salladı.

İki Rum balıkçı pervasızca yaklaştı, yaklaştı, iki adım kala durdu. Biri Sarıoğlan'm arkasına geçti. Delikanlı sandalyesinden hafif yana kaydı. Böylece düşman olması muhtemel birine sırt vermemiş oluyordu.

Orhan Bey mütebessimdi. Şaşı gözlü balıkçıdan bir an olsun bakışlarını ayırmıyordu. Fakat onun kendisine baktığından emin değildi. Şaşı gözleri başının üstünden aşıp gidiyordu. Müstehzi bir sesle konuşmaya başladığından kime hitap etmekte olduğunu kestiremedi.

"Şarap içmeye mi geldin Çorbacı?"

Adamın yüzü yakından bakanın midesini kabartacak kadar iğrençti. Sol yanağında haç şeklinde bir yara izi vardı. Dişsiz ağızlar gibi buruşmuştu orası. Bu gayritabiî ağzın alt ucu çenesinde bir kıvrık meydana getirerek bitiyordu.

Orhan Bey incelemesini bitirdikten sonra, rahat bir tavırla arkasına yaslandı.

"Hey, sana söyledim Çorbacı, şarap içmeye mi geldin?"

Orhan Beyin göz bebeklerinde o müthiş parıltı yandı, söndü, yüzünde fırtınalı denizlerin dalgaları kabardı. Sonra aynı süratle duruldu. Arkadaşına doğru çevirdi başını:

"Bana söylüyormuş," dedi lakayt bir sesle. "Nasıl bir cevap vermemi istersin?"

Sarıoğlan öfkeden titremeye başlamıştı bile. Tepesine dikilip böyle küstah sorular soran yüzsüze verilecek tek cevap biliyordu. O da kılıç.

"Bana havale et," dedi dişleri arasından.

Orhan Bey, sükûnet tavsiye etmek için elini arkadaşının dizine vurduktan sonra, Rum balıkçıya:

"Arkadaşımı kızdırdın," dedi. "İstersen sana bir fırsat vereyim. Çek git."

İstihza dolu bile olsa bir ikazdı bu. Yako, sesi duydu, tutunmak için arandı; fakat tutunacak bir yer bulamadı.

Rum balıkçı, ellerini beline dayadı. Ayaklarının ucunda koca gövdesini yükseltti. Kulakları tırmalayan bir kahkaha attı:

"Şahit olun millet," diye böğürdü akabinde. "Bu genç adamlar fazla horozlanıyor. İsa hakkı için tepeleyeceğim."

Orhan Bey şimşek hızıyla bakındı. Herkes ayağa kalkmıştı. Üzerlerine çevrilen bakışlarda düşmanlık okunuyordu.

"Parçala onları Yako," diye bağrıştılar, "kemiklerini kır Meryem hakkı için."

Orhan Bey gülüyordu.

"İsa ve Meryem," dedi. "Dindar olduğun belli Yako, tevekkeli değil, yüzünde haç taşıyorsun. Bahse girerim, benim gibi kızdırmaya çalıştığın bir Türkün yadigârıdır!"

Yay gibi fırlayıp sağ eliyle adamın yara izi bulunan sol yanağına kuvvetli bir tokat aşk etti:

"Ben de mühürlüyorum!" diye bağırdı.

Yako, bir an ne olduğunu anlayamayarak şaşkınlaştı. Birkaç kişi tutmamış olsaydı koca gövdesinin muvazenesini temin edemeyecek, boyunca döşemeye kapaklanacaktı. Ondan sonra da nam, şöhret gidecekti tabii. Senelerdir Kumkapı'nm haracını yiyordu. Bu tokadın altında kalırsa kabadayılık serap olurdu.

Elini uyuşan yanağında gezdirdi. Nefret şaşı bakışlarında boğum boğum oldu. Hırlayarak Orhan Bey'e saldırdı:

"Kolla!"

"Gel bakalım," dedi Orhan Bey, kendini yana çekti. Aynı anda bacağını ileri uzatarak Yako'yu çelmeledi. O kapaklanırken de ardından alay etti:

"Tutun Yako, düşeceksin."
iki sandalye devirerek yere serildi.
Başucuna dikildi Orhan Bey:
"Yürümesini öğren önce, sonra gel bana bulaş."
Rum balıkçı burnundan soluyor, burun delikleri kızgın boğa-

larınki gibi açılıp kapanıyordu. Yüzü öfkeden buruşmuştu; yara izi daha belirgin bir hâl almıştı.

Dirseğine dayanarak yarı yarıya doğruldu. İlk defa karşısındakinin çetin ceviz olduğunu düşündü. Oysa gücünü hiç belli etmiyordu. Kim derdi ki, kendi kollarının kalınlığı kadar beli olmayan şu tüysüz, bir tokatta Yako'yu sersemletebilir diye? Daha doğrusu kim cesaret edebilirdi? Yako iki parçaya ayırırdı söyleyeni... Meyhaneye sessizlik çökmüştü. Canını yaktığı adamlar Yako'yu yerde görünce, nihayet onu da yenebilecek birinin çıkabileceğini hesaplayarak şaşkınlıkla susuyorlardı. Yako'yu teşvik edici çığlıklar duyulmuyordu şimdi.

Sessizliği Yako'nun arkadaşı bozdu. Bağırarak Orhan Bey'e arkadan saldırdı.

Ne var ki, hedefe ulaşamadı. Nicedir adamdan bu kalleşliği bekleyerek tetikte duran Sarıoğlan, kaya gibi karşısına dikildi.

Toslaştılar. Adam gerçek bir kaya parçasına çarpmışcasına sersemledi. Göğsünde müthiş bir ağrı duydu. Elini hançerine attı.

"Gebereceksin pis domuz!"

"Hele köpek, dur bakalım olduğun yerde."

Kaşla göz arasında piştovunu çekmiş, adamın alnının ortasını hedeflemişti.

"İki kişi dövüşürken kavgaya karışan üçüncünün hakkı kurşundur palikarya. Kılıcın hatırı kalır diye bu sonradan çıkma silâhı şimdiye kadar kullanmamıştım. Ne yapayım ki, şu anda kılıcım yanımda değil..."

Orhan Bey, arkasının emniyette olduğunu görünce, büsbütün rahatlamıştı. Yako'ya doğru bir adım daha attı:

"Kalk Yako," dedi. "Bıkmadınsa dövüşelim."

O kadar sokulmakta hata etmişti Orhan Bey; bunu, ancak Ya-

ko bacaklarına doğru daldığında anladı, insan azmanı, sandığı kadar dövüş kaidelerine yabancı değildi galiba; koca kafasında bir nebze olsun akıl taşıdığı muhakkaktı.

Meyhanedekiler, Yako'nun bir şeyler becermeye başladığını görerek, yeniden onun tarafını tutmaya başlamışlardı.

"Ye onu Yako!"

"Parçala Osmanoğlunu!"

"Bacaklarını ayır!"

"Öldür Yako, öldür!"

Alt alta, üst üste bir boğuşmaydı bu. Kimin galip geleceğini tahmin etmek zordu.

"Yako bitirecek," dedi seyircilerden biri. "Belini bir kavrarsa delikanlının işi zor. Koparır alimallah!"

"Sanmam," dedi öbürü. "Baksana delikanlı cıva gibi, bu işlerden iyi anlıyor besbelli."

Üçüncüsü söze karıştı:

"Cıva değil ya, hava olsa kurtulamaz, bakın Yako kıskıvrak yakaladı çocuğu."

Orhan Bey kötü yakalanmıştı gerçekten. Yako'nun mengeneye rahmet okutacak güçlü kolları arasında mahsur kalmıştı. Göğsü sıkışıyor, nefes alması gittikçe güçleşiyordu.

Orhan Bey'in sıkıştığını Sarıoğlan da görmüş, rengi atmıştı. Yardım etmeye hazırlandı. Fakat Orhan Bey'in bacaklarını çember gibi adamın beline doladığını görerek rahatladı. Bu oyunu bilirdi. Bütün mesele, denk düşürüp makası vurabilmekti. Orhan Bey başarmıştı işte... Tazyik ediyordu. Birazdan Yako'nun kolları mutlaka gevşemeye başlardı.

Öyle oldu. İnsan azmanı, beline bir hançer yemiş gibi böğürerek kollarını çözdü. Orhan Bey, rakibinin nefes almasına fırsat vermeden yumruğu yapıştırdı. Ardından ok gibi fırladı, kalktı.

Yako da doğrulmaya gayret ediyordu. Yumruğun ardından çenesine gelen tekme tekrar yere kapaklanması için yetti.

"Yako'nun işi bitik," diye bir ses duydu.

İki tekme daha geldi suratına. Aslında dört geldi ya, son ikisini hissetmedi. Bayılmıştı! Koca gövdesi, kımıldamadan döşemenin üstünde yatıyordu.

"Ellerine sağlık ağam," diye bağırdı Sarıoğlan.

Dipteki kapıya takıldı gözleri, yavaşça kapanıyordu. Tanıdık bir çehre gördü açık seçik.

"Dimitri Bey!" diye seslendi. "Çıksana o delikten."

Seyirciler, bakakaldılar. Manzaraya inanamıyorlardı. Senelerdir civarı haraca kesen insan azmanı koca Yako, şu döşemenin üstünde yatıyordu ha! Çelimsiz bir Türkten dayak yemişti hem de. Öyle ya, Yako'nun yanında bu delikanlıya, ancak çelimsiz denebilirdi. Böyleyken amma dövmüştü. Toptan intikamlarını almıştı böylece. Yako "höt" deyince hepsi kaçacak delik ararlar, emirlerini Isa buyruğu gibi yerine getirirlerdi. Arada bir getirmeyen olursa gününü görürdü.

Efsanevî kuvveti yıkılmıştı Yako'nun; bundan sonra kolay kolay başı dik gezemezdi.

Seyircilerden yaşlı biri, ileri çıktı. Gitti, Yako'nun yüzüne bir tükrük attı. Döndü, Sarıoğlan'm piştovu karşısında ürpertiler geçiren adamın yüzüne kaşla göz arasında bir tokat patlattı.

"Oooh," dedi. "Artık ölsem de gam yemem! Nicedir düşündüğümü yaptım ya!.."

Sanki bunu bekliyorlardı. Sırayla aynı hareketi yapmaya koyuldular.

Sarıoğlan, piştovunu yerine sokup, terini kurulamakla meş-

gul görünen Orhan Bey'in yanma gitti.
"Dimitri şu kapının ardında yiğidim," dedi.

"Kavga boyunca bizi izlediğini gördüm," dedi Orhan Bey. "Artık bulaşmaz sanırım. Kolay yutulacak lokma olmadığımızı anlamıştır. Niyetini anlıyorum şimdi. Bizi buraya çekmek için mahsustan farkımızda olmamış göründü. Başardı da... Fakat evdeki pazarı çarşıya uyduramadı."
Kolundan tutup çekti arkadaşını.
"Gidelim Sarıoğlan, öğle namazı geçiyor."
"İzin verirsen önce yıkanacağım ağam."
"Nedenmiş o?"
Sarıoğlan yüzünü ekşitti.
"Şu pis yerin havası üstüme sinmiş, bu halimle Allah huzuruna çıkamam."
Orhan Bey arkadaşının sırtına el attı.
"Gerçekten; yakında bildik bir hamam var, bir yeniçeri hamamı."
"Bak sen de yıkanmak istiyorsun."
Güldü Orhan Bey:
"Evet, ama üstüme koku bulaştığı için değil, kan bulaştığı için. Elbise değiştirmek de gerekecek..."
Çıkmak üzere iken, yanlarından fırtına gibi biri geçti. Kapıdan fırlayıp bağıra bağıra kaçtı.
"Şeytan kovalıyor sanki," diye güldü Orhan Bey.
Sarıoğlan:
"Öyle," diye tasdik etti.
Adam uzaklaşmıştı bile. Bu, Yako'nun arkadaşıydı.

• • •

İki arkadaş, öğle namazını kıldıktan sonra saraya gittiler. Divan yeni dağılıyordu. Kapıda birkaç vezirle karşılaştılar. Sadrazam Mustafa Paşa'yı görmezden gelirken, Sinan Paşa ile Hersekzade Ahmed Paşa'yı selâmladılar.

"Sadrazamın yüzünden düşen bin parça," diye fısıldadı Orhan Bey. "Ne konuşuldu dersin?"
"Padişah efendimiz, sadrazam hazretlerini nihayet haşladı, derim."
"Sanmam... Mutlaka hoşuna gitmeyen bir karar alınmıştır divanda."
Geniş koridorda yan yana yürüyorlardı. Arkalarında bir ses duyunca durdular.
"Hey, sizler sağ mısınız yahu?"
Orhan Bey, gülümseyerek Malkoçoğlu'na baktı.
"Sağ ve sağlamız hamdolsun," dedi. "Ölümden perva etmeyecek kadar da cesuruz."
Yakma gelince sordu:
"Ne var ne yok ağam?"

"Sefer var."

"Ne yana?"

"Sultan Ahmed üstüne. Haber aldığımıza göre, Ahmed'in oğlu Alâeddin, Bursa'yı işgal ederek babası adına hutbe okutur. Padişah efendimiz çok kızdı. Nicedir üstünde çalıştığı Acemistan seferine ait plânlarını gözlerimin önünde dolaba kilitledi. Oturdu, alelacele yeni bir plân hazırladı. Galiba önce Bursa'ya yürüyeceğiz. Şimdi dağıldığını gördüğünüz divan savaş kararını verdi. Şeyhülislâm da tasdik etti."

Sarıoğlan, mütemadiyen kafasını esefle sallıyordu. Sanki ne olurdu, dış tehlikenin kapıya dayandığı, hatta eşiği bile geçtiği dönemde şehzadeler taht ihtirasıyla gaile çıkarmasalar? Ne olurdu, Allah'ın padişahlık ihsan ettiği kardeşleri Yavuz'a biat ederek etrafına kenetlenseler ve tek bir yumruk gibi Safevi Sultanının başına inseler?

"Anlamıyorum bir türlü, ağalar; anlamıyorum, ne iştir bu?

Niçin rahat durmazlar? Gaile çıkarmanın zamanı mıdır? Şurada kardeş kanı akıtmanın âlemi var mı? Efendimizi buna neden mecbur ederler? Şehzade Korkud hele, mert derlerdi onun için; ahdini neden bozar? Yavuz Selim'e biat ettiği hâlde sözünü niçin unutur?"

"Mektuplarını ben de okudum," dedi Malkoçoğlu. "Bazı devlet büyüklerine hitaben yazılmış. Kuvvet topladığını, kendisine yardım edilirse Selim'i alaşağı etmek için hazırlandığını söylüyor. Oysa padişah ne mülâyemetle davranmıştı ona. Kellesi avucunda iken kıymamış, dilediği sancakları vermekte tereddüt etmemişti. Üstelik bütün masraflarını hazine-i hümayundan karşılamaya söz vermişti. Yoo, ağalar, hayır yiğitler, kim ne derse desin, Şehzade Korkud elde ettiği ile yetinmeyerek hep daha çoğunu, daha büyüğünü isteyen..."

Sustu. Bir an düşündü.

"Muhteristir diyeceğim, ama bir türlü dilim varmıyor. Ne kadar dindar oduğunu biliyorum. Peki, ama ne diyeyim?"

Yan kapılardan biri açıldı. Bir ses, top gibi üç arkadaşın ortasına düştü.

"Padişahın kardeşini çekiştirmek sana düşmez Malkoçoğlu!"

Padişahın muhabbetini kazanmış olmakla birlikte bu sesle iliklerine kadar ürpermiş, yüzleri solmuştu. Hürmetle eğildiler:

"Efendimiz..."

Sultan Selim yaklaştı. Kıyafeti her zamanki gibi sade idi. Bir eli kulağmdaki tek küpede duruyordu.

"Divanda alman kararların koridorlarda tartışılmasına billâh iznim yoktur. Kaldırın bakalım başlarınızı."

Üçü birden padişahın yüzüne baktı. Yoo, hayır, bu yüzde kin yoktu, hele intikamın zerresi yoktu. Belki biraz sükût-u hayal ve azıcık kırgınlık vardı. Bakışlarında ise arkadaşlarına karşı duyduğu muhabbetin izleri...

"Malkoçoğlu, oğlumuz Şehzade Süleyman'ı çağırman için göndermiştik seni. Görüyoruz ki, arkadaşlarınla muhabbete meyledersin. İyi, ama en yakınlarım emirlerimi böyle tavsatırsa ben nice iş görürüm?"

"Şevketlüm, şuradan geçerken baktım ki..."

"Anladık, anladık," diye sözünü kesti Malkoçoğlu'nun. "Şuradan geçerken arkadaşlarına rastladın ve iki satır lâf etmek için durdun. Muradın hasıl olduğuna göre şimdi Süleyman'ı çağırmaya git artık."

"Emir sultanımın."

Malkoçoğlu çekildi; koşarak koridoru geçti.

Sultan Selim, bakışlarıyla iki arkadaşın gönlünü aldıktan sonra Sarıoğlan'a hitaben:

"Baban gözükmez/' diye konuştu. "Yeni bir iş almaya hazır mısınız acep?"

Sarıoğlan sevinçten titreyerek eğildi:

"Canımız, padişahımızın yoluna feda!"

"Olmadı civan yiğit, Allah yoluna feda; benim canım da aynı yola feda..."

Dervişin mutat zikri gibi fısıldayarak tekrarladı:

"Allah yoluna!"

Sesini sertleştirdi sonra:

"Yallah bakalım, doğru Bursa civarına, arkadaşlarını bul ve hazırlan. Haber bekleyeceğim."

Orhan Bey'le yalnız kalmışlardı. Nöbetçilerden başka kimse yoktu etrafta. Onlar da, sultanı koridorda görünce, kımılhsız durmuşlardı. Derin bir sessizlik hâkimdi.

"Sana gelince Orhan, muradına erdin. Allah mübarek etsin. Umarım bir şikâyetin yoktur."

"Sayenizde yoktur şevketlüm."

"Seferde yanımızda bulunmanı isteriz. Eski günlerde olduğu gibi yine sefer yolunda birlik olacağız. Gelin hanımın rızasını al ki, ardımızdan hayır dua etsin."

Orhan Bey'in endişeleri dağılmıştı. Trabzon'dan döndüğünden beri padişahı ikinci görüşüydü, ikisinde de endişelenmişti. Biri fazla yumuşak gördüğü için, ikincisi fazla sert... Şimdi yanıldığını anlamış, rahatlamıştı. Selim, yine o Selim'di. Yerinde baldan tatlı, yerinde zehirden acı...

İçin için sevinerek sultanı etekledi.

"Allah razı olsun şevketlüm, ihya ettiniz."

Sultan Selim, Orhan Bey'in yanağını fiskeledi.

"Sefer sözü duyunca av görmüş aslan gibi gözlerin yanmaya başladı, lâkin sevinme Orhan, aksine ağla. Ne kadar yazık ki, bu sefer küffar üstüne değil de karındaşlarımızın üstüne yapılacak. Kader!"

Korkunç bir şeydi bu. Ama gerekliydi. Devletin bütünlüğünü sarsacak, düşmanın harekâtına destek olacak her faaliyeti dağıt-

mak lâzımdı. İç birlik sağlanmadan girişilecek dış sefer, telâfisi zor yaralar açardı.

Yavuz Selim, düşündükçe çıldıracak gibi oluyordu. Şehzade Ahmed, Anadolu'nun muhtelif bölgelerinde bulunan Şiîleri de etrafına toplamış, yetmemiş, iki oğlunu Şah İsmail Safevi'ye göndererek yardım talep etmişti. Mısır Memlûk Sultanı Kansu Gavri'nin de birtakım gayretleri olduğunu, Hasan Can bildirmişti kendisine. Bu üçlü ittifak siyasî alandan askerî alana dönüşmeden bozulmalıydı. Mutlaka bozulmalıydı. Aksi takdirde kafasındaki hiçbir plân tahakkuk etmeyecek, Müslümanları bir sancak altında toplama ideali daha doğmadan ölmeye mahkûm hâle gelecekti. Buna müsaade edemezdi...

"Biz gözlerimizi ileriye diktik. Bakışlarımız bütün Şark'ı tarı-

yor. idealimiz, hiç düğümlenmeden Hind ellerine kadar uzanıyor. Yürümek istiyoruz. Ne görelim? Önümüze karındaşlarımızdan Ahmed dikiliyor, 'Tahtı bana ver,' diyor. Tepeleyip geçeceğiz, bu sefer de karındaşımız Korkud dikilecek, 'Tahtı bana ver' diyecek. Behey karındaşlar! Taht kavgası yapacak zaman mıdır? Bu tahtın ne kerameti var ki? Keramet, kişinin kendisindedir. Biz Allah'ın izniyle, şehzade iken de Safevi İsmail'e had dini bildirdik; yine bildireceğiz!"

Hiddetle gürledi, hırsla ayağını yere vurdu:

"Değil kardeşlerimizi, öz evlâtlarımızı dahi tepeleme pahasına!"

Yavaş yavaş duruldu, mülâyimleşti:

"Orhan," dedi. "Dedem Fatih Sultan Mehmed'in 'Nizam-ı âlem içün karındaşların öldürülmesi' yolundaki fermanını şimdi daha iyi anlıyorum. Padişahın oğlu olarak dünyaya gelenler bir gün padişah olmak için yetiştirilir. O gün gelince devlet kuşu birinden birinin başına konar, öbürlerinin başı gider. Çünkü mevcutla iktifa edip verilenle yetinmezler. Korkud karındaşımız gibi... Her neyse, bu sohbet derinleşti, koridorlarda konuşursunuz diye size kızıyorduk, aynı hatayı biz işledik. Odama çekilip kendi kendimi cezalandırmalıyım! Yarın beni torunlarına anlatırken sakın söylemeyi unutma. Etrafıma gösterdiğim huşunetin bin katını nefsime gösteririm. Haydi uğurola."

Orhan Bey, büyülenmiş kalmıştı. Kımıldayamıyordu. Padişah, tekrarlamak zorunda kaldı:

"Gidebilirsin, dedim Orhan."

Genç adam silkindi:

"Saadetlü hünkârım," dedi eğildi. Genzine tıkanan hıçkırığı zapt edememekten korkarak, başka tek kelâm etmedi. Gerisin geriye döndü, hızla yürüdü. Malkoçoğlu ile Şehzade Süleyman'ın (istikbalin Kanunî Süleyman'ı) bir kapıdan koridora girdiklerini hayal meyal fark edebildi ancak. Dışarı çıktı.

Havada bulutlar dağılmış, güneş gülümseyen yüzünü göster-

mişti.
Orhan Bey gittikten sonra Yavuz Selim odasına çekildi. Divanın üstünde açık duran kitabı aldı. Mütalâaya daldı.
Şehzade Süleyman'la Malkoçoğlu girdiklerinde onu yine kitaba dalmış buldular. Rahatsız etmemek için kımıldamadan eşikte beklediler. Belki beş dakika geçti. Sultan Selim bir ara başını kaldırınca onları gördü. Kitabı yanıbaşma bırakarak doğruldu. Dikkatle Şehzade Süleyman'ı inceledi.
Henüz onyedi yaşında bir civandı. Yüzü, tazeliğin ve gençliğin bütün izlerini taşıyordu. Hanedanın alâmeti farikası sayılan kemerli burnu yüzüne asil bir görünüm veriyordu.
Eteği ve yakaları kürklü kaftanının her yanı altın, gümüş simlerle işlenmişti; âdeta bir sanat harikasıydı. Açık kalan göğüs kısmında yine işlemeli bir yelek görünüyordu.
Yavuz baktıkça kaşlarını çattı, dudağında müstehzi, fakat bir o kadar haşmetli bir tebessüm belirdi:
"Sen gidebilirsin Malkoçoğlu," dedi.
Çıkana kadar bekledikten sonra oğluna:
"Yaklaş," emrini verdi.
Şehzade Süleyman, babasına engin bir hürmet ve sonsuz takdirle bakıyordu. Gözlerini granit kayalar kadar sert yüzünden bir an olsun ayırmadan yaklaştı. Önünde üç kere eğildi.
"Emrediniz, şevketlü sultanım!"
Şimdi Yavuz'un bakışlarından şimşekler dökülüyordu. Bu şimşeklerden biri şehzadenin üstüne düştü:
"Bu ne hâl Süleyman, bu nasıl süslenme böyle? Anana giyecek bir şey bırakmamışsın!"
Şehzade kıpkırmızı oldu. Yerin yarılmasını, duvarın açılması-

nı boş yere bekledi. O anda böyle bir şey olsaydı, tereddüt etmeden kendini içine atardı. Babasının karşısında durmaktansa yok olmayı tercih ederdi.
Neden sonra:
"Emrederseniz üstümü değişip gelirim, sultan pederim," diyebildi.
Yavuz Sultan Selim, durulacak yeri çok iyi biliyordu. İstediğini söylemiş, beklediğinden alâ tesir ettiğini görmüştü. İşi daha fazla ileriye götürmenin âlemi yoktu. Asıl mevzuya girdi:
"Süleyman, beni iyi dinle şimdi. Az evvel divan vardı. Bir sefere karar verildi. Nereye, biliyor musun?"
Süleyman, gençliğinden gelen heyecanla atıldı:
"İran'a!"
Yavuz'un bakışları bulandı birden.
"Sen de mi Süleyman?" diye bağırdı. "Sen de, evet... Tabii böyle düşüneceksin. Her akıl sahibi gibi... Fakat hayır, sefer Bursa'ya. Kardeşimize kılıç üşürmek nasipmiş meğer; ancak zaruret..."
"İlle gerekli mi sultanım?"

"Hem nasıl gerekli, bilsen? Tam Safevi İsmail'in üstüne gitmeye hazırlanırken, Ahmed oğlunu gönderip Bursa'yı işgal ettirmiş; namına hutbe okuturmuş. Müsamaha edersek bu devlet ikiye bölünmekle kalmaz, belki on ikiye bölünür. Binaenaleyh seferde zaruret vardır. Yerime seni bırakacağım; naibim olarak ben dönünceye kadar devleti aliyyeyi idare edeceksin. Göreyim seni; asla adaletten ayrılma."

Süleyman, başka bir şey sormadı. Babasına inanıyor ve güveniyordu.

"Gönlünüz hoş olsun sultan pederim," dedi. "Allah zafer ihsan etsin."

Yavuz Selim, oğlunu kucaklamak için bir harekette bulundu; ama tam vaktinde kendini tuttu. Bir padişaha evlât sevgisi bile yasaktı...

"Mübarek olsun," dedi.

Kitabını aldı. Oğlunu orada bırakarak harem kısmına geçti.

DÖRDÜNCÜ BOLUM

Dersaadet, en muhteşem gecelerinden birini daha yaşıyordu. Kubbeler davudi seslerden çıkan salalarla inliyor, minareler yıldızlarla kucaklaşıyor, erenler ellerini Mevlâ'ya açıp zafer için dualar ediyorlardı. İlâhî sesleri, tekbir sedaları ile sarmaş dolaş, şehrin surlarında bayrak bayrak dalgalanıyordu.

Ve nihayet sabah... Ezanlar tan yerinin kızıllığıyla kucaklaşırken Osmanlı Padişahı Yavuz Selim zerre kadar uykusuzluk alâmeti taşımayan gür, erkek sesiyle Sadrazam Mustafa Paşa'ya tarihî kararını bildirdi:

"Namazdan sonra yola çıkılacak lala, haberi tez orduya ulaştır."

Böyle zamanda Yavuz'un karşısına geçip tek itiraz kelimesi mırıldanmak, ölüm fermanına imza atmaktan da beter bir fiildi ve Mustafa Paşa bunu herkes kadar biliyordu. Eller göbekte, baş itaatle eğik:

"Ferman şevketlü hünkârımmdır."

İstemeye istemeye huzuru terk edip, emri yeniçeri ağalarına, sipahi subaylarına bildirdi; ama bir yandan da durumu Şehzade Ahmed'e nasıl ulaştırabileceğini, eli sakalında düşünüp durdu.

Namazdan sonra ordu sür'atle nizama girdi. Davullar çalındı, yeniçeri gülbankları gümbürledi:

"Allah, Allah, illallah!"

Afaki tutan uğultu, güneş tepelerin ardından başım uzatıp 15 Cemaziyülevvel Perşembe (29 Temmuz 1512) gününe ilk belirli

aydınlığı göndermeye başladığı an bıçakla kesilmiş gibi durdu.
Sanki birden davulların tokmağı kırılmış, yeniçeri denen bozkır
kartallarının dudaklarına kilit vurulmuştu. Fısıldaşan bile yok-
tu, belki de nefes almamaya çalışıyorlardı. Meydan, manevî de-
rinliklere doğru akan manalı bir sükûta gark olmuştu.

Çünkü Bab-ı Hümayun önünde, Yavuz Sultan Selim meşhur
atı Karabulut'un sırtında gözükmüştü. Asker, Anadolu çocuğu-
na has sağduyusu sayesinde padişahın karşısında bağırıp çağır-
mayı uygun bulmamış, sessizce selamlamayı yeğ tutmuştu.

Padişah bir süre kapı önünde eğleşti; bir emriyle ölüme git-
mek için sabırsızlanan bu mahşerî kalabalığı, içine sindirmek is-
ter gibi seyrediyordu. Dolgun yüzünün sıhhat fışkıran kırmızı-
lığında hiçbir tepki yoktu. Yalnızca kaşları hafiften yukarı kalk-
mış, canlı gözlerine daha bir parlaklık gelmişti. Yatağan bıyıkla-
rın altındaki kanlı canlı dudaklar önce minnet dolu bir kıvrımla
büküldü, sonra kımıldadı. Yakınında bulunanlar:

"Allah'ım, sana binler şükür!" dediğini duyabildiler ancak.

Kaftanının önü sabah melteminin okşayıcı itmeleriyle açıldık-
ça, gümüş çivili ince zırhı güneş ışıklarıyla parlamakta idi. Sivri
tepeli miğferine, yeniçerilerin kullandığı kumaştan sarık sar-
mıştı; kumaşın bir ucu, omuzunun sağ yanından beline doğru
bağımsız kırışıklıklar meydana getirerek sarkmıştı.

Bir ara pırıl pırıl bakışları bulutlanır gibi oldu. Kalabalığın
arasında sadrazamın siluetini görmüştü. Başvezir doğruca sul-
tanın önüne gelip göğsünde selâma durdu.

"Ne istersin lala?"

"Askere bir nutuk irad etseniz şevketlüm, alışıktırlar,
Cennetmekân pederiniz böyle yapardı."

Bulut bulut bakışlar şimşeğe dönüştü. Her kelime sadraza-
mın beynine balyoz gibi inmeye başladı:

"Lala, lala! Babamız o devrin padişahı idi, devrini tamamladı,
dünyadan göçtü. Biz bu devrin padişahıyız ve devrimizi sürü-
yoruz. Nutuk irad etmekle devlet idare edilmez. İtaatli ordu,
padişahının ardından nereye gittiğini bilmese de yürür. Bak iş-
te, yürüyecektir."

Atını hafiften tepikledi:

"Haydi Karabulut."

Bir çırpıda ordunun önüne geçti. Askerin ağzındaki sihirli ki-
lidi kıran bir hareket oldu bu. Coşkunluk içinde kükrediler:

"Padişahım, çok yaşa!"

Yavuz'un sesi bütün uğultuları bastırarak çınladı:

"Vur tokmağa mehterbaşı! Aslanlarım, haydin sefere!"

Sefer aşkıyla yanan gönüllerin derinliklerinden çığlıklar kop-
tu:

"Arkandan ölüme dek gideriz. Şevketlü sultan!"

Yavuz, bakışlarıyla Sadrazam Mustafa Paşa'yı aradı. Geriler-
de kalmıştı. Muzaffer bir tebessüm belirdi dudaklarında. Sürdü
Karabulutu.

Sabah namazından sonra evlerine dönmeyenler, bu muhteşem manzarayı iyice içlerine sindirebilmek için, yol boyu dizildiler. Teşyi edici, tebcil edici çığlıklar padişahın kulaklarına doldu. Müşfik bakışlarla halkını selâmladı. Çok yaşlandıklarından artık sefere katılamaz hâle gelmiş, bu yüzden de padişahın kendilerine ihsan ettiği toprakla meşgul olmaya başlamış eski yeniçerilerin gözlerinde sıra sıra yaşlar parladı.

"Şu sefere katılabilmek için hayatımın geri kalanını verebilirdim," diyerek sefer özlemlerini dile getiren ihtiyar yeniçeriler, Maltepe'ye kadar orduyu uğurladılar. Arkalarından haretle el sallayıp hayır dualar mırıldandılar.

Şehirden çıkan kuvvet, daha önce Maltepe'de ordugâh kurmuş olan asıl ordu ile birleşti. Yetmiş bin kişi oldular. Padişahın arkasına takılıp Bursa yoluna sel gibi akmaya başladılar.

Şimdi tek yürek vuruyor, tek gövde yürüyordu. Tek kılıçta yetmiş bin kılıç mücessemleşti; haddini bilmeyenlere haddini bildirmek için...

• • •

Veziriazam Mustafa Paşa, yine yapacağını yapmış, Bursa'ya haber uçurmuştu. Habercisi, nefes nefese, Şehzade Ahmed'in oğlu Alâeddin'in huzuruna çıktı:

"Yavuz geliyor!" diye inledi.

Alâeddin Bey, amcasının kaç kişilik ordu ile Bursa üstüne yürüdüğünü sormadı. Sorup ne yapacaktı? Yavuz'un tek başına geldiğini de duysa korkudan dudağı çatlar, ardına bakmadan sıvışmanın yollarını arardı. Padişahın nereye kadar geldiği de mühim sayılmazdı; değil mi ki yola çıkmış yürüyordu, nasılsa bir gün beynine yıldırım gibi düşecekti. Çok çabuk karar verdi: Amcasının gelmesini beklemeyecek; zaman kaybetmeden bu şehri terk edecek, babasının yanma çekilecekti. Usulen birkaç komutana durumu bildirdi. Hak verdiler.

"Vakit varken çekip gitmek evlâdır. Biz padişah ordusuna karşı durabilecek güçte değiliz. Milleti kırdırmanın manası yok."

Tavsiyelere can u gönülden uydu. Süratle hazırlanıp babasının yanma döndü.

Fakat babasını da aynı korkular içinde bitkin ve kuşkulu buldu.

"Bu ne hâl sultan peder?" diye sordu. "Konya'da ölüm sessizliği hüküm sürer. Rastladığım askerlerin yarısından çoğu kırmızı sarıklı; belli ki, Şiîler şehri istilâ etmiş."

Sultan Ahmed, ızdırap çeken insanların gergin, fakat yardım dilenen bakışlarını oğluna dikti.

"Onları ben topladım," dedi. "Selimle savaşmak üzere..."

"Şiîleri topladınız!"

"Şiîleri, evet... Ama nerede gönülleri iman aşkıyla tutuşmuş,

'Allah, Allah' naralarıyla düşmana saldıran yeniçeri kartalları, nerede 'Şah, Şah' diye zorakî çığlıklar atarak gönülsüzce vuran Şiî askerleri... Bir yeniçeri bunlardan onuna, belki yüzüne bedel! Bundandır ki, kuvvetimin kalabalıklığma bakmadan Şah İsmail Safevi'den ve Kansu Gavri'den yeni yardımlar istedim; lâkin geciktiler... Şah İsmail'e gönderdiğim iki kardeşinin sesleri çıkmaz; eğlenceye dalıp burdaki ahvali mi unuttular, yoksa ben babalarına mı ihanet ettiler?"

Ümitsizce başını salladı, sık sakalının kılları arasından parmaklarına yol açıp çenesini kanatırcasma kaşıdı:

"Sen sıkışınca babanın yanına kaçtın, ya ben oğul, kimin yanma kaçayım?"

Alâeddin, ağlamaklı olmuştu. Babasını bu kadar bitik gördüğünü hiç hatırlamıyordu.

"Ahval bu derece ümide kapalı mı, sultan peder?"

Şehzade Ahmed'in yüzündeki ifade alabildiğine acılaştı:

"Sen de kaçıp geldikten sonra, artık evet diyorum. Ben sanmıştım ki, şehri kanın pahasına müdafaa edeceksin. Yanıldığımı görüyorum. Yüzüme son ümit kapısını da sen kapadın oğul."

"Baba!"

"Evet?"

"Padişahın büyük ordusu var, ne yapabilirdim?"

"Ordunun mevcudunu öğrendikten sonra mı geldin?"

Alâeddin'in başı düştü. Açık kalplilikle itiraf etti:

"Korktum, sultan peder, amcamdam bebekliğimde bile korkardım, yine korktum."

"Hiç görmediğin hâlde..."

"Evet, görmediğim hâlde korktum. Çünkü yaptığımız işin doğru olduğuna inanmıyorum, sultan pederim."

Şehzade Ahmed birden daldı... Kaprislerine kapılıp büyük bir hata işlemişti. Şimdi, hareketinin yanlışlığını tereddütsüz idrak ediyor, ne var ki gururu geri dönmesini engelliyordu. "Sultan oğlu Ahmed korktu" dedirtmeyecekti. Dedirtmektense ölürdü daha iyi.

"Çık," dedi oğluna, "yalnız kalmak istiyorum."

Yalnız kalınca irkildi. Şu sütunun arkasından bir fedaî fırlayıp yay kirişini boynuna geçirecek korkusuyla ürperdi. Kalktı, odanın her yerini iyiden iyiye araştırdı. Gerçekten kimsenin bulunmadığına kanaati gelince bir parça sükûnet buldu. Geçti, yerine oturdu. Sakalını avuçladı, bıyığını çekiştirdi. Düşündü, düşündü...

Kardeşi Selim yola çıktığına göre iç işlerini kökünden halletmeyi kafasına iyice koymuş demekti. Zaten Sadrazam Mustafa Paşa'dan bu yolda bir mektup almıştı. Bereket, veziriazam gibi, padişahın çok yakınında bulunan, her sırrına vakıf olan bir adamı vardı. Yoksa anî bir baskınla işini bitirebilirdi.

Yavuz sefere çıkmış, Bursa'yı almış diye acaba her şey bitmiş

sayılır mıydı? Şimdiye kadar pek iyi gitmeyen talihi şimdi bir mucize olup dönemez miydi? Bu işler, hiç belli olmazdı. Yıldırım Bayezid ölünce büyük oğlu Süleyman kardeşlerin en kuvvetlisi ve kudretlisi olarak babasının yerine geçmişti; ama kısa süre sonra Çelebi Mehmed'e tahtı kaptırmıştı. Vakıa, Selim, şu an en kuvvetli namzetti. Taht şehrini elinde bulunduruyordu. Askeri çokluktu. Yine de bütün kapılar kapanmış değildi yüzüne. Bir aralık görüyordu. O aralığı zorlasa, belki de padişahlığa açılan kapıdan girebilecekti.

Kararını verdi, ama verinceye kadar da terden sırılsıklam ıs-

landı. Üstünden koca bir silindir geçmiş gibi yorgun hissetti kendini.

Buralar artık emniyetli değildi. Amasya'ya doğru çekilecek, bir aksilik olur da başaramazsa Malatya ve Darende tarafına yönelecekti. Aynı zamanda Şah İsmail başta olmak üzere, Dulkadiroğlu Alaüddevle ve Mısır Memlûk hükümdarı Kansu Gavri'ye mektuplar yollayarak yardımlarını çabuklaştırmaya çağıracaktı.

Yine de içine bir endişe mızrağı saplanıvermişti.

"Ya yardım etmezlerse?"

O zaman, Malatya'da toplandığını duyduğu kırk bine baliğ Şiî ordusunu ardına takar, kardeşi Selim'e karşı çıkardı. Gerisi talihin tecellisine bağlıydı. Kader çizgisi ne cihette çizilmişse vaziyet öyle tezahür ederdi.

Vezirini çağırtıp kesin emrini verdi:

"Tez hazırlanın, Amasya'ya çekiliyoruz."

Bir tereddüt geçirdikten sonra ilâve etti:

"Yahut kaçıyoruz, kelimelerin üstünde duracak kadar bile vaktimiz yok lala. Acele et."

• • •

Ankara'nın bozkırlarından gelen akşam yeli, otağ-ı hümayunun kapı yerine asılı gümüş simlerle işlenmiş perdesini okşayarak dalgalandırdı. Malkoçoğlu Ali Bey, mızraklı iki nöbetçinin arasından geçerek fırtına gibi otağa daldı:

"Bendenizi emretmişsiniz şevketlüm."

Şevketlü Sultan Yavuz Selim Han, bir minderin üstünde bağdaş kurmuştu. "Tarih-i Vassaf," yine dizlerinin üstünde açık duruyordu. Karşısında Malkoçoğlu'nu görünce kuş kanadından yapılma kalemini kitabın içine koyup kapattı. Kaşları hafiften kalktı:

"Gel bakalım yiğitler serdarı," diye iltifat etti, "şöyle yanımıza geç."

"Estağfurullah hünkârım, ne haddime!"

"Gel dedik, tarih kadar eski dostumuz, kadim dostumuz gel! Gönlünde fırtınalar koparken, can ağacı sararmış yapraklarını dökerken, ananedir diyerek bazı gereksiz merasimlerle kıskıv-

rak bağlanmasını seyretmek zorunda kalan kardeşin Selim'e acıyarak gel. Nerede Trabzon Sancak Beyi Selim, nerede Sultan Selim? Padişahlığı devralmamızın üstünden henüz yarım yıl geçmeden çöktük, ihtiyarladık. Şehzade iken de gamlı olmuşuz; lâkin bu sırtımızdaki dert çekilir gibi değil."

Malkoçoğlu, Sultan Selim'i bu kadar bitkin gördüğünü hatırlamıyordu hiç. Acaba ne olmuştu? Canı neye sıkılmıştı, niçin bu ümitsiz sözlere lüzum görmüştü? Merasim kaidelerini alt üst eden bir atılışla yanma oturdu.

"Sultanım," dedi. "Sizi üzenin ben olduğumu bilsem... Ve bilsem ki, ölümümle üzüntünüzü dağıtabileceğim; tereddütsüz, belimdeki hançeri göğsümün isyanlı çırpınışlarına aldırmadan yüreğime saplardım. Nedir sizi böyle üzen, yoksa veziriazam mı?"

"O da var ya! Asıl derdim, Ahmed ile Korkud; onların ve diğer sağ olmayan karındaşlarımızın çocukları... Ahmed isyan içre, Korkud isyan üzere. Bunları anladık. Yalnız masum yavrucuklardan istenen nedir ki, bazı devlet ricali kancayı atar?"

"Bağışlayınız, pek anlayamadım. Karındaşınız oğullarına ne oldu?"

Yavuz Selim'in alnında ter taneleri boncuklandı. Konuşmaktan ıstırap duyduğu belliydi.

"Çocukları aleyhimize kışkırtmaya başladılar. Bir noktaya kadar da muvaffak oldular. Canlarına kasıtları mı var bu adamların? 'Devlet içre fesat kalmaya' diyerekten yeğenlerimizi öldür-

memiz gerektiğini biliyorlar. Allah şahidimizdir ki, hiçbirinin kılma dokunmayı düşünmüyorduk. Her birini kendi öz oğlumuz gibi severken nasıl öldürebilirdik onları? Fakat ah! Göz açıklık ettiklerini sanan ahmak bazı paşalar onları bize karşı kullanmaya çalışıyorlar."

Malkoçoğlu, Yavuz'un son sözleri üzerine Trabzon'da geçen bir hadiseyi hatırladı. Yavuz Selim'di hadisenin kahramanı. Kendisine suikast düzenleyen üç kişiyi engin bir müsamaha göstererek affetmiş, "Şahsıma karşı girişilen suçu affederim, ama devlete karşı girişilirse asla" demişti. Hatırasını olduğu gibi nakletti padişaha. Sözlerinin sonunu şöyle bağladı:

"Şimdi, 'Şehzade yeğenlerimi bana karşı kullanıyorlar' diyorsunuz ve öldürtmek zorunda bırakılacağınızı söylüyorsunuz şevketlüm; oysa Trabzon'da şahsınıza müteveccih suçlan affediyordunuz."

Padişahın bu hatırlatmayı kızarak karşılayacağını sanan Malkoçoğlu, onun gülümsediğini gördü.

"Makoçoğlu, o zaman bir sancak beyi idik; binaenaleyh suç şahsımıza karşı işlenmişti. Oysa şimdi padişahız. Devletin başı, devletin ta kendisiyiz. Bize çevrilmiş hançer devlete çevrilmiş sayılır. Yine şahsımız bahis konusu değildir. Anlatabildik mi?"

Malkoçoğlu, başını sallayarak tasdik etti:

"Bildim hünkârım; aslında bunu benim düşünmem lâzımdı."

"Üzüntümüzün sebebini anladın Malkoçoğlu. Oz
evlâtlarımız gibi sevdiğimiz beş yeğenimizi öldürtmekle yüre-
ğimize kzgm demirden bir zırh geçirmiş olacağız. Dayanama-
maktan korkuyoruz."
İki elini birden dizlerine vurdu:
"Rabbim, bu ne büyük felâket!"
Padişahı çok iyi tanıyan Malkoçoğlu, ıstırabının samimiye-
tinden zerre kadar tereddüt etmiyordu. Hem Yavuz Selim gibi

birinin buna ihtiyacı da yoktu. Ömründe riya nedir bilmemiş,
gösterişe tenezzül etmemiş bir insanda samimiyetsizlik aramak
zaten abestir.
"Şevketlü sultanım," dedi. "Takdir-i İlâhî neyse olur. Lâkin
beklemek evladır belki... Umulur ki, paşaları fiillerinden vazge-
çirmek, hâlâ, kabil olabilir. İhtimal, pençelerini sabilerin üstün-
den çektirebiliriz."
Yavuz, melül melül başını salladı:
"Denedik dostum. Çok denedik; ama ne mümkün! Bazıları
bizi meşru hükümdar görmemekte direniyorlar. Başta sadra-
zam olacak o koca dessas! Burnumuzun dibinde sürü ile mela-
net işler de haberimiz olmadığını sanır. Bir şey değil, aptal bir
padişah yerine koyulmak ağır geliyor."
"Karşısındakini aptal sanan aptaldır hünkârım."
"Güzel söyledin. Elbet, gün gelir, hesabını sorarız ondan. Za-
ten amcamız Cem'in zehirlenmesinde çevirdiği karanlık dolap-
lar bir hesaplaşmayı gerekli kılıyor. Neyse Malkoçoğlu, seni ça-
ğırmamızın sebebi bunların hiçbiri değil. Yine de açılmakla fe-
rahladık. Bizi tanırsın. Sonsuz güvenimi kazanmışsın bugüne
kadar..."
"Teveccüh buyurursunuz padişahım."
"Bırak bu saraylı lâkırdısını Malkoçoğlu. Kardeşin kardeşi
kırması ne şeni iştir. Ama devlet birliği bunu gerektirdi diye or-
dumuzu peşimize takıp yola düzüldük. Bursa'yı geri aldık,
hamdolsun. Yeğenimiz yüzümüze çıkmadan kaçtı. Dün gece
otağımızda kim vardı, bilir misin?"
"Bilirim, Hüseyin Ağa ve üç arkadaşı."
"Bildin. Demek seninle de görüştüler. Onu anlatacaktık. Ni-
cedir karındaşlarımızla uğraşmaktan vakit bulup Şah İsmail ca-
nibine göz gezdiremez olduk. Oysa Hüseyin Ağa ve arkadaşla-
rı, Tebriz'den haber getirmekte ustadırlar. Hasan Can dostumu-

zu da dört can yoldaşından ettik. Her ne hâl ise, Hüseyin Ağa-
nın getirdiği haberi biliyorsun. Karındaşımız Ahmed, Amasya
canibine dümen kırar. Hatırı sayılır bir kuvvetle hem... Düşün-
dük ve takibe seni göndermeyi uygun bulduk."
Malkoçoğlu, sabırsızlıkla atıldı:
"Dünden hazırım hünkârım."
"Yanma on bin kişi al, gerekirse birkaç da top götür. Nasıl is-

tersen öyle davran. Ama mutlaka Ahmed fesadını yok et. Kardeş kavgasıyla öldürecek vaktimiz yoktur. Gün geçtikçe İsmail habisi daha tehlikeli olmaya başlıyor."

Malkoçoğlu, görüşmenin bittiğini anlayıp ayağa kalktı. Yavuz da doğruldu. Elini Malkoçoğlu'na uzattı.

"Yolun açık olsun yiğidim. Bu kışı Bursa'da geçirmeyi murad ederiz. Bahara inşallah İran seferimiz vardır. Seni sağ ve salim yanımızda görmek isteriz."

Malkoçoğlu, uzatılan eli öptü, alnına koydu. Ama Yavuz, bununla yetinmeyerek, kardeş sevgisiyle Malkoçoğlu'nu kucakladı.

"Saray geleneklerinin canı cehenneme! Burası çadır, merasim saraylarda kalsın. Uğurlu git, uğurlu gel dostum. Karındaşımı tutarsan rıfk ile muamele et. Ne de olsa bizim ağamızdır, babamızın oğludur."

Malkoçoğlu, Yavuz Sultan Selim'in ağlayıp ağlamadığını kestiremedi. Yalnız, sesinin titremekte olduğunu fark etti. Başını da çadırın öbür yanma çevirmişti. Geri geri kapıya doğru çekildi.

"Allah kılıcınızı keskin etsin padişahım."

Ordugâhta akşam ezanı okunuyordu.

• • •

Şehzade Ahmed, gerektiği kadar süratli davranamamış, çoğunluğu Şiîlerden meydana gelen, çapulcuları da bünyesinde

toplayan devşirme ordusunun işi hafife alması yüzünden plânladığı vakitte Amasya'ya ulaşamamıştı. Dört konaklık yerde Malkoçoğlu'nun süvarileri tarafından durduruldu.

Yolunun kesildiği haberini öncüleri getirdiği zaman oldukça şaşırdı. O şaşkınlık içinde, ileri hatların saldırmasını emretti. Bu, delilikten başka bir şey değildi. Derme çatma ordu uzun bir yolculuğun kahredici bitkinliğini taşıyordu. Bu durumda kuvvetinden bile habersiz bulundukları düşmana saldırmak intihardan farksızdı.

Alâeddin, bu konuda babasını uyarmak için ne mümkünse yaptı. Fakat dinletemedi:

"Anlamıyorsun Alâeddin, bu çemberi mutlaka kırmak zorundayım. Boyun eğersem, askerime nasıl hâkim olabilirim? Düşman önünden kaçmak mertlik midir, deyü beni kınarlar. Babanı küçük düşmüş görmek ister misin?"

Alâeddin, acıyan bakışlarla babasını süzüyor, dudaklarını kemiriyordu:

"Sultan peder," dedi. "Ardımızda yeniçerilerden meydana gelmiş bir ordu olduğunu mu sanırsınız? Ölen, fakat asla bir adım gerilemeyen asker karşımızda yer almış şu anda... Biz onları şu derme çatma, başıbozuk sürüsüyle bozmaya çalışacağız, ha!"

"Ne demek istersin?"

"Şunu sultan peder: Cenk meydanından kaçmayı yeniçeri kı-

nar, affetmez. Hatırlar mısınız bilmem; dedem zamanında, Veziriazam Hadım Ali Paşa ile el ele verip asi Şiilerin serdarı Şeytankulu'nun üstüne gitmiştiniz."

"Evet, ne var bunda? Niçin anlatırsın bunları?"

"Affmızı dilerim, Sultan pederim, niyetiniz Şeytankulu'nu yenip yeniçerinin muhabbetini celb etmekti. Lâkin ne hâlse cenk meydanını terk ettiniz. Hadım Ali Paşayı tarafgiriniz ol-

masına rağmen bırakıp Amasya'ya çekildiniz. Yeniçeri kullar tercihlerini biraz da bu yüzden amcam Selim lehine yaptılar. Ama şu ardınıza asker diye, ordu diye taktığınız çapulcu, yağmacı sürü var ya, bunlar kaçmayı canlarına minnet sayarlar. Bilmem, emrinize uyup padişah kuvvetlerine taarruz edecekler mi?"

Şehzade Ahmed, hiddetle toprağı tekmeledi.

"Bu zehirli sözleri bir evlâttan duyacağıma, Selim'e yakalanıp kulaklarımdan aşağı erimiş kurşun akıtmasını tercih ederdim. Alâeddin, Alâeddin! Sen beni alelade bir kumandan mı bellersin? Ben Bayezid'in oğlu Ahmed değil miyim?"

Alâeddin, başını indirdi. Ancak kendisinin duyabileceği hafif bir sesle:

"Ne mutlu," diye mırıldandı. "Siz babanızla övünebiliyorsunuz, ama ben... Hiçbir zaman babamla övünemeyeceğim."

Sert çıkmakla birlikte oğlunun fikirleri Şehzade Ahmed'in aklına yatmıyor değildi. Fakat emir çoktan verilmişti. Belki de şu an çember yarılmıştı bile.

"Sür atım," diye bağırdı Alâeddin'e doğru. "Az sonra kim olduğumu anlayacaksın."

Babasını izlemekten başka bir şey yapamadı. Yalnız çok yakınında bulunanlar, esefle başını salladığını gördüler. Bazı mırıltılar da duydular, fakat ne dediğini anlayamadılar.

İlk taarruz, duvara atılmış fasulyeler gibi gerisin geri döküldü. Malkoçoğlu, nasıl olmuş da Ahmed'in böyle bir deliliğe kalkıştığını anlayamamıştı. Kendisine verilen rakamdan çok daha kalabalık olmalıydı şehzadenin ordusu. Böyleyse, işi zor olacaktı...

Hezimet haberi, Şehzade Ahmed'e süratle ulaştı. Dişlerini sıktı, kanatmcaya kadar:

"İradem şudur: Ölünceye kadar direneceksiniz!" diye emretti.

Haberci, ileri hattaki kumandana bunu bildirdi:

"Padişahımızın iradesidir; ölünecek, geri dönülmeyecek!"

Kumandan, tecrübeli bir askerdi. Acı acı gülümseyip, Malkoçoğlu'nun aslanlar gibi dövüşen askerlerine doğru baktı.

"Padişahın iradesi ha?" dedi, "hangi padişahın? İşte Sultan Selim'in ordusu karşımızda; mücessem bir irade! Elbette uydurma padişahın iradesi, gerçek padişah iradesine taslayınca hezi-

met muhakkak olur. Ben bu işte yokum artık. Hıyanetin canı cehenneme! Arkadaşlarımın arasına dönüyorum; yeniçeri arkadaşlarımın..."

Habercibaşı, alelade bir asker değildi. Şah İsmail tarafından özel surette şehzadenin yanma yerleştirilmişti. Tebriz'e muntazam raporlar gönderiyor, şeytanî zekâsı sayesinde zaman zaman Şehzade Ahmed'e tesir ederek dilediği cihete sevk edebiliyordu.

Kumandanın kararını duyunca fazla etkilenmiş görünmedi.

Hatta yüzünün ifadesi bile değişmedi. Yalnız, gözlerinde leş kargalarına has bir parıltı belirdi.

Kirişini boynundan çıkardı, sadağından çektiği oku süratle yerleştirdi. Göz açıp kapayıncaya kadar geçen zaman içinde kirişi gerdi ve bıraktı.

Kumandan, henüz on at boyu bile uzaklaşmamıştı. İki küreği arasına saplanan müthiş bir ağrı ile atında yalpaladı, dizginler elinden kaydı, kendisini kimin vurduğunu anlamak istercesine omuzu üstünden ısrarla bakmaya çalıştı, ama beceremedi. Sonunda yere kapaklandı, bir iki çırpındı, parmaklarını can havliyle toprağın böğrüne sapladı. Kaybetmek üzere olduğu hayatı sanki tutabilirmiş gibi avuçlarını sıktı. Çekti, kopardı toprağı. İnce ağaç kökleri vardı avucundaki toprakta; damar, damar... Fakat kendi damarlarından hayat çekilirken bunların ne faydası olabilirdi?

"Lanet!"

Kanla karışık bu fısıltı çıktı ağzından.

"Amma da yedi canlı imiş," diyen bir ses duydu son anda. Habercinin sesiydi bu, kendisini oklayan, bu adam olmalıydı. Şöyle bir kalkabilse, çok değil iki dakika için kuvvetini toplayabilse... Ah! Gücü, kuvveti yerinde iken halletmeliydi o işi. Artık çok geçti. Son pişmanlık düğüm düğüm gırtlağına düğümlenmişti canıyla bile. Ve ikisi aynı anda vücûdunu terk ediyordu.

Belki yüz kişi bu dehşetli ölümün etkisiyle sarsıldı. Ama içlerinden bir teki bile, haberciye yaptığı işin doğru olmadığını söylemedi. Çünkü bizzat kendilerinin de doğru yolda olmadıklarına dair bir vicdan ikazını ta içlerinde hissediyorlardı.

"Ne yapacağız şimdi?" diye sordu adamlardan biri. "Kumandan öldüğüne göre..."

"Bırakın hainin sözünü," diye kanlı gözlerle bakındı haberci. "Kumandayı ben alıyorum."

En büyük emeli birliklere kumanda etmekti adamın. Lâkin bugüne kadar casuslukta gösterdiği maharetin, ustalığın binde birini kumandanlıkta gösterememişti. Şehzade Ahmed ısrarlarına dayanamayarak, birkaç küçük baskını idare görevi vermişti ona, fakat o, hepsinde hezimete uğramış, yalnız her seferinde canını kurtarmanın yolunu bulmuştu.

At sırtında şimdi daha bir azametle duruyor, hindi gibi kabarıyordu. Kılıcını çekmiş, Malkoçoğlu'nun askerlerine çevirmişti.

"İleri!" diye böğürdü.
Gerçek bir böğürtüydü bu. Zevkten öylesine sarhoştu ki, heyecan sesini kısmıştı.
Askerler gönülsüzce ardından gittiler. Aralarında "Allah" diyenler de vardı, ama çoğunluk Şiî adetlerine göre "Şah, Şah" diye bağırıyorlardı. Yeniçerilerin top gürlemesini andıran haykırışları yanında bu sesler gerçekten sönük, gerçekten zavallı ve çaresizliğin timsali idiler.

Malkoçoğlu, önündekileri hemen hemen bitirmişti. Düşman birliğinin ardına sarkmak için hazırlanıyor, askerlerini ona göre sevk ediyordu. Yeni bir kuvvetin daha zorla üzerine gelmekte olduğunu, bir Şiî kafasını uçurduktan sonra fark etti.
"Toplan borusuuu!" diye bağırdı. "Haydin aslanlarım, koman!"
Borular öttü. Düşman ardına sarkmak için sağa, sola açılmış bulunan Osmanlı askeri bir disiplin dersi daha verdi düşmana; anında toparlandı, saflaştı ve Dersaadet surlarından daha sağlam taş duvarlar gibi saldırıyı göğüsledi. Akabinde müthiş bir celâdetle püskürtmeye geçti. Acemi kumandan, çetin cevize çattığını anlamak için fazla beklemeye lüzum görmedi. Adamlarını meydanda bırakarak atını geriye çevirip geldiğinden beter bir süratle kaçmaya başladı.
"Şu namert kaçıyor Orhan, davran!"
Orhan Bey, kendisini ikaz edenin kim olduğunu bilmiyordu; ama bunu tam vaktinde yaptığı için her kimse teşekkür borçlu idi. Yavuz Selim'in hediyesi piştovu hızla kuşağının arasından çektiği gibi nişanlayıp tetiğe dokundu. Adamın yuvarlandığını görünce rahat bir nefes aldı.
"Ellerime sağlık," diye mırıldandı. "Bu delikli demire alışamayacağımdan korkuyordum. Fena değilmiş meğer. Hey, yavaş olsana be!"
Kendi kendini överken az daha başından oluyordu. Ahmed'in adamlarından gözü dönmüş biri yanma kadar sokulmuş, enli palasını başına çalmak için kaldırmıştı. Orhan Bey, akılları durduracak bir maharetle adamın bileğini kaptı, hızla kendine çekti, muvazenesini bozup attan aşağı yuvarladı.
Canhıraş bir feryat duyunca kendi de şaştı. Adam kılıcına hâkim olamamış, üstüne düşerek can vermişti.
"Bu da kader/' dedi Orhan Bey. "Şimdi vuruşmaya devam. Nerede yahu bu millet? Amanın yetişin, kaçıyorlar!"

Gerçekten meydan boşalıyordu. Görünürde hep padişah askeri vardı. Şehzade Ahmed'in adamları ters yüz etmiş, arkalarına bakmadan tabanları yağlamışlardı.
Bu hezimet, Şehzade Ahmed'in Amasya'ya ulaşma ümidlerini sildi süpürdü. Çaresiz, kaderine boyun eğerek, Malatya ve Darende taraflarına çekildi. Çekilirken mütemadiyen, "Kaçanın

anası ağlamaz" diye söyleniyordu. Fakat bu söze inanmaz gi-
biydi. Bazen kaçanın da anası pekâla ağlıyordu işte. Hele ardın-
da, yahut önünde Malkoçoğlu Ali Bey gibisi bulununca...

Ali Bey'i her hatırlayışta ağabeyi Bali Bey'i de hatırlıyordu.
Doğrusu, çok gözü pek, çok usta bir serdardı. Kıymetini bile-
memişti. Belki vezir filân yapmış olsaydı, kendisini terk edip
Yavuz'un tarafına geçmezdi. Birkaç gün önce olmuştu o iş...
Malkoçoğlu Ali Bey'in ağabeyi Malkoçoğlu Bali Bey huzuruna
çıkmıştı. Tok bir sesle:

"Devletlü," demişti. "Kader ben kemteri hizmetinize verdi,
kardeşim Ali Bey'i ise Sultan Selim Han'ın hizmetine... Sancak
beyliğinizden beri yanınızdayım, iyiliğinizi gördüm, sağolun.
Ancak kardeşime verilmiş bir sözüm var, onu yerine getirmeme
izin vermenizi dilerim."

"Nedir o?" diye sormuştu Şehzade Ahmed:

"O söz şudur devletlü: Ben sizi tasvip ediyor, padişah olma-
nızı istiyordum. Kardeşim Selim'i tasvip ediyor, onun hizmetin-
de bulunuyordu. Fakat sözleşmiştik; şehzadelerden hangisi pa-
dişah olursa biz de ayrıcalık gütmeyi bırakacak, padişaha biat
edecektik. Çoktandır Selim karındaşınız Osmanlı tahtında; te-
şebbüsleriniz akim kalır, gittikçe de kuvvetlenir. Yerini sağlam-
laştırdı sayılır artık, biat etmekte doğrusu hayli geciktim. Şimdi
destur verirseniz sözümü yerine getireyim."

Şehzade Ahmed, Bali Bey'in açık sözlülüğünü öteden beri bi-
lirdi, ama bu kadarını da beklemiyordu.

"Demek karındaşım Selim'e biat etmek üzere gitmek ister-
sin?"

"İzin verirseniz efendimiz."

Şöyle bir düşünmüş ve kararını vermişti.

Bu adamı bilirdi. Başını kesseler kararından döndürülemezdi.
Fakat göz göre göre bu değerde bir kumandanı da Selim'e bıra-
kamazdı; en iyisi, müsaade etmiş gibi yapar, ardından birkaç
silâhşor çıkarıp işini bitirirdi.

Öyle de yapmıştı. Ne var ki, işi biten, gönderdiği silâhşörler
olmuştu! On kişinin ancak üçü geri dönmüş, yedisi meşhur
Malkoçoğlu marizini yemişti.

Şehzade o kadar kızmış, öylesine köpürmüştü ki, adamları
kırbaçlamakla hırsını alamamış, başlarının kesilmesini emret-
mişti. O anı her hatırlayışta bir ince sızı saplanıyordu böğrüne,
adamları öldürttüğünden değil de Malkoçoğlu Bali Bey'i kay-
bettiğinden... Belki yine çıkardı karşısına; ama herhalde önünde
eskisi gibi eğilmek için değil, kollarını bağlayıp Selim'in huzu-
runa götürmek için...

Yol boyu ne kadar köy kasaba vardıysa ateşe verdi. Yaptıkla-
rının bir sultan oğlu sultana yakışmadığını aklının ucundan ge-
çirmedi bile... Tam bir çapulcu gibi hareket etti ve yaka yıka
Malatya'ya vardı. Orada kırk bin Kızılbaştan meydana gelme

koca bir ordunun kendisini beklediğini görünce tekrar cesaretlendi. Önce yapamadığını bu kuvvet sayesinde yapacak, Amasya'yı basacaktı. Ama fazla bir direnişle karşılaşmak işine gelmiyordu.

Kendisine tahsis edilen konağa yerleşir yerleşmez mektupçusunu çağırttı. Sultan Selim'in Sadrazamı Koca Mustafa Paşa'ya bir mektup yazdırdı. Kışa doğru ordunun bir kısmını terhis etmesi için elinden geleni yapmasını, Amasya'yı da zayıf bir duruma getirmesini istedi. Padişah olduğu takdirde vereceği şey-

lerin de bir listesini eklemeyi unutmadı mektuba. Rum dönmesi başverizin gözlerini kamaştıra kamaştıra, çil çil altınlar ve göz alabildiğine uzanan topraklar kamaştırabilirdi.

"Bu mektup derhal götürülsün. Sadrazam efendiye takdim edilsin. Mukabil cevabı getirilsin."

Kışa vakit vardı daha, cevabı bekleyebilirdi.

• • •

Amasya Valisi Mustafa Bey, sadrazamın mektubuna bir daha göz gezdirdi. Bu, üçüncü okuyuşu idi. Her defasında gözleri son satırda takılı kalıyor, bir mana vermek için beynini çatlatırcasma zorluyordu. Belki yirminci defadır aynı suali kendi kendine soruyordu:

"Bu nasıl olur?"

Mustafa Bey tereddüdünde yerden göğe kadar haklı sayılabilirdi. Veziriazam Mustafa Paşa ondan öyle bir şey istiyordu ki, karar vermek kolay değildi.

Son satırlara bir daha baktı. Yüksek sesle, fakat kekeleyerek, tekrar okudu:

"Mustafa Bey, yakında Şehzade Ahmed, Amasya'ya gelecek. Merasimle karşılayasm ve müşkülât çıkartmadan, şehri ona teslim edesin. Sen de hizmetine giresin. Padişahımız efendimizin fermanı ol cihette olup mutlak uymaklığm emrolunur. Karmdaşıyla aralarındaki kavgaya Safevi belâsının def ü refinden sonra tekrar dönmek babında mutabakat hasıl olduğundan Amasya Sancağı ile havalisini şimdilik Şehzade Ahmed'e terk etmeyi zat-ı şahaneleri münasip görmüşlerdir. Sakmub padişah fermanından kıl kadar ayrılmayasm, vesselam."

Mektubun altında sadrazam hazretlerinin mührü bulunuyordu, iyiden iyiye de okunaklı basılmıştı. Özel bir itinanın mahsulü olduğu muhakkaktı. Herhalde sadrazam hazretleri, sancak beyinin tereddüde kapılacağım anlamış, mührün rahatlıkla okunup tereddütleri izale etmesini istemişti.

Mustafa Bey, incelemesini bitirdikten sonra, düşünceli bir tavırla doğruldu. Kapıya giderek, nöbetçiye, mektubu getiren adamın huzuruna alınmasını emretti.

Az sonra karşısına çıkarılan adam, Dimitri'den başkası değildi. Bu sefer kusursuz bir Osmanlı beyi gibi giyinmişti. Yüzüne

asil bir görünüş vermek için büyük çaba harcıyordu. Oldukça da başarı sağlıyordu. Yalnız gözlerindeki şeytanî pırıltılar, bu asil görünüşü hayli hırpalamakta idi.

Huzura girince tok bir sesle:

"Beni emretmişsiniz beyim," dedi.

Veziriazam, ona, hürmette ifrat etmemeyi de öğretmişti. Bugüne bugün devlet idaresinde ikinci derece söz sahibi ulu bir vezirin elçisiydi ve hareketlerini ona göre ayarlamalıydı.

Bunu hatırlayınca belini doğrulttu. Davet beklemeden gitti, Sancak beyinin karşısındaki sedire yerleşti. Gözlerini gözlerine dikti.

Mustafa Bey'in canı bu harekete oldukça sıkıldı, fakat belli etmedi. Sakin bir sesle:

"Şu nameyi sen getirdin, öyle mi?" diye sordu.

Dimitri alabildiğine kayıtsızdı:

"Beli, sadrazam hazretlerinin namesini ben getirdim."

"Padişahımız efendimizin, karındaşı Ahmed'le bir anlaşmaya vardığı yolunda malûmatın var mı?"

Sanki bunu sancak beyinin bilmemesi mümkün değilmiş, sadece kendisini sınamak için soruyormuş gibi biraz müstehziyane cevap verdi:

"Herkes biliyor."

Mustafa Bey'in şaşırmış hâline Dimitri için için gülüyordu.

"Affmızı dilerim Beyim, devlete uzaktan yakından irtibatı bulunan herkesin malûmu olan bir anlaşmadan habersiz oldu-

ğunuzu sakın söylemeyiniz, tevazuunuza veririm. Zat-ı şahane, Safevi fesadı hudut boylarını, hatta Anadolu içlerini sarmışken karındaşlarıyla uğraşmanın fayda değil zarar getireceği inancında. Ulemanın fetvası da ol bapta çıktı. Yakında ordu-yu hümayun, Acemistan'a doğru yürüyecek."

Mustafa Bey, bir kırgınlık duydu. Padişah bir süre Ankara'da kalmıştı. Ankara ile Amasya arası hemen bir ok atımı yerdi. Böyleyken mezkûr anlaşmadan kendisini haberdar etmemesi içini burkuyordu. Yoksa Amasya Sancak Beyliği'ne kendisim getirdikten sonra padişah hazretleri pişmanlık mı duymuştu? Daha beteri, Zat-ı Şahane'ye karşı bir kusuru mu olmuştu?

Bilmiyordu. Bildiği tek şey, Amasya'nın, yakında şehre gelecek olan Şehzade Ahmed'e terk edilmesi hususunda verilen emirdi. Gerçi emirname, sadrazamın mührünü taşıyordu, ama açıkça padişah fermanına dayandırılıyordu. Uymamazlık etse başı giderdi.

Veziriazamın; Ahmed hesabına çalıştığını aklının ucundan bile geçirmeyen Mustafa Bey, nihayet kararını verdi:

"Şehir, şehzade hazretlerini istikbale hazırlanacak, mektupçubaşı! Emre uyduğumu bildirir bir name kaleme alacağım. Sadrazam Efendimize ve zat-ı şahaneye kulluğumuz bakidir, hürmetimiz sonsuzdur. Emirleri başımız üzeredir."

Dimitri, sevincini içine gömmek zorunda olmasaydı kahka-

hayı basardı. Sancak beyinin huzurunda, gönülden eğildi:
"Emrinize muntazırım," dedi. "Misafirperverliğiniz her türlü takdiri kifayetsiz kılar. Mektubunuzu bekleyecek, bana ulaşır ulaşmaz mümkün olan sür'atle avdet edeceğim. Müsaadenizle beyim."
"Uğurola beyzade, var istirahat eyle; bir saate kadar mektubum elinde olacak."
Birden, elçinin ismini dahi bilmediğini hatırlayınca hafiften gülümseyerek ilave etti:

"Henüz isminizi öğrenmek şerefine nail olamadım, bağışlar mısınız?"
Dimitri, ürkerek baktı karşısındakine. Sorunun altında gizli bir ima bulunup bulunmadığını anlamak için yüzünü dikkatle inceledi. Riyadan eser olmadığını görünce derin bir nefes aldı. İlk aklına gelen Müslüman ismini söyledi:
"Mahmut Çelebi kulunuz efendim; bağışlayınız, kendimi gelir gelmez tanıtmalıydım."
Tekrar eğildi, kaşla göz arasında kapıyı açıp koridora çıktı.
"Öf be," diye söylendi çıkar çıkmaz, "amma da zorlandım, terim içime aktı."

• • •

Ferhad Bey, o sakin kış akşamında, birdenbire çakan şimşek gibi, Sinan Paşa'nın konağına düştü. Acele kabul edilmek istediğini söyledi. Cevap gelinceye kadar bekleme odasında dolanıp durdu.
Yürürken halıları tekmeler gibiydi. Mütemadiyen başını iki yana sallıyor, bir şeyi kafasına sığdırmaya çalışıyordu.
Paşanın kendisini beklediği bildirilince merdivenlere atıldı. ikişer ikişer basamakları tırmalayıp paşanın huzuruna daldı. Girer girmez de:
"Bre devletlüm, bu ne iştir?" diye gürledi.
Sinan Paşa'nın yüzünde, tahammül etmeye çalıştığı bir acının bütün belirtileri mevcuttu. Bakışlarında kaygı, duruşunda kararlılık vardı.
Vakur bir sesle:
"Hoş geldin Ferhad," dedi. "Otur şöyle."
Ferhad Bey ateş parçasıydı, sözleri yakıyordu.
"Nasıl oturabilirim, devletlüm? Yüreğimin parçalarını kucağınıza dökmek üzfe geldim. Veziriazamın ihanetinden haber-

dardınız da şimdiye kadar ben hakire niçin bir şey söylemediniz? Neden Şehriyar'a durumu bildirmediniz?"
"Ağır söylersin Ferhad, sadrazam paşa hakkında 'ihanet' tabiri kullanman ise hepsinden daha ağır."
"Başka ne diyeyim?"
"İltizam, diyebilirsin meselâ; gerçek buna daha yakın... Veziriazam paşa, Şehzade Ahmed'e meyleder, padişahlığa onu lâyık

bulur. Hele otur sen. Engin öfkeni sabrın suyuyla yatıştır, sonra meseleyi konuşalım."
  Ferhad Bey, çok fazla öfkelendiğini kabul ediyordu. Ancak Sadrazam Mustafa Paşa'nın sefer ihtimali ortadan kalkmamış-ken orduyu terhise yöneldiğini duyunca beyninden vurulmuş, hiddetten boğulacak gibi olmuş ve o hiddet içinde Sinan Pa-şa'ya koşmuştu. Durumdan haberdar olsa olsa onun olacağını umuyordu. Şimdi ise tahmininde yanılmadığını görüyordu.
  Gösterilen yere ilişti. Soru dolu bakışlarını paşanın üstünde tuttu. Mutlaka yatışma bir cevap alacağını umuyor, tatmin edilmeyi bekliyordu.
  Sinan Paşa da karşısındaki sedire yerleşip doksan dokuzluk teşbihini sağ eline aldı.
  "Evet Ferhad" dedi. "Epeydir sadrazamın Ahmed tarafını tuttuğunu biliyordum. Padişahımız efendimiz de biliyor bunu; kaç tane mektubu elinde..."
  Ferhad Bey, elektriklenmiş gibi titredi.
  "Boynunu vurmak için daha ne bekliyor öyleyse?"
  Sinan Paşa, okşayıcı bakışlarla baktı karşısındakine:
  "Devlet işlerinde, kılıçta olduğun kadar usta olmadığını söy-lesem kızmazsın değil mi, Ferhad?"
  "Ne demek usta olmamak devletlüm? Görünen köye kılavuz mu tutacağız? Ortada belli bir hakikat, hatta ihanet var."

  Sinan Paşa'nm yüzünü buruşturduğunu görmezden gelerek devam etti:
  "Evet, ihanet var. Mektupları, bu ihanetin belgeleridir. Padi-şah efendimizin elinde böyle inkâr edilmez deliller mevcutken neden bekler, anlamam?"
  Başını iki yana salladı:
  "Kılıçta olduğum kadar devlet işlerinde usta olmadığımı söy-lemekle belki isabet buyurdunuz paşa hazretleri. Devlet işleri birtakım dalavereler hâline gelmişse bilmekte mazurum."
  "Yani biz, hepimiz dalavereci miyiz sence?"
  "Haşa devletlüm. Sizi ve sizin gibileri istisna kabul ediyo-rum. Yine de anlayamıyorum, efendimizden niçin sakladınız?"
  Sinan Paşa, teşbihi eline aldı; Ferhad Bey'e doğru salladı:
  "Dinle Ferhad Bey, bu işlerin şakaya gelir yanı yoktur. Yeni-çeri gözünde bir sadrazam çok şeydir. Hatta bir yeni padişah-tan daha kıymetlidir. Sultan Selim Han, bu görünümün silinip birinci plâna kendisinin geçmesini beklerdi. Artık harekete ge-çeceğini umuyorum."
  "Amasya gittikten sonra mı?"
  "Amasya gitmedi Ferhad, şehzade Ahmed savaşarak girmedi oraya. Gücünün yetmeyeceğini bildiği için sadrazam paşayı kullandı. Şimdilik şehir el değiştirmiştir; hepsi o kadar."
  "Hepsi ha!"
  "Evet, hepsi. Hatta böylesi daha iyi. Zira Şehzade Ahmed'i

kontrol altına da almış bulunuyoruz. Her tarafı sarılmıştır. Rahatlıkla bu kışı Bursa'da geçirelim, tekrar Amasya'ya döneriz. Zerre kadar tereddüdün olmasın bundan."

"Ya Bursa'da eğleşmeyip de Dersaadet'e dönülürse? O takdirde Şehzade Ahmed yerini iyiden iyiye sağlamlaştırır."

"Gerçi sadrazamın bu yolda padişaha ısrarı var, ama padişahın dinleyeceğini zannetmem."

Ferhad Bey, hiç tatmin olmuş görünmüyordu:

"Sadece zannetmek ve ummak, öyle mi Paşa Hazretleri? Kusura bakmayınız, ama ben gerçekçi bir insanım. Zanla ümide bağlanıp huzur içinde günümü gün edemem. Gidip Şehzade Ahmed'i yakalayın."

"Malkoçoğlu Ali Bey peşinde ya, ona güvenmiyor musun?"

"Dağlar kadar güvenirim. Yine de rahat edemem, nedendir?"

"Kuruntuların esiri olma Ferhad; kuşku ve kuruntu, insanı kesin neticeye gitmekten alıkor. Bunlara kapılmak demek hatalar zincirine halka olmak demektir."

Ferhad Bey'e doğru abandı:

"Genç ve heyecanlısın. Gençliğinden gelen ataklığını, açık sözlülüğünü bir noktaya kadar hoş görürler. Sen sen ol, bu noktayı tecavüz etmemeye bak. Ve emin ol, yapılmasını düşündüğün her şey yapılacaktır."

"Gecikilmedi mi?"

"Gecikilmiş değil, tedbirlere tevessül etmek üzere beklenmiştir, o kadar. Bu gece divan var, sen de hazır bulunacaksın."

"Ben de mi?"

"Evet. Devletlü sultan böyle irade buyurmuşlar. Paşalar öğlen vakti haberdar edildi. Her paşa kendine bağlı birliklerin komutanlarını götürecek divana. Sen, bana bağlı bir kumandan değil misin?"

"Gönülden ve candan devletlüm."

"Eh, zaten vakit gelmek üzere. Hadi kalk, birlikte gidelim."

Ferhad Bey, yay gibi doğruldu:

"Hazırım devletlüm."

Sinan Paşa önde, Ferhad Bey arkada konağı terk ettiler. Vakit çizgisi ufkun gerisine doğru kayıyor, akşamı yatsıya bağlıyordu.

• • •

Genişletilmiş divanda sadrazamın bulunmayışı hayret uyandırmıştı. Ne işler çevirdiğini bilenler için bu hâl yadırganmayacak bir hâldi; ama bilmeyenler, padişahın henüz gelmediğinden yararlanıp fısıldaşıyorlardı:

"Sadrazam paşa görünmüyor, neden acaba?"

"Belki de rahatsızdır yahut mazereti olduğundan gecikmiştir."

Az buz malûmatı olanlar bıyıkaltı gülüyorlardı.

"Belki de yıkılmıştır."

"Ne demek istedin?"

"Hiç, insan yıkılmaz mı?"

Taht odasının kapısı açılınca, ayağa kalkıp boyun kırdılar; Yavuz Sultan Selim, eşikte belirmişti. Yüzü, itina ile işlenmiş bir heykeli andırıyordu. Kıyafeti her zamankinden sade idi. Duruşundaki azamet ve asalet olmasa, alelade bir kapı kethüdası sanılabilirdi.

Az kıllı kaşları alabildiğince çatılmış, alnında tehlikeli üç kırışık peydahlanmıştı. Meşale misali yanan bakışlarını tek tek hepsinin üstünde gezdirdi. Ağzından kelime yerine sanki bir ok fırladı:

"Oturunuz."

Sert adımlarla geçti, önce kendisi oturdu.

"Zaman, bizi tecrübe adı verilen kızgın lavlar içinde kızartır," diyerek söze başladı. "Acıya tahammül etmeyi öğretir. Bir yıl içinde bin yılı yaşamış gibiyiz. Her şeyi öğrenemedik, ama çok şeyler öğrenebildik hamdolsun. Bu öğrendiklerimiz içinde biri var ki, siz muhterem zevatı davetimizin sebebidir."

Nefeslerini dahi kesmiş bütün dikkatleriyle padişahı dinliyorlardı.

Oysa padişah susmuşu. Ellerini çırptı. Taht odasının kapısı

tekrar aralandı. Bir baltacı subayı içeri girdi, elindeki çekmeceyi açarak hürmetle padişaha tuttu.

Yavuz Selim, gözlerini önündekilerden bir an olsun ayırmadan elini çekmeceye saldı; çıkardığı mektubu en yakınında bulunan Hersekzade Ahmed Paşa'ya verdi.

"Bu vesikayı yüksek sesle okuyunuz paşa, sonra da altındaki mührü görmeleri için yanınızdakilere veriniz."

Hersekzade Ahmed Paşa okumaya başladı. Mektup, sadrazam Mustafa Paşa'nm Şehzade Ahmed'e yazdığı malûm mektuplardan biriydi. Askerin Selim'i istemediğini, tahta geçmek istiyorsa mücadeleyi aralıksız sürdürmesini tavsiye ediyordu.

Buna benzer üç mektup daha vardı. Hele sonuncusu, tam bir belge mahiyetinde idi. Sadrazam, Şehzade Ahmed'e Amasya'ya yürümesini söylüyordu. Orasını teslime hazır bulacaktı. Ayrıca burada kendine düşen her şeyi yapıyordu. Yalnız Selim'i —Padişahtan sadece Selim diye söz ediyordu— Dersaadet'e dönmek için kandıramamıştı. Bununla birlikte ordunun büyük kısmını terhis ederek onu zayıf düşürmüştü.

Dinleyenlerin tüyleri diken diken oldu. Vezaret-i uzma makamındaki bir vezirin nasıl olup da böyle davranabildiğini akıllarına sığdıramıyor, Mustafa Paşayı kmayıcı sözler söylüyorlardı.

Hele Ferhad, ikide bir kılıcının bulunduğu yere el atıyordu. Ama huzura girerken kılıcı alınmıştı. Bula bula boş kını buluyor, çatlarcasma sıkıyordu.

Vesikaların incelenmesinden sonra müzakereye geçildi. Padi-

şah:
"Gördünüz," dedi. "Biat ettiği, meşruiyetini tasdik eylediği hâlde bir padişaha karşı çıkan sadrazama ne yapmak gerekir? Önce sen söyle Hersek Ahmed."
Hersekzade Ahmed Paşa, sonsuz bir merhamet ve ince bir

ruha sahipti. Lâkin şartlar hislerle hareket etmeye müsait değildi. Vicdanını yokladı. Bu mektuplardan doğabilecek felâketleri hesapladı. Gözlerini yavaş yavaş padişaha kaldırdı:
"Şevketlü Sultanım, takdir sizindir. Nasıl münasip görürseniz öyle yapınız."
Yavuz'un kaşları daha belirli bir şekilde çatıldı.
"Senin fikrini sorduk paşa; yoksa ne yapacağımızı elbet senden öğrenecek değiliz."
Ferhad Bey, az daha kendini tutamayarak, "Padişahım, çok yaşa" diye bağıracaktı. Hiç de yeri değildi oysa. Belki de Yavuz'u öfkelendirirdi. Kendini tam vaktinde tuttu. Konuşmaya hazırlanan Hersekzade'ye kulak kabarttı.
Hersekzade:
"Sadrazam paşanın zararsız hâle getirilmesi kanaahndayım, sultanım."
"Zararsız hâl demekle muradın nedir?"
"Bu bir ceza çizgisi ki, mehabetlü hünkârım, mahpusluktan idama kadar uzanır. Hangisi münasip görülürse..."
"Sadrazamların zindana atılması teamül değildir. Bir gün kurtulup devletin başına belâ kesilirler. Sinan, sen ne dersin?"
Sinan Paşa, kendisine hitap edildiğini görünce toparlandı. Ferhad Bey'e kaçamak bir bakış fırlatıp tok, kararlı bir sesle konuştu:
"Devlet-i aliyyenin başına türlü gaileler açmaya matuf fiillerin faillerini şiddetle te'dip cihetine gidilmezse ilerde zafiyete, acze düşülür. Devlet otoritesi sarsılır. Herkes kendi bildiğini okumaya başlar. Billâh böyle bir hatayı irtikap eylesem, karar beklemeden başımı cellât satırına teslim ederdim."
Yavuz'un gözlerinde bir takdir ışığı yandı, söndü:
"Bu sözünü daima aklında bulundur Sinan; gün gelir, hatırlatmak zorunda kalabiliriz!"

Sinan Paşa, hiçbir kırgınlık emaresi göstermeden:
"Her zaman şevketlüm," dedi.
Genç beyler, yaşlı paşalardan çok daha heyecanlı idiler. Şevketlü sultan, Safevi belâsını defe hazırlanırken, taht kavgalarını körüklemenin padişaha ihanetten öte bir manası daha vardı onlara göre. Dine ihanet sayılmalıydı. Çünkü onlar inanıyorlardı ki, şevketlü sultan, islâm dinini yüceltecek, İslâm sancağını dünya yüzünde dalgalandıracaktı.
Yavuz Sultan Selim, teşekkür etti. Divanı terk edebileceklerini söyledi. Onlar gittikten sonra yarım saat kadar oturduğu yer-

de kaldı. Bu müddet içinde hep düşündü. Nihayet kararını verdi. Fesadı genişlemeden boğmak, devletin parçalanmaması için elzemdi.

Üzgün bir tavırla doğruldu. Dört zülüflü baltacı istedi. Kementleriyle gelmelerini emretti. Taht odasının perde arkasına sakladı. Sonra Sadrazam Mustafa Paşa'mn çağrılmasını emretti.

Sadrazam Paşa, padişahın kendisini görmek istediği haberini aldığı sırada Şehzade Ahmed'e yeni bir mektup yazmakla meşguldü. İşlerin yolunda gittiğini, padişahın giderek yalnızlaştığı-m söylüyordu. Yarım kalan mektubu katlayarak cebine soktu. Oda hizmetçileri masayı temizlerken bulmalarından ve padişahı haberdar etmelerinden korkmuş, korkulu rüya görmektense uyanık bulunmanın evlâ olacağını düşünmüştü.

Derhal huzura çıkarıldı. Padişahın çehresini görünce ürperdi. Ürkerek bakındı.

"Benimki de kuruntu besbelli," diye düşünüp teselli aramaya çalıştı. "Etrafta cellâda benzer kimse yok."

İçine biraz olsun su serpilmişti. Padişahın buna cesaret edemeyeceğine kendini inandırmaya çalışarak gösterişli bir selâm verdi.

"Yaklaş Mustafa Paşa!"

Bu ses tüfek patlaması, bakışlar mermiydi sanki.

"Şevketlüm," diye mırıldandı.

"Seni rahatsız ettik, lâkin bir müşkülümüz vardı, fikrini almak isteriz."

Rahat bir nefes aldı sadrazam, demek başı için bir tehlike mevzubahis değildi. Padişah sadece müşkülünü sormak üzere çağırmıştı.

"Emrinize muntazırım padişahım."

"Bilirsin, Amasya, karındaşımız tarafından ele geçirildi."

Mustafa Paşa, gözlerini suçlu suçlu yere dikmişti:

"Beli devletlüm."

"Şimdi bizim için tedbir nedir? Dersaadet'e dönmek mi, yoksa kışı Bursa'da geçirmek mi?"

Heyecanla atıldı:

"Dersaadet'e dönmenin evlâ olacağını her zaman söylerim devletlüm. Taht şehrini bir sabinin elinde uzun zaman bırakmak mahzurlar getirebilir."

Yavuz Selim'in cevabı yıldırım gibi Mustafa Paşa'yı çarptı:

"Ya Anadolu'yu Ahmed'in eline terk etmek mahzur getirmez mi, paşa?"

Sadrazam, yutkundu. Yüzü solmuş, gözlerinin parlaklığı kaybolmuştu.

"Bir müşkülüm daha var," diye devam etti padişah. "Ulemanın ve vüzeranm, hatta kulların dahi biat ederek meşruiyetini tescil eylediği bir padişahı, türlü fırıldaklar çevirip tahtından etmeye çalışanlara ne ceza vermek gerekir?"

Sadrazam Mustafa Paşa, daha beter sarardı. Yüzü bir ölünün yüzü gibi kıpırtısız kaldı.

"Şevketlüm!"

Padişahın sesi gök gürlemesini andırıyordu:

"Cevabın nedir paşa?"

Ölüm ürpertisi sadrazamın kalbine doldu. Oradan bütün vücûduna yayıldı. Bölük pörçük düşünceler beynine hücum etti. Fısıltı hâlinde:

"Ol habisin murdar vücûdunu ortadan kaldırmak gerekir," dedi.

Yavuz'un yüzünde açıb>ir tebessüm belirdi. Elini uzattı:

"Kendi hükmünü kendin verdin paşa, vir mührümü!"

Başına taş yağsa bu kadar şaşırmazdı Mustafa Paşa. Bir an ne yapacağını, ne diyeceğini bilemedi. Gaflet ecjip kendi başı üzerinde pazarlığa girişmiş olduğunu anladı. Ümitsizce bakındı; padişahın arkasındaki perdelerde bir kıpırtı olduğunu, o bakınma esnasında fark etti. Demek, tedbirler önceden düşünülmüş, buraya hükmün infazı için çağrılmıştı. Bastığı yerin sür'atle kaydığını ilk defa hissediyor, dünyanın ebedî olmadığını ancak şimdi fark ediyordu. İnsan ölüme yaklaşmadan korkusunu duyamıyordu. Ne müthişti bu, his. Belki ölümden de korkunçtu ölüm korkusu.

Bütün vücûdu fırtınaya tutulmuş yaşlı kayın ağaçları gibi sarsılıyor, dişleri birbirine vuruyordu. Bir şeyler söylemesi, af dilemesi gerektiğini biliyordu. Fakat bunu yapacak gücü kalmamıştı. Kadere teslim olmak, son dakikada metanetini muhafaza etmesi bakımından zaruretti. Ancak Mustafa Paşa o derece korkuyordu ki, metaneti aklının ucundan geçirmiyordu.

Sultan Selim:

"Titriyorsun," dedi. Sesi buz gibiydi. Mezardan geliyor hissini veriyordu insana. Bu ses, perd'e arkasında bekleyen dört zülüflü baltacıyı bile iliklerine kadar ürpertmişti. Devam etti:

"Oysa bir Osmanlı paşasının hayatta olduğu gibi ölüm anında da vakar ve cesaretten uzaklaşmamasını isterdik biz. Lâkin
/

paşa, hainler korkak olur, neylersin. Hatırlar mısın paşa, saltanatımızın ilk günlerine rastlayan bir akşam vakti, Hasbahçe'de seni ikaz etmiştik: 'Geleceğin bundan sonraki davranışlarına bağlı olacak' demiştik. Bu sözlerimizi, rastgele söylenmiş sözlerden mi belledin sen? Çok yazık! Sultan Selim'in boş konuşmayacağını bilmen lâzımdı. Neyse paşa, olan oldu. Söyle bakalım, ölmeden evvel mektuplarını, yani hıyanet belgelerini görmek ister misin? Tam üç tanesi şu çekmecenin içinde duruyor."

Mustafa Paşa, ürkek bakışlarını çekmeceye dikti. Yavuz'un ayakları dibinde duruyordu. Gözlerini bir süre ondan ayırmadı. O bir çekmece değil, ölüm kutusunun ta kendisiydi şu anda.

Ölüm kutusu...
Ne yaptığının pek de farkında olmadan elini koynuna soktu; ya)rım kalmış mektubu çıkardı. Aynı mekanik hareketlerle açtı vepadişaha uzattı.
"Bu da dördüncüsü," dedi.
Sultan Selim, mektubu aldı. Şöyle bir göz attıktan sonra başını hafiften salladı:
"Mührü virmedin paşa."
Sadrazam paşa, sadaret mührünü de çıkarıp padişaha uzattı.
Padişah, perde arkasmdakilerin nicedir bekledikleri emri verdi.
"Alın şunu!" dedi ve sür'atle dışarı fırladı.
Perdeler açıldı, aynı anda dört kement havada uçtu. İkisi Mustafa Paşa'nm boynuna geçti. Çektiler, yere yuvarladılar. Odayı yabanî hırıltılar doldurdu.
Yavuz Selim, doğru kütüphaneye gitmişti. Pencerelerden birine geçip kanadını sonuna kadar açtı. Yüzünü buz gibi soğuk rüzgârın kamçısına terk etti.
Neden sonra kapıda biri belirince:

"Bitti mi? ' diye sordu.
"Bitti padişahım."
"Götürün. Cenaze hazırlıklarına başlansın. Hersekzade Ahmed Paşa'yı da huzuruma getirin. Huzura alınmadan önce hil'at giydirilsin.
Bir yandan da elindeki sadaret mührünü evirip çeviriyordu. Şimdilik buna en lâyık olanı bulduğunu sanıyordu. Bu, Hersekzade Ahmed Paşa idi. Daha önce üç defa sadaret makamına oturmuş birinden daha alâ kimi bulabilirdi?

BEŞİNCİ BOLUM

Bursa'dan yuvarlanan bir çığ, Saruhan Sancak Beyi Şehzade Korkud'un önüne düştü. Şehzade birden çöktü. İnanmaz gözlerle, karşısında iki büklüm duran haberciye baktı:
"Doğru mu bütün bunlar?"
Sesinde kırgınlık, ümitsizlik ve bitkinlik vardı.
Adam başını salladı:
"Beli şehzadem. Karındaşınız Selim, Saruhan'ı basmaya gelir. Vakit varken kaçın, canınızı kurtarın."
Şehzadenin gözleri daldı:
"Kaçmak," diye mırıldandı. "Amcamız Cem gibi kaçıp, belkide Frenklere sığınmak; oralarda zehirlenerek ölmek... Büyük ihtimalle kader çizgim amcamınkiyle birleşiyor. Takdir Allah'ın."
Tekrar haberciye döndü:
"Sadrazam Mustafa Paşa da idam edilmiş, öyle mi?"
"Beli Şehzadem. Aynı gece beş şehzadeyi de boğdurmuş."
Korkud dayanamadı, bağırdı:
"Benim karındaşım böyle şey yapmaz!"

Haberci, gözlerini tavana kaldırarak konuştu:
"Büyük Rabbim görüyor, ne yalan söyleyeyim? Karındaşınızın o sabilere kıymayı aklının ucundan geçirmediğine inancım

tam. Lâkin kendisine muhalefet eden devlet adamları, bir türlü rahat durmadılar. Şehzadelere durmadan iğva verdiler; onları tahrik ettiler, saltanat davası gütmeleri için kandırmaya çalıştılar."
"Kanan olmuş muydu?"
"Bilemem. Yalnız Şehzade Şehenşah'm oğlu Osmanşah tahriklere kapıldı denirdi. Amcası Ahmed'le mektuplaşmış, bu mektupların birkaçı yakalanmış."
"Ya diğerleri? Karındaşım Selim öbür yeğenlerine niçin kıymış?"
"Diğerleri de Osmanşah'a uymuş olabilirler. Bilirsiniz; Osmanşah yeğeniniz yirmi yaşında bir civandı. Şehzadelerin en büyüğüydü."
"Nasib," diye mırıldandı Korkud.
Demek Yavuz, saltanat şeriki olabilecekleri tek tek hesap dışı ediyordu. Kala kala kardeşi Ahmed'le kendisi kalmışlardı. Ahmed isyan üzre olduğu hâlde padişahın neden önce kendi üstüne geldiğini bir türlü anlayamıyordu. Ahmed'i daha kuvvetli bulduğu için en sona mı bırakıyordu acaba?
Haberciye bu konuda bir sual sordu, ama tatminkâr cevap alamadı.
"Bilmem Şehzadem," dedi. "Padişahın kafasmdakileri kendinden başkası bilmez."
"Kimseye açılmaz mı demek istersin?"
"Açılır. Sadece birkaç yakın arkadaşına. Onların ağızları çok sıkı; lâf almanın imkânı yok. Kaç kere denedim; bana bildiklerimi söylettiler de, kendileri tek kelime etmediler! Bu konuda ustadırlar. Şehzadeliğinden beri de Selim karındaşınızın yanında bulunuyorlar."
"Peki, parayla dilleri çözülmez mi bunların? Yahut korkutarak. Mutlaka konuşturmanın bir yolu olmalı."

Haberci elinde olmayarak güldü.
"Affedersiniz devletlüm," dedi. "Para bunların nazarında puldan değersizdir. Korkutmaya gelince; onları tanısaydınız bu ihtimali aklınızdan dahi geçirmezdiniz."
Şehzade Korkud, tereddüt girdabına düştü. Sormak istediği başka bir şey kalıp kalmadığım düşündü. Sonra bir el hareketiyle haberciye çıkmasını işaret etti.
Adam çekilir çekilmez, sağ yanında ayakta duran sadık nedimi Piyale Bey'e döndü.
"Ne dersin Piyale?"
"Ne diyeceğimi bilemiyorum devletlüm. Bir yandan saltanat davası güttük, bir yandan ne kadar molla varsa Saruhan Sanca-

ğı'na topladık. Şimdi kılıç erine nasıl muhtaç olduğumuz meydana çıktı."

"Olmadığına göre..."

Piyale Bey, şehzadenin önüne yürüdü. Diz çöktü, eteğine yapıştı.

"Devletlüm, arkanızdan ölüme gelmeye hazırım. Şimdi söyleyeceklerim ise hayatımda ettiğim en acı sözler olacak. Devletlüm, padişah üstümüze gelir, bizim ise kaleyi müdafaa edebilecek gücümüz yok. Saltanat davasına kalkışırken bunu düşünmeliydik ya, olmadı. Şimdi yapacak tek şey kalıyor."

"Nedir o?"

"Kaçmak!"

Kendini tutamayan Piyale Bey, ağlıyordu. Şehzade ise, gözlerini duvara asılı "Allah" levhasına dikmiş, kırpmadan bakıyordu.

Uzun süren bir sessizlikten sonra sükûtu tekrar Piyale Bey'in titreyen sesi bozdu:

"Hayatımda en iğrendiğim sözü ettim devletlüm. Ne yapayım ki, başka bir çare düşünemiyorum."

Şehzade, ağır ağır doğruldu; pencereye gitti. Saray, kalenin en kalın duvarına sırtını dayamıştı. Kale bomboştu. Taş duvarlar ne kadar sağlam da olsa, içinde kendisini korumak için ölmeye yeminli usta silâhşörler olmadıktan sonra yıkılmaya mahkûmdu. Yavuz Selim, ana baba bir kardeşi, belki yarın, belki de bugün şu surların üstünden aşıp sarayı basacaktı. Haberci, "Çok yakındalar" dememiş miydi?

Ürperdiğini hissetti:

"Piyale," dedi, "senin iğrendiğin o sözden gerçi ben de iğreniyorum. Hocalarım bu sözü etmekten pek kaçınırlardı, ilk duyduğumda dokuz yaşında idim. Bir tay çıldırmış, ahırdan kaçarak bahçeye dalmıştı. O sırada bahçede geziniyordum. Birinin arkamdan canhıraş çığlıklarla bağırdığını duydum, ama ne dediğini bir türlü anlayamadım."

Nedimine doğru döndü. Dudaklarında acı bir tebessüm belirmişti. Devam etti:

"Meğer zavallı seyis, azgın taydan beni korumak için gırtlağını yırtarcasma 'kaçın' diye bağırıyormuş. O gün bu hadise olmasaydı, daha kim bilir kaç yaşıma kadar 'kaçmak' fiilini bilmeyecektim. Ne tuhaf; şimdi aynı kelimeye hayatımı bağlıyorum. Kaçmaya!"

Piyale Bey'in konuşmaya hazırlandığını görünce, elini kaldırarak susturdu:

"Fakat Piyale, kaderden kaçılamayacağını da bilirim. Alın yazım nasıl yazıldıysa, iman ediyorum ki, öyle tecelli edecektir. Yine de sebebe tevessül edelim bakalım. Hazırlıkları yap; gece yarısı yola düşeceğiz."

Yeniden pencereden bakmaya başladı:

"Şu kalın taş duvarlar bir korkağa emniyet telkin edemiyor, acayip. Yavuz denince niçin tüylerim diken diken kabarıyor? O daha bir yıl öncesine kadar hasretle bağrıma bastığım küçük

kardeşim değil mi benim? O tombul kolundan tutup havuz başında yürüme öğrettiğim can yoldaşım değil mi benim? Peki, ama ben ilimle iştigal etmeye söz verdiğim hâlde gelir gelmez isyan hazırlamaya neden koyuldum? Hangi habis düşünce ruhumu kirletti, beni padişaha asi kıldı? Acı olan şey ölmek değildir, hayır! Asıl acı, kardeşimin karşısında bir düşman olarak çıkmaktır. Ne o, ne de ben; dayanamayız buna. Eminim, yüzümüzü görse, sesimizi duysa, mazi gözlerini perdeler; kendisini devirmeye heveslenen ağabeyine kollarını açar, affeder. Lâkin lâyık olmadığım bir merhametin kollarına nasıl atılabilirim? Haklısın Piyale, en iyisi kaçmaktır. Ölümden değil, Yavuz Selim'le karşılaşmaktan kaçmak! Git dostum, git azizim; hazırlıklarını yap."

Piyale Bey, kalktı. Bir hayalet gibi, sessizce dışarı süzüldü. Şehzade Korkud'a öldükten sonra bile hizmet etmeye yeminli idi ve onu bir şehzade gibi değil, müridin şeyhini sevdiği gibi seviyordu.

• • •

Şehzade Korkud'un aldığı haber doğruydu: Yavuz Selim, önce ağabeyi Korkud'u bertaraf etmeye karar vermiş, on bin kişilik bir kuvvetle kış ortasında Bursa'yı terk etmişti. Güya ava çıkıyordu. Ancak yakın arkadaşları gerçek niyetine vakıftılar. Padişahın debdebe ve gösterişten nefret ettiğini bilenler de şüpheleniyorlardı:

"Kış ortasında böyle ihtişamlı bir av kafilesi de neyin nesi?" şeklinde soru soranlar az değildi.

Bir süre gittikten sonra yolunu Manisa'ya doğru değiştirince kimsenin şüphesi kalmamıştı. Demek, ilk hedef Korkud'du. Oysa herkes Ahmed'in üstüne gidileceğini sanıyordu.

Yavuz, emrindeki on bin seçme süvariyi at çatlatırcasma yürümeye zorlayıp beş gün içinde Manisa'ya ulaştı. Kaleyi muha-

sara etti. Fakat şehir halkı, "Padişahım, çok yaşa" diye bağırarak istikbale çıktılar. Yavuz Selim, birden karşılaştığı bu manzara ile şaşırdı. Sinan Paşa'ya:

"Acep ne ola Sinan?" diye sordu. "Karındaşımız Korkud barış dileğinde mi bulunacak?"

"Destur verirseniz öğrenelim devletlüm."

Padişahın müspet manada baş salladığını görünce yanıbaşında at süren Ferhad'a:

"Şu bağırıp çağıranlardan ikisini al gel bakalım" dedi. "Durumu öğrenelim."

Ferhad Bey atını mahmuzladı. Şehir halkından kılığı kıyafeti düzgün iki kişi alarak padişahın huzuruna getirdi.

Yavuz Selim, delici bakışlarla baktı adamlara; sonra Sinan Paşa'ya döndü.

"Sor bakalım Sinan, karındaşımız Korkud bizi istikbale neden gelmez?"

Sinan Paşa'nın sormasına kalmadan adamlardan biri boyun bükerek padişahın sualini cevapladı:

"Şehzade Korkud Hazretleri yanlarına nedimleri Piyale Bey'i de alarak dün gece şehri terk ettiler, mehabbetlü sultan!"

Koca Sinan, iliklerinin donduğunu sandı. Bu, korkunç bir şeydi. Demek bunca gizli tutulan seferden Korkud haberdar olmuş, kaçacak vakit bulmuştu. Şimdi padişah meşhur gazabını mutlaka gösterecekti.

Fakat o ne? Yavuz Selim gülüyordu. Memnun olmuş bir hâli vardı.

"Adamları bırakın," dediğini duydu.

İki Manisalının arkalarından bakakaldı. Yavuz hâlâ gülüyordu:

"Şaştın mı Sinan?"

Sinan Paşa toparlanmaya çalışarak:

"Şevketlüye malûm oldu," dedi. "Çok şaştım."

"Neden kızmadığımıza mı şaştın?"

"Beli şevketlüm."

Yavuz Selim kartal bakışlarını sarayın burçlarında gezdiriyordu:

"Birlikte oynadığın, birlikte ders yaptığın, birlikte sevinip birlikte üzüldüğün bir karındaşın olmuş mudur Sinan, bilmiyorum. Böyle bir karındaşın yoksa bizi hiç anlayamazsın."

"Karındaşım gibi sevdiğim dostlarım var hünkârım."

"Hayır Sinan, bu ikisi aynı şey değil. Korkud bize bizden yakındı. Allah şahidimizdir, nefsimizden ziyade ona teveccühümüz vardı. Bu yüzden kendisine bir fırsat vermiştik. Ummamakla birlikte, Saruhan'da rahat duracağına, ilmini irfanını genişletmekle meşgul olup isyana kalkışmayacağına kendimizi zorla inandırmaya çalışmıştık. İşte olmadı. Ve biz onu kollarımıza almak için değil, cezalandırmak için geldik. Kaçtığına o yüzden seviniriz. Hiç değilse yüz yüze gelmekten kurtuldu. Kaç gündür beynimizi kemiren o acı anı yaşamayacağımızı düşününce kaçtığına seviriniz."

Birden değişti. Tebessümü silindi, kaşları iki yay gibi gerildi.

"Lâzım gelen her türlü tedbiri al Sinan. Karındaşımızı severiz, hatta nefsimizden çok severiz, lâkin devletimizi daha çok severiz. Civar sancaklara elçiler çıkar, bütün yollara gözcüler koy. Korkud'un yakalandığından dahi haberimiz olmasın istiyoruz. Lâkin her hal-ü kârda mutlaka şehzade muamelesi görsün. Aksi bir şikayet varit olursa karışmam. Hizmetkârı Piyale Bey de mükâfatlandırılsın, bütün dilekleri yerine getirilsin. Biz Bursa'ya dönüyoruz. Sen tedbirlere nezaret etmek üzere burada kal."

"Emir sultanımın!"

Daha fazla eğleşmeden atının başını çevirip, kafileye dönüş emri verdi.

Şehzade Korkud, bütün yolların tutulacağım hesaplayarak önce izini kaybettirmesi gerektiğini düşünmüştü. Dağda bir mağaraya yerleşti. Piyale Bey'le birlikte, tam yirmi gününü dünyadan tecrit olmuş vaziyette orada geçirdi.

Neredeyse patlayacaktı; sıkıntıdan bunalmış, yirmi gün için-de sanki yirmi yıl birden ihtiyarlamıştı. Gözlerinin etrafında mor halkalar belirmişti.

Dağ alabildiğine hürriyet veriyordu insana, ama ekmek ver-miyordu. Tertemiz dağ havası, ne yazık ki karın doyurmak için değildi. Nevaleleri de iyiden iyiye bitmeye yüz tutmuştu.

"Böyle olmayacak Piyale" dedi, "alın yazımızdan kaçmamız boş gibi. Aradan yirmi gün geçti. Ne dersin, karındaşımız Selim bizi unutmuş mu ola?"

Piyale Bey, buna hiç ihtimal vermiyordu. Kanaatma göre, et-raf kendileri hesabına tehlike doluydu. Fikrini, çok sevdiği efendisi, üstadına çekinmeden söyledi:

"Devletlüm, padişahın tuttuğu işi öyle kolay bırakacak bir adam olmadığını sizden iyi kim bilebilir? Bana sorarsanız, tehli-kenin hâlâ mevcut olduğunu izninizle söylemek isterim."

"İyi, ama burada açlıktan ölmeyi mi bekleyelim?"

Piyale Bey geldiklerinden beri bunu düşünüyordu. Cevabı te-reddütsüz oldu.

"Hayır devletlüm. Yirmi gündür süren takip eski şiddetini kaybetmiş olabilir. Gündüzleri mağaralarda saklanır, geceleri yolumuza devam ederiz. Teke'ye gideriz. Evvelce valilik yaptı-ğınız o eyalette zatınıza bağlı beyler bulacaksınız. İş bir gemi te-darikine gelecek. Bunda da pek müşkülle karşılaşacağımızı san-mam."

Şehzade Korkud esefle söylendi:

"Tıpkı amcamız Cem gibi olacak desene, kader!"

Ertesi sabah hareket ettiler. Gündüzleri saklanıp geceleri yol almak suretiyle Teke civarına vardılar. Şehzade hâlâ kendisine bağlı beylerin bulunabileceğini umuyordu gerçi, ama onlarla nasıl temas kuracağını kestiremiyordu. Hem kendisini, hem de nedimi Piyale Bey'i burada her yerden daha çok tanırlardı.

"Gemi tedarikinde nasıl bir yol takip etmek lâzımdır Piyale Bey?"

"Siz istirahat buyurun sultanım. Bir kolayını buluruz elbet. Gün doğmadan neler doğar."

Yine bir mağarayı kendilerine barınak seçmişlerdi. Sarayda doğup sarayda büyüyen Şehzade Korkud, bir tevekkül adamıy-dı; kaderine rıza göstermesini çok iyi bilirdi. Bu mağarayı da fazla yadırgamışa benzemiyordu.

Ertesi sabah, Piyale Bey, çıngırak sesleriyle uyandı. Merak edip mağaranın ağzına çıktı. Dağın eteğindeki ovaya koyunlar yayılmıştı. Çıngırak seslerine ince bir kaval sesi de karışıyordu.

Piyale Bey'in gözleri parladı. Efendisini uyandırmaya kıyamadığından tek başına aşağı koştu. Biraz sonra genç bir çobanla yüz yüze idi.

"Selâmünaleyküm, Türkmen çoban."

Genç Türkmen, kavalı dizlerinin üstüne koydu. Davetsiz misafirine hayret dolu bakışlarla baktı:

"Vealeykümselâm yiğidim. Kılığından kıyafetinden bir beyoğlu olduğun anlaşılıyor; avlanırken yolunu mu kaybettin?"

Piyale Bey, efendisinden duyduğu cevaplardan birini verdi:

"Her yolun sonu ölüme çıktıktan sonra kaybetmek diye bir şey olur mu?"

"Alimsin, âlimlere hürmetim, muhabbetim sonsuzdur. Oku-

mak isterdim ben de, lâkin kısmete çıka çıka âlim kelâmı yerine çıngırak sesi çıktı. Bir de şu dizlerimin üstünde duran kaval var. Bir şey öğrendim: Bütün dertlerimi gırtlağımda toplarım önce, sonra da var nefesimi kavalın deliğinden üflerim, nefesle birlikte hazin bir ses yükselir; dertler kamışın üstündeki deliklerden titreye titreye dökülürler. Hızır mısın nesin bilmem; ama 'Dünyada dertsiz kul var mı?' diye birisi sorarsa, tereddüt etmeden beni gösterebilirsin."

Piyale Bey, gayriihtiyarî güldü. Kendisi taşıyamayacak kadar büyük dertlerin altında iken, talih, bir dertsizi karşısına çıkarmıştı. Yine de bu karşılaşmadan yararlanması gerekiyordu.

Karşısındakinin sustuğunu görünce çoban onu ürküttüğünü sandı. Biraz da telâşla:

"Ey sabahın köründe dağ başından inen yolcu," dedi. "Bekle, koyunlarımdan birini sağıp sana ikramda bulunayım. Meraklanma, ağanın bana ayırmış olduğu günlük istihkaktan vazgeçiyor, onu sana ikram etmek istiyorum. Dilerim, Cenab-ı Mevlâm kabul buyurur."

Piyale Bey, az daha ne yapmaya geldiğini unutacak, bu çok iyi kalpli genç çobanın yanma ilişip sohbete dalacaktı. Durumunu hatırlayınca niyetini frenledi:

"Çoban, kardeş," diye konuştu. "Az önce âlimlere karşı büyük hürmet duyduğunu söylemiştin."

Çoban başını öne doğru birkaç kere salladı:

"Bin defa söylerim, gerçek bu. İlmiyle amil alimlerin bastığı yere kurban!

"Gerçekse söylediklerin, işte sana hizmet için bir fırsat. Böylece bahsettiğin gibi ilmiyle amil bir âlime hizmete hazır mısın?"

Genç Türkmen, doğrulmak ister gibi bir hareket yaptı:

"Yoksa o ulu kişi, karşımdaki mi?"

"Yok, hayır. Karşında, o ulu kişinin hakir hizmetkârı var."

Çoban bu sefer doğruldu.
"Hizmetkârı böyle olan efendiye canım kurban. Dile ne dilersen, elimden geleni yapacağım."
"Kolay, şehre bir haber götürmeni rica edeceğim."
"Emret, ama kime?"
"Dizdaroğlu Süleyman Bey'i bildin mi?"
Türkmen, hürmetle ellerini kavuşturdu.
"Kim tanımaz? O bir ulu kişidir ki geçtiği yerlerde ağaçlar selâma durur."
Piyale Bey'in bakışları aydınlandı. Şimdiye kadar yüz çevirmiş gibi duran talih, kim bilir, belki de tebessüm etmeye başlıyordu.
"Sana bir name vereceğim; bu nameyi Dizdaroğlu Süleyman Bey'e ulaştıracaksın."
Türkmen, yeni hatırlamış gibi koyunlarına baktı:
"Kolay o, meraklanma," diyerek teminat verdi.
Piyale Bey:
"Sen dönünceye kadar koyunlarına bakacağım. Anlaştık mı?"
"Anlaştık," dedi çoban. "Mektubu yazın."
"Biraz bekle. Yukarıda kaldığım bir mağara var, oraya gideyim. Efendime durumu anlatayım ve sana dua etmesini söyleyeyim. Mektubu yazıp getireyim."
Sözünü bitirir bitirmez ayrıldı. Nefes nefese yokuşu tırmandı. Rüzgâr misali mağaraya daldı.
Şehzade Korkud, bir koyun pöstekisinin üstünde oturmuştu. Elinde teşbih, mırıldanıyordu.
Piyale Bey, en kritik anlarda bile zikrini unutmayan bu gönül

adamı için padişahlığın gerekli olup olmadığını ilk defa düşündü. Huzurunu bozmak korkusuyla sesini çıkarmadı. Gitti, taşlara dayandı. Düşüncelere daldı.
Aradan ne kadar zaman geçti, bilmiyordu.
"Evet, Piyale Bey," diyen Korkud'un sesiyle toparlandı. Koştu, ellerine sarıldı:
"Efendimiz müjde, Allah Tealâ beklediğimizi ayağımıza getirdi."
Şehzade Korkud, birden irkildi:
"Ne! Yoksa saltanat beratını mı getirdiler?"
Piyale Bey, yutkundu. Gönül adamları, bazı gerçekleri görmek istemiyorlardı nedense:
"Devletlüm," dedi. "Aşağıda bir çoban var. Yazacağımız nameyi Dizdaroğlu Süleyman Bey'e götüreceğine söz verdi."
Şehzade, elini sakalında dolaştırdı. Dudaklarının kenarındaki acılı kıvrımla alnında peydahlanan kırışıklıklar, hayal sükûtunu olduğu gibi, derinlemesine aksettiriyordu.
"Ya!" dedi. "Namemizi götürmek üzere bir çoban buldun demek Piyale; iyi, iyi. Fakat Dizdaroğlu'na ne yazmak lâzımdır?"
"Bir gemi temin etmesini yazınız. Frenk diyarına iltica etmek-

liğimiz iktiza eder."
"Frenk diyarına... Amcamız Cem gibi!"
Piyale Bey yutkundu:
"Çoban namenizi bekler devletlüm."
"Yazmalı doğru, Dizdaroğlu Süleyman Bey'e bir name yazmalı. Demeli ki, Ben İklim-i Rum Padişahı Bayezid Han'ın büyük oğlu Korkud'um. Milletimi, devletimi terk ederek Frenk diyarına irticayı düşünürüm. Açıkçası kaçarım! Bir gemi tedarik edile..."

Rüyada gibiydi. Başım çevirmeden emretti:
"Getir hokkayı, diviti Piyale; yazalım bakalım."
Piyale Bey, az sonra uçarcasına yardan aşağı inip, çobana el salladı:
"Geldim çoban kardeş."
"Çok geciktin ulu kişinin hizmetkârı, endişelenmeye başlıyordum."
Mektubu uzattı:
"Al şunu, efendimin duaları var. Uçarcasına şehre gidip bir an evvel sahibine ulaştır. Göreyim seni, hemen yola koyul."
Delikanlı, etrafına bakınıp duruyordu.
"Ne bakmıyorsun, yoksa vaz mı geçtin?"
"Haşa, yalnız şu benim koyunlara, koçlara bakıyorum. Mübareklerin çok marifetleri var da, at gibi sırtlarına insan alıp taşımıyorlar. Taşısalar, ne kolay olurdu şehre gitmek..."
"Ha anladım, bir at gerekiyor. Haklısın. Yoksa akşama kadar varamazsın."
"Öyle olacak."
"Yukarda bir atımız var. Benimki yolda hastalandı, öldü. Efendimle ortaklaşa bineriz ona. Şimdi gidip getireyim."
"Nee! O ulu kişinin atma binme şerefini verecek misiniz bana?"
"Neden olmasın? Madem ki mürit oldun."
Aynı sür'atle yokuşu tırmandı. Şehzade Korkud'dan izin isteyip atı aldı, doğruca çobanın önüne çekti.
"Haydi hayırlı çoban, bin şu hayvanın sırtına, rüzgâr gibi uç, ırmak gibi ak, acele git ve gel. Dört gözle bekleyeceğim. Koyunlarını da merak etme..."
Genç çoban büyülenmiş kalmış idi. Atın koşumları göz alı-

yordu. Böyle bir ata sahip olan kişi herhalde alelade bir derviş olamazdı. Çok ulu kişi olmalıydı.
"Bu ata mı bineceğim?" diye sordu o şaşkınlık içinde.
Piyale Bey:
"Elbette," dedi, "efendimin atıdır, gözün gibi koru."
"Haydi atla."
Türkmen tereddüdünü yendi. Atın sırtına atladı. Kendini ermiş görüyordu. Ama bir başkası aynı gözle görmezdi. Hırpanî

kılığıyla, atın mükemmel koşumları tam bir tezat teşkil ediyor, ilk bakışta dikkati çekiyordu.

Kolcular, şehrin girişinde yolunu kestiler. Süvarinin atıyla teşkil ettiği tenakuz, kolcuların da gözünden kaçmamıştı. Kol cubaşı:

"Heeey!" diye bağırdı. "Acelen ne? Nereye gidiyorsun?"

Delikanlı, gülümseyerek cevap verdi.

"Şehre tabii."

"Gördük, lâkin ne yapmaya?.."

Genç çoban, bir an tereddüt etti. Ulu kişinin hizmetkârına, neden bizzat Dizdaroğlu'na kendisinin gitmediğini sormayı unutmuştu. Belki de bir sır vardı. Öyle ya! Mana âlemi sır perdelerinden örülü değil miydi?

"Gidiyorum işte," dedi.

"Ne yapmaya?.."

İkinci soru, eskisine nisbetle çok sert gelmişti. Acaba ne yapmaya gittiğini söylese miydi? İhanet mi sayılırdı yoksa? Niçin sayılsın? Böyle bir ulu kişi, kanundan kaçıyor olamazdı; olsa olsa inzivaya çekilmiş olabilirdi. Dizdaroğlu Süleyman Bey'den bir maruzatı vardı besbelli; belki de huzuruna çağırıyordu.

Koîcubaşmm sert bakışlarıyla karşılaşınca biraz daha korktu. Her şeyi söylemeye karar verdi.

"Bir ulu kişinin habercisiyim," diye başladı ve olduğu gibi anlattı.

Bakıştı adamlar. İçlerine bir kurt düşmüştü. Delikanlıyı da yanlarına alarak kumandanlarının önüne çıkardılar. Orada bir kere daha tekrarlattılar.

Kumandan, bilgiç bilgiç başını salladı:

"Yüz silâhlı alın," diye emretti. "Çobanla gidin, bahsettiği adamları tutup getirin."

Mağaranın etrafının sarıldığını Şehzade Korkud'la nedimi Piyale Bey çok geç fark ettiler. Piyale Bey o sırada koyunların başından ayrılıp efendisinin hatırını sormak için mağaraya gitmişti. Tehlikenin büyüklüğünü ve yakınlığını gördüklerinde iş işten geçmiş bulunuyordu. Yirmiye yakın silâhlı süvari mağaranın girişini tutmuştu, kim bilir kaç kişilik bir kuvvet de etrafı sarmıştı.

Ümitsizlik içinde bakıştılar. Şehzade Korkud, belki de yüzüncü defa:

"Kader!" diye âdeta inledi.

Piyale Bey endişeyle:

"Şimdi ne yapacağız devletlüm?" diye sordu. "Türkmen galiba ihanet etti."

Şehzade Korkud, cevap yerine tekrar:

"Kader," dedi.

Bununla çok şey ifade etmeye çalıştığı anlaşılıyordu.

Boynunu büktü, mağaranın ağzına doğru yürüdü.

Kumandan olduğunu sandığı adamın karşısına gelince dur-

du. Yüzünün ifadesinde affedici ve uzlaştırıcı çizgiler vardı; ama gözleri bir başka türlü bakıyordu: "Ne istenir?" diye sordu:

Kumandan, yutkundu. Ne de olsa bir şehzadenin karşısında bulunduğunu unutmuyordu. Hürmetle temennaya durdu:

"Devletlü padişahımız efendimiz, sizi huzur-u şahanede görmek isterler."

Bu sözler, Korkud'u bir parça teselli etmişti:

"Gideriz," dedi.

Lâkin askerlerin arasında biri vardı ki, Şehzade Korkud'a şahsî bir kırgınlık yüzünden kin tutmuştu. Fırsat bu fırsattır düşüncesiyle atıldı, kılıcını çektiği gibi Şehzade'nin gırtlağına dayadı:

"Düş önüme," diye haykırdı. "Mevkufsun!"

Şehzade Korkud, balmumu gibi soldu. Hayret eder tarzda adama baktı.

"Bu ne cüret?" diye söylendi. "Bilmez misin ki, karşınızda Cennetmekân Sultan Bayezidi Veli'nin oğlu vardır."

Herkes dona kalmıştı. Bu fırsattan yararlanan içi kin dolu asker, şehzadeyi hırpalamaya, tartaklamaya koyuldu.

Piyale Bey, dayanamadı; ölümü hiçe sayarak kendini adamın önüne attı, bileğine yapıştı:

"Bre nadan! Neylersin?"

Bu kalpten kopan çığlık, kumandanı kendine getirdi. İki adımda askerin yanma ulaşıp bir yumruk salladı:

"Aptal!"

Adam yere yuvarlanırken şehzadenin önünde hürmetle eğildi:

"Affınızı dilerim efendim, bu adam ne yaptığının farkında değil."

Şehzade Korkud, yırtılan yakasını vakur bir hareketle topladı.

"İzzetle yaşayanların vereceği keffaret zilletle ölmek olmamalıdır kumandan. Neyse, sizi takibe hazırım. Varalım..."

Kuşların cıvıltısı, suların şarıltısı, yaprakların sürtüşmesi Şehzade Korkud'a artık şiir ilham etmiyordu. Başını eğmemekle birlikte derin düşünceler içinde bulunduğu her hâlinden belli oluyordu. Kumandan ve askerler bu gönül adamının düşüncelerini bölmemek için ellerinden geldiğince sessiz gitmeye gayret ediyorlardı.

Neden sonra, Şehzade Korkud, yambaşmda at süren kumandana Türkmen çobanı işaret ederek sordu:

"Merak ediyorum kumandan, acaba ihanete mi uğradık?"

Kumandan, şehzadenin ne demek istediğini anladı. İhanete uğrama ihtimali onu rahatsız ediyor olacaktı.

"Allah adına yemin ederim ki, hayır," diye cevap verdi. "Altındaki süslü koşumlu at dikkatimizi çekmişti. Biraz korkutun-

ca bizi buraya getirdi. Karşımıza sizin çıkacağınızı bilmiyorduk bile."

Şehzade Korkud, gözlerini gökyüzüne kaldırdı. Güneş, ağaçların yaprakları arasından büyük bir ihtişamla süzülüp yere dökülüyordu.

"Şükür," diye mırıldandı, ancak kendisinin duyabileceği kadar hafif, "çok şükür. Herkesin hain olduğunu düşünmeye başlamıştım."

Kafile yola devam etti. Şehzade ve nedimi, her türlü ihtiyaç ve istirahatları temin edilerek Bursa'ya götürüldü. Şehre birkaç konaklık mesafede, padişah adına Kapıcıbaşı Sinan Ağa kafileyi karşıladı.

Orada kafile konakladı. Piyale Bey'i bir bahane uydurup şehzadenin yanından uzaklaştıran Kapıcıbaşı Sinan Ağa, Korkud'la yalnız kalınca koynundan bir kese çıkarıp şehzadeye uzattı:

"Buyurunuz devletlüm, Memalik-i Al-i Osman'ı gaileye sevk etmek için giriştiğiniz faillerin delilleri... Kesenin içindekiler,

bazı kumandanlara yazdığınız mektupların asıllarıdır; görmek ister misiniz?"

Korkud, uzatılan keseyi elinin tersiyle itti:

"Hayır!"

"Siz âlim, fazıl bir kişisiniz. Padişah olsaydınız ve bir başka karındaşınız sizin yaptığınızı yapsaydı hakkındaki hükmünüz ne olurdu?"

Korkud, kendi hükmünü vermek durumunda olduğunu anladı. Acı acı gülümseyerek Sinan'a baktı:

"Nizam-ı âlem içün ol failin vücûdunu dar-ı cinana irsal eylerdim."

Sinan Ağa, başını önüne indirip sustu. Fakat Şehzade Korkud, bahis mevzuu kendi canı değilmiş gibi sözüne devam etti:

"Benden sonra yerime padişah olacak bir erkek evlâdım olmadığı hâlde bu işe heveslendim. Kader yolumu tıkadı. Kim bilir, belki de Osmanoğullarımn başına açacağım felâketlerin böylece önüne geçmiş oldu. Hükmü siz mi infaz edeceksiniz ağa?"

Sinan Ağa'nın gözlerinde yaşlar birikmişti. Başını iki yana salladı. Kalbi belki yüz parça olurken cevap verdi:

"Dışarda beş görevli bekliyor devletlüm. İzin var mı?"

"İki rekât namaz kılayım önce Çelebi, akabinde hüküm infaz olunur."

"Emriniz başım üzre devletlüm."

Şehzade Korkud, namaza kalkarken şöyle mırıldanıyordu:

"İlâhî, ne sevgili kulunmuşum meğer, öldürülmem için bile iznim isteniyor."

Ve... Her şey çabuk bitti. Şehzade Korkud "dar-ı cinana irsal olundu."

Sıra Ahmed'e gelmişti.

Dört atlı, bir öğle vakti Amasya'ya girdi. Şehrin içi dışı asker kaynıyordu. Gözle görülür bir müdafaa sistemi kurulmuştu. Hüseyin Ağa, başını manalı manalı sallayarak, yanında at süren Sarıoğlan'a:

"Buranın dağı taşı asker evlât," dedi. "Baharla bile padişahımızın üstüne azimet eyleyeceklerinden şüphem yok. Ne dersin?"

Sarıoğlan, babasının sorusunu cevaplandırmak yerine kendi fikrini söylemeyi uygun buldu.

"Kale hayli iyi korunuyor," dedi. "Şehzade Ahmed'i yuvasından çıkarmak zor olacak."

Hüseyin Ağa, keyfince güldü.

"Aldırma. Arının balını sağmak için kovana girmek gerekmez; önce duman verip arıları dışarı uğratmak lâzım. Neyse, elçi olduğumuzu unutmayalım. Ağzınızı sıkı tutun."

Subay kılıklı birine maksatlarını anlatıp şehzade ile görüşmek istediklerini bildirdiler. Adam, dört yabancıyı tepeden tırnağa süzdü; küçümseyen bir tavırla:

"Selim'in elçileri misiniz?" diye sordu.

Sarıoğlan, az daha adamın gırtlağını sıkacaktı. Babasının önleyici bakışlarını görünce, fikrini değiştirmek zorunda kaldı.

"Bize şehzadenin kaldığı evi göster," diye gürledi.

Subay, Sarıoğlan'ın gerek ses tonundan, gerekse at üstünde duruşundan kendisine müthiş içerlediğini anlamıştı. Dişlerinin gıcırtısını duyar gibiydi. Yine de omuz silkti, sırtını döndü.

"Gelin peşimden," dedi, yürümeye başladı.

Onu takip ederek saraya vardılar. Doğrusu pek saraya benzer yanı yoktu burasının, ama subay öyle demişti:

"İşte saray," diyerek kenara çekilmişti, daha öteye ziyaretçileri götürmek istemeyen bir hâli vardı.

Kapıya gidip ilk rastladıkları askere dertlerini anlattılar. Once kılıçlan alındı, sonra Mustafa Bey'in yanına çıkarıldılar.

Mustafa Bey, eskiden Yavuz Selim'in valisi iken şimdi Şehzade Ahmed'in sadrazamı olmuştu. Durumundan pek şikâyetçi değildi galiba. Tavırları gayet rahattı. Yerine hayli alıştığı, ilk bakışta belli oluyordu.

Ziyaretçileri ayakta tuttu.

"Dilek nedir?" diye sordu.

Hüseyin Ağa, kafile başkanı sıfatıyla anlattı:

"Padişahımızdan, Şehzade Ahmed'e bir name getirdik."

Eski valinin kaşları çatıldı birden:

"Padişah burada," diye bağırdı. "Getirdiğiniz namenin sahibi, şehzadedir!"

Sarıoğlan, kendini yine zor tuttu. Mustafa Bey'in yakasına sarılmak, kürkünü didik didik etmek için önüne geçilmez arzusunu içine gömdü. Sakin görünmeye çalışarak:

"Efendinizle konuşacaklarımız var," dedi. "Elçiyiz, bizi

onunla görüştür."
Mustafa Bey, başını dikleştirdi, koltuğunun kolluklarım sıktı. Kendisine ehemmiyet verilmemesi, öfkesini kabartmıştı:
"Sultan Ahmed Han Hazretlerini göremezsiniz; nameyi bana verin. Kendilerine ulaştırırım."
Sarıoğlan, ters bir cevap verecekti, ama babası Hüseyin Ağa ondan önce davrandı. Koynundan çıkardığı mektubu eski valiye uzatmadan önce öptü, alnına koydu:
"İşte name," dedi. "Cevabınızı alır almaz döneceğiz."
Şehzade Ahmed'in sadrazamı ayağa kalktı.
"Gidebilirsiniz. Yarın bu vakit gelin, sultanın cevabını öğrenin."

Dört elçi, hayal kırıklığı içinde çıktılar.
Ertesi gün tekrar saraya gittiler. Bu sefer bekletilmeden huzura alındılar. Şehzade Ahmed, binanın dış görünüşüyle tenakuz teşkil eden fevkalâde ihtişamlı bir salonda kabul etti onları. Kendisi yakut taşlarla süslenmiş geniş bir tahtta oturuyordu. İki tarafında baltaları havada dört baltacı vardı. Rasim, onları görür görmez:
"Her birimiz için bir tane," diye düşündü, yüzünü belirli şekilde buruşturdu.
Yaklaşıp selâm verdiler.
"Bursa'dan gelen elçiler sizler misiniz?" diye sordu Şehzade.
Hüseyin Ağa:
"Beli," dedi.
Karşısındakine sultan mı, yoksa şehzade mi demesi gerektiğini kestiremiyordu. En iyisi, hiçbir nam kullanmamaktı. Zevahiri kurtarmaya bakmalıydı şimdilik:
"Namede yazılanları bilir misiniz?"
"Bilmeyiz."
"Bilmediğiniz nameyi neden getirirsiniz? Böyle bir suç işleyenin cezası kanunlarımızda ölümdür."
Hüseyin Ağa, kelimelerin üstünde dura dura:
"Temayüllerde elçiye zeval yoktur. Kaldı ki, bir elçinin taşıdığı mektupta yazılı olanları bilmesi de lüzumlu değildir. Üstelik bilmemesi hâlinde ölümü gerektirecek bir müeyyideye İslâm hukukunda rastlanmamıştır. Yoksa zat-ı devletleri, bu hukukun dışında bir hukuk sistemiyle mi topraklarını idare eder?"
Gerçekler, şehzadeye çok ağır geldi. Hop kalktı, hop oturdu. Birkaç kere:
"Bu ne cüret! Bu ne cüret!" diye tekrarladı.

Nihayet sakinleşir gibi olunca:
"Bana, padişahlık davasına son vermemi, uslu uslu oturmamı, emirlerini dinlememi emrediyor. Evet, emrediyor. Böyle yaparsam hükmettiğim topraklara vali olacakmışım. Şu benim karındaşım Selim'in akli muvazenesi yerinde midir çorbacı? Emin

misin?"
Hüseyin Ağa'ya bakarak sormuştu bunu; cevabı da Hüseyin Ağa verdi:
"Öyle bir yerindedir ki, hem, İran'a yürümeden evvel ülkesindeki bütün karışıklıklara son vermek, bataklıkları kurutmak emelinde. Size böyle bir çağrıda bulunuyorsa, bu, karmdaşlık hukukundan ileri geliyor. Dilerim bu çağrıya uyarsınız!"
Şehzade Ahmed:
"Vaay!" diye bağırarak yerinden fırladı. "Bre, ne cürettir bu?! Haddini bilmez misin? Kimin huzurunda olduğunu düşünmez misin? Tutun şunları!"
Perdeler kımıldadı. Arkalarından yirmi kadar yalın kılıç asker çıktı. Dört arkadaşın etrafını aldılar.
"Heey! Nedir bu?"
Sarıoğlan'm narası, çatıda yankılanarak dağıldı. Rasim, dişlerinin arasından:
"Kalleşlik," dedi.
Kılıçları yanlarında olsa mesele yarı yarıya hallolmuş sayılacak, endişeleri dağılacaktı. Ama huzura alınmadan önce üzerleri didik didik aranmış, silah nanıma ne vardıysa alınmıştı. Yine de hiçbirinin aklından teslim olmak geçmiyordu. Postlarını pahalıya satacaklardı.
İlk hamleyi Hüseyin Ağa yaptı. Teslim almak üzere yanma sokulan askerin yanağına o dillere destan, balyoz gibi yumruğunu indirip adamı yıktı:

"Kaçın!" diye bağırdı.
Sarıoğlan, babasının ikazına uydu. Yumruklarıyla kendine bir yol açtı. Şimşek gibi atıldı kapıya. Nöbetçinin toparlanmasına kalmadan eşiği aştı. Sokağa atladı ve bütün gücüyle koşmaya koyuldu.
Takipçiler arasında, bereket versin, Sarıoğlan kadar hızlı koşanı yoktu; aksi halde yakayı mutlaka ele verecekti.
Bir süre sonra ardından bağrışmalar gelmez olunca durdu. Yan sokakların birinde bulunuyordu. Etraf oldukça tenha idi. Emniyette olduğunu düşünmek, yorgunluğunu unutturdu. Alnında biriken ter tanelerini elinin tersiyle sildi. Damla damla toprağa aktılar.
Arkadaşlarıyla babası, herhalde o çemberin içinde kalmışlardı; belki de ölmüşlerdi.
Her şeyden çok, bir şehzadenin kalleşçe davranmasına üzülüyordu. Çapulcuların bile elçiye hürmetleri vardı da, Şehzade Ahmed'in yoktu:
"Hey, Sarıoğlan!"
Yarı fısıltı şeklinde kulağına gelen bu sesle irkildi. Elini beline attı, ama ne fayda. Kılıcı sarayda kalmıştı. Yumruklarını sıktı:
"Kim var orada?"
Bir evin gölgesinden çıkan adamı fark edince sevinçle bağırdı:

"Rasim!"
"Sus be deli çocuk, nöbetçileri üstümüze çekeceksin."
Kucaklaştılar.
"Nasıl kurtuldun?"
"Nasıl mı? Öyle ortalığı birbirine kattın ki, benim için zor olmadı kaçmak."

Yüzünü ekşitti, yere bir tükrük attı:
"Lâkin babanla Celâl yakalandı."
"Onlara bir şey yaparlar mı dersin?"
"Bilmem ki... Adam ne kanun tanıyor, ne nizam."
"Peki ne yapacağız şimdi?"
Rasim, etrafına bakındı:
"Kapıyı bulabilirsek, sıvışmaya bakalım!"
"Atsız ve silâhsız mı?"
"Doğru... Ama kolayı var! Kesem dolu. İki at ile iki kılıç satın almak mümkün."
"Tanırlarsa?"
"Hay Sarıoğlan bre! Haniyse korktuğuna hükmedeceğim. Hele belimize kılıçları asalım; bakarsın, fikrimizi değiştirir, sarayı basıp arkadaşlarımızı kurtarırız. Hadi yollanalım!"
Gerçekten iki at ve iki kılıç bulmak zor olmadı. Atları bir hancıdan, kılıçları da paraya çok düşkün iki Şiî askerinden satın aldılar. İş, kale kapısından çıkmaya kalmıştı. Bunun da çaresini Sarıoğlan buldu.
"Kapı ağzında kavgaya, kılıç kılıca girer, Dövüşe dövüşe kapıyı geçeriz. Sonra, dörtnal yallah!"
Aklına yattı Rasim'in:
"Kafan işliyor," dedi.
Plânı başarıyla uyguladılar. Nöbetçiler, iki yabancının arandığını bildikleri hâlde dövüşe öyle kapıldılar ki, aranan yabancıların bunlar olabileceğini akıllarının köşesinden bile geçirmediler. Kapıyı geçer geçmez dövüşü bırakıp atlarını dörtnala kaldırdıklarını görünce, akılları başlarına gelmiş, fakat iş işten geçmişti. Bağırıp çağırmanın belki bir faydası dokunurdu; ama bu, işlerine gelmiyordu. O takdirde hadise Şehzade Ahmed'in kulağına

gidecek, belki de gafletlerini hayatlarıyla ödetecekti. Aralarında anlaşmayı, menfaatlerine daha uygun buldular. Hadiseden kimseye söz etmeyeceklerdi.
Öte yandan, yakalanan Hüseyin Ağa ile Celâl bir zindana atılmıştı. Hüseyin Ağa baldırından yaralı idi, fakat "ıh" bile demiyordu. Rutubetli taş zemine çömelmiş, gözlerini tavana yakın yerlere açılan demir parmaklıklı küçük pencerelerden içeri süzülen güneş ışığına dikmişti. Yarasının acısı değil, görevini tam yapamamış olmanın acısı yakıyordu. En büyük tesellisi de, Rasim'le Sarıoğlan'm kaçmış olmalarıydı. Buna giderek daha çok inanmaya başlamıştı. Yakalasalar, mutlaka yanlarına kapa-

tırlardı.
"İnşallah kurtulmuşlardır," diye söylendi.
Celâl, on ayak genişlikteki zindanın öbür ucunda ayakta dikiliyordu. Arkadaşının temennisine iştirak etti.
"İnşallah," dedi.
Kendi sesleri dışında bir ses gelmiyordu kulaklarına. Arada bir fare tıkırtısı oluyordu sadece. Üst yanı derin bir sessizlikti. Tam bir mezar sessizliği...

• • •

istikbale uzanan "ideal" köprüsünün üstünde engin irade gücüne dayanan Yavuz Selim, yalpalamadan ilerliyor, tereddüt etmeden önüne çıkan her engeli aşıyordu.
Bu bendini yıkmış çağlayanın yolunu tıkayan tek şey vardı, artık: Şehzade Ahmed'in taht hevesi...
Hevesten öte, ihtirastı onunkisi; uğrunda yapamayacağı şey yoktu. Bir çapulcu gibi davranmakta bile tereddüt etmiyor, kötülüğünü mazur göstermek için de yakınlarına: "Saltanat müyesser olunca milletin zararını tazmin edeceğiz" diyerek, sözde atıfetini gösteriyordu.

Sarıoğlan ile Rasim doğruca Bursa'ya gelerek hadiseyi olduğu gibi Yavuz Selim'e aktarmışlardı. Padişah, son derece gazaba gelmişti. Veziriazam Hersekzade'ye dönerek:
"Lala, lala!" diye gürlemişti. "Bu nasıl iştir? Elçilerimiz tutulur, mektuplarımız bir paçavra muamelesi görür de biz hâlâ eğleşiriz."
Uzun zamandır düşünüyordu. Artık bu engelin de aradan çıkması, ideal yolunun bütünüyle açılması lâzımdı.
Kardeşine bir mektup yazarak, elçilerinin serbest bırakılmasını istedi. Gelen cevap hem çok ağır, hem de bir meydan okuma idi. Şehzade Ahmed, hanedandan birine yakışmayacak sözlerle kardeşini tahkire yeltenmişti.
Padişahın gazaba gelip derhal taarruz emri vereceğini umuyordu herkes; fakat Yavuz Selim öyle yapmadı.
"Hırs, karındaşımızın gözünü bürümüş," diye söylendi. "Bu durumda onlar kabil-i hitap değildirler. Bekleyelim, öfkesi yatışsın, sonra tekrar muhabere ederiz."
Vezirler hayret içinde divanı terk ettiler. Yalnız Hersekzade Ahmed Paşa huzurda alakondu. Yavuz:
"Taaccüptesin lala," diye konuşmaya başladı. "Gazap gerekirken mülâyemet göstermemizi belki de padişahlık şanımıza yakıştıramıyorsundur. Fakat hakkın yok buna. Dersimizi Hazret-i Ali efendimizden alırız. Bilir misin, o büyük sahabe, yüzüne tükrük atan zelili atfetmişti."
Sadrazam, her şeyi kavramıştı:
"Bilirim şevketlüm."
"Biz isteriz ki, karındaşımıza ve diğerlerine karşı açtığımız mücadeleye nefsimiz karışmasın. Allah şahidimizdir, bütün

bunları dinimizin yücelmesi, devletimizin payidar olması için yapıyoruz. Yüreğimiz müsterihtir."

Sadrazam, karşısında bir veli bulunup bulunmadığını düşüne düşüne huzurdan ayrıldı.

Mart sonuna doğru birkaç atlı, dolu dizgin Bursa'ya gelerek, Şehzade Ahmed'in otuz bin kişilik bir ordu ile Amasya'dan ayrıldığını, Bursa üstüne savlet eylediğini haber verdi. Yavuz Selim, hemen divanı içtimaya çağırdı:

"Karındaşımız pek sabırsız ağalar," diye söze başladı. "İtidale davet ettik olmadı, tekdir ettik olmadı; şimdi sıra kötekte! Bilirsiniz, tekdirle uslanmayanın hakkı kötektir. Reyiniz nedir?"

Önce Dukaginoğlu Ahmed Paşa söz istedi:

"Hünkârım, karındaşınız her ne kadar bir tedbirsizlik etti ise de, Ummet-i Muhammed'i kardeş kavgalarıyla yıpratmak günahtır."

Padişah, karşısındakini yerin dibine geçiren bir bakış fırlattıktan sonra diğerlerine döndü:

"Ahmed Paşa'dan ayrı düşünenler var mı? Sen konuş bakalım Sinan."

"Sultanım, Ahmed Paşa böyle demekle, zannederim, uzlaşma yollarının denenip denenmediğini anlamak ister."

Padişah:

"Bütün yollar sonuna kadar denenmiştir."

"Padişahım, niyet ne olursa olsun, fiil o niyetin halisane çerçeveleri içinden kayıp kargaşa girdabına düşünce önlenmesi iktiza eder. Karındaşınız şimdi bir fasit dairenin içinde bulunur. Çekip çıkarmak için zat-ı şahane bütün gayretleri gösterdi; lâkin o, çemberin içinde boğulmayı diler. Kulunuz, buna alın yazısı der."

Sinan Paşa'nm sözleri Yavuz'u memnun etmişti. Çatık kaşlarında bir gevşeme görüldü:

"Ya sen ne dersin, Yunus Paşa?"

"Şevketlüm, büyük idealler cılız faaliyetlerle gerçekleşmez. Dava adamı o kişidir ki, davası uğruna en yakınlarım bile feda edebilsin. Sultanım, izin verilirse kulunuz savaş ihtimali üstüne değil, savaş taktiği üstüne konuşmak isterim. Zira görülüyor ki, savaş kaçınılmaz olmuştur. Lâkin mesele savaşı kabul etmek değil, savaşı kazanmaktır."

Padişah elini kaldırarak Yunus Paşa'nm sözünü kesti.

"Paşa," dedi. "Biz yalnız sorularımızın cevabını isteriz. Sorulmadan rey beyan etmek kocakarıların işidir."

Yunus Paşa, kıpkırmızı kesildi, başını önüne indirip sustu.

Yavuz Selim, bakışlarıyla birini arıyordu. Ta gerilerde buldu onu. Elinin bir işaretiyle, yakma gelmesini söyledi.

Orhan Bey fırladı, kalktı, padişahın önünde edeple eğildi.

"Ferman padişahımmdır."

"Dersaadet'e gitmek istersin diye düşünürüz, Orhan."
"Padişahın cam şakalaşmak mı ister?" diye düşündü, Orhan Bey. Yeni evli olduğunu padişah biliyordu. Bu yüzden şakalaşıyor olacaktı.
Anlamak için yüzüne baktı. Hayır, Yavuz Selim çok ciddî idi. Orhan Bey, tekrar başını indirdi.
"Emrederseniz ölüme dahi giderim, şevketlüm," dedi.
"Devletimizin, dinimizin canımıza ihtiyacı olduğunda o işi biz de yaparız Orhan. Şimdi yaşamamız lâzım. Hemen yola çıkabilir misin?"
"Çıkabilirim şevketlüm."
"Çok iyi. Naibimiz ve oğlumuz Süleyman'a bir name götüreceksin. Yemek için bile vaktin olmayacak. Yolda hiç eğleşmeyeceksin."
Vezirlere döndü:

"Divan bitmiştir. Herkes kumanda ettiği birliği cenge hazırlasın."
Vezirler dağıldıktan sonra mektupçusunu çağırdı. Oğluna derhal on bin yeniçeri göndermesi için bir mektup yazdı. Kozağa koyup Orhan Bey'e uzattı:
"Al ve hemen yola düş. Allah selâmet versin. Gidişin kadar gelişin de hızlı olur inşallah."
Orhan Bey, padişahı etekledi. Karısını görmeye izin olmadığını anlamıştı. Zaten evine uğramayı aklına bile getirmiyordu.
"Saadetlü padişahım dua buyursunlar," dedi.
Geri geri yürüyerek kapıdan çıktı.

• • •

Bir hafta kadar sonra, hazırlıklar ikmal edilmiş, Şehzade Ahmed'e karşı çıkılmıştı.
İlkbahar güneşi mızrakların parlak uçlarında oynaşıyor, yol boylan tekbir sesleriyle inliyordu.
Önde pişdar kıtaları vardı. Yenişehir yakınlarında bunlar şehzadenin askerleriyle yüz yüze geldiler. Öğle vakti idi. Kuşların bile namaza hazırlandığı güzel bir öğle vakti... Kıyasıya kapıştılar. Şehzade, insan üstünlüğünün verdiği güçle padişahın pişdar kıtalarını perişan ederek merkeze yüklendi.
On beş binlik küçük kuvvetiyle Yavuz Selim, bir kaya gibi kardeşini göğüsledi. İki taraf müthiş zayiat vererek savaşa devam etti.
Akşama doğru padişahın emrindeki asker sayısı on bine inmiş bulunuyordu. Bereket, karanlık bastırmıştı. Yoksa muhakkak gibi görünen hezimet, ancak bir mucize ile önlenebilecekti.
O gece harp divanını toplayan padişah çok öfkeli idi. Hırsından yeri tekmeliyor, bıyıklarını kemiriyordu.
"Malkoçoğlu mutlaka yetişmeli, biz onu Ahmed'in takibine

memur eylemiştik. Gözünden ırak edecektiyse, böyle mühim

bir vazifeye neden talip oldu? Ya Süleyman'ın on bin kişisi nerede kaldı? Bir günde on bin asker yola çıkaramamışsa ona padişahlık değil a, koyun çobanlığı bile verilemez."

Yavuz Selim, hesabını kılı kılma yapmış, aksi tesadüfleri bu hesaba katmamıştı. Ona göre, aksi tesadüf denen şey, insanların gafletinden doğardı. Gaflet olmayan yerde tesadüf de olmazdı. Kaderi bunun dışında tutuyordu.

Hesabına göre, Orhan Bey iki günde Dersaadet'e varmış olmalıydı. Bir günde on bin kişi hazırlanabilirdi. Geriye dönüş için tam dört gün kalıyordu. Fakat hâlâ görünürde kimsecikler yoktu!

Sabaha kadar uyumadı. Yaralıların taşınmasına nezaret etti, nöbetçilerin arasında dolaştı.

Namazdan sonra sabahın ilk ışıklarıyla aydınlanan savaş meydanına baktı. Tüyleri ürperten bir manzaraydı bu. Meydan cesetlerle dolmuştu. Bir ölüm rüzgârı esmiş gibiydi. Yahut bir taun hastalığı çıkmış gibi...

Bakışlarını biraz daha gerilere kaydırdı. Şehzade Ahmed'in ordusu şuracıkta olacaktı. Fakat niçin etraf sessiz ve bomboştu? Hayretle başını salladı.

"İşin içinde bir iş olmasın!" diye düşündü.

Veziriazam Hersekzade Ahmed Paşa'yı çağırttı.

"Bak lala," dedi. "Ortalıkta karındaşımızın askerinden eser yok."

"Gerçekten taaccüp sultanım!"

"Bre lala, taaccüp edeceğine birini gönder de içimiz rahatlasın. Neyin nesidir öğrenelim. Cengi tam kazanacakken bu korkak kaçıp gitmiş olmasın!"

"Ferman sultanımın!"

Az sonra dönen üç subay, raporlarını Hersekzade Ahmed Paşa'ya sundu. Gerçekten Şehzade Ahmed çekilmişti. İzler yakındaki bir köye doğru gidiyordu. Emredilirse nereye gittiklerini öğrenebilirlerdi.

Sadrazam, hemen padişaha koştu, haberini verdi:

"Kaçtılar şevketlüm, kaçtılar!"

Akıl alacak gibi değildi. Savaş lehine cereyan ederken her şeyi yüzüstü bırakıp kaçmanın manası mı vardı? Yoksa Şehzade Ahmed başka hesapların peşinde mi koşuyordu? Hazır onca askeri bulmuşken Dersaadet'e yürüyüp tahtı gasp etmeyi düşünmüş olabilirdi.

Yerinden fırladı.

"Takip edeceğiz," diye gürledi. "Askeri yürüyüş nizamına geçir."

Gerçekten de Şehzade Ahmed, tarihte eşi emsali görülmemiş bir taktik hatası yaparak lehine gelişen bir savaşı bir anda aleyhine çevirmiş, Yavuz'un düşündüğü gibi Dersaadet'e yönelmişti. Bunda güçlü bir istihbarat teşkilâtına sahip olmayışının da büyük payı vardı. Payitahttan yola çıkmış bulunan on bin kişi-

nin üstüne geldiğinden habersizdi.
Padişahın ordusu tam yola çıkarken cenuptan bir toz bulutunun koptuğu görüldü. Yavuz, parmağını o yana dikti:
"Malkoçoğlu Ali Bey'e karşı çıkılsm lala," diye emretti Sadrazama, "gelen odur."
Gerçekten Malkoçoğlu, emrindeki bin süvari ile çıkagelmişti. Hışımla atından indi, bir dizini yere koyarak padişahı selâmladı:
"Geldim şevketlüm."
"Lâkin biraz gecikerek geldin Malkoçoğlu. Canlı bir ordu yerine cesetlerden ibaret bir orduyla karşılaşabilirdin."

"Allah saklasın sultanım!"
"Saklamış, hamdolsun. Atla atma, ardımız sıra gel; ihtiyacımız var."

• • •

Şehzade Ahmed, yarı yolda on bin kişiyle karşılaşınca birden afalladı. Böyle bir şeyi hiç hesaba katmamıştı. Güle oynaya Dersaadete varacağını düşünüyor, padişahlığa birkaç adım kaldığını sanıyordu. Şaşkınlıktan kurtulunca hücum emrini verdi. Ne var ki, padişahın takviyeli ordusu da arkadan bastırdı. İki ateş arasında ümitsiz bir savaş verdi. Adamları eksildi, bazıları kaçtı. Bir kısmı da kuvvetlinin saflarına iltihak etti.
Şehzade, bütün ümitlerin kanla boğulduğunu gördükten sonra, canının derdine düştü. Atını dört nala kaldırıp kurtulmayı denedi.
Sarıoğlan, gözlerini bir an olsun Şehzade Ahmed'in üstünden ayırmış değildi. Savaş boyunca hep onu gözlemiş, sanki kaçacağı anı kollamıştı. Beklediği olunca peşine düştü. Hüseyin Ağa ile Celâl, hâlâ Amasya'nın küf kokulu bir zindanında çile dolduruyorlardı. Belki de öldürülmüşlerdi... Sarıoğlan, bunları hatırladıkça daha beter öfkeleniyor, atını insafsızca mahmuzluyordu.
Yavuz Selim, o kargaşa içinde bile olanı biteni fark etmişti. Kapıcıbaşı Sinan Ağa'ya seyisi göndererek Sarıoğlan'ı takip etmesini istedi, yanma da yüz kişi kadar alacaktı.
İkili takip amansızca sürüyordu. Şehzade Ahmed kaça kaça bir köye gelmişti. Çeşmenin önünden geçerken birden atmm ayağı sürçtü, muvazenesi bozulan Şehzade yere kapaklandı. Sarıoğlan, şehzadenin toparlanmasına vakit bırakmadan fırladı, kılıcını gırtlağına dayadı.
"Öldür beni!" diye bağırdı Şehzade Ahmed, "bre nankör, ne durursun?"

Genç adam ne yaptığının ancak o zaman farkına vardı. Bu otoriter sesin sahibi, padişahın kardeşi idi. Hürmet göstermek gerekiyordu.
"Şevketlü sultanım sizi bekler," dedi.

Şehzade nefret dolu bir sesle:
"Yüzünü şeytan görsün," diye haykırdı.
Delikanlının tüyleri diken diken olmuştu. Kılıcına zor hâkim olabiliyordu. Bereket, arkadan Kapıcıbaşı Sinan Ağa da yetişmişti.
"Bırak delikanlı," dedi. "Onu ben teslim alıyorum."
Sarıoğlan, kılıcını indirdi, sonra beline soktu. Atma bindi ve geldiği yöne doğru sürdü.
Osmanlı Devleti'nde bir perde daha iniyor, yeni bir perde açılıyordu.
Artık yol üstünde engel kalmamıştı. Şark'a dönmenin tam vakti idi.
Bakalım Şah İsmail, kabardığı kadar iri bir hindi miydi? Bu, anlaşılacaktı.
Şimdilik dünya, bir cihangir doğurmanın sancılarıyla kıvranıyordu.
Ve yıl, 1513'e giriyordu.

ALTINCI BOLUM

Davudî ses, sarayın kütüphanesinden fışkırarak Hasbahçe'nin içine yayılıyor, oradan Babussaade'yi geçip sokağa taşıyordu.
Bu, Yavuz Sultan Selim'in sesiydi. Dedesi Fatih Mehmed'in bir şiirini kıraat ediyordu.
Babussaade'yi geçen iki adam, sür'atle kütüphanenin bulunduğu kısma yöneldiler. Saygıyla ellerini önlerine kavuşturdular. Şimdi çok daha iyi duyuyorlardı.
Imtisâl-i câhidûfillah oluptur niyyetim.
Din-i İslâm'ın mücerred gayretidur gayretim.
Fazl-ı Hakk-ı himmet-i cünd-ü Ricalullah ile,
Ehl-i küfrü ser-tâser kahreylemektur niyyetim.
Ses kesilir kesilmez kütüphanenin penceresi açıldı. Tam pencerenin altında duran iki adam başlarını kaldırınca padişahı gördüler.
"Şevketlü sultanımız..."
Yavuz da onları fark etmişti, başıyla içeri girmeleri için bir işaret yaptı. İki adam az sonra padişahın huzurunda bulunuyorlardı.
"Anlat bakalım Malkoçoğlu, Orhan'dan hiç ayrıldığın yok. Yapışık kardeşler gibisiniz âdeta..."

Malkoçoğlu Ali Bey:
"Orhan kulunuz bir evlât sahibi oldu şevketlüm; ailesine çok bağlanır endişesiyle cenk hikâyeleri anlatırım, ta ki yüreği serhadlerde kalsın."
Padişah, kaşlarını yay gibi gerdi.
"Ya, demek bir evlât sahibi oldu. Mübarek olsun. Umarız er-

kektir."
Orhan sevincini zapt edemeyerek atıldı:
"Evet, hünkârım."
Yavuz, belirsiz bir şekilde güldü:
"Allah bağışlasın. Babası gibi bir yiğit olur inşallah."
Bir an düşündü, yüzüne memnun bir ifade gelmiş oturmuştu.
"Vaktiyle Orhan'ın haremine yüzüğümüzü vermiştik; şimdi
de oğluna ismimizi vermek isteriz. Münasip olur mu dersiniz?"
Az daha boş bulunup padişahın boynuna atılacaktı Orhan
Bey. Malkoçoğlu onu kolundan tutarak engellememiş olsaydı,
çoktan yapmıştı.
"Padişahım, bu benim için ne devlet," diye mırıldandı.
Sesi heyecandan titriyordu.
"Hele oturun şöyle," dedi Yavuz, "biraz başka şeylerden bah-
sedelim. Dersaadet son günlerde arı kovanı gibi işler. Elçilerden
biri gelip biri gider. Dünya sultanları, padişahlığımızı kutla-
makta, hediye sunmakta ve bağlılıklarını bildirmekte âdeta ya-
rış halindeler. Lâkin dikkat ettiniz mi bilmem? Şah İsmail'in el-
çileri hâlâ gözükmedi. Galiba meşruiyetimizi ona kılıçla kabul
ettirmek zorunda kalacağız."
Malkoçoğlu:
"Bu yüzden cenk edecek değiliz herhalde padişahım," dedi.
"Şah İsmail'in daha bir sürü melaneti vardır."

"Elbet, haklı söylersin. Az evvel Cennetmekân dedemiz Fa-
tih'in bir şiirini okuyordum, duymuşsunuzdur."
"Duyduk padişahım."
"Ne diyor dedem? 'Din-i İslâm'ın mücerred gayretidur gayre-
tim.' Benimki de öyle olacak. Fakat bir sebep gerek. Şöyle gözle
görülür, elle tutulur bir sebep... Elçi göndermemekle bu sebebi
kendisi önümüze sürdü. Kullanmakta tereddüt etmeyeceğiz.
Çok yakında kösler vuracak, yeniçeri ve sipahi kullar serhadle-
re akacaklar. Daha saltanatımızın ilk gününde tahtımızda rahat
oturmayacağımıza dair verilmiş sözümüz vardır. Bu sözü tuta-
cağız, çünkü tutulması lâzımdır."
Bir süre sustu. Kulağmdaki küpeyle oynadı. Sonra:
"İkiniz de iyi kumandanlarsınız," diye devam etti. "Ezbere
bir harekâta girişmek istemeyiz. Vaktimiz olsaydı savaşacağı-
mız mevkiye bizzat gider, tetkiklerde bulunurduk. Lâkin sizler
de bizim gözümüz kulağımızsınız. Gidiniz, o yerleri inceleyi-
niz. Cengi nerede kabullenmek daha münasip olur, tetkik edi-
niz ve neticeyi en kısa zamanda bildiriniz. Dileğimiz bundan
ibarettir."
Mülakat bitmiş, iki arkadaşa yeni bir görev verilmişti. Canla
başla isteneni yapmaya çalışacaklardı. Aynı anda padişahın
önünde eğildiler.
"Ferman sultammızmdır!"
"Yolunuz açık, işleriniz asan olsun. Dualarımız sizinle ola-
caktır. Ha, Orhan..."

"Buyurunuz şevketlüm?"
Padişah gülüyordu:
"Aklın evinde kalmasın. Oğlun ve hatunun, koruyuculuğumuz altındadır."
Orhan'ın zaten böyle bir endişesi yoktu; yine de çok rahatla--

di. Bakışlarıyla padişaha en derin sevgilerini gönderdi, tekrar huzurda eğildi; arkadaşının peşinden dışarı çıktı.

Yavuz Selim yalnız kalmıştı yine. Ellerini dizinde bağladı, gözlerini tavandaki kabartmalara dikti.

En büyük ideali, Müslümanların yekvücûd hâlinde biraraya gelmesiydi. Oysa Şah İsmail, Anadolu içlerinde Şiîliği yaymak suretiyle bu idealin önünü kapatıyor, gerçekleşmesini engelliyordu. Şarkî Anadolu ile yetinmeyip Osmanlılar için âdeta bir beşik mesabesinde olan Garbî Anadolu'yu da ele geçirmeye çalışıyordu. Halbuki Anadolu, coğrafî bir bütün olduğu gibi, dinî ve ırkî bir bütün hâlinde benliğini korumalıydı. Önceki padişahlar bunu gerçekleştirmeye çalışmışlardı. Dedesi Sultan Mehmed Fatih bu gayenin tahakkuku için Uzun Hasan'la savaşmıştı. Şimdi kendisi savaşacaktı. Anadolu'yu kesif bir Şiî baskısı altında tutan Şah İsmail'i tesirsiz hâle getirmedikten sonra bütünlüğü sağlayamazdı. Ulemanın fetvası verilmişti. İş, vezirlerin ve kumandanların muvafakatini almaya kalıyordu.

Doğruldu. Kapı kethüdasını çağırttı. Vezirleri ve kumandanları fevkalâde toplantıya davet etmesini emretti.

Bir saat kadar sonra emrinin yerine getirildiğini bildirdiler. Herkes divanda padişahı bekliyordu. Sert adımlarla yanlarına girdi. Temennalara, hürmet mırıltılarına bakışlarıyla mukabele ederek tahtına oturdu. Bir süre karşısmdakileri tetkik edip sustu.

Divanda belki ilk defa küçük rütbeli subaylara yer veriliyordu. Salonun köşe bucağını mert bakışlı genç yiğitler doldurmuştu. Padişahın sağ yanında Şeyhülislâm Zenbilli Ali Efendi ile diğer âlimler, sol yanında Şehzade Süleyman ve vezirler sıralanmıştı.

"Efendiler," diye söze başladı. "Şah İsmail Safevi, biz sustukça cür'etini daha da arttırır. Üstelik karındaşımız Ahmed'in oğ-

lu Murad'ı yanında tutar ve aleyhimize kullanır. Hudutlarımızı ihlâl eder, harim-i ismetimize el atar... Gerisini saymaya hacet yok; bütün melanetleri, bizim olduğu kadar sizin de malûmunuzdur. Hamd olsun, iç kargaşayı def eyledik; sıra, dıştaki fesada geldi. Safevi üzerine bir sefer, mukadder olsa gerektir. Bilmem, siz ne düşünürsünüz?"

Soruyu ortaya sormuştu, ama Sadrazam Hersekzade Ahmed Paşa'ya gözlerini dikmişti.

Derin bir sessizlik vardı. Padişahın huzurunda olduklarını kimse unutmuyor, herkes nefesini bile tutuyordu. Bu sessizlik

içinde sadrazamın sesi duyuldu:
"Devletlü sultanım iyi söylediler, isabet buyurdular. Elbet dış fesadın da susturulması evlâdır. Ancak uzun sürecek bir sefer mevzubahistir. Askerin iaşe durumunu göz önüne almamak olmaz."
Yavuz, daha atak bir cevap bekliyordu. Hayal sükûtunu belli eden bir sesle:
"Evvelden böyle değildin lala," dedi, "kocadm galiba."
Sadrazam, önüne baktı:
"Sultanımla ölüme dek gitmeye bile hazırım," diye söylendi.
Yavuz Selim, hiddetle elini dizine vurdu:
"Sultansız da ölünebileceği aklına gelmez mi hiç?"
Sadrazam sarardı, imdat istercesine bakındı. Fakat kim Padişahm sözlerine karşı söz edebilirdi? Sanki yüzler taşlaşmış, yürekler çeliklesmişti birden. Yalnız biri müstesna... Zenbilli Ali Efendinin yüzü, her zamanki gibi o engin merhameti yansıtıyordu. Sesini duydular:
"Şevketlüm, hayat yolunda hakikat bastonuna dayananlar için dünyevî ve uhrevî korku yoktur. Ulema sana bu hakikat bastonunu fetva suretinde verdi. Ümeradan ne istersin?"

Yavuz, yumuşadı, çatık kaşları düzeldi, takdirkâr bakışlarıyla Zenbilli'yi selâmladı:
"Efendi Hazretleri, fetva önünde bir zelil kuluz. Lâkin şeriata uymayan fetvayı yırtar, mühürleyenlerin yüzüne çarparım."
Zenbilli'nin sesi dikleşti:
"Öyle bir fetva talep ettiğinde daha önce davranıp mührü biz yüzüne fırlatırız."
Eyvah! Şeyhülislâmın sözleri değil bir padişaha, bir vezire bile söylenecek sözlerden değildi. "Zenbilli haddi aşmış" diye düşünüyordu herkes; böyle düşünmeyen, sadece padişahtı. O gülümsüyor, daha da koyulaşan takdirini gözlerinde toplayıp Ali Cemali Efendi'ye bakmaya devam ediyordu. Neden sonra:
"Efendi hazretleri," dedi, "bunu yapmakta tereddüt etmeyeceğinizi bildiğimiz için verdiğiniz fetvalar mucibince gönül rahatlığıyla hareket ederiz. Yarın Ruz-i Mahşer'de hareketlerimizin şeriata uygunluğunu bu fetvalar sayesinde isbat edeceğiz. Şeriattan kıl kadar saparsanız töhmet sizindir."
"Bunu müdrikiz."
Yavuz Selim, fevkalâde rahattı artık. Nişancı Çandarlı İsa Paşa'ya:
"Sen ne dersin?" diye sordu.
İsa Paşa, hazırdı. Fikrinin sorulacağını biliyor, cevabını hazır bulunduruyordu.
"Şevketlüm," diye başladı. "Sadrazam hazretleri bir bakıma endişelerinde haklıdırlar. Hazine iyi durumda değildir. Üstüne gideceğimiz devlet ise, dünyanın en kuvvetli devletlerinden biridif. Ancak askerin iaşesi için büyük bir müşkül doğmayacağı

fikrindeyim. Zenginlerimizden borç para temin edebilir, dönüşte iade etmek şartıyla bunu yapabiliriz. Nasılsa beraberimizde Safevilerin zengin hazinelerini getireceğiz."

Padişah, sadrazama, "Görüyor musun? Her işin bir yolu vardır," dercesine baktıktan sonra:

"Defterdarı ve hazine eminini yanma alarak bu meseleyi hallet," diye hitap etti, Çandarlı İsa Paşa'ya. "Göreyim seni; kısa zamanda netice bekleriz."

Defterdar ve hazine eminiyle birlikte İsa Paşa huzurdan çıktı. Padişah orta yere sordu:

"Başka tereddüdü olan var mıdır?"

Genç kumandanlar arasında geride duran Abdullah, artık dayanamadı; bu cür'etinden dolayı başının vurulabilme ihtimalini bile göze alarak atıldı:

"Şevketlü sultanım, gerçi kuluna söz düşmez, lâkin ulu efendilerimin tedbiri haniyse pısırıklığa ulaşır, dayanamam, iki söz de ben etmek dilerim. Müsaade olunur mu?"

Bu çıkış, hepsinin kanını damarlarında dondurdu. Korkulu gözlerle konuşanı aradılar. Ufak tefek biriydi. Yüzünde mertlik, bakışlarında ataklık vardı. Sırtındaki yamalı hırkanın içinde eski bir zırh parlıyordu.

Padişah:

"Şöyle öne çık," diye ferman edince birkaç adım attı. Orta yere geldi. Şimdi daha rahat tetkik edebiliyorlardı.

"Konuş, önce adını söyle!"

"Şevketlüm, kulunuzun adına Abdullah derler. Sekizinci sekban bölüğündenim. Dokuz akçe yevmiye alırım."

"Muradın nedir?"

"Padişahım efendim, cür'etim mazur görülsün; bir kere gazaya karar verildikten sonra yok iaşe imiş, yok soğukmuş sıcakmış, yok akçe bulunamazmış, bahane... Askerin işi gösterilen hedefe yürümektir. İllâki zorluk olur, olsun. Zor olmayan işleri çocuklar da yapar. Biz oyun oynamıyoruz. İslâm birliğini kuru-

yoruz. Marifet, geniş imkânları mirasyediler gibi kullanmak değil, imkânsızlık içinde harikalar meydana getirmektir. Sözlerim bu kadar hünkârım. Atfınızı dilerim."

O susunca gözler padişaha çevrildi. Muhafızlar hazırlandılar, başının vurulması emrinin az sonra verilmesini bekliyorlardı.

Fakat padişah, hareketsizdi. Kaim dudaklarında öfke kıvrımları yerine takdir ifadesi belirmişti. Gözlerindeki bakışlarda ise fırtınadan eser yoktu.

Birden kımıldadı, elini uzattı:

"Öp elimi Abdullah, senin gibi askerle cihan fethine çıksam gerek."

Abdullah fırladı. Aslan pençesini andıran eli kavradı, dudaklarına değdirip, alnının üstüne koydu.

Herkes şaşırmış, afallamıştı. Doğrusu bunu beklemiyorlardı. Padişahın elini öpmek gibi bir ikbale eren delikanlıya gıpta ile bakıyorlardı şimdi.

Yavuz:

"Berhudar ol," dedi. "Sana Selanik Sancak Beyliği'ni verdik. Acem seferi dönüşü sancağına gidersin."

Delikanlı geri geri çekildi:

"Ferman padişahımın..."

"Görür müsünüz?" diye çıkışır gibi konuştu Yavuz, "bir askerin girişkenliğini gösteremezsiniz."

Doğrulup ellerini göğsünde bağladı, başını alabildiğine dikleştirdi:

"İrademizi dinleyin," diye kükredi. "Hemen şimdi asker Üsküdar'a geçirilecek, Maltepe'de ordugâh kurulacak. Hiçbir gecikmeye tahammülümüz yoktur. İşi aksatan başından olur."

Ellerini iki yana açtı:

"Divan bitmiştir."

Selâmlayarak çıktılar. Derhal işe koyuldular.

Kösler vurdu, davullar tokmakların altında inledi. Kayıklar boğazın billur suları üstünde Üsküdar'a doğru kaydılar. Askerin karşı kıyıya geçirilmesi üç gün içinde bitti. Ordugâh, ferman mucibince Maltepe'ye kuruldu.

Nihayet 27 Safer 920 Pazar günü (23 Nisan 1514) Yavuz Sultan Selim de Maltepe'ye gidip askerin başına geçti.

Çığ tepeden kopmuş, yuvarlandıkça büyüyerek ovaya doğru inmeye başlamıştı. Acaba Şah İsmail, bu çığın önünde durabilecek miydi?

• • •

Vakit öğleyi geçmişti. Balıkçılar hâlâ denizde kısmetlerini aradıklarından sahil tenha idi. Kör Agop'un para tuzağı dedikleri ahşap meyhanesinde bile kimsecikler yoktu. Her taraf o kadar sakindi ki, soloğan dalgalarının kıyıya vurunca çıkardıkları ses top gibi patlıyordu.

Kumsalda bir gölge belirdi. Uzun siyah pelerini ile sivri külahı, güneşin arkadan yansıyan ışınları altında adama bir şeytan görüntüsü veriyordu. Yahut da bir büyücü... Eski Bizans kayserlerinin her işlerini danıştıkları cinsten bir büyücü... Dimitri, uzaktan uzağa gölgeyi fark edince böyle düşündü.

Kıyıya çekilmiş bir balıkçı sandalının gölgesinde, Dimitri ne zamandır oturuyordu. Can sıkıntısını hafifletmek için, eline geçirdiği bir dal parçasıyla kumlukta tuhaf şekil çizmişti; sonra da bu şekilleri rötüşlemiş, sağdan soldan birbirine bitiştirmiş, iki de pençe gibi kulak ilâve ettikten sonra bir insan başı resmetmiş olduğunu hayretle görmüştü.

Velinimeti Hadım Ali Paşa idam edildikten sonra hamisiz ve işsiz kalmıştı Dimitri. Irkdaşlarmm çoğu gibi balıkçılık yapmayı

denemişti, ama olmuyordu. Çalışarak değil, dalavere çevirerek yaşamayı kendisine meslek edindiğinden bu işte ancak iki ay tutunabilmişti. Ortağına kazık attığı anlaşılınca adam az daha demir kancaya leşini geçirecekti. Bereket vaktinde davranmış, ataklığı sayesinde hayatını kurtarabilmişti.

Bir gün, şu dünyada geçinmenin kolayını nasıl bulacağını kara kara düşünürken, şu yaklaşmakta olan sivri külahlı adam karşısına çıkmıştı. Tebriz'den geldiğini fısıldamış, önüne dört duka altını dizdikten sonra, Şehzade Ahmed'e hizmet ettiği gibi, onun İran'da Şah İsmail'in yanında bulunan oğlu Murad'a hizmet etmeye hazır olup olmadığını sormuştu. Dimitri'nin eline ne zamandır ilk defa dört altın geçiyordu. Gökte aradığını yerde bulmuşcasma sevinerek, adama işinin ne olacağım sormuştu. O da, kendisine ihtiyacı olunca haber vereceğini söyleyerek ayrılmıştı.

Dün, her zamanki gibi Kör Agop'un meyhanesinde kafayı çekerken yanma bir dilenci sokulmuştu. Kimseye çaktırmadan, kulağına şöyle fısıldamıştı: "Yarın öğle vakti kumsalda bekle, sana dört altın veren sivri külâhlı adam gelecek."

Tam bir saattir bekliyordu Dimitri... Neredeyse şekil filân çizmeye boş verip gidecekti. Kalkmaya hazırlanırken, yaklaşmakta olan sivri külahlı adamı fark etmesi iyi olmuştu. Aksi hâlde istikbali tekrar kararabilirdi.

Doğruldu. Kumlara çizdiği şekli ayağının bir darbesiyle bozdu. Ellerini beline dayayarak, adamın iyice yaklaşmasını bekledi. Üç adım kalınca da:

"Geç kaldın," dedi.

Adamın, yumurta sarısına kaçan bir yüzü vardı. Boyu uzaktan görüldüğü kadar uzun değildi. Herhalde sivri külahı ile ayağının topuklarına kadar inen pelerini uzun gösteriyor olacaktı. Bıyıkları, köşeli çenesinin altına kadar iniyordu. Sivri bur-

nunda ilk bakışta delik olup olmadığı belli olmuyordu; delik yerlerinde iki çizgiden başka bir şey yoktu. Ağzı ise, bir bıçak ağzından farksızdı...

Dimitri, bu derece keskin köşeleri ve sivri yanları olan bir yüz daha hatırlamıyordu. İlk gördüğünde aklına gelen şeyi tekrar düşünmekten kendini alamadı. Acaba karşısındaki, insana benzemeye özenmiş gerçek bir şeytan mıydı?

Aklına gelince, gayri ihtiyarî bir adım geriledi. Kim bilir, belki sırtı sandala dayanmamış olsa, daha da gerileyecekti.

"Çok bekledim," diye mırıldandı.

Sivri külâhlı adam, hiç oralı olmadı:

"Ardım sıra gel," dedi. "Elli metre kadar geriden... Kimse beni takip ettiğini bilmemeli."

Sesi, ısırıcıydı; emreden bir tonu da vardı. Dimitri, ister istemez bu sesin etkisinde kalmıştı. Başını salladı:

"Peki."

Adam, çoktan sırtım dönmüştü ve yürümeye başlamıştı. Di-

mitri, adamın attığı adımlan dikkatle sayıyordu. Bir tekini kaçırmsa başına müthiş felâketler gelecekmiş gibi bir inanca kaptırmıştı kendini. Adeta büyülenmişti...

Elli adım saydıktan sonra ardına takıldı. Adam önde, Dimitri arkada, Nişancı yokuşunu çıktılar. Oldukça hızlı yürüyordu. Dimitri soluk soluğa kalmıştı. Dişini sıktı. Canlı hazineyi bulmuştu. Şeytan bile olsa, peşini bırakmaya niyetli değildi. O sefil hayata yeniden dönmek aptallık olacaktı.

Dimitri'nin kafasında istikbale ait plânlar dolaştığı için nereye geldiklerini, nerede olduklarının pek farkında olamadı. Ara sokaklarda o kadar dolanmışlardı ki, başı dönmüştü. Sonunda adamın mavi panjurlu evlerden birinin önünde durduğunu gördü.

"Çok iyi," diye sevindi. "Daha fazla dayanamayacaktım."

Adam, Dimitri'ye doğru şöyle bir baktıktan sonra, cebinden çıkardığı anahtarı kilide soktu. İçeri girdi. Dimitri beş dakika kadar bekledi. Çağrılacağını umuyordu. Böyle bir şey olmadığını görünce kapıya sokuldu. Denemek için itti. Kilitlenmemişti.

"Kapat kapıyı."

Adamın sesiydi bu. Dimitri ürperdi.

"Lanet şeytan!" diye geçirdi içinden.

Kapıyı kapadıktan sonra, merdiven başında dikilip duran sivri külâhlıya bakışlarını kaldırdı. Gözlerine bakmamaya çalışarak:

"Geldim," dedi. "Fakat söyler misin kuzum, köşe kapmaca mı oynuyoruz? Nedir bu?"

Adam, Dimitri'nin kafasını delip beynine işleyen tuhaf bir bakışla baktı.

"Yukarı gel," diye homurdandı.

Başka tek kelâm etmeden basamakları çıktı. Bir kapının gıcırdayarak açıldığını duydu Dimitri. Tekrar ürperdi. Korktuğunu biliyordu, ama bu korkunun neden ileri geldiğini kestiremiyordu. Başladığı işin şimdiye kadar yaptıklarına benzemediği muhakkaktı. Üstelik şimdi bir Hadım Ali Paşa gibi koruyucusu da yoktu. Alimallah kelle koltukta dolaşması gerekecekti. Belki de bundan korkuyordu. Dalavereli işler çevirmeye alışıktı ya, kellesini tehlikede görmek istemezdi.

Vazgeçip geçmemekte bir an tereddüt etti. Gözlerinin önünde balıkçılık günleri canlandı. Olacak gibi değildi. Birer ikişer balık tutuncaya kadar canın çıkacak, onları da yok pahasına gözü açık simsarlara kaptıracaksın, yok canım! Şunu bunu zengin etmek için çalışmaktansa kelle koltukta zengin olmak için çalışmak daha akıllıca...

Kararını verince merdiven basamaklarına atıldı. İkişer ikişer tırmandı. Tahta basamaklar, ayaklarının altında inler gibi sesler çıkarıyorlardı.

"Ölümüme ağıt mı yakıyorlar?" diye düşündü.
Bu fikrini de çabucak kovdu kafasından. Ölümüne ağıt yakmak da neyin nesi oluyordu şimdi? İstikbalini avuçlamıştı işte. Tahtalar, parlak geleceğine serenat düzüyor olacaklardı!
Üst katta daracık bir sofa vardı. Tam karşısında aralık bir kapı duruyordu. Az önce gıcırtısını duyduğu kapı bu kapıydı. Yaklaşıp tıkırdattı. İçerden daha çok hırıltıya benzeyen bir ses geldi:
"Açık!"
Sanki açık olduğunu kendisi görmüyordu.
"Ukalanın teki işte, ne olacak!"
İçeri girdi. Girer girmez, top gibi patlayarak bu gösterilerden vazgeçmesini adama söylemeye karar vermişti; ama yüzünü görünce karardan dönmek zorunda kaldı. Adam ölmüş de tekrar dirilmiş olacaktı, başka türlüsü mümkün değildi.
"Otur şuraya!"
Gösterilen yere kuşkuyla baktı.
"Otur dedim!"
Söz dinlemeye alışık bir köpek gibi itaat etti. Aksine davranmak, buraya niçin getirildiğini sormak istiyordu ya, nedense soramıyordu. Kontrolünü kaybetmiş, adamın emirlerine tabi bir kukla hâline gelmişti. Hayatında bu kadar tesirli ses, bu kadar etkili yüz gördüğünü hatırlamıyordu.
Yalnızdılar. Tabiî, adamın pelerini kadar siyah kedisi hesaba katılmazsa... Dimitri, oturduktan sonra fark edebilmişti kara kediyi. Sivri külâhlının kucağında idi. Hırlayıp duruyor, Dimitri'ye düşmanca bakıyordu. Bıraksa, üstüne atılacak gibiydi.

Dimitri, bir kediden korkutmayacağını kendi kendine ne kadar telkin ettiyse de başaramadı. Sonunda teslim bayrağını çekti. İçten içe itiraf etmek zorunda kaldı. Evet, adamdan da, adamın evinden de, kedisinden de ölesiye korkuyordu.
Konuşmaya başlayınca bir açıklama yapar ümidiyle dikkat kesildi.
"Adın Dimitri, Hadım Ali'nin emrinde uzun süre çalıştın. Şehzade Ahmed'e mektuplar taşıdın. Bir keresinde arkadaşın Yorgacis'le mektubu kaptırdınız. Arkadaşını kayalıklardan aşağı yuvarladılar. Parçalandı zavallı."
Dimitri'nin ağzı hayretten bir karış açık kalmıştı.
"Nereden biliyorsunuz?"
Adamın bakışlarında bir kıvılcım yandı, söndü.
"Ben çok şey bilirim," diye devam etti. "Ölen arkadaşının koynundaki mektubu ele geçirebilirdim, ama arazi çok kayalıktı. Vaktinde yanına ulaşamadım. Zaten acele yetişmem gereken başka bir iş vardı."
"Yoksa mektubu alabilir miydiniz?"
"Sual sorma. Söyleyeceklerimi dinle, yeter! Sonrasını bilip bilmediğimi merak ediyorsundur: Sarıoğlan'ı kıstırmak istedin,

dostlarını üstüne saldın..."
Buz gibi soğuk bir kahkaha attı:
"Çetinceviz çıktılar değil mi? Hâlâ Selim'in hizmetindeler... Dört kişi bunlar... Tebriz'den haber taşımakla görevli dört kişi... Ne yazık ki, Tebriz'de haber toplayanı bulamadım. Vaktim olsaydı bulurdum ya, neyse..."
Bir süre kediyi okşayarak sustu.
"Şimdi kulaklarını sonuna kadar aç. Adıma Kılıç derler. Şah İsmail'in kuluyum. Sen Hıristiyansm; Şiîliğin ne demek olduğunu anlamasan da olur. Şaha benim gibi kul olmanı da teklif et-

mem. Paranın kulu ol, parana hizmet et. ihaneti hiç aklına getirme. Nerede olsan bulur, canını cehenneme gönderirim."
"Anladım..."
"Anlamak zorundasın. Bana sadık kaldığın müddetçe bol para kazanacaksın."
"Ne yapmaklığım emrediliyor?"
"İlk defa yerinde bir sual sordun. Şimdilik yeniçeri kahvelerinden eksik olma. Konuştuklarını aklında tut. O kadarlık akim vardır umarım."
"İtimat et."
"İtimat mı? Ben kimseye itimat etmem. Hiçbir işi de şansa bırakmam. Şans kötü bir oyundur nazarımda. Ne diyordum? Duyduklarını, dün yanma gelen o dilenciye aktaracaksın; amirin odur. Yeniçeriler arasında edinebildiğin kadar dost edinmeye bak. Para harcamaktan korkma. Al şunu."
Ayakları dibine bir kese fırlattı. Dimitri sür'atle eğilip aldı keseyi, şöyle bir tarttı. Oldukça ağırdı.
"Altın mı?" diye sordu.
Kılıç, müspet manada başını salladı.
"Başlangıç olarak yeter sanırım. Yavuz sefere çıkmayı düşünür. Maltepe'ye geçti ya, haber sızmıyor pek. Dulkadiroğlu Alaüddevle üstüne gideceği hakkında da söylentiler var, Mısır'a yürüyeceği hakkında da... Doğrusu hangisidir? Öğren bunu, hem de yarma kadar. Anlaşıldı mı?"
"Anlaşıldı," dedi, ama yarma kadar bu sırrı öğrenebileceğine o an bile ihtimal veremedi.
Adam doğruldu:
"Hadi şimdi defol!"
Dimitri ardına bakmadan kapıyı geçti. Sofaya çıkınca birden aklına takıldı. İyi, ama dilenciyi nereden bulup rapor verecekti?

Döndü. Kapı aralığından başını uzatarak:
"Dilenciyi nasıl bulacağım?" diye sordu.
Kılıç, pencerenin önünde ayakta dikiliyordu. Başını çevirmeden soruyu cevaplandırdı:
"O seni bulacak."
Dimitri rahatsızlıkla omuz silkti.

Sokağa çıktığında derin bir nefes bıraktı. Adamın yanında boğulacak gibi olmuştu. Hızlı adımlarla yürüdü. İlk önüne çıkan sokağa daldı. Bir yandan dirseğiyle para kesesini yokluyordu. Esrarengiz, korkunç filândı; ama nesine lâzımdı, doğrusunu söylemek gerekirse sivri külâhlı adam hayli cömertti.

• • •

Osmanlı toprakları üstünde başlayan bir askerî harekât nasıl oluyor da Tebriz'den duyuluyordu? Herhalde Şah İsmail, iddia ettiği gibi gaipten haber alan Allah'ın bir sevgili kulu değildi. Mutlaka işin içinde iyi koku alan sivri bir burun olmalıydı.

Bu mesele Yavuz Selim'i haylidir meşgul etmişti. Konuyu etraflıca düşünmüş, merkezi Dersaadet'te bulunan bir casusluk teşkilâtının varlığına kesin şekilde inanmıştı. Edirne'de iken bir gün Sinan Paşa'yı huzuruna çağırarak meseleyi açmıştı:

"Paşa, bir ihanet şebekesiyle yüz yüze olduğumuz aşikâr. İçimizde hain bulunmasın, diyerek öz karındaşlarımızı dahi feda ettik. Birkaç çapulcuya boyun eğecek değiliz. Bugünden tezi yok; ne yap yap, bu hainleri yakala."

"Emriniz can baş üstüne şevketlüm, elimden geleni yapacağım."

"Elinden gelmeyeni kafanla yap Sinan, aklının ermeyeceği kadar karışık kördüğümleri ise kılıcınla çöz. Bunu senden istiyoruz."

"Ferman efendimizin!"

O günden beri Sinan Paşa gecesini gündüzüne katarak kendini bu çalışmaya vermişti. Doğrudan kendisine bağlı bir teşkilât kurmuş, gelen raporları eliyle padişaha sunmuştu. Alman küçük sonuçlar birleşince çirkin gerçek su yüzüne çıkıyor, merkezi Dersaadet'te bulunan bir casusluk şebekesinin mevcudiyeti kesinlik kazanıyordu; fakat mensupları hayli kurnaz olsalar gerekti ki, kolay kolay ipucu bırakmıyorlardı.

Sinan Paşa bu iş için güvenilir elemanlar kullanıyordu. Aralarında Sarıoğlan ve üç arkadaşı da vardı.

Yavuz Selim'in İran seferi münasebetiyle Dersaadet'ten ayrılışının ikinci günü Sinan Paşa konağına dönünce Sanoğlan'ı bekler buldu.

"Hayrola Sarıçocuk," diye şakalaştı, "ne var, ne yok?"

"Hayırda daim olun paşa hazretleri, bir ricada bulunmaya geldim."

"Nedir o?"

"Padişahımla bile sefere çıkmak isterim. İzin verin, gideyim."

Sinan Paşa'nm kaşları çatıldı.

"Olmaz öyle şey," diye kestirip attı. "Sen bize lâzımsın."

Sarıoğlan, sefere çıkmayı iyiden iyiye kafasına koymuştu. Şah İsmail'in ezildiğini gözeriyle görmek istiyordu.

"Ayaklarının türabı olayım devletlüm, himmet et; eğer bu sefere çıkamazsam rahat uyku haramdır bana."

Sinan Paşa, elinde olmadan gülümsedi:

"Kimin umurunda? Hem uyuyasm diyt tutmuyoruz seni. Uyumaman bir bakıma çok iyi. Geceni de gündüzünü de katıp hizmet edersin, daha makbule geçer."

"Devletlüm..."

Bu ümitsiz inilti Sinan Paşa'ya bir fikir verdi. Sarıoğlan'ın yüzüne şakacıktan bir fiske vurduktan sonra:

"Gerçekten çok istiyor musun?" diye sordu.

Parlayan bu ümit ışığına delikanlı dört elle sarıldı:

"Yaşamak istediğimden baskın!"

"Öyleyse sana bir fırsat. Nicedir emareleri var kendi yok ihanet teşkilâtı mensuplarından birini tut, getir. Sonra istersen Tebriz'e, istersen Tiflis'e git, serbestsin."

Zor işti bu. Fakat Sarıoğlan, İran seferine çıkmayı öyle arzu ediyordu ki, bu yolu yalçın kayalar tıkasa ateşiyle eritebilirdi. Sefer aşkının ateşiyle...

"Allah izin verirse, devletlüm, bu işi oldu sayın. Önce bir Rum ahbabı bulmalıyım. Müsaadenizle..."

Sinan Paşa'nm elini öptükten sonra yanından uçtu. Gerçekten bir uçuştu bu. Sinan Paşa göz açıp kapayana kadar, delikanlı yok olmuştu. Ardından gülerek söylendi:

"Bunları harekete geçirmek için bam tellerini bulmak lâzım. Alimallah dünyayı yıkarlar."

Sarıoğlan, "Rum ahbabım" derken bir zamanlar üç yerinden yaraladığı Dimitri'yi kastediyordu. Nereden aklına geldiğine kendisi de şaştı. Zira şimdiye kadar bu adamı hiç düşünmemişti. Sinan Paşa ile konuşma arasında aniden hatırlayıvermiş, her türlü kirli işte parmağı bulunabileceği düşüncesiyle de vakit kaybetmeden aramaya koyulmuştu.

Nerede bulunabileceğini aşağı yukarı kestiriyordu. Doğru Kör Agop'un ahşap meyhanesine gitti. Vaktiyle Dimitri bu meyhanede kendisine tuzak kurmuş, fakat üstüne saldığı adamları Orhan Bey'le birlikte bir güzel pataklamıştı.

Hatırlayınca gülümsedi. Meyhaneye girdi. Bir sandalye çekip oturdu. İkindi vaktiydi. Meyhane hemen hemen dolmuştu. Rumca, Ermenice konuşmalar, küfürler midesini bulandırdı, fakat dayanması lâzımdı.

Belli etmemeye çalışarak bakındı. Aradığı adam etrafta gözükmüyordu. Beklemesi gerekecekti. Ya gelmezse? Öyle ya, burada buluşmak üzere sözleşmemişlerdi ki adamla. Hem belki de ölmüştü; ne zamandır görmediğine göre...

İhtimaller bir bir aklına gelince ümitsizliğe düşüyordu. Birisine sorsa nasıl olurdu acaba? Şüphelenip Dimitri'yi haberdar ederler miydi?

Baş ucuna birinin dikildiğini görünce düşüncelerine ara verdi.

"Ne istiyorsun?" diye sordu.

Genç bir oğlandı gelen.

"Ne istediğini ben soracağım," diye karşılık verdi. "Şarap mı, yoksa sadece yiyecek mi?"

"Sadece yiyecek," dedi Sarıoğlan. "Parasını da peşin vereyim."

Elini kuşağına atarak bir altın çıkardı.

"Al bakalım."

Oğlan gözlerini kırpıştırarak avucundaki altına baktı.

"Hey! Ama bu çok para."

"Aldırma," diye fısıldadı Sarıoğlan. "Senin olsun. Dur bir dakika, buraya dostum Dimitri ile buluşmaya geldim. Söz vermişti. Hâlâ meydanda yok."

Oğlan mütemadiyen altın liraya bakıyordu. Gözlerini almadan:

"Burada sürü ile Dimitri var," dedi. "Hangisini? Nah, işte biri daha kapıdan giriyor. Lâf aramızda, birkaç hafta öncesine kadar meteliksizdi, şimdi mirasyediler gibi para harcıyor."

Sarıoğlan şimşek hızıyla baktı, aradığını bulmuştu. Yüzü güldü. Tanınmamak için sırtım kapıya döndü.

"Demek çok para harcıyor," dedi. "Harcasın."

Tekrar kuşağına el attı, bu sefer bir yarım lira tutuşturdu çocuğun avucuna.

"Yemek kalsın," dedi. "Acele bir işim vardı, unutmuşum. Dimitri'ye aradığımı söyleme, yoksa verdiğim altınları geri aldıktan başka bir ton sopa atarım."

Oğlan bir temenna çaktı:

"Merak etme beyzadem."

Dimitri'ye gözükmeden kapıya yöneldi. Çıkarken birinin kahkahalarla güldüğünü, sonra da neşe içinde bağırdığını duydu:

"Bugün herkese benden içki, sarhoş olmak istiyorum."

Dimitri'nin sesini tanımıştı, dişlerini gıcırdattı.

Meyhaneden çıktı, ama pencere dibinde münasip bir yere sindi. İstediği zaman içeri bakıyor, Dimitri'yi gözaltında tutuyordu.

Yarım saat kadar geçti. Bir ara Dimitri'nin yanma dilenci kılıklı, cin bakışlı birinin peydahlandığım gördü. Dimitri anlatıyor, öbürü hep baş sallıyordu.

"Galiba yanılmıyorum," diye geçirdi içinden, "peşinde olduğum işte mutlaka Dimitri'nin de parmağı var. Zaten hangi kirli işte bezi yok ki?"

Az sonra dilencinin meyhaneden çıktığını gördü. Hangisini takip etmek gerektiği hususunda bir an tereddüt etti. Tahmini doğruysa, Dimitri bu adama bildiklerini anlatmıştı. Adam şimdi bu malûmatı bir başkasına aktaracaktı herhalde. Yahut Tebriz'e bir haberci salacaktı. En iyisi onu takip etmekti. İstediği an Dimitri'yi bu meyhanede tekrar bulabilirdi nasılsa...

Dilencinin peşine takıldı. Birlikte Nişancı yokuşunu çıktı. Ara sokaklardan geçti. Bu müddet içinde dilencinin kimseye el aç-

maması da ayrıca dikkatinden kaçmamıştı. Gerçek dilenci olmadığı, iş icabı bu kılığa büründüğü yolunda bir kanaate vardı.

O bunları düşünürken adam yeşil pancurlu evin önünde durmuş bakmıyordu. Sarıoğlan kendini bir köşeye fırlatacak zamanı ancak bulmuştu.

"Hay Allah!" diye soludu. "Tam da bakmacak vakti buldu ya..."

Dilencinin eve girdiğini görünce endişesi dağıldı. Fark edilmiş olsaydı, adam eve girmezdi. İşler yolunda idi demek...

Tam bir saat bekledi. Dikkatli bakmaktan dolayı gözü biber kaçmış gibi yanıyordu. Nihayet kapı aralandı. Dilencinin çıkmasını beklerken, sivri külâhlı birinin çıktığını gördü. Uzun pelerini yerleri süpürüyordu. Yüzü de adamakıllı külahının altına saklanmıştı. Sezdirmeden peşine takıldı.

Adam önce bir tavladan at satın aldı. Aynı işi Sarıoğlan da yaptı. Tophane'ye indiler. Oradan sivri külâhlı adam bir sandal kiralayarak denize açıldı. Atını da beraberine aldığına göre yolculuk karşı kıyıda biteceğe benzemiyordu. Delikanlı tereddütsüz peşine takıldı:

O önde, Sarıoğlan arkada Üsküdar'a geçtiler. Atlandılar ve izmit yoluna vurdular. Hayli gittikten sonra Sarıoğlan bir durum muhakemesi yaptı:

Sivri külâhlı, herhalde şebekenin habercisiydi. Dimitri'nin dilenciye verdiği haber, olsa olsa, ordunun İran'a yürümek üzere hareket ettiği haberiydi. Nereden öğrendiği mühimdi gerçi, ama şimdi üstünde durmaya değmezdi. Asıl mühim olan, bu adamın nereye gittiği idi. Doğrudan Tebriz'e mi gidiyordu? İhtimal öyleydi... Demek İzmit'ten geçecekti. Padişah, ordusuyla birlikte şu anda İzmit'te olmalıydı. Ordunun mevcudunu gözleriyle görme imkânı bulacaktı. Şah İsmail'in kesin şekilde ordu mevcudunu bilmesi büyük felâketlere zemin hazırlayabilirdi. Ne olursa olsun bu adamın durdurulması lâzımdı.

Sarıoğlan bu karara vardıktan sonra müsait bir fırsat kollamaya başladı. Bu fırsatı bulur bulmaz atılacak, onu zararsız hâle koyacaktı.

Adamı yakalamaktan başka şey düşünmüyordu artık. Ne yazık ki, etraf kararmış, alaca karanlık İzmit yollarını kucaklamıştı. Düşündüğünü yapmak pek kolay olmayacaktı.

• • •

"İşte böyle Ferhad Bey... Şeytan gibi herif, ardına takıldığımın nasıl farkına vardı, bilemem. İzmit'e gittiğine iyice kanaat getirdikten sonra geçmek üzere olan akşam namazını kılmak için azıcık eğlendim. O ara yapacağını yaptı. İki ağaç arasına ip germiş meğer! Arayı kapatmak için alabildiğine atı mahmuzlamış-

tım. Yere kapaklandığımda ne olduğumu şaşırdım. Sonra ipi fark ettim. Bir elime geçirirsem onu..."

Ferhad Bey, dalgın dalgın Sarıoğlan'm anlattıklarını dinliyordu.

Biraz sonra öğle vakti girecekti. Yeşil Cami'nin şadırvanında yan yana oturmuş, konuşuyorlardı. Sarıoğlan, payitahttan çıkışından itibaren başına gelenleri bir bir Ferhad Bey'e anlatmıştı. Canının sıkkın olduğu her hâlinden anlaşılıyordu.

Ferhad Bey:

"Aldırma Sarıoğlan," dedi. "Kısmet böyle imiş. Bir kapıyı kapatan Allah, bir başka kapıyı açar."

"Amenna, fakat açılan kapıları kullanmasını bilmedikten sonra neye yarar ki? Aptallık ettiğimi yüzüme karşı söylersen inan rahatlarım."

Ferhad Bey, gülümseyerek, elini arkadaşının elinin üstüne koydu:

"Neyse, şimdiye kadar o derece akıllılık gösterdin ki, bir defa aptalca tuzağa düşmeye hak kazandın. Üzülme, sivri külâhlı adam hâlâ İzmit'te ise mutlaka yakalarız."

"Benden başka kimse tanımıyor ki!"

"İyi ya, o zaman sen yakalarsın. Aklını iyi kullan. Unutma, her şey kılıçla çözülemez."

"Haklısın kumandan. Hayat bazen acı, bazen tatlı dersler veriyor bize. Gün geçtikçe öğreniyoruz."

"Bir şey daha var: Kılıç eri yaşlandıkça fakattan düşer, işe yaramaz hâle gelir. Lâkin ilim yaşla beraber büyür, gelişir. İhtiyarlığında kafanla da hizmet etmek istiyorsan bazı şeyleri hayattan öğrenmek için bekleme, biraz acele edip kitaptan öğrenmeye bak."

"Öyle yapacağım galiba. Şimdi izin verirsen şehri dolaşmak isterim. Belki rastlaşırız adamla."

Dişlerini gıcırdattı:

"Bir daha karşıma çıkarsa vay hâline!"

Ferhad Bey, gitmek üzere olan Sarıoğlan'm arkasından seslendi:

"Kendine hâkim ol delikanlı, casusun ölüsü konuşamaz, unutma."

Sarıoğlan el sallamakla yetindi. Sivri külâhlıyı bir bulursa ne yapacağını biliyordu: Öldürmeyecekti, belki de ölümden beler edecekti. Yoluna ip gerip yuvarlanmasına sebep olduğunu unutabilirdi; fakat padişah aleyhine çalışmalar yaptığını affedemezdi. Önce kendisine bunun hesabını soracaktı.

Etraf asker doluydu. Her yerde insan seli akıyordu. Şehir belki de şimdiye kadar görmediği bir gürültü ile şaşkındı. Satıcılar en kalabalık yerleri seçerek tezgâhlarını açmış, seslerinin yettiği kadar bağırarak satış yapmaya çalışıyorlardı. Bu insan seli onlar için bulunmaz fırsattı. Birkaç gün içinde birkaç yıllık satış yapanlar vardı. Bazı malların fiyatı aşırı derecede yükselmişti.

Derhal bu ölçüsüzlükten padişah haberdar edilmiş, sıkı bir

kontrol sistemi kurulmuştu. Ekipler padişah adına sergileri de-
netliyor, fahiş fiyatla mal satanları tespit ettikleri an tutup götü-
rüyorlardı.

Sarıoğlan kalabalığın arasından güçlükle yol açarak bir süre
gezindi. Bir yandan da dikkatle bakmıyor, sivri bir külah arı-
yordu. Fakat bula bula bir sarıklı buldu karşısında.

"Baba!"

Hüseyin Ağa, oğlunun sesini duyunca şaşırdı.

"Hay deli çocuk, sen Dersaadet'te değil miydin?"

"Hesap tutmadı," diye cevap verdi Sarıoğlan. "Bir casusun
peşinden buraya geldim."

"Yakalamışsmdır herhalde."

Sarıoğlan başını önüne indirdi.

"Ne yazık ki hayır baba, kalleşlikle elimden kurtuldu."

"Ne! Kaçırdın ha. Bunu söylemekten de sıkılmıyorsun. Vay
benim emeklerime..."

Omuzuna el attı, kuvvetle sıktı!:

"Onu yakala Sarıçocuk, mutlaka yakala onu."

Delikanlının yüzü acıdan buruşmuştu.

"Yakalayacağım," diye fısıldadı. "Mutlaka yakalayacağım ba-
ba."

Birlikte en yakın camiye gidip öğle namazını kıldıktan sonra
ayrıldılar. Sarıoğlan dolandı, durdu. Harman yerinde iğne ara-
maktan farksızdı bu iş. Fakat delikanlı bıkmıyordu. Aradıkça
hırslanıyor, yoruldukça azmi coşuyordu.

ikinci gün gayretinin semeresini gördü. Aradığı adamı bir ye-
niçeri çorbacısıyla sohbet ederken buldu. Satıcı kılığına girmişti.
Görünüşü hayli değişmişti, ama Sarıoğlan'ı yanıltamazdı. Ba-
kışları eskisiden beter şeytanî pırıltılarla doluydu çünkü. Ağla-

sa gözlerinden yaş yerine kurnazlık akması mümkün gibi geli
yordu Sarıoğlan'a.

Belli etmeden yanma sokuldu. Kalbi heyecandan hızlı hızlı
vuruyordu. Yavaş yavaş adamın arkasına geçti. Konuşmalarına
kulak kabarttı.

"Ya, demek böyle çorbacı... Dersaadet'ten yüz bin kişiyle ha-
reket edilmiş, diyorsun. Kırk bin civarında bir kuvvet de yolda
padişah ordusuna iltihak edecek. Sence Safevi İsmail'i yenmeye
bu kuvvet yeter mi?"

Çorbacı karşısındaki satıcının casus olduğunu tabiî ki bile-
mezdi. Kabara kabara cevap verdi:

"Artar bile. Sana bak ne diyeceğim. Fatih ceddimizin büyük
fetihte kullandığı toplara benzer toplarımız var. Şah İsmail de-
nen türedi bunlara karşı çıkabilir mi?"

"Top mu dedin? Fazla güvenme ona, hareket kabiliyeti yok-
tur. Son sözü yine kılıç söyleyecek."

Sarıoğlan daha fazla dinlemeye lüzum görmedi. Demek adam böyle böyle bilgi topluyordu. Hançerini çekip sırtına dayadı.

"Adı batasıca soysuz," diye gürledi. "Hele düş önüme!"

Casus birden afalladı. Kötü durumda olduğunu kabul ediyordu. Fakat her kötü durumun bir çıkış yolu olduğuna inananlardandı. Çabuk toparladı kendini. Hiç telâşlanmamış gibi çorbacıya:

"Baksana arkadaş," dedi. "Bu arkamdaki ne istiyor?"

Çorbacı da meseleyi anlayamamıştı:

"Hey sen!" diye bağırdı. "Rahat bırak onu. Konuşuyoruz."

Sarıoğlan hançerini hafiften itti.

"Biraz da padişahımız konuşmak istiyor bununla. Zaten çok konuştun çorbacı. Asker adam, tanımadığı kişilerle gevezelenmez."

"Amma öttün, rahat bırak onu!"

Sarıoğlan, hiç istifini bozmadı. Bir kavga çıkarmak niyetinde değildi. Kavga karışıklık doğuracak, o karışıklıktan belki de adam kurtulacaktı. Meseleyi kestirmeden halletmek için:

"Bu adamı Dersaadet'ten beri izliyorum," dedi. "Bir casustur."

Çorbacı afallamış, rengi sararmıştı.

"Yalan!" diye bağırdı adam. "Beni takip ediyordu, evet, ama soymak için... Padişahın sadık bendesiyim. Bu arkamdaki ise bir hırsız, yol kesen..."

Çorbacı, hangisine inanması gerektiğini kestiremiyor, vakit de geçiyordu. Sarıoğlan, Ferhad Bey'i hatırladı. Her şeyi kılıç zoruyla halletmemesini söylemişti. Şimdi kafasını kullanmanın hem yeri, hem zamanı idi.

"Dinle çorbacı," diye konuştu. "Bana inanmak istemiyorsan ardımdan gel. Yakalamakta yardımcı olduğunu söyleyip seni taltif ettireceğim. Bu adamı doğru Ferhad Bey'e götürelim."

Ferhad Bey, çorbacının kumandanı idi. İsmi geçince toparlandı. Teklifi akla yatkın buldu. Kandırmak için türlü yalanlar uyduran adama artık aldırmadı:

"Gidelim öyleyse," dedi.

Casus iki defa ellerinden kurtulmak için davrandı. Fakat ikisinde de muvaffak olamadı. Delikanlı sıkı sıkıya pelerininin eteğine yapışmış, bırakmıyordu. Arada bir de hançeriyle dürtüyordu.

Böyle kaçamayacağını anlayınca birer kese altın vermeyi teklif etti. Çorbacının da tereddüdü böylece büsbütün geçti. Mademki rüşvet teklif ediyordu, demek kirli işler peşinde idi.

"Haklıymışsın arkadaş," dedi Sarıoğlan'a. "Bilemedik, bağışla."

Ferhad Bey'i, kaldığı evin kapısında buldular. Kapının önüne

çekilmiş ata binmek üzere idi. Padişahı ziyarete gidecekti. Karşısında Sarıoğlan'ı bulunca yüzü güldü:

"Yapacağını yapmışa benzersin," dedi.

Çenesiyle casusu işaret ederek:

"Bu adam mı?"

"Evet kumandan, bahsettiğim işte budur. Şeytanın üvey kardeşi. Satıcı kılığında yeniçerilerden bilgi toplarken yakaladım."

"Aferin Sarıoğlan, bir saat evvel baban burada idi. Kaçırdın diye küplere biniyordu."

"Ben de karşılaştım babamla, hakkı var."

"Şimdi de yüzünü ağarttın."

Gözü yeniçeri çorbacısına takıldı.

"Mahmut?"

isim bir soru gibi ağzından çıkmıştı Ferhad Bey'in. Çorbacı, başını önüne indirdi.

"Bir gaftır ettik kumandan, büyük hem de... Ne bilirdim casus olduğunu? Sorduğu her şeye cevap yetiştirmeye çalıştım."

"Neyse yakalandı ya, zararı dokunmaz gayri. Önce üstünü arayalım. Görelim neler var."

Dört kese altın ile sayfalarının çoğu yazılı bir defter buldular.

Ferhad Bey:

"Tamam!" diye bağırdı. "Topladığı bilgilerin bir kısmını deftere yazmış. İyi bir delil..."

Seyisine döndü:

"içerden ip getir, şu adamı güzelce bağla. Götürüp padişahımıza takdim edelim bakalım; ferman ne cihette olur?"

• • •

Padişah kitap okuyordu. Ferhad Bey'in görüşmek isteğini hemen kabul etti.

"Devletlüm, Sarıoğlan bendeniz bir casus yakaladı, destur varsa huzura getireyim."

Yavuz, Ferhad Bey'in yüzüne bakakalmıştı.

"Şah İsmail'den mi?" diye sordu.

"Beli devletlüm, taa Dersaadet'ten peşine düşmüş, bir ara oyun edip izini kaybettirmiş ya, burada tekrar bulmuş onu. Tacir kılığında yeniçerilerden bilgi toplamaya çalışıyormuş."

''Alın içeri, görelim."

Casusu huzura getirdiler. Sarıoğlan etek öptükten sonra geri geri giderek ayakta kaldı. Başı önünde, kolları göbeği hizasında idi.

"Sarıoğlan, Ferhad Bey'den duyduklarımız doğru olsa gerektir. Bu adam casustur, öyle mi?"

"Parmağını diz çöktürülmüş adamın üstüne dikmişti.

"Beli sultanım, casustur."

Her şeyi anlattı.

Yavuz elini kulağmdaki küpeye atmış, çekiştiriyordu.

"Safevi Sultanı'na bir name gönderip cenge davet etmeyi mu-

rad eylerdik," dedi. "Galiba şu adamı kullanabileceğiz."
"Adm ne?" diye sordu.
"Ki... Kılıç efendimiz," diye kekeledi.
"Devlet-i Al-i Osman içinde tanıdığın, bildiğin bütün Safevi casuslarının isimlerini ver. Karşılık olarak seni şahmın huzuruna elçi gönderelim."
"Ciddî mi söylersin?"
"Padişah hiddetle yerinden fırladı.

"Na edep!" diye haykırdı. "Sen bizi dessas Safevi Hanıyla mukayese mi edersin? Bizim iki dudağımız arasından çıkan her söz yerine gelir."
Kılıç, korkudan büzüldü. Dokunulunca kabuğuna çekilen bir salyangozu andırıyordu o haliyle. Ferhad Bey neredeyse huzurda olduğunu unutup kahkahayı basacaktı.
"Bildiklerimi anlatacağım," diye konuştu Kılıç. "Şah adma iki yıldır topraklarınız üstünde bilgi toplarım. Dönmek üzere bulunuyordum, yakalandım."
Yavuz Selim, Sarıoğlan'a baktı:
"Aferin," dedi. "Hizmetlerinden hoşnuduz. Şimdi bu adam bize isimler verecek. Birazını herhalde sen de biliyorsun?"
"Biliyorum, şevketlüm."
"Güzel. Yalan yanlış şeyler söylemeye kalkarsa, sözle ikaz etme onu; hançerini gırtlağına göm!"
Bu sözlerle ölüm korkusunu adamın kalbine yerleştirdikten sonra emretti:
"isimler gelsin bakalım; Ferhad Bey, sen yaz."
Ve kocaman bir isim listesi tanzim edildi. Bu listeye padişah uzun uıun baktı. Dudaklarını ısırdı:
"Sadakatlarından şüphe ettiklerimizin tamamı yer almış/' dedi.
Mekrupçusunu emretti. Şah İsmail'e korkaklığını, yüzsüzlüğünü, alçaklığını hatırlatarak zerre kadar erkekliği varsa sebep olduğu bu savaştan kaçmamasını ihtar eden bir mektup yazdırdı. Sivri külâhlı adama verdi. Hududa kadar on kişilik bir silâhlı grup tarafından götürülecek, orada serbest bırakılacaktı.
Bir mektup da Korkmazbeyoğlu Ferahşad için düzenlendi. Bu adam Pulur Beyi idi. Şah İsmail'le arası bozuktu. Yavuz, onu teşvik ediyor, mücadelesini kutlayarak, Şah İsmail'in sonunun geldiğini müjdeliyordu.

Bu işler bittikten sonra isim listesini tekrar açtı. Kopyalar hazırlattı.
Casus ağının İran hududuna doğru iyice kesafet peyda ettiği padişahın dikkatinden kaçmamıştı. Listede ismi bulunan bir kişinin en yaz yirmi, otuz yakını olmalıydı. Şu hâlde hainler çok kalabalık idiler. Önce bu şebekenin tam tespitini yaptırmalı ve icaplarına bakmalıydı. Aksi hâlde ayaklanmaya her zaman ha-

zır bir kitle hudut boylarında bulunurken Şah İsmail'e savaş açmak tehlikeli olurdu. Kararını çabuk verdi:

"Bilhassa hudut boylarındaki casus Şiîler ve tesirleri altına aldıkları kişiler tespit edilsin. Elebaşları kamilen kılıçtan geçirilip, diğerleri zindana tıkılsın."

Sancak beylerine kısa yollardan ferman tebliğ edildi ve aynen uygulandı.

Yol açılmış sayılırdı.

• • •

İzmit'ten muhteşem alaylar hâlinde ayrılan orduy-u hümayun 11 Rebiyülevvel Cumartesi (16 Mayıs 1514) günü Yenişehir Ovası'na ulaştı. Padişahın emriyle çadırlar kuruldu. Gelibolu'dan Anadolu'ya geçmiş olan Rumeli Beylerbeyi Hasan Paşa burada orduya katıldı. Ayrıca önceden kararlaştırıldığı üzere Karasi, Kütahya, Menteşe, Hamid, Aydın, Çankırı, Bolu, Bursa, Kastamonu ve Ankara Sancak Beyleri maiyetleriyle birlikte padişah ordusuna burada iltihak ettiler.

7 Rebiyülâhir Perşembe günü (1 Haziran) Konya'ya girildi. Üç gün kalındı. Yavuz Selim başta Mevlânâ Türbesi olmak üzere Konya'da bütün din ve ilim ehlinin türbelerini ziyaret ederek himmet diledi.

2 Temmuz'da Sivas'a gelindi. Bir yoklama yapıldı. Ordusunun mevcudu yüz kırk bine baliğ olmuştu. Yavuz Selim kırk binini ayırarak muhtemel tehlikeleri önlemek için Sivas'la Kayseri

arasına gönderdi. Osmanlı hudutları içinde kalan Şiîlerden ve sempatizanlardan Yavuz'un hâlâ endişesi vardı. Aynı zamanda bu kuvvet ordunun iaşe meseleleriyle ilgilenecek, lüzum hasıl olunca da ihtiyat gücü olarak kullanılacaktı.

Orduy-u hümayun, buradan itibaren düşman topraklarına girdi. Fakat ilerledikçe müşküller de artmaya başladı. Şah İsmail, yeniçerilerin sabırsızlığını bildiği için bu hileli yola başvurmuş, ordunun geçeceği bölgeleri yakıp yıktırmıştı. Şah İsmail'in Şarkî Anadolu Valisi Ustaclu Mehmed Han, şahın emrini istekle yerine getiriyordu. Bütün halk yerlerinden sürüldükten başka otlaklar da ateşe verilmişti. Yavuz böyle olacağını önceden biliyordu. Tedbirini de almıştı. Trabzon'a gemilerle erzak yığdırmıştı. Lâkin oradan buradan erzağm ulaşması için katırlardan istifade etmek gerekiyordu. Bu ise, hayli zaman isterdi.

Erzak sıkıntısı yetmiyormuş gibi Dulkadiroğlu Alaüddevle, orduy-u hümayuna katılma davetini reddetmiş, hatta Mısırlılar ve İranlılarla birleşerek Osmanlı Ordusu'nun bazı kollarına taarruzlara girişmişti.

Bütün bunlar, yeniçerileri kışkırtan fesatçılar ve casuslar için bulunmaz nimetlerdi. Askerlerin öbek öbek toplandıkları yerlerde yerden mantar biter gibi bitiyor, tahrike geçiyorlardı.

"Daha nice perişanlığa gideriz? Belli; düşman, korkup kaçar... Kaçanın ardından gitmek tedbir midir?"

"Evet, ama padişahımız bir kere savaşmak için yola çıkmış-

lar. Geri dönmeyi erliğe sığdıramazlar. İsterler ki, yeniçeri kullar bir kargaşa çıkarsın, kendisi dahi bunu bahane ederek geri çekilsin. Yoksa bu işin ucunda hünkâr için de, bizim için de perişanlık vardır."

Zaman içinde fitne gelişti ve yayıldı. Arada gelen iyi haberlerle durulur gibi oldu, ama sonra tekrar alevlendi. Bu iyi haberlerden biri Erzincan muhafızının padişaha itaatle erzak ver-

mesi, ikincisi Akkoyunlu Pulur Beyi Korkmazoğlu Ferahşad'ın orduya iltihakı idi. Askerin morali üstünde bu iki hadise mühim rol oynamış, maneviyat hayli yükselmişti. O sıra Şah İsmail'le karşılaşılsaydı, padişah için büyük bir talih olurdu. Fakat şah, ülkesinin iç kesimlerine doğru çekilmeye devam ediyor, arada bir mektupla padişahı üstüne çekmeye çalışıyordu. Umudu, yeniçeri arasındaki fitnenin büyümesi ve erzak noksanlığının had safhaya ulaşması idi. Yorgunluktan bitap, erzaksızlıktan harap olmuş orduy-u hümayunu bir baskınla imhayı tasarlıyordu.

Yavuz Selim, Safevi Sultanı'nm hesabını bilmiyor değildi. Fakat elinden ne gelirdi ki? Ancak mukabil mektuplarla hakaretler yağdırıyor, tahrik ederek durdurmaya çalışıyor, savaşa mecbur etmek istiyordu.

Şah İsmail'in gönderdiği Şahkulu Aka isimli elçiyi 25 Cemedel-ûla Salı (18 Temmuz) Yassı-Çemen mevkiinde kabul etti. Padişahın kaşları yay gibi gerilmiş, bakışları ok misali elçiye saplanmıştı. Adam, ürpertiler içinde kuşağına el atarak önce mektubu verdi. Ardından heybesine soktu elini. Bir altın hokka çıkararak padişaha uzattı. Eli ihtilâçlar içinde kıvranan bir hastanın eli gibi titriyor, yüzü sapsarı duruyordu. Yavuz'un gök gürlemesine benzer sesi otağ-ı hümayunu doldurdu.

"Ne var bu hokkanın içinde elçi?"

Adam boynunu büktü:

"Bilmem, ulu han."

Nişancı Cafer Çelebi'ye mektubu uzattı:

"Şunu kıraat et, Cafer."

Şah İsmail, mektubuna hakaretle başlıyor, hakaretle bitiriyordu. Yavuz'un namelerinden küçümseyerek bahsediyordu. Bu mektupları esrarkeş kâtiplerin neşesiz anlarında yazmış olduklarından emin bulunduğunu, bu yüzden keyiflerini tazelemele-

rine yardımcı olmak istediğini ve altın hokka içinde afyonlu macun gönderildiğini yazıyor, "Muharebe arzusunu anlayamıyorum, ben barış taraftarıyım, ille de isterseniz harbe hazırım" diyordu.

Yavuz dudaklarını ısırdı. Şah İsmail'in mektubunda kullandığı laubali ve yüzsüz lisana değil, kaçmasına kızıyordu. Bir şah nasıl olurdu da tahrike bu derece katlanır, bu derece aşağılaşır, bayağılaşırdı? İşte bunu aklına sığdırmakta güçlük çekiyordu.

Bir yandan da korktuğuna uğramak üzere bulunduğunu düşünüyordu. İsmail'in İran içlerine çekilerek harbi kabul etmemesi orduy-u hümayunu iaşe buhranı yüzünden başarısızlığa uğratabilir, padişahı eli boş dönmeye mecbur hâle getirebilirdi. Zaten düşmanın yakıp yıktığı bomboş yerlerde bazen aç, bazen susuz yürümekten askere gma gelmiş, mırıltılar sızlanmalar almış yürümüştü.

"Elçinin başını alın," diye emretti. "Yeğenimiz Murad'm iadesini talep için İran'a gönderdiğimiz elçiye Şah İsmail böyle muamele etmişti. Kısasa kısas gerektir."

Bağıra çağıra elçiyi çıkardılar. Bir aralık dışardan sesi geldi.

"Bu hareket bir padişaha yakışmaz," diye bağırmıştı.

Sesi duyunca Yavuz:

"Doğru söyier," dedi. "Lâkin ne yapalım ki, bu ve daha aşağılık hakaretleri kendine vazife edinmiş bir şahın hizmetinde bulunur. Cafer Çelebi?"

"Buyur hünkârım."

"Bir name yazdırmak isteriz, hazır mısın?"

"Hazırım devletlüm."

"Öyleyse yaz. İsmail bahadır. Gönderdiğin namede mertlik davası güdersin, lâkin asıl mertlik meydanına elde kılıç çıkmaya cesaret gösteremezsin. Fitnenle dünyayı helâka saldın. Üstü-

ne geldikçe kaçtın. Bu ne güna iştir? Padişahların taht-ı tasarrufunda olan memleket menhûkası mesabesindedir. Recûliyetten hissesi ve fütüvvetten behresi, belki derununde filcümle zühresi olan kimseler kendüden gayrı ferd ana taarruz ettiğünde tahammül itmek ihtimali yoktur. Eğer min-ba'din dahi ber karar-ı vaz'ı sabık künce-i zaviyei rubü hirasda münzevi olasün, erlük adı sana haramdır. Nameyle bile gönderdüğün çarşaf ve hatun libasın giyesün. Ve illâ karşıma çıkmazsan erlük davası gütmeyesün."

Bu mektuba Şah İsmail'in cevabı manzum şekilde geldi. Bir mısraında şöyle deniyordu:

"Bizi ateş bilsün ol kendini mum."

Yavuz Selim şu karşılığı şiir diliyle gönderdi:

"Bu ateş ki, üstüne gelen düşmanını yakmaz, ancak kendi milletini helak eder; o ateşi dumanıyla boğmak vacip olmuştur."

Bazı yeniçeri temsilcileri ile birtakım kumandanlar gece toplanıp Hemdem Paşa'mn çadırına gittiler. Sözü biri bıraktı, öbürü aldı. Yakınmalar gözyaşlarıyla birlikte ıslatılarak Yavuz'un çocukluk arkadaşı Hemdem Paşa'ya ulaştırıldı:

Asker dönmek istiyordu. Bu terk edilmiş düşman arazisinde daha fazla ilerlemek orduyu perişan edecekti. Vakit varken dönülmeli idi. Sonra iaşe meselesi halledilince yeniden İran üstüne gitmek mümkündü.

Hemdem Paşa, bir süre direndi, ama sonunda baş sallamak

zorunda kaldı. Padişaha bunları arz etmeye söz verdi. Ve aynı gece otağ-ı hümayuna gitti. Yavuz'u etekledikten sonra:

"Devletlü sultanım," diye söze başladı. "Yeniçeri kullar ve dahi kumandanlar, size candan bağlıdırlar. Ancak bu berhanelerde müşkülât ve meşakkatle aç bîilâç sefere devam etmekliğin mümkünü olmadığı kanaatmda müttefiktirler."

Yavuz Selim dehşete düşmüştü. Yüzü allak bullak:

"Sus Hemdem," diye bağırdı. "Söyleme!"

Hemdem Paşa, yaptığı işin doğruluğuna inanmıştı, her şeyi anlatmadan susmaya niyeti yoktu. Padişahın iyiliği için konuştuğuna kesin kanaati vardı:

"Şevketlü sultanım, doğru olan her şeyi söylemeyi bana siz öğretmiştiniz."

"Her doğru söylenmez, Hemdem."

"İzniniz olursa, yine de söylemek isterim: Şevketlüm, bir kargaşa çıkma ihtimali vardır. Buna fırsat verilmeye..."

"Peki tedbir nedir?"

"Tedbir, geri dönmektir."

Yavuz Selim'in beyninde şimşekler çaktı, bakışları fırtınalı denizlerin dalgaları gibi kabardı, kaim dudaklarında acayip kıvrımlar belirdi. Ayağa fırladı:

"Billâh öz oğlumuz bu teklifle huzurumuza gelse, ellerimizle hançerler, leşini köpeklere yediririz. Sen ne yaptın Hemdem Paşa?"

Hemdem Paşa, padişahın bam teline basmış olduğunu anladı, ama iş işten geçmişti. Kandırıldığım söylemeyi küçüklük sayıyordu. Kadere teslim olmaktan başka bir şey yapmadı.

"Ferman padişahımın," diye mırıldandı.

Yavuz Selim'in dehşeti sürüyordu. Teklifin en yakınından gelmesiyle beyninden vurulmuşa dönmüştü. Yaralı bir aslan gibi kıvranıyor, öz oğluna yapabileceğine yemin ettiği şeyi çocukluk arkadaşına yapmakta tereddüt gösteriyordu.

"Çık," diye gürledi. "Sakın gözüme gözükme."

Hemdem Paşa, başı önünde otağı terk etti. Hayat mumu titreşimler geçiriyordu. Padişahın bir nefesi onu söndürmeye yetecekti.

Kendisinden haber bekleyen fesatçılar etrafını aldılar. Merakla sordukları soruları Hemdem Paşa duymazdan geldi. Önüne çıkanları itti, doğruca çadırına gidip kapandı.

Sabaha karşı çadırın kapısı aralanmıştı. Gelenlere bakmadan sordu:

"Vaktimiz hitam mı buldu, çelebiler?"

Dört bostancının kumandanı hafif bir sesle:

"Biz emir kuluyuz paşa hazretleri," dedi. "Ferman padişahın."

Hemdem Paşa hiç direnmedi. Son nefesinde şöyle mırıldan-

dığı duyuldu:

"Dilerim, Allah affeder."

Yavuz Selim, ihanete varabilecek bir gaflet belirtisini şiddetle bastırmaktan başka çare bulamamış, şafak vaktine kadar düşünüp ulema ile istişare ettikten sonra Hemdem Paşa'nm idamına karar vermişti. İradesini dört bostancıya bildirirken gözlerinde yaş pırıltıları oynaşıyordu.

Hükmün infaz edildiğini az sonra bildirdiler. Hiçbir şey söylemedi. Muhafızlar, padişahın âdeta yeri tekmelercesine gezindiğini gördüler. Uzun süre ayak seslerini işittiler.

Kuşluk vakti dışarı çıktı. Veziriazam Hersekzade Ahmed Paşa, çadırının penceresinden otağ-ı hümayunu gözlüyordu. Padişahı görür görmez fırladı. Huzurunda hürmetle eğildi.

"Padişahım..."

"Ne o lala, sen de dönmek taraftarı mısın yoksa? Hemdem karındaşımızı bu yüzden kaybettik. Seni de kaybetmek istemeyiz."

Yavuz Selim, bu sözlerle kim geri dönmeyi teklif ederse idam etmeye kararlı olduğunu, hedefe varmadan asla geri dönmeyeceğini belirtiyordu. Sadrazam:

"Şevketlü sultanım," dedi. "Peşinden ölüme dahi gelmeye hazır olduğumu sizden iyi kim bilebilir?"

Padişah, dalgın dalgın mırıldandı:

"Hemdem Paşa da her fırsatta bunu söylerdi. Lâkin iradesi zayıfmış. Birkaç cümle ile onu kandırıp fesada alet ettiler. Kendine yazık etti."

"Bir tane gider, bin tane doğar padişahım."

"Hemdem gibisi kolay kolay doğmaz."

Yürüdü. Uzun süre tek başına ormanda dolaştı. Bunun tedbirsizlik olduğunu bilmiyor değildi. Fakat salim kafayla bazı şeyler düşünmeye muhtaçtı. Tabiat ona kollarını açmış, sanki sinesine davet etmişti. Şu ulu ağaçlar, şu pırıl pırıl gökyüzü, şu şen ve şakrak ötüşen kuşlar... Mes'uliyet taşımanın ağırlığını duysaydılar acaba yine halim selim hâllerinde kalabilirler miydi? Yoksa bir anda kendisi gibi gazap heykeli hâline mi gelirlerdi?

Kestiremiyordu. Saltanat, bir ateşten gömlekti gerçekten. Yaktıkça yakıyor, acıttıkça acıtıyordu. İran seferinin zaferle neticelenmesi halinde acaba saltanattan oğlu lehine feragat etse nasıl olurdu? Bir köşeye çekilir, kendini ilme, dine verirdi. Tenha bir mağara... Tabiatın içinde bir sır... Allah'ın yarattığı en teniz varlıklarla baş başa... Vahşî hayvanlar, kuşlar, böcekler... Gök, dağ, tepe, orman... Devletin iyi idare edildiğini bilmenin huzuru... Allah'a yakın olmanın süruru... Başka ne isteyebilirdi insan?

Bir ağaca dayanmıştı. Başı gökyüzünde idi. Bakışları bulut buluttu. Derinliklerinde özlemler oynaşıyor, iştiyakla dolaşıyordu. Hemdem Paşa düştü aklına. Yüzünü bir alev sardı. Kalbinin

sızladığını hissetti.
"İyi dosttu," dedi kendi kendine. "Çok iyi dosttu, ama aklını cebine koyup otağıma geldi. Bir fesada öncülük edecek bula bu-

la onu buldular. Kıymayacağımızı umdular. Biz kendimiz için mi kıyarız canlara? Canımızdan yakın canlara? Kendimiz için mi yaşarız? Yol uzun, yol engebeli, yol çıkmaz... Olsun, kılıcımızla açar yine yürürüz. Geri dönmek... zelil, rezil dönmek. Bu yeniçeri şimdi zorluktan şekva eder. Lâkin iyi biliriz, onlara uyup dönsek, bir aya varmaz 'Bize korkup kaçan bir sultan gerekmez' diye çığlığı basarlar. Zaten onlardan önce kendi kendimizi hal ederiz. Seferden kaçmış bir kumandanın Osmanlı tahtında işi yoktur. Biz bu alçak dünyada yaşamaya bile tenezzül etmezdik ya, neyleyim ki omuzumuzda azim ağırlıklar olduğu hâlde doğduk. Ömür boyu çekmeye zorlandık. Değil şahsî hayatımızı yaşamak, şahsî sevince, yahut kedere dahi zaman bulamayız. Öyleyken dostlukların solduğunu, samimî duyguların şerre alet olduğunu görmek kimi incitmez ki? Korkumuz insanlardan değil, Allah'tan. Şeriat-ı Garra'ya aykırı bir fiilin faili olur endişesiyle yüreğimiz titrer. Büyük hesap gününde başımız eğik, kalbimiz sıkıntılı, ruhumuz günahın azaplarıyla muzdarip olmasın yeter. İlâhî, Senin şeriatın üzre olduk, ömür boyu İslâm dininin yücelmesi için çalıştık, çarpıştık. Verdiğimiz her idam emri kalbimizin derununda fırtınalar koparırken, gözlerimizin yaşını içimize akıttık da ideal yoluna dikilen engelleri aştık. Başka ne yapabilirdik, diyebilelim. İnsanlardan ne korkumuz olacak? En kahredici düşmanlık pek pek öldürmekle biter. Şu kalpte Allah korkusundan kul korkusuna yer mi kaldı?"
Arkasında bir tıkırtı duyunca döndü. Ağaçların arasında bir karaltı fark etti:
"Kim var orada?"
Çıt çıkmıyordu. Kuşlar şimdi ötmüyor, rüzgâr eskisi gibi yaprakları hışırdatmıyordu. Eli enli kılıcına gitti.
"Kimsen meydana çık."
Kulağı kirişte, gözleri etrafta idi. Çatal bir ağacın gölgesine

sinmeye çalışan karaltıyı ikinci defa gördü. Tereddütsüz o yana fırladı.
Adam görüldüğünü anlayınca elindeki yayı bir kenara fırlattığı gibi tabana kuvvet kaçmaya başladı. Siyah, uzun pelerini yerlerde sürünüyor hışırdıyordu. Sivri külahı başından fırlayarak yuvarlanmıştı.
Yavuz, iri cüssesine rağmen çok sür'atli koşuyordu. Yine de sivri külâhlı adama yetişemeyecekti belki. Bir ağaç köküne takılıp kapaklanmasa...
Toparlanmasına kalmadan Yavuz Selim başına dikildi. Kılıcı-

nı dayadı.
"Kalk bakalım çelebi, seni tanıyoruz."
Tanıyordu, evet. Bu adam, Şah İsmail'in casusu Kılıç'tı. Sarıoğlan, İzmit'te onu yakaladıktan sonra bağışlanmış, Şah İsmail'e elçi gönderilmişti. Bunun sebebi vardı. Şah İsmail, Osmanlı padişahından gelen her elçiyi öldürtüyordu.
"Geri geldin demek, vazifen bizi öldürmek olmalı."
Son derece sakin konuşuyordu. Sinirliliğinden eser kalmamıştı. Hatta gülümsüyordu bile.
"Sana bir fırsat daha vereceğiz. Çelebi, casuslukta pek iyi çıkmadın, suikastte de usta değilmişsin. Hele görelim kılıç kullanman nasıl?"
Adam beklenmedik bir çeviklikle doğruldu. Bakışlarında yine şeytanî pırıtılar vardı.
"Adım Kılıç, ama kılıç taşımam," dedi. "Hançere ne dersiniz?"
Padişah gözlerini adamın üstünden ayırmadan kılıcını beline soktu. Kısa eğri hançerini çıkardı.
"Seçme hakkı senin, erce dövüşeceğiz. Hamle et!"
Kılıç, hasmını dikkatle gözlüyordu. Yavuz, bacaklarını hırsla germiş, hafifçe öne abanmıştı.

Ilk hücumu rahatlıkla boşa çıkardıktan sonra:
"Kolla!" diye bağırdı. Temkinli, fakat oldukça sert bir atak yaptı.
Kılıç, az daha gırtlağını deldiriyordu. Hançer, sıyırarak geçmişti...
Bu sahne fazla uzayamazdı. Yavuz Selim gibi her türlü dövüşün en iyi tekniğini kendisi kurmuş, kendisi geliştirmiş bir adam için hasmını birkaç ataktan sonra yaralamak, yahut öldürmek işten değildi. Kendini göstermeden dövüşü seyreden Malkoçoğlu Ali Bey, böyle düşünüyordu.
Padişahı ta başından beri takip etmiş, onunla birlikte ormana gelmişti. Fakat rahatsız etmekten çekindiği için yanına sokulmamıştı. Bir ara Kılıç'ı o da fark etmişti. Piştovunu üstünde tutuyordu. Padişah vaktinde fark etmeyecek olursa müdahale edecekti. Sultan Selim'in hayatı mevzubahis iken rahatsız edip etmemeyi mühimseyecek değildi ya.
Bir süre sonra beklediği oldu. Yavuz Selim, hançer kullanmakta ne derece usta olduğunu gösterdi. Kendisine has bir oyunla adamın bileğini yakaladı ve arkasına büktü. Kılıç, cıyak cıyak bağırıyordu. Sesi ormandaki kuşları ürkütmüş, bağırarak kaçışmalarına yol açmıştı.
Malkoçoğlu, siper aldığı ağaçtan çıktı. Kendini tutamayarak bağırdı:
"Padişahım çok yaşa!"
Yavuz Selim, esirini ona doğru itti:
"Al şunu Malkoçoğlu."

"Devletlüm niçin öldürmediniz? Bunu hak etmişti..."
Padişah delici bakışlarla soru sahibini perişan ettikten sonra:
"Sen bizi can alıcı mı sanırsın bre?" diye gürledi. "Burası cenk meydanı mı? Götür, kadıya teslim et bunu. Hükmü şeriat verir."

Hadise yeniçeriler ve sipahiler arasında duyulmuş, her yerde konuşulur olmuştu. Kahramanlığa düşkün asker, padişahı bir kere daha takdir ve ölene dek ardından gideceklerine yemin üstüne yemin ediyordu. Muhalefet etmeyi unutmuş gibiydiler. Fakat bu, uzun sürmedi. İçten kanama yeniden başladı. Ve Sakallu Köyü'nde patlak verdi.

• • •

Sakallu Köyü'nde kurulan otağ-ı hümayun, diğer sade çadırlardan pek farklı değildi. Gösteriş ve debdebeden nefret eden padişah, her şeyiyle herhangi bir askerden farklı görünmek istemiyordu.
Ordugâhta alışılmamış bir sükût vardı. Yeniçeriler, sipahiler, azepler, süvariler öbek öbek toplanmış, aralarında fısıldaşıyorlardı.
Fırtına öncesi durgunluk sinmişti her yere. Bu durgunluk içinde ağustos sıcağı daha da çekilmezleşmişti.
22 Cemedal-âhır Pazartesi günüydü (14 Ağustos 1514). Gayritabiî hâl sabahtan öğleye kadar sürmüştü. Yavuz Sultan Selim, vezirleri ve kumandanlarından bazılarıyla meşveret hâlinde idi. Gruplaşarak aralarında fısıldaşan askerin bir isyan hazırlamakta olduğunu bilmiyordu.
Gerçi son günlerde aksileştiklerinin farkında idi, ama bunun bir isyana dönüşebileceğini ummuyordu. Alınabilecek her türlü tedbiri almış, yapılabilecek her şeyi yapmıştı.
Birden bağrışmalar duyuldu. Birkaç tüfek patladı. Ardından üç ok, otağ-ı hümayuna saplandı.
Yavuz Selim, hızla yerinden fırladı.
"Bre, bu ne haldür?"
Veziriazam Hersek Ahmed Paşa, endişeli bakışlarını padişaha dikmişti.

"Şevketlüm/' diye mırıldandı. "Asker içine nifak girmiş olacak."
Padişahın gözleri çakmak çakmaktı, baktığını yakıyor gibiydi. Veziriazam bu bakışlar karşısında eridiğini, âdeta yok olduğunu hissetti.
"Bre!" diye gürledi Yavuz. "Sefer içre nifak mı olur?"
Başka bir şey söylemeden, sorusunun cevabını bile beklemeden dışarı çıktı. Otağın etrafı iyiden iyiye sarılmıştı. Askerlerin yüzünde meş'um bir kararlılık okunuyordu.
"Ne istersüz?" diye bağırdı.
Bir ses buna karşılık verdi:

"Düşman yok, harap memlekette nice seyahat iderüz?"

Padişah her şeyi çok iyi kavrıyordu. Şah İsmail'in casusları asker içine soktukları nifakta başarılı olmuşlardı. Şimdi şiddet göstermek zamanı değildi. Şiddete başvurduğu takdirde çok feci hadiseler doğacaktı. Askerin bir kısmı padişahın tarafını tutacak, diğerleriyle kıyasıya cenge tutuşacaktı. Bundan ise menfaatlenecek olan Şah İsmail'di. Bölünmüş, yıpranmış bir orduyu ilk hücumda sindirir, hatta imha edebilirdi.

Yavuz, bunları düşündükten sonra atının getirilmesini emretti. Bir sıçrayışta üstüne bindi. Kalabalığın ortasına doğru sürdü.

Bu, ikballe hezimet arasındaki kısa yol, Yavuz'a asırlar kadar uzun geldi. Asker saygıyla karışık bir korku içinde iki yana açılarak padişaha yol veriyordu. Yavuz ulaşılmaz dehasını tekrar göstermişti. Kısa süre içinde ne yapacağını kestirerek harekete geçmesi bir faciayı önleyecek gibiydi.

İstediği noktaya gelince durdu. Burası, toplanan askerlerin tam ortası idi. Atının üstünde dimdik duruyor, bakışlarını etrafta dolaştırıyordu. Birazdan gür sesi etrafı doldurdu:

"Ehl-ü iyal kaydünde olanlara desturdur, gerü, karılarının

yanma dönsünler. Bize gelince, buraya eli boş dönmek için gelmedük. Rahat isteyen bu yola yaraşmaz. Bana bakasüz. Aranızdaki herhangi bir yeniçeriden, herhangi bir sipahiden farklı yanım varsa söyleyesüz. Kader naçiz omuzlarımıza saltanat yükü yükledi, siz bu yükü ağırlaştırmak mı istersüz? Bizi padişah bilüp dini uğruna can ve baş fida idecek yiğitler elbet içinizde vardür. Ölümden asla havf itmeyen bir avuç yiğitle dahi hedefimizi tar-ü mar etmesini evelallah bilirüz. İmdi, ölümden korkanlar geri dursun. Düşmanla çarpışacak mertler benimle bile gelsün. Eğer içinüzde er yok ise, vallahi yalnız da giderüm."

Atını şiddetle mahmuzladı. Karabulut, kişneyerek ileri fırladı. Asker, Hazret-i Musa'nın önünde açılan Nil Nehri gibi iki yana açılarak yol verdi.

Otağ-ı hümayunun kapısından olanları seyreden vezirler ve kumandanlar çakılmışçasma yerlerinden kıpırdamıyorlardı. Şaşkınlıktan kendini ilk kurtaran, Malkoçoğlu Ali Bey oldu. Kendini öne atıp askerlere doğru var gücüyle bağırdı:

"Şevketlü, billahi yek başına cenge gider, ne durursunuz? Sizde hiç din gayreti, padişah sevgisi kalmadı mı?"

Bu ses dalga dalga asker içinde yayıldı. Bir çağlama oldu önce. Sonra yavaş yavaş padişahın ardından akmaya başladılar.

Çadırlar sür'atle söküldü, erzaklar yüklendi, topların önüne katırlar koşuldu. Borular öttü, davullar vurdu. Mehter bir cenk havası çalmaya başladı.

Yavuz ardına baktığında muhteşem bir manzarayla karşılaştı. Kendisine ilk yetişen Orhan Bey'e:

"Bak a Orhan/' dedi. "Bu sürüye dirayetli bir çoban lâzım. Yoksa çobana çobanlık etmeye kalkarlar."

Padişahın yüzü aydınlıktı. Memnun bir hâli vardı. Orhan Bey

sebebini sorunca şu cevabı aldı:

"imdi askerin damarlarında taze bir kan dolaşır, bu hızla Şah İsmail'in tepesine ineceğiz. Allah zaferi bize nasip kılacaktır."

"Bütün kalbimle inanıyorum padişahım. Yalnız..."

Padişah, Orhan Bey'in sözünü kesti:

"Şuraya bak Orhan!"

İlerde bir noktayı gösteriyordu. Şahadet getirir gibi parmağını oraya dikmişti. Orhan Bey, bunda bir uğur olduğuna nedense inandı.

"Bakıyorum padişahım."

"Şu toz bulutunu görüyor musun? Öncülerimiz olsa gerektir. Bize Şah İsmail'in saklandığı yeri bildirecekler."

Orhan Bey, hayretler içinde idi:

"Devletlüme malûm mu oldu?"

Giderek yaklaşan toz bulutundan gözlerini ayırmayan Yavuz Selim:

"Yalnızca tahmin ediyorum," dedi. "İnşallah yanılmam."

Ve yanılmadı. Aralarında Malkoçoğlu Ali Bey'in kardeşi Tur Ali Bey'in de bulunduğu öncü grup gelir gelmez, Şah İsmail'in çok yakında olduğunu haber verdi, daha doğrusu müjdeledi. Uzun zamandır yakılıp yıkılmış harap arazide yürümekten gına getiren asker için düşmanın yakında bulunduğu haberi gerçek bir müjdeden farksızdı. Bu asker düşmandan değil, düşmanın kaçmasından korkuyordu. Bunlar için yol yürümektense savaşmak çok daha kolay ve çok daha eğlenceli idi.

Yeni bir şevk rüzgârı esiyordu. Neşe bir an içinde her tarafa yayılmış, davullar daha gür ve daha iştiyakla gümbürdemeye başlamıştı.

Padişah, Orhan Bey'e baktı. Yola çıktıklarından beri Yavuz'u bu derece neşeli görmeyen Orhan'ın da içi açılmış, neşesi yerine gelmişti.

"Emret padişahım," dedi.

"Dinle Orhan. Şu Sarıoğlan var ya, gözümüze gözükmez; nerelerde dersin?"

"Asker içindedir şevketlüm."

"Onu yanma al ve önden git. Göreyim seni, hayırlı bir haberle dönesin. Düşman nerededir, ne durumdadır? Araştırasm... Biz dahi buna göre hareketimizi ayarlayanım."

"Ferman padişahımın."

Atını sert bir manevra ile geri çevirdi. Sarıoğlan, o sırada babasıyla yan yana at sürüyor, gelecek savaş üzerine babasının görüşlerini alıyordu. Orhan Bey'in yaklaştığını görünce elini salladı.

"Hey yiğidim, bu yana!"

Orhan Bey, atını, baba oğula doğru sürdü. Selâm verdi.

"Vealeykümselâm," diyerek selâmı aldılar.

"Seni arıyorum Sarıoğlan, devletlü bir iş buyurdu."
Delikanlının alnına şafak anının pembeliği yayılmıştı:
"Hazırım," diye atıldı.
Hüseyin Ağa:
"Biz gay i ihtiyarlamış olacağız," diye söylendi esef dolu bir sesle. "İş buyurulmuyor."
"Gönlünü hoş tut," dedi Orhan Bey. "Gençlere de fırsat ver. Sen yüce hizmetler başarmış büyüğümüzsün. Lâkin bu iş oğlunuzla bana buyuruldu. Destur verirsen, muradımız hemen gitmektir."
"Elbet yiğidim. Padişah buyruğu karşısında boynumuz kıldan ince. Lâf olsun diye konuştuk. Yakında nasılsa kılıçlarımıza iş düşecek. Diğer arkadaşlarım da sabırsızlanır dururlar nicedir."
Sarıoğlan, babasının elini öptü.
"Hayır duaların bizimle olsun baba."

Hüseyin Ağa güldü. Kederi bir anda dağılmıştı:
"Sizinledir evlât, yüreğimle sizinle beraberdir."
Atlarını mahmuzladılar.
Altı gün sonra orduy-u hümayun, Ağrı Dağı civarındaki Karapınar'ın yanında bulunan Karaköy konağına kondu. Bayezid Kalesi ahalisi, Yavuz Selim'in yakma geldiğini duyunca hemen birkaç temsilci seçerek gönderdi; itaat üzere olacaklarını, ellerinde bulunan erzak fazlalığını ordunun iaşesi için isteyerek vereceklerini bildirdi.
Yavuz Selim bu arzuyu sevinçle kabul etti. Gerçi eskisi kadar erzak sıkıntısı çekmiyorlardı, ama yaban ellerde ne olacağı bilinmezdi.
"isteklerinizi kabul ettüm," dedi. "Bundan böyle Devlet-i aliyyenin koruyuculuğu altındasınız. Kimse kılınıza dahi halel getiremez."
Orhan Bey ile Sarıoğlan, padişaha orada kavuştular. Şah İsmail'in Çaldıran Ovası'nda ordugâh kurduğunu haber verdiler. Ordu mevcudunu yüz bin civarında tahmin ediyorlardı. Zırhlı birliklerle süvari kıtaları çoğunluğu teşkil ediyorlardı. Bunlar, Şah İsmail Safevi'nin en müessir vurucu güçleri idi. Çok güveniyor, Yavuz'un yanında getirdiğini duyduğu toplarla alay ederek keyifleniyordu.
"Topların hareket kabiliyeti yoktur. Kale muhasarasında iyi iş becerirler, ama meydan savaşında bunu kullanmaya kalkmak deveye hendek atlatmaya benzer. Uğraşır didinirsin de netice alamazsın, çektiğin kâr kalır. Selim'e de böyle olsa gerektir. Biz on iki padişaha diz çöktürmüş hükümdarız, savaş tecrübemiz Selim'inkinden kat be kat üstündür. Zavallı toplarına güveniyor; toyluktan işte, hep toyluktan."
Hasan Can, Şah İsmail'in böyle düşündüğüne içten içe seviniyor, gafletine kurban gideceği günü iple çekiyordu. Yavuz Se-

lim'in toyca hareket edeceğine ihtimal vermediği hâlde yine de

padişahı ikaz etmek lüzumunu duymuş, bunu kendine görev saymıştı.

Uzun zamandır Sarıoğlan ile arkadaşları, İran'a gelmemişlerdi. Bütünüyle padişaha iltihak ederek onunla birlikte kalmayı tercih ettiklerini duymuştu. Bir başka haberci bulması lâzımdı. Uzun araştırmalardan sonra nihayet onu da buldu. Ve hemen Yavuz Selim'e gönderdi.

Hasan Çan'ın gönderdiği haberler padişahın çok işine yarayacaktı. Şimdiden Çaldıran Ovası'm avucunun içi gibi öğrenmiş, üç gece sabahlara kadar çalışarak bir plân hazırlamıştı.

Bu plân, Yavuz'un sadeliğe olan düşkünlüğünün bir tezahürü idi sanki; basitti. Yavuz Selim, girift detayların yabancı arazide dağınıklık doğuracağı kanaatmda bulunuyordu.

Çalışmalarını bitirdikten sonra Çaldıran'a doğru hareket emrini verdi. Emir tatbikat safhasına girdiğinde yeni bir gün başlıyor, şafağın kızıllığı istikbal vaad eden bir durulukta padişahın alnında oynaşıyordu.

O gün öğle vakti güneş tutuldu. Yavuz Selim hemen hocasına müracaat etti:

"Şemsin tutulması inşallah hayra alâmettir efendi hazretleri, ne dersüz?"

"Beli devletlüm. Güneş, İran semalarındaki parlaklığını gizliyor. Şah İsmail'in pek yakında istikbali kararacak, güneşi sönecek demektir. Onun güneşinin söndüğü yerde bizim güneşimiz doğacaktır."

Mana âleminin insanı, ileri görüşün şahikasına ulaşıyor, askerlikten anlamadığı hâlde neticeyi önceden haber veriyordu. Yavuz Selim, ellerine sarıldı:

"Dua buyurunuz efendi hazretleri. Cenab-ı Hak yaban ellerde dini için kılıç kuşanan kullarını zelil etmesin."

"Ona güvenen selâmettedir devletlüm... Allah'ın ipine sarılan, umulur ki, yardımına mazhar olur."

YEDİNCİ BOLUM

1 Recep Salı akşamı orduy-u hümayun, Çaldıran Sahrası'na geldi (22 Ağustos). Güneşin battığı tepe hâlâ kızıllığını koruyordu. Sahranın şark tarafında, Şah İsmail'in karınca sürüsünü andıran askerleri kaynaşmakta idi.

Yavuz Sutan Selim, atından inip, şükür secdesine kapandı. Ona göre, düşmanm yüzünü görmek bir zafer kazanmaktan farksızdı. Hayatında kaçmanın acı zehirini tatmamış insan, kaçanları anlamakta güçlük çeker. Hâllerine bakıp, düşman bile olsa üzülür. Yavuz, böyle idi... Şah İsmail'in mütemadiyen kaçışını bir türlü anlayamamıştı, bir an evvel karşısına çıkması için geceler boyu dua ettiği olmuştu. Zira meşakkatli süren bu yolculuğun hedefsizleşmesi ihtimali belirmişti. Askerin toparlan-

ması için düşmanm gözükmesi gerekli idi. Bu yüzden şükrediyor, bu yüzden hamdediyordu. Savaşı kazanmak kadar kaybetmek de vardı. Ancak hiç savaşmadan dönme ihtimalini düşündükçe hafakanlar basıyordu. Ne olursa olsun, düşman karşısına çıkmalı, ya yenmeli yahut yenilmeliydi. Namertçe usullerle oyalanmak veya oyalamak erkekliğin şanından değildi.

Doğrulduğunda, bakışları, yangın yerine dönmüştü. Alev alevdi göz bebekleri. İnsanın yüzünü yakmakla kalmıyor, ta yüreğine işliyordu.

"Derhal otağımız kurulsun, şu tepe münasiptir. Akıncı beyleri eksiksiz huzuruma gelsün."

Emir hemen yerine getirildi. Az sonra akıncı beyleri Yavuz'un huzurunda idiler.

"Dinleyin karındaşlar, candaşlar! Hemen vakit geçirmeden sahraya hâkim tepelere yükleneceksiniz. Sahranın şimali garbisinde bulunan tepelerin tamamını isteriz. Sırtımızı düşmana değil, Allah'ın kudret ve azametinin küçük bir tecellisi olan yalçın kayalara vermeliyiz. Sabaha kadar tepeler elimize geçmeli. Allah'ın inayeti sizinle olsun. Hakkımızı helâl ettik, siz de helâl ediniz."

Aralarında Orhan Bey'in de bulunduğu akıncı beyleri bir ağızdan bağırdılar:

"Helâl ettik."

Orhan Bey, eskiden olduğu gibi, padişaha sarılmak için bir adım öne çıktı. Birden ne yaptığının farkına varınca durdu. Fısıltı hâlinde:

"Helâl olsun padişahım," diye tekrarladı.

Yavuz Selim, o müthiş sezgi gücüyle Orhan Bey'in içinden geçenleri okumuş, gülüyordu. Yanma yaklaştı:

"Bakın beylerim," dedi. "Hepiniz adına Orhan'ı kucaklıyorum. Gel karındaşım Orhan, bugün, teba ile sultan arasındaki muhabbet bağlarının kavileştirileceği gündür. Görün ve aranızda kırdıklarım varsa onu da Orhan'ın şahsında kucakladığımı kabul edin. Hepinizden sebat beklerim. Allah kılıcınızı keskin etsin."

Tek tek padişahı etekleyerek otağ-ı hümayunu terk ettiler. Orhan Bey, padişahla kucaklaşmış olmanın sevincini, uzun süre üstünden atamadı. Heyecanlı ürpertiler geçirdi. Ancak kendisinden istenen tepeye cıva gibi beş yüz çarhacıyla tırmanmaya başladığında unutabildi. Yalnız onu değil, onunla birlikte karısını, dört aylık olması gereken oğlunu da unuttu. Bütün vücûdu, tepeden tırnağa her zerresi, her hücresiyle savaşçı bir ruhla doldu.

Çağladı, coştu:

"Urun aslanlarım, koman yiğitlerim!"

Orhan Bey'in sürekli attığı naralar herhalde otağ-ı hümayuna

ulaşamıyordu. Vezirler, kumandanlar, yeniçeri ve sipahilerin ileri gelenleri sıra sıra dizilmiş, padişahı dinliyorlardı.

Yağ kandilinden dökülen ölgün ışık, Yavuz'un yüzünü yalnız bir taraftan aydınlatabiliyordu. Öbür tarafı kısmî bir karanlık içinde idi. Kandilin hava cereyamyla titreşmesi padişahın yüzündeki aksini zaman zaman değiştiriyor, fakat her halükârda heybetinden bir şey eksiltmiyordu.

Sırtında zırhı, başında tolgası vardı. Enli kılıcını biraz öne almış, her zaman çekmeye hazır hâle getirmişti. Hâlinden tavrından acelecilik akıyordu.

Dersaadet'ten itibaren geçen zamanı özetledikten ve bu süre içindeki davranışlarını izah ettikten sonra hepsine birden sordu:

"Şimdi tedbir nedir?"

Söylenecek her söz yalnız padişahın değil, devlet-i aliyyenin istikbaline tesir edecekti. Karşılarında devrin en güçlü, en zengin ve iktisadî bakımdan en derli toplu askeri vardı. Şimdiye kadar dize getirdiği şahlar, sultanlar, emirler göz önüne alınırsa Şah İsmail de, yabana atılacak dirayette bir kumandan değildi.

Kimse ilk adımı atacak gücü kendinde bulamıyor, Yavuz'un iştiyakla beklediği taarruz kararı dudaklara takılı kalıyordu.

Yavuz Selim, biraz zorlamak lüzumunu duydu:

"Çarhacılarımız şu an düşmanla yüz yüzedir. Sahranın şimali garbisindeki tepeler elimize geçtiğinde, umarız böyle mütereddit davranmaktan vazgeçersiniz."

Doğrudan Sadrazam Hersek Paşa'ya hitap etti:

"Lala, kıymetli fikirlerini kendüne saklayasün diye seni en

yakınımız nasbetmedük. Dudaklarına kilit mi vurulmuştur, ne susarsın?"

Sadrazam Paşa, bir süre lâfı eveleyip geveledikten sonra, nihayet baklayı ağzından çıkardı:

"Devletlüm," dedi. "Şah İsmail çok kuvvetli derler. Üstelik ordusu zindedir. Biz ise dört aylık yolu teptik. Bazen aç, bazen susuz... Asker çok yorgun düştü. Bir iki gün dinlenme verilse herhalde iyi olur."

Padişah çok sert bir cevaba hazırlanırken, Defterdar Piri Mehmed Çelebi konuşmak için izin istedi:

"Devletlü sultanım destur verirse fikir beyan etmek isteriz."

Padişah ona baktı. Piri Mehmed Çelebi'nin şimdiye kadar ileri sürdüğü görüşlerde gösterdiği isabet Yavuz Selim'in uzun süredir dikkatini çekiyordu. Gelecekte onu sadrazam yapmayı kafasına koymuştu. Canını sakınmadan dini uğruna feda edebilecek bir Müslümandı. Devşirme vezirlerin revaçta olduğu bir dönemde böylesi kolay kolay ele geçmezdi.

"Konuş Çelebi," diyerek ruhsat verdiğini bildirince devam etti.

"Padişahım, sadrazam hazretlerinin öne sürdüğü fikirlere ka-

tılmaklığım mümkün değildir. Gerçi ordu yorgundur, hayvan-
lar yem kıtlığından zayıf düşmüştür; lâkin düşmanın yüzü gö-
rülmekle orduya yeni bir gayret gelmiş bulunuyor. Beklemek
bu gayreti arttırmayacak, aksine azaltacaktır. Ordu içinde gizli
Şiîler ve casuslar bulunduğu hünkârıma ayandır. Beklemek es-
nasında bunlar, korkulur ki bir fesat çıkara. Kulunuz, şafak açar
açmaz taarruz edilmesi taraftarıyım. Lâkin ferman ve takdir
sultanım efendimindir."

"Çelebi," dedi. "Düşüncelerimizi okumuş gibi konuşuyorsun.
Biz dahi senin fikrindeyiz."

Otağın dışında bir gürültü koptu. Orhan Bey'in gür sesi ken-
disinden önce içeri daldı:

"Devletlüyü mutlaka görmekliğim lâzımdır" diye avaz avaz
bağırıyordu.

Yavuz Selim, sadrazama bir işaret verdi. Sadrazam, otağın
kapısına kadar gitti. Orhan Bey'e mani olmaya çalışan nöbetçi-
lere:

"Bırakınız gelsin," dedi.

Orhan Bey, şimşek gibi içeri daldı. Padişahın eteklerine sarıl-
dı. Üstü başı kan içinde bulunuyordu. Zırhı parçalanmıştı ve
başındaki tolga yamulmuştu.

"Devletlüm!"

Yavuz Selim, ellerinden tutarak Orhan'ı ayağa kaldırdı. O da-
ha söylemeden anlamıştı, bakışlarıyla tebrik yağdırıyordu.

"Anlat bakalım Orhan."

"Allah'ın izniyle, emrettiğiniz tepelerde tekbir sedaları çınlar
şevketlüm. Sahranın şimali garbisi emriniz üzere düşmandan
temizlenmiştir."

Yavuz Selim, bu haberi bekliyordu. Hiçbir şaşkınlık emaresi
göstermedi. Sakin bir sesle:

"Berhudar olasın," dedi. "Var istirahat eyle, şafak vakti at sır-
tında olman gerek."

Orhan Bey, padişahı etekleyip çıktı. Yavuz bir süre ardından
baktıktan sonra divan üyelerine döndü:

"Görürsünüz, dine bağlılık, padişaha sadakat nice işler eder?
Bir avuç çarhacı, Rum kadar Şiînin elindeki tepeleri fetheyledi.
illâ biz sabah vakti bütün Safevi ordusunu perişan etmeliyiz."

Bazıları gönüllü, bazıları göstermelik eğildiler.

"Ferman sultanımızın..."

Padişah o geceyi de uykusuz geçirdi: Topların tepelere yer-
leştirilmesine bizzat nezaret etti. En hâkim yerleri bu iş için seç-
ti. Yanında yakın arkadaşları olduğu hâlde savaş plânını göz-
den geçirdi. Lüzumlu gördüğü bazı düzeltmeler yaptı. Sabah
namazı vakti her şey hazırdı."

Gruplar hâlinde namaz kılındıktan sonra harp düzenine ge-
çildi.

Padişah seçme bir grup yeniçeri ile birlikte merkezde kalacak, yanında Kazasker, Veziriazam Hersek Ahmed Paşa, vüzeradan Dükaginoğlu Ahmed ve Mustafa Paşa bulunacaklardı. Yeniçerilere siper olması için önlerine arabalar ve develer dizilmişti. Anadolu Beylerbeyi Hadım Sinan Paşa ile Karaman Beylerbeyi Zeynel Paşa, Anadolu askerinin başında sağ cenahta yer almışlardı. Sol cenahı meydana getiren Rumeli kuvvetlerinin kumandası Rumeli Beylerbeyi Hasan Paşa'mndı. Anadolu ve Rumeli Azep askerleri, ordunun en tehlikeli yerinde, topların önünde savaşa katılacaklardı. Bu topların sayısı beşyüzü buluyordu. Düşman ilk bakışta gizlenmiş topları fark edemeyecek, önünde dizilen azeplere yüklenecekti. O sırada azepler ikiye ayrılarak usta bir manevra ile topların önünü açacaklar ve düşmanı ateş çemberine alacaklardı.

Mollalar, ön saflardaki yerlerinde idiler. Tekbir sesleri birbirine ekleniyor, gayret ve itaat zincirinin zikir halkaları semaya uzanıyordu.

Manzara hem muhteşem, hem korkunçtu.

Yavuz Sultan Selim, ilk büyük denemesini verecekti. Tarih ya bir cihangir daha kaydedecek yahut "bu yolda öldü" diye yazacaktı. Başka türlüsünü aklına getirmiyordu.

Şah İsmail, sahranın öte tarafından küçümser bakışlarla padişahın ordusuna bakıyor, arada bir kahkahalarla gülüyordu.

Ona göre, padişah tecrübesizliğin zirvesine çıkmış, ordusunu

tam bir acemilik örneği verecek şekilde hazırlamıştı. Zırhlı süvarileri ilk hücumda üstün gelecek, Osmanoğullarına şimdiye kadar almadıkları bir ders vereceklerdi.

Şahın keyfi yerine gelmişti. Hile ile yıkamadığı gücü askeriyle yıkacaktı. Mutlaka yıkacaktı; hem sayıca fazla idi kendisi, hem de zırhlı süvari alaylarına sahipti. Yavuz'un pek güvendiği toplan ele geçirecek, Anadolu'daki bazı Osmanlı kalelerinin fethinde kullanacaktı.

Diyarbakır Valisi Ustacluoğlu Mehmet Han'a döndü:

"Görür müsün, Ustacluoğlu?" dedi. Yavuz dediğin meğer ki, harp sanatında cüce imiş. Akıncı süvarilerini önde tutacak yerde azepleri öne geçirdi. Şimdiye kadar hiçbir kumandanın düşmediği azim bir askerî hatadır bu. Böylesine âciz bir kumandanla dövüşü zül telâkki ediyorum."

Ustacluoğlu Mehmet Han, Şah İsmail kadar iyimser değildi. Yavuz Selim'in daha şehzadelik devrinde az bir kuvvetle Diyarbekir'i vuruşunu hatırlıyordu.

"Şahım," diye konuştu. "Sakm bu Yavuz'un icadı bir oyun olmasın."

"İyice yılmışa benzersin."

"Haşa ulu şah, lâkin tedbirde kusur etmemek lâzımdır."

"Açık konuş Mehmet Han, yani sen padişahın kurduğu askerî düzeni beğeniyor musun?"

"Şahım, ilk bakışta çok basit gibi görülen şu tertip belki bir

taktiğin neticesidir. Azep askerinin ön safa geçmesi teamül değilken neden böyle davrandığını merak ederim."

"Acemiliğinden elbet."

Ustacluoğlu Mehmet Han, başını iki yana salladı:

"Keşke öyle olsa," dedi. "Ama ya acemiliğinden değil de aşırı ustalığından dolayı böyle yapmışsa?"

Şah ismail, dik dik baktı:

"Yıldığmı söylerken isabet etmişim, yerine koyacak bir kumandan olsa seni geri gönderirdim. Peşinen düşmandan korkan kişilere harpte kumanda vazifesi vermek yenilgiyi kabullenmek olur. Ama mecburum. Sol cenaha kumandan nasb edildin. Git, vazifeye başla."

Ustacluoğlu, Şah İsmail'i kızdırdığını anlayınca derin bir nedamet duydu. Şahı yalnızca siyasî lider olarak görmüyor, diğer bütün Şiîler gibi, Şiîliğin en yüce şeyhi gözüyle bakıyordu. Ayaklarına kapandı:

"Ey mezhebimin en ulu kişisi," diye inledi. "Hakir kulundan sadakatten başka bir şey görmeyeceksin. Lâkin beni affet ki, ölüm mukadderse gönül huzuru içinde şeyhim tarafından affedildiğimi bilerek öleyim."

Henüz yirmi yedi yaşında bulunan İran Şahı, gençliğin verdiği sür'atle bir sıçrayışta atma bindi.

"Pekâlâ Mehmet," dedi. "Affettim. Sadakat ve sebat bekliyorum. Şiîliğin yayılması bu savaşa bağlıdır, bunu savaş boyunca hatırlamanı isterim."

"Hiç unutmayacağım."

"Artık kalk ve birliğinin başına geç. Plânı biliyorsun. Düşmanın ovaya girmesini bekleyeceğiz. Sen soldan, ben sağ cenahtan Osmanlı askerini yarım ay içine alacağız. Başvezirim Mir Abdülbaki de merkezden yüklenip işlerin itmam edecek."

Arkasında sıra sıra dizilmiş kumandanlara bir göz attı. Zırhlar göz kamaştırıyordu. Bakışlarını üzerlerinde fazla tutmadı. Tekrar Osmanlı saflarına çevirdi:

"Hücuma hazırlanıyorlar," dedi. "Kumandanlar, her ne kadar düşman hazır lokma gibi ağzımıza düşecekse de, Ustacluoğlu'nun az evvel hatırlattığı gibi tedbirde kusur etmemek

lâzımdır. Her biriniz mutlaka birer kahramanlık destanı yazmalısınız. Benim için dövüşeceksiniz ve mutlaka galip geleceksiniz. Üstelik biz kalabalığız. Kendi topraklarımızdayız. Onlar gibi yorgun olmadığımız gibi yarı aç da değiliz. Zırhımız, silâhımız yerindedir. Galip gelmek için neyimiz eksik?"

Bir ağızdan cevapladılar:

"Osmanlı toplarını oklarımızla susturamazsak mertlik davası gütmek gayri haram olsun. Selim'in tahtını başına çalmak boynumuza borçtur. Bu harp bize Anadolu'nun kapılarını açacağı gibi Osmanlı payitahtına da bir köprü uzatacaktır. Şiîlik altın

yılma giriyor."

Son cümle askerlere kadar ulaştı. Tam bir ayin cezbesi içinde bulunan Şiî askerler, mızraklarını, kılıçlarını havaya kaldırıp bağrıştılar:

"Şah... Şah... Şah..."

Çığlıklar ovayı kat edip Osmanlıların bulunduğu tepelere kadar tırmandı. Yavuz, üzengilerin üstünde doğruldu:

"Ulumaları duyuyorsunuz," diye bağırdı. "Karşılığınız nicedir?"

"Allah... Allah... Allah..."

Rüzgâr, bir hizmet yapmanın şuuru ile sanki, aynı çağlayışla, aynı tazelikte muharebe zikrini Safevi saflarına ulaştırdı.

Bir fani şaha bağlılıkları yüzünden savaşacak olanlarla Allah'a bağlılıklarından savaşacak olanlar; kısaca, bir tarafta şah için, bir tarafta Allah için dövüşecekler, Çaldıran Sahrası'nm iki ucunda yer almışlar, birbirlerinin üstüne atılmak için emir bekliyorlardı.

Güneş kanlı bir kılıç gibi kırmızı izler bırakarak doğuyor, ilk ışıklar azim dolu alınların secde yerlerini parlatıyordu, Yavuz, Selim'in çelikleşmiş iradesi, hiçbir heyecan belirtisi göstermeden, Şah İsmail efsanesini noktalayacak şu kısa emri verdi:

"Bismillah, hücuum!"

Askerin tepelerden akışını bir sele, bir çığa benzetmek mümkündü belki, ama herhalde bu benzetmeler gerçeğin ifadesi için yetmezdi.

Mehteranm ağır tokmak darbeleri altında inleyen davullar, kös seslerine karışan at kişnemeleri ve hepsini bastıran "Allah, Allah" sedaları bir anda meydanı doldurmuş, Safevi Devleti'nin istikbale uzanan çizgisi bu dehşetli atılımla kesilmişti.

Osmanlıların "Fitilli muske" dedikleri ağır tüfekler ilk olarak bu savaşta deneniyordu. Belki bin yerde gök gürlüyor gibiydi. Şah İsmail şaşırmış, Safevi saflarında gedikler açılmıştı.

"Yüklenin ha!" diye bağırdı Şah İsmail. "Şah aşkına hücuuum!"

Yavuz, birinci denemeyi kazanmış, kullanılmaz diyerek ümeradan birçoğunun muhalefet ettiği ağızdan dolma fitilli ve oldukça ağır tüfekleri ustalıkla kullanmıştı. Şaşıran yalnız Şah ismail değildi. Osmanlılardan da hayli şaşıranlar vardı. Gürleyen demirlerin böylesine iyi netice alacağını çoğu ummuyordu. Gözleriyle gördükten sonra ancak padişahı takdir ettiler ve yeni bir şevkle dolu dolu, düşmanın üstüne atıldılar.

Ordusunun bozulacağını görünce, Şah İsmail, kumanda ettiği sağ cenahı sür'atle ileri sürdü. Gerçekten müthiş bir tokmak darbesi gibi, Osmanlıların sağ cenahının beynine indi. Azepler, Yavuz'un plânını uygulamaya fırsat bulamadılar. Yorgun ve bitap Rumeli askerleri, şahın zinde kuvvetleri karşısında eridiler. Safevi Şahı, o hız ve gözü dönmüşlük içinde Rumeli Beylerbeyi

Hasan Paşayı şehit etti. Padişah ordusunun sol cenahı böylece adamakıllı zaafa uğramıştı. Yavuz Selim bunu fark etmekte gecikmedi. Cesarete karşı cesaretle çıkmak lâzımdı. Bir yandan topçularını harekete geçirirken, bir yandan etrafında bulunan seçme yeniçerilerle birlikte Şah İsmail'in dönüş yolunu kesti. Kendisi de yalın kılıç düşman içine daldı.

Şah ismail, bu hareketin cesaretin çok ötesinde bir hareket olduğunu takdir etmekten kendini alamıyordu:
"Buna cür'et derler. "
Askerlerine şevk vermek için sesini yükseltti:
"Mertler, şah aşkına vurun!"
Şah aşkına vuranlar, Allah aşkına vuranların iman dolu göğüsleriyle önlendiler. Osmanlı ordusu hezimetten kurtulmuş gibiydi. Sol kanat gerçi imha edilmişti, ama sağ kanatta Sinan Paşa, merkezde de Yavuz Selim ustaca manevralarla üstünlük sağlıyorlardı. Azepler topların gerisine çekilmiş, topçular ateşe geçmişlerdi. Yavuz, istenen sonuca doğru doludizgin gidildiğini anlayınca, yanındakilere şu emri verdi:
"Şah oğlu ardımızı tutmaya bakar, tiz çekilelüm."
İran ordusunun sol cenah kumandanı Ustacluoğlu Mehmet Han, askerlerini top ateşinin kucağına itmekte bir an bile tereddüt göstermedi.
"Vurun ha!" narasıyla kendisi de ortaya fırladı. Bir Osmanlı süvarisi, Ustacluoğlu'nun cür'etini usta bir kargı darbesiyle söndürdü. İran ordusunun sol cenah kumandanı Diyarıbekir Valisi Ustacluoğlu Mehmet Han atından aşağı devrildi.
Aynı Osmanlı süvarisi, şimdi avaz avaz bağırıyor, Safevi askerlerine hitaben şöyle diyordu:
"Kumandanınız vuruldu. Hünkârınız kaçar... Kim içün ölürsünüz?"
Asker içinde bir tereddüt kasırgası esti.
"Kumandan vurulmuş!"
"Şah kaçarmış!"
"Lanet olası gürleyen demirler, onlar olmasaydı..."
ileri gitmekle geri çekilmek arasındaki kesin çizgi kumanda-

sizlik yüzünden bir türlü tespit edilemiyor, Iran ordusunun sol cenahı ümitsizliğin doruğunda bulunuyordu.
Sinan Paşa, bu tereddüdü kendi hesabına değerlendirmesini bildi. Askerlerini kahredici bir taarruza sevk ederek, Safevi ordusunun sol cenahını perişan etti. Çil yavrusu gibi dağıldılar. Kimi kaçtı, kimi sağ kanada doğru gayri muntazam ve tehlikeli bir çekiliş yaptı. Kurtulanlar, bizzat şahın kumanda ettiği birliklere iltihak ettiler.
Sinan Paşa, Ustacluoğlu'nu vuran süvariyi alnından öperek kutladı:
"Varol, Sarıoğlan, büyük hizmet basardın."

Sanoğlan kızarıp bozarırken, arka sıralardan top gibi kaim bir ces patladı:

"Şımartmayın bizim deliyi paşa hazretleri, kendini bir şey sanacak."

Delikanlı, babası Hüseyin Ağa'nm sesini tanıdı, bakışlarıyla onu aradı, ama bulamadı. Hüseyin Ağa söyleyeceğini söylemiş, atını mahmuzlayarak yine düşman içine uçmuştu.

Bu hepsi için bir ikaz işareti oldu. Sinan Paşa:

"Muhabbet sonraya kalabilir," dedi. "Lâkin harp bugün bitmeli."

Kanlı kılıcını Yavuz Selim'in vuruştuğu noktaya doğru dikti.

Gülleler top namlusu gibi dudaklardan çiçek çiçek döküldü.

"Allah... Allah... Allah..."

"Ya Cebbar, ya Settar, ya Kahhar!"

"Ya Hak, ya Hak!"

"Urun gazilerim! Koman koçlarım!"

Yavuz Selim'in yüzü bu seslerle büsbütün aydınlandı. Kaşlarının arasından yükselen zafer güneşi bakışlarını ışığa boğdu.

Savaşın başından beri yanından hiç ayrılmayan Malkoçoğlu Ali Bey'e:

"Bin kişi ile Şeyhoğlu İsmail'in ardını tut. Göreyim seni, sebat vaktidir."

Malkoçoğlu Ali Bey, kardeşi Tur Ali'yi de yanma aldı. Nicedir birlikte kılıç sallamak nasip olmamıştı. Şimdi fırsat çıkmışken bu zevki tatmak istiyordu.

Ali Bey böyle düşünüyordu ya, aslında iki kardeşin de ömrü Çaldıran'da noktalanacaktı. Alın yazısı yıllar öncesi böyle yazılmış, hayat çizgisi Çaldıran'a kadar çizilmişti.

Aynı anda iki ok birden sırtına saplanmcaya kadar bunun farkında olamadı. Şiddetli acı ciğerlerine ulaşınca daha beter kaplan kesildi. Kırılan kılıcını sağ elinde sımsıkı sıkarak on Safevi atlısı tarafından sarılan kardeşinin imdadına koştu.

"Yettim!" diye bağırdı. "Dayan!"

Tur Ali Bey, üç kılıç yarası almasına rağmen at üstünde vuruşmaya devam ediyor, yanma yaklaşanı yıkıyordu. Üç kırmızı delikten akan kanla birlikte vücûdunu terk eden hayat gözlerinin kararmasına yol açmasaydı belki kurtulabilecekti. Kardeşinin sesi kulağına erişince yeni bir celâdet örneğiyle kılıcını indirdi. Bir Safevi erini daha kendinden önce ahrete gönderdi.

"Geldin mi kardeş?" diye bağırdı.

Gelmişti Ali Bey gelmesine, ama kılıç sallayacak takati pek kalmamıştı. Bir nefeste:

"Geldim ya," dedi. "İşte geldim."

Kılıç elinde giderek ağırlaşıyor, tonlarca ağırlık sanki bileğini büküyordu. Yere attı kılıcını. Silâhsız daldı düşman içine... Korkuyla açıldılar. Atının ayakları altında iki düşman askeri ezilerek can verdi.

Ne yazık ki, kendini feda etmeyi göze alması kardeşinin ha-

yatını kurtarmak için yetmedi. Arkasına sinsice geçmeyi başaran bir düşman süvarisi, bütün gayzi ile kılıcını Tur Ali'nin sırtına sapladı:

"Şah aşkına!" diye haykırdı. "Geberttim."

Tur Ali'nin elinden dizginler fırladı. Kumandasız at, binicisinin son dileğini yaman bir sezişle yerine getirerek düşman süvarisine doğru döndü. Tur Ali Bey, son gücünü de tüketen bir gayretle kılıcını kaldırıp, indirebildi.

"Allah aşkına!"

Safevi süvarisi ile aynı anda yıkıldı. Yan yana toprağa serildiler.

Malkoçoğlu Ali Bey, kardeşinin son çığlığına dönünce onu göremedi, araştıracak hâlde değildi. Atının isteğine tabi olmuş, çektiği yere gidiyordu.

Bir aralık toparlandı. Düşman askerinin tam ortasında bulunuyordu. İlk defa rovelverini hatırladı. Çekti. İyi bir hedef aradı kendine. Buldu da.

Şah İsmail, tam karşısında bulunuyordu. Zaman zaman ya bir grup asker yahut bir kumandanın araya girdiği oluyordu, ama Malkoçoğlu kararını değiştirmeyecekti. Biraz sonra beyninin uyuşacağını, kollarının yana sarkacağını biliyor, iş işten geçmeden bir vazife daha yapmak istiyordu.

Yavuz'un hediyesi çift namlulu piştovunu kaldırdı. Şah İsmail'in Atçeken Hızır isimli seyisi, Malkoçoğlu'nu fark etmekte yalnız bir saniye gecikti. Ve bu bir saniye içinde piştovun iki namlusundan iki misket fırladı. Biri Şah İsmail'in koluna, öbürü baldırına saplandı.

"Yandım!"

Hızır, Malkoçoğlu'nun arkasına sürdü atını. Sırtındaki üç oku gördü.

"Yedi canlı meret!" diye bağırmasıyla kılıcını başına çaldı.

Malkoçoğlu, kendisini vuranın yüzünü hiçbir zaman göremedi. Dönüp bakacak takati kalmamıştı. Fakat yıkılmamakta da inat ediyordu. Fırtınaya tutulmuş çürük bir kalyon gibi sallanıyor, sallanıyor, sallanıyordu.

Hızır, bir daha vurdu.

"Al bunu da! Allah, Allah, ne biçim adam?"

Bir, bir daha, bir daha vurdu. Malkoçoğlu'nun vücûdunda kılıçlanmadık yer kalmadı. Üstelik etraftan da yetiştiler, yüzlerce mızrak, kılıç, hançer üşürdüler. Malkoçoğlu hiçbir şey hissedemez hâle gelmişti. Ne nasıl ayakta kalabildiğini biliyor, ne de silik yüzlerin dost mu düşman mı olduklarını kestirebiliyordu. Zaten düşmanlık mefhumu diye mefhum kalmamıştı artık. Silik çehrelerin hiçbir manası yoktu. Önünde açılan tek yola girmek zorunda idi.

Bir adım attı. Hâlâ yürüyebildiğim görünce Safeviler çılgın-

laştılar. Biri:
"Çullanın bre!" diye hırladı.
Üşüştüler leş kargaları gibi... Yere yıktılar. Hançerler yeniden işledi. Vücûdundan artık kan akmıyordu. Çünkü tek bir damla bile kalmamıştı.
"Allah!" diye mırıldandı.
Gözleri kaydı, başı yana düştü.
O anda binlerce insan "Allah" diyerek şehadete ulaşıyor, binlercesi "şah" diye ölüyordu.
Savaş bütün dehşeti, bütün ölümcüllüğüyle sahrayı sarmıştı. Vuranlar, vurulanlar iç içe, yan yana, göğüs göğüse idiler. Tepede kanat çırpan tek kuş vardı, ölüm kuşu. Bazısına şehadet götürüyordu, bazısına kuru bir ölüm...
Şah İsmail'in yaralarını üstünkörü sardılar. Kumandanlar etrafına birikti. Her kafadan bir ayrı tavsiye çıkıyordu:

"Şahımız canını kurtarsın, burda eğleşmek zamanı geçti."
"Şah giderse asker bozulur, at sırtında savaşa devam etsin."
"Bu yaralarla vuruşamaz, öldürmek mi istersiniz şahımızı?"
Yavuz'un casusları durumu bildirdiler. Yavuz:
"Şeyhoğlu'na yazık oldu," dedi.
Kendisinden beklenen kararı verdi:
"Doğrudan şah üstüne yürüyün!"
Ümitle güçlenen Osmanlılar, ümitsizliğin kol gezdiği Safevi saflarına aslanlar gibi atıldılar. Şah İsmail, durumun vehametini idrak etmekle birlikte harp meydanından kaçıp gitmeyi kendine yediremiyordu. Atçeken Hızır, birden yanında peydahlandı.
"Şahım, bana pelerininizi veriniz."
Şah İsmail, Hızır'ın ne yapmak istediğini birden anlayamamıştı.
"Neden?"
"Vaktiyle Yavuz Selim, babasının kuvvetlerine yenilerek kaçmamış mıydı? Ama kendini toparlaması bakımından bu gerekti. Kaçmayıp helak olsaydı şu an karşımıza çıkamayacaktı. Sözlerimi bağışlayın ulu şeyhim, cür'etimi affedin ve siz dahi Yavuz gibi yapın. Bir hükümdar vurulmamak, esir olmamalıdır. Zira milletinin ona ihtiyacı vardır."
Şah İsmail, böyle bir gerekçe bulunca kaçmaya razı oldu. Şimşek gibi üzerlerine gelen padişah kuvvetlerine son bir defa daha baktı. Etrafındakilere:
"Karşı çıkın," diye emretti.
Kumandanlar, askerlerini alıp karşı çıkmaya koştular. Hızır'la Şah İsmail bakışıyorlardı. Şah, son bir tereddüt geçirdi. Hareketinin nelere mâl olabileceğini düşündü. Şüphesiz, ileri gönderdiği şu kumandanlardan, şu askerlerden hiçbiri sağ dön-

meyecekti. Fakat ne çare? Hızır'ın dediği gibi, milletinin kendisine ihtiyacı vardı.

Pelerinini çıkarıp Hızır'a verdi.
"Atını bana ver," dedi. "Benimkine de sen bin. Nasılsa şah ol-
du ğunu iddia edip onları kandırmaya çalışacaksın. Gerçeğe uy-
gun olsun."
Değiş tokuş tamamlandıktan sonra Şah İsmail:
"Bu hizmetin unutulmayacak," dedi.
Hızır, cevap vermedi. Bir süre Şah İsmail'in ardından baktı.
Gözlerinde buğulanan yaş damlacıklarını elinin tersiyle sildi.
Etraf çevriliyordu. Safevi ordusunun geri kalanı bir kıskaca
tutulmak üzere idi. Öncüler gözü kara atışlarla neticeye gidi-
yorlardı.
Şah İsmail'in atma atladı. Dizginlere sarıldı. Malkoçoğlu Ali
Bey'in kanıyla beneklenmiş kılıcını havaya kaldırdı. Avazı çıktı-
ğı kadar bağırmaya başladı:
"Şah menem (benim), şah menem!"
Bu sesi ilk duyan Orhan Bey oldu. Hızır'ı süslü atın üstünde
görünce Şah İsmail sandı. Mutlaka aklını kaçırmıştı. Sıvışmanın
yolunu arayacağına "Şah benim" diye bağırmak gerçekten çıl-
gınlıktı. Hayvanını üstüne sürdü. Karşısına gelince:
"Teslim ol!" diye emretti.
Seyis Hızır, kendini şah rolüne iyice kaptırmıştı:
"Bir şaha teslim teklif edilmez," diye gürledi, "gel de al!"
"Kolla," diyerek atıldı Orhan Bey. Hızır kollayamadı. Zira at-
lardan anladığı kadar kılıçtan anlamıyordu. Yaralı bir Osmanlı
yiğidim kılıçlamaya hiç benzemiyordu, sapasağlam bir Osma-
noğlu ile vuruşmak. Kılıcı elinden fırladı.
"Simdi teslim mi?"

Hiç cevap vermedi. Gözlerinin içine dik dik bakmakla yetin-
di.
Orhan Bey, sevincinden kabına sığmıyordu. Kılıcını adamın
gırtlağından ayırmadan bağırmaya başladı:
"Şahı esir ettim, yetişin!"
Zaten kesecek düşman kalmamıştı etrafta. Çoğu sıvışmış, ka-
lanlar da zararsız hâle sokulmuştu. Gerilerde gruplar hâlinde
vuruşmalar oluyordu hâlâ, ama ehemmiyeti yoktu.
Bir anda Orhan Bey'in etrafını aldılar.
"Şah bu muymuş?"
"Bizi bunca uğraştırabilecek adama benzetemem. Püf desen
yıkılacak gibi."
"Asalım hemen!"
"Durun!" diye bağırdı Orhan Bey. "Padişahımıza götürece-
ğiz. Edebinizi takının. Düşman da olsa bir şahın karşısmdası-
nız."
Herkes sustu. Orhan Bey, şah sandığı seyisi önüne katıp
ordugâha götürdü.
Ordugâhta gruplar akşam namazına durmuşlardı. Orhan Bey
bakışlarıyla birini arıyordu. Bulunca yanma gitti, selâm verme-

sini bekledi.
"Allah kabul eylesin," dedi.
"Sağol yiğidim. Şu yanındaki kim?"
Orhan Bey:
"Bilemedin mi Hüseyin Ağa?" dedi hayretle. "Şah İsmail'i tanımaz mısın?"
"Tanımaz olur muyum? Lâkin nerede, hani?"
"Nah, işte!"
Hüseyin Ağa, esefle başını salladı:

"Yazık," dedi. "Şah esir alındı, diye duyduğumda çok sevinmiştim. Sevincim kursağımda kaldı. Şah diye şahın pelerinine bürünmekten başka şaha benzer yanı olmayan birini esir almışsın!"
Orhan beyninden vurulmuşa dönmüştü. Hiddet boğazına düğümlenmiş, nefes almasını güçleştiriyordu. Hırıltılı bir sesle:
"Vay!" diye bağırdı. Hızır'ın başına çalmak için kılıcını kaldırdı. Hüseyin Ağa olmasaydı, adamı atıyla birlikte ikiye biçecekti.
"Bırak Hüseyin Ağa, beni kandıran şu iti tepeleyeyim."
"Hiç olur mu yiğidim? Bir esire kılıç vurmak erlik midir? Ömrün oldukça pişmanlık ateşine yanarsın."
Orhan Bey kılıcım indirdi, kınına soktu:
"Haklısın," dedi. "Öyleyse ne yapalım?"
"Senin esirindir o, dilediğini yap."
Orhan şöyle bir düşündü: Şahı uğruna hayatını fedadan çekinmeyen biri vardı karşısında. Eziyete değil, hürmete lâyıktı.
"Hangi millettensin?" diye sordu.
"Türkmenlerdenim."
"Benim kanımdan," diye mırıldandı Orhan Bey. "Çok yazık; kader, aynı ırkı Çaldıran Sahrası'nda karşı karşıya getirmiş. Bir kısmı şah demiş vurmuş, bir kısmı Allah deyip vurmuş..."
- Sözü, gür bir sesle kesildi:
"Sonunda Allah diyenler galip gelmiş, değil mi Orhan?"
Padişahın ta kendisiydi. Orhan Bey, hürmetle boynunu büktü.
"Beli devletlü sultanım, buyurduğunuz gibi oldu. Gazanız mübarek ola."
Atından atlayarak ellerine sarılmıştı. Hızır, bunu fırsat bildi; cins atı hızla çevirdiği gibi dörtnala kaldırdı.

"Kaçıyoor!"
Orhan Bey, adamın ardından gitmek için bir hareket yaptı, ama elleri padişahın kartal pençesi kadar kuvvetli pençelerinin içine mahpus olmuştu. Kurtulamadı...
"Bırak Orhan Bey, konuştuklarınızı duydum. Adam şahı kurtarmak için kendini feda edecek kadar sadık... Böyleleri hür olmalıdır."

"Ferman devletlü sultanımmdır. Bıraktım, hür olsun."
"Akşam namazı geçmekte Orhan; ufka bak, sade bir kırmızılık kaldı. Kanlı bir kılıç gibi..."
Orhan, elindeki kılıca baktı. Alacakaranlıkta benekler gördü. Kan lekeleriydi bunlar... Bir zafer kanla yazılmıştı yine...
"Haklısınız hükümdarım, tıpkı kanlı bir kılıç gibi güneşin battığı yer. Dilerim, bu kılıç yeni zaferlerin müjdecisi olur. Destur verirseniz, namazımı kılayım."
"Allah'ın emrine koşmak için kuldan destur gerekmez Orhan, var feraizi yerine getir. Namazdan sonra otağımızda bekleriz."
Orhan Bey namaz kılmaya koştu. "Allahuekber" sesleri her yana yayılmıştı. Gülbanklar daha zorlu çıkıyor, mehteran daha bir neşeyle vuruyordu. Çaldıran, taşıyla toprağıyla coşmuş, on iki saat süren kana kan, dişe diş bir mücadeleden sonra Osmanlıların zaferiyle nihayet bulmuştu savaş.
Yavuz Selim, ideal yolunun ikinci hedefine böylece ulaşmış oluyordu; sıra, Mısır'a gelmişti.

(İKİNCİ KİTABIN SONU)

ÜÇÜNCÜ KİTAP: MISIR'ADOĞRU